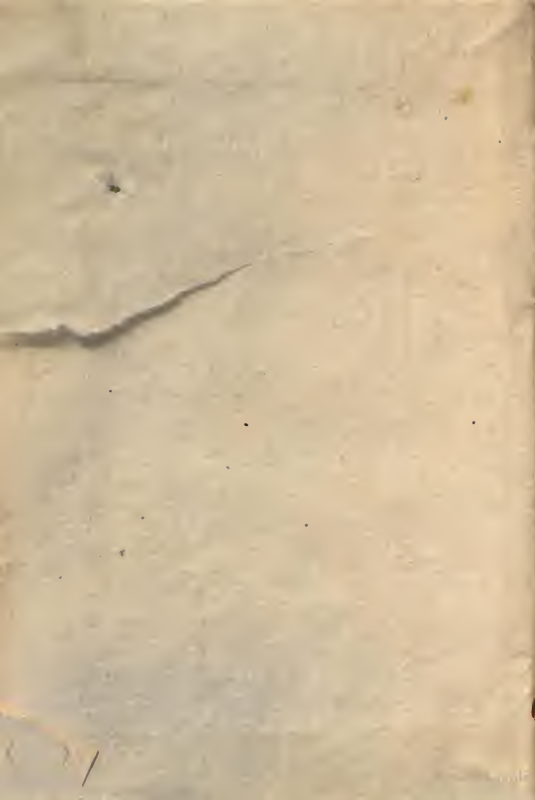

IN HOC LIBELLO CONTENTA.

Concordata inter LEONEM X. PONT. MAXIMVM ET Franciscum I. Francorũ Regem Christianissimum super Sacerdotiorum Gallicorum negocio.

Textus Pragmaticæ sanctionis, opera M. Cosmæ Guymier emendatus, & marginalibus scholiis illustratus.

Regulæ, ordinationes & constitutiones Cancellariæ Romanæ Curiæ communes & generales.

Sacrosancti œcumenici Concilij Tridentini Sessionis Primæ, Secundæ, Tertiæ, Quartæ, Quintæ & Sextæ Decreta.

Omnia recens diligenter & accuratè emendata.

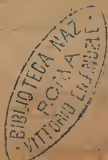
Cum indice Alphabetico

PARISIIS

Apud Galeotum à Prato ad primam columnam Regiæ Basilicæ. 1551.

Cum Priuilegio.

L est permis a Galiot du Pré, libraire iuré de Luniuersité de Paris, faire imprimer & vendre le present volume. Et defendu a tous Imprimeurs, & autres qu'il appartiendra, de l'imprimer, faire imprimer, ne vendre, s'il n'est imprimé pour ledict du Pré, iusques a quatre ans apres ensuyuans: Sur peine de confiscation des liures qu'ilz auroient imprimez & vendus, & d'amende arbitraire: Ainsi qu'il appert par le priuilege donné audict du Pré le trentiesme & dernier iour de Nouembre, lan Mil cinq cens cinquante.

Signé Des Essars.

INDEX ALPHABETICUS IN VOLUMEN SEQUENS.

A

I

Officiorum

Q.

S

Finis tabulæ.

Concordata

INTER SANCTISſimum dominum noſtrum papam Leonem decimum, & Christianiſsimũ dominũ noſtrum Regem Frãciſcum huius nominis primum, feliciter incipiunt.

RANCISCVS DEI gratia Francorũ Rex, Mediolani Dux, Aſtẽſis Comes, ac Genuæ dominus, omnibus literas has lecturis ſalutẽ. Quum non pridem ſuperſtite adhuc Ludouico memoriæ cõmendabilis Rege ſocero noſtro (cuius animæ propitietur altiſsimus) ſacrum Lateranenſe concilium ſæpius editis decretis eundem ſocerum noſtrum ad eiuſdem concilij cõuentum euocaſſet, cum eóque regni noſtri curias ſummas (quas Parlamẽtarias vocam²) Eccleſiã inſuper vniuerſam Gallicam, cun-

Literę patẽtes chriſtianiſſimi regis Frãciæ: quare ipſecõcordauit cum Papa ſug correctione Pragmaticę ſãctionis.

ctásque regni nostri gentes, Delphinatísque nostri potentatus admonendos censuisset, vt si quid auctoritatis priscæ afferre, siqua iura citare, si rationes consentaneas palam edisserere posse confiderent quo minus sanctio Pragmatica eiusdem concilij auctoritate ac sententia antiquaretur, abrogaretur, induceretur, irritáque & nulla pronunciaretur, & schismatica: id intra diem dictis decretis præfixam efficerent: quo neglecto talis denique (sacro approbante concilio) decerneretur. Dudum autem statimque nobis diadematico fastigio diuina benignitate auctis, regnumq; auspicato ineuntibus cum rursus huiuscemodi edicta alia atq; alia ab eadem auctoritate manantia innotuissent: nobis etiam, nostrísque curiis Ecclesiæ Gallicanæ ac subditis populis edicto nouissimo ac causæ peremptorio spes omnis esset purgandæ moræ præcisa, vt si vlterius cunctari in animum induxissemus, futurum omnino videremus in hæc discrimina incidere quæ ante dictę Pragmaticę sanctionis decretum hoc in regno nostro, patriáq; Delphinali locum sibi vendicabant: Ideo nos animo reputantes quanta olim ante illius Pragmaticæ sanctionis promulgationem indignitas rerum ac deformitas in regno nostro patriáque

que Delphinali grassaretur, cum videlicet res nũmarias (quibus veluti neruis respublica subnixa est) ea maximè ac præcipuè ratione exhaurirentur, cum præsulibus & antistitibus sacerdotiorum conferendorũ libertas facultásque adimeretur, cum peregrini & incolæ sacerdotiis gallicis sæpenumero donarentur: cum diplomatibus apostolicis (quas expectatiuas nuncupabant) generatim sigillatímque superstitum hominum spirantiúmq; sacerdotia electiua mixta collatiua in diem mortis eorum conferrentur, qui eis fungebantur id quod cum bonis moribus non cõuenit, tum vero alieni fati votum habet adiunctum. Postremo cum sacerdotiorum controuersiæ litésque sacræ in curia Romana disceptarentur ingenti nostrorum hominum dispendio & incommodo, ex quo sequi plerunque necesse erat, vt qui vel sumptibus suppeditare, vel labori sufficere nequirent: hi aut iuri suo cedere, aut causas deserere, ac pro derelictis habere cogerentur. Simul ea accedebat deformitas, vt literatum studiosi & disciplinis liberalibus incumbentes, aut sacerdotia adipisci nequirent: aut qui adipisci cnperent literarum studiũ abiicere aut certè deponere cogerentur, passímque per vrbes

Mala quę sequebantur ex eo ꝗ lites ecclesiasticę Rom. non in regno ventilabantur.

errabunde vagari: vt id periculum immine-
re videretur ne literarum tandem amor, &
ſcientia per incuriam exoleſcerent. Quum
igitur ſummopere nobis vidēdum eſſe exi-
ſtimaremus ne huiuſmodi indignitas in re-
gno noſtro exoriretur, id quod alioqui fu-
turum intelligebamus: tempori vtique in-
ſeruiendum eſſe duximus: ac rebus noſtris
periclitantibus pro re nata conſulendum:
imminentiáque detrimenta minore ac le-
uiore diſpendio redimenda. Quare quum
Bononiam cum omni noſtro comitatu ve-
niſſemus exhibendæ gratia reuerentiæ ſan
ctiſsimo patri noſtro Leoni decimo ponti-
fici ſummo, quam ei Franciæ reges maiores
noſtros, vt primos ac maximos ſacroſanctę
eccleſiæ filios exhibuiſſe nouimus: obnixis
precibus ab eo contendimus, vt ſi Pragma-
ticæ nomen omnino eſſet abrogandum:
ſaltem vice illius, bona ſua conciliíque ve-
nia certas nobis leges conditionéſque me-
ditari comminiſcíque liceret, quibus impe-
rium noſtrum ſupradictum in poſterum v-
teretur quod ad ea quidem pertinet quæ
ſanctione Pragmatica cauebantur. Quibus
noſtris precibus exorata pontificis ſancti-
tas (nam ei quoque cordi erat regni noſtri
eccleſiam recte atque ordine adminiſtrari)

haud ægre nobis indulsit vt conuenta quędã nobis meditari cõmentariq; liceret, Pragmaticæ sanctionis vicem regno ac potentatui supradicto vbique prębitura quę ipsa ei usdé cõcilij auctoritate assensuq; cõfirmarentur: quam homologationem vocãt. Cúmq; irritante decreto huius commentationis cura & tunc sua sanctitas & nos mandauissemus viris quibusdam consultissimis ita confecta temperatáque sunt ea cõuenta, vt pleraque Pragmaticæ sanctionis capita firma nobis posthac ratáq; futura sint: qualia sunt ea quæ de reseruationib' in vniuersum aut sigillatim factis statuunt, de collationibus, de causis, de frustratoriis appellationibus, de antiquatione constitutionis clementinæ quam literis vocant: de libere quietéq; possidentibus, de concubinariis: quædámque alia quibus nihil iis conuentis derogatum abrogatúmve fuit, nisi si in quibusdam capitibus nonnulla interpretanda immutandáve censuimus: quòd ita referre vtilitatis publicè arbitraremur. Quòd verò ad electiones pertinet, minimè quod optabamus obtinere potuimus causis in dictis conuentis latissimè insertis. Ac nihilo secius tamen cũ ab eiusdem pontificis sanctitate dilationem semestrem impetrassemus iis rebus transi-

Papa indulsit regi Frãciæ cõuẽta q̃dam facere loco Pragmaticæ sanctionis.

Capitula quibus nihil derogatum est per concordata.

gendis super iisque viros multos doctrina eximia literarúmque peritia præditos vsúque rerũ callentissimos cõsuluissemus, tandem de eorum sentẽtia (quoniã ita ferebat ratio, difficultásque tẽpori, rerúmq; nos circũstantiũ necessitas) sæpe dicta conuenta in regno nostro ac delphinio promulgãda censuimus, ita vt sanctionis vicẽ instárq; plenũ habeant. Quornm cõuentorum seu approbationis cõcilij tenor sequitur, & est talis.

TENOR CONCORDATI.

Eo episcopus seruus seruorum dei, Ad perpetuã rei memoriã sacro approbante cõcilio, diuina disponente clementia, per quam reges regnant & principes imperãt, in eminenti apostolatus specula & super gẽtes & regna (meritis licet imparibus) cõstituti: animo reuoluẽtes ꝙ & si ea quæ pro salubri & quieto regimine regnorũ, & ad pacem & iustitiã populorum, perpetua eorundẽ regnorũ stabilitate, regibus præsertim de fide catholica & de republica christiana & apostolica sede bene meritis, laudabili & ꝓuida nostra ordinatione cũ venerabilib⁹ fratribus nostris sanctæ Ro. ecclesiæ cardinalibus concessa, ac ad effectũ

huius-

huiusmodi gesta,statuta ordinata, decreta facta've sunt,plenā roboris firmitatem obtineāt,illis nihilominus interdū(sacro approbante cōcilio)nostrę innouationis & approbationis robur adiicimus: vt eo firmius illibata perdurēt,quo sępius erūt nostra auctoritate,ac etiā generalis cōcilij præsidio cōmunita.Efficacemq; operā circa eorūdem cōseruationem libenter adhibemus, vt reges & ipsorū regnorum personæ cōcessionibus,priuilegiis,statutis & ordinationibus huiusmodi in domino plenè gaudentes, in pacis& trāquillitatis ac amœnitatis dulcedine conquiescant, & in eorū solita erga eandē sedē deuotione feruētius perseuerēt.Nuper siquidē vt ecclesia spōsa nostra in sancta vnione cōseruaretur &Christi fideles sacris canonibus a Roma. pōtificibus & sacris generalibus cōciliis dūtaxat editis vterentur, quasdā cōstitutiōes,quas de cętero loco pragmaticę sāctionis & cōtētorū i eā,in regno Frāciæ pro bono pacis & cōcordiæ,ac illius cōmuni & publica vtilitate, cū charissimo in Christo filio nostro Francisco Frācorum rege christianissimo dum Bononiæ cum nostra curia essemus,tractatas: & cū eisdē fratribus nostris diligenter examinatas, & de eorū consilio cum præfato rege concorda-

Cōstitutiones editę à Ro. pont. pro bono concordiæ in locum prag. sāc. de cętero obtinebunt.

tas,& per ipsius regis legitimum procuratorem acceptatas de eorundem fratrũ consilio & vnanimi consensu, statuimus & ordinamus, prout in nostris literis desuper cõfectis plenius continetur: quarum tenor sequitur & est talis.

EO episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuã rei memoriam. Primitiua illa Ecclesia in angulari petra à Saluatore nostro Iesu Christo fundata, Apostolorum prçconiis elata, martyrúmque sanguine cõsecrata & aucta: olim vbi primũ (iuuante domino) per orbem terrarum lacertos mouere cœpit prouide attendens quantum oneris humeris impositum haberet, quot oues pascere, quot custodire, ad quot etiam remotissima loca oculos intendere cogeretur: diuino quodã consilio parochias instituit: diœceses distinxit, episcopos creauit, & metropolitanos præfecit: vt tanquam membra capiti obsequentia cuncta secundum eius voluntatem salubriter in domino gubernarent: & tanquam riuuli à perenni fonte, Romana videlicet ecclesia deriuantes, ne angulum quidẽ dominici agri nõ irrigatum dimitterent. Vn-

Parochiç & diœceses vbiq; distinctæ.

de sicut alij Romani Pontifices prædecessores nostri suo tempore omni studio curarunt vt dicta ecclesia vniretur, & in sancta vnione huiusmodi sine ruga & macula conseruaretur, & omnes vepres ab eadem ecclesia abolerentur: cuius proprium est(diuina opulente gratia) virtutes colere,& vitia radicitus extirpare: ita & nos tempore nostro & præsenti durante concilio ea facere & curare debemus,quæ vnioni & conseruationi eiusdem ecclesiæ conducere videntur.Eapropter omnes vepres quę vnioni huiusmodi obsistunt, & segetem domini pullulare non sinunt: tollere prorsus & extirpare,ac virtutes in viam domini inserere satagimus. Sanè inter arcana mentis nostræ reuoluétes quot tractatus inter pię memoriæ Pium ij. Sixtum iiij. Innocentium viij. Alexandrũ vj.& Iulium ij.Romanos pontifices prædecessores nostros, & clarę memoriæ reges Franciæ Christianissimos sup abrogatione certæ constitutionis in dicto regno Franciæ vigétis,quæ Pragmatica vocatur habiti fuerunt: & licet Pius ij. præfatus nunciis ad claræ memoriæ Ludouicum xj. Franciæ regem Christianissimum destinatis, tantis eidem persuaserit rationibus, vt rex ipse Pragmaticã sanctionem huius-

Vepres noxiæ ex agro dominico; extirpãdæ.

Rex Ludouic⁹ xj nisus est abrogare Pragma. sanct.

modi tanquã in seditione & schismatis tempore natam, suis patentibus literis abrogauerit: tamen huiusmodi abrogatio, & literę apostolicę præfati Sixti super cõcordata cũ oratoribus præfati regis Ludouici ad prefatum Sixtũ prædecessorem destinatis habita expeditę per prælatos & personas ecclesiasticas dicti regni receptæ nõ fuerũt: nec ipsi prelati & psonę ecclesiasticę illis parere, nec monitis Innocentij & Iulij prædictorũ aures prębere: sed eidem Pragmaticæ cõstitutioni inhærere voluerũt. Vnde prefatus Iulius prædecessor in præsenti concilio Lateran. vniuersalem ecclesiã repræsentante, per eũ legitimè indicto abrogationis Pragmaticę sanctionis huiusmodi negotiũ, & illius discussionẽ venerabiliũ fratrum suorũ cardinaliũ (de quorũ numero tunc eramus) & aliorũ prelatorũ congregationibus, relationemq; discussorũ sibi & eidẽ cõcilio faciendam cõmisit: Gallicósq; prælatos, capitula ecclesiarũ, & monasteriorũ cõuẽtus ac parlamẽta, & laicos illis fauẽtes cuiuscunq; dignitatis, etiam si regalis existerẽt, sanctione prædicta vtentes, seu illã approbantes, omnésque & singulos alios sua cõmuniter vel diuisim interesse putantes per edicto publicum (quũ ad partes illa tutus nõ pateret accessus)

cessus)in certis ecclesiis tunc expressis affigendum moneri, & citari intra certum competentem terminum præfigendum ad comparendum corã eo in concilio præfato causásque dicendum quare sanctio præfata in concernentibus auctoritatem, dignitatem, & vnitatem ecclesiæ Romanæ, & Apostolicæ sedis, sacrorúmque canonum & ecclesiasticæ libertatis violationem, nulla & inualida declarari, decerni & abrogari non deberet. Et quum super his in forma iuris in præfato concilio Lateraneñ. procederetur, dictúsque Iulius prædecessor (sicut Domino placuit) rebus fuisset humanis exemptus, nósque diuina fauente clementia ad summi Apostolatus apicem assumpti fuissemus, & contra prælatos, capitula, conuentus & personas huiusmodi ad nonnullos actus processissemus, tandem considerãtes pacem esse vinculum charitatis, & spiritualem virtutem qua saluamur, dicente domino: Qui biberit aquã quàm ego dabo ei bibere, nõ sitiet in æternũ. Et quòd in pace consistat salus vniuersorum, Cassiodoro testante (omni quippe regno desiderabilis debet esse tranquillitas, in qua & populi proficiunt, & vtilitas gentium custoditur) matura deliberatione cognouimus,

Galliæ ordines oẽs coram Roma. pont. citati in abrogatione prag. sãc.

Mala quę cōmittuntur in electionibus ecclesiasticis in Francia.

non per nuncios, aut legatos nostros, sed in præstatione obedientiæ filialis quàm charissimus in Christo filius noster Franciscus Francórum rex Christianissimus personaliter nobis præstitit, hæc cum maiestate sua coram discutere: cúmque paternis hortari monitis, vt ad laudem Dei, & sui honorem prōpto animo libens ac volens dictæ Pragmaticæ sanctioni abrenunciare, & secundú leges sanctæ Romanæ ecclesiæ (quẽadmodum cæteri Christiani) viuere, ac mandatis apostolicis quæ à sede apostolica pro tépore emanarent, parere & obédire vellet. Et cum ex electionibus quæ in ecclesiis cathedralibus & metropolitanis, ac monasteriis dicti regni à multis annis citra fiebant grandia animarú pericula prouenirent cum plerǽque per abusum secularis potestatis, nō nullę vero præcedentibus illicitis & simoniacis pactionibus, aliæ particulari amore, & sanguinis affectione, & non sine periurij reatu fierent, cum electores ipsi etiã ante electionem per eos faciendam, idoneiorem & non eum quem promissione aut datione alicuius rei tépоralis, seu prece vel precibus per se vel alium interpositis electioné procurare didicissent, eligere sponte iurarent iuramentum huiusmodi non seruarét:

ſed contra proprium huiuſmodi iuramentũ in animæ ſuæ præiudicium venirent: vt nobis notoriè conſtat ex crebris abſolutionibus, & rehabilitationibus à nobis & prædeceſſoribus noſtris petitis & obtentis: Idem Fráciſcus rex noſtris paternis monitis, tanquam verus obedientiæ filius parere volés tam pro bono obedientiæ (in qua magnum meritum verè conſiſtit) quàm pro cõmuni & publica regni ſui vtilitate, in locus dictæ pragmaticæ ſanctionis ad ſingulorum capitulorum in ea cõtentorũ, leges & conſtitutiones infra ſcriptas in vicem tractatas & cum fratribus noſtris ſanctæ Romanę eccleſiæ cardinalibus diligenter examinatas, & de eorum conſilio cum pręfato rege cõcordatas: per dilectum filium Rogerium Barme regium aduocatũ oratorem ſuum ad hoc ab eodem Fráciſco rege ad nos deſtinatum, habentem ad hoc ſpeciale & ſufficiens mandatum, acceptauit.

DE ELECTIONE.

De eorundem fratrum conſilio & vnanimi conſenſu ex certa noſtra ſcientia & poteſtatis plenitudine ſtatuimus & ordinamus ꝙ decætero perpetuis futuris temporibus loco dictę prag-

Electionũ abrogatio, & ratio noua ecclesiis vacantib⁹ prospiciendi.

maticæ sanctionis,ac omnium & singulorum capitulorũ in ea contentorũ,videlicet vt de cetero cathedralibus & metropolitanis ecclesiis in regno dicto delphinatu , & comitatu Vieñ.ac Valentineñ.nunc & pro tempore etiá per cessioné in manibus nostris & successorũ nostrorum Romanorum pontificum canonice intrantium sponte factam vacantibus, illarum capitula & canonici ad electioné seu postulationem inibi futuri prælati procedere nõ possint, sed illarũ occurrente huiusmodi vacatione rex Franciæ pro tépore existens vnum grauem magistrũ, seu licentiatum in theologia, aut in vtroq; seu altero iurium doctoré,aut licentiatũ in vniuersitate famosa,& cum rigore examinis, & in 27. suæ ætatis anno ad minus cõstitutũ,& aliàs idoneũ:intra sex menses à die vacationis ecclesiarũ earũdé cõputãdo nobis & successoribus nostris Romanis põtificibus, seu sedi prædictę nominare, & de persona per regé huiusmodi nominata,per nos & successores nostros seu sedem prędictá prouideri: & si cõtigerit præfatum regem personá taliter non qualificatá ad dictas ecclesias sic vacãtes nominare: nos & successores, seu sedes huiusmodi de persona sic nominata eisdé ecclesiis minime prouideri

deri debeat, ſed teneatur idē rex tres alios menſes à die recuſationis perſonæ nominatæ non qualificatę, ſolicitatori nominationem non qualificatam proſequenti conſiſtorialiter factæ intimandæ, computandos: alium ſupradicto modo qualificatum nominare. Alioquin, vt diſpendioſe eccleſiarum huiuſmodi vacationi celeriter conſulatur, eccleſiæ tunc ſic vacanti per nos & ſucceſſores noſtros, ſeu ſedem huiuſmodi de perſona (vt præfertur) qualificata: necnon per obitum apud ſedem prædictam vacantibus ſemper etiam nulla dicti regis præcedente nominatione libere prouideri poſſit. Decernentes electiones contra præmiſſa attentatas, ac prouiſiones per nos & ſucceſſores noſtros ſeu ſedē huiuſmodi factas, nullas & inualidas exiſtere. Conſanguineis tamen pręfati regis, ac perſonis ſublimibus, ex cauſa rationabili & legitima in nominatione & apoſtolicis literis exprimēda, necnon religioſis mendicantibus reformatis eminentis ſcientiæ & excellentis doctrinæ (qui iuxta ſui ordinis regularia inſtituta ad gradus huiuſmodi aſſumi non poſſunt) ſub prohibitione præmiſſa minime cōprehenſis: ſed de eorum perſonis dictis eccleſiis pro tempore vacantibus ad dicti regis no-

minatione, per nos & successoees nostros, seu sedem huiusmodi libere prouideri possit. Monasteriis verò & prioratibus cōuentualibus, & vere electiuis, videlicet in quorū electionibus forma capituli Quia propter. seruari, & confirmationes electionum huiusmodi solenniter peti cōsueuerunt in regno, Delphinatu, & comitatu, huiusmodi nunc & pro tempore etiā per similem cessionem vacantibus illorum conuentus ad electionem seu postulationem abbatis seu prioris procedere non possint: sed idem rex illorum occurrente huiusmodi vacatione, religiosum eiusdem ordinis in ætate viginti trium annorum ad minus constitutū intra simile tempus sex mensium à die vacationis monasteriorū & prioratuum huiusmodi computandorum, nobis & successoribus nostris, aut sedi huiusmodi nominare, & de persona per regem huiusmodi monasterio vacanti nominata, per nos & successores nostros seu sedem huiusmodi prouideri. Prioratus verò personæ ad illum per eundem regem nominatę conferri debeat. Si verò idem rex presbyterū secularem, aut religiosum alterius ordinis, aut minorē viginti trium annorum, vel alias inhabilem nobis aut successoribus nostris intra dictum semestre

Quid iuris si contingat regem nominare,

semestre, seu sedi huiusmodi nominaret: talis nominatus recusari, & nullatenus sibi prouideri debeat: sed rex ipse intra trimestre à die recusationis supradicto modo intimandę computandum alium modo supradicto qualificatum, monasterio seu prioratui tunc vacanti nominare, & de persona ad monasterium nominata illi ꝓuidere: ad prioratū verò nominato prioratus ipse ꝑ nos & successores nostros seu prædictam sedem conferri debeat: Alioquin dictis nouem mensibus effluxis nulla, seu de persona minus idonea, & modo præmisso non qualificata facta nominatione, ac etiam vacantibus apud sedem prædictam, semper etiam nulla dicti regis expectata nominatione, per nos & successores nostros seu sedem prædictam monasteriis prouideri: prioratus verò personis, vt præfertur qualificatis dūtaxat conferri liberè possint. Electiones autem & illarum cōfirmationes, necnō prouisiones, per nos & successores nostros ac sedem prædictam, contra præmissa pro tēpore factas, nullas, irritas, & inanes esse decernimus.

Per præmissa tamen non intendimus in aliquo præiudicare capitulis ecclesiarum, & conuentibus monasteriorum, & prioratuum huiusmodi priuilegia à sede apostolica proprium eligendi prelatum obtinentibus: quo minus ad Ecclesiæ comprehensæ in concordatis.

electionem episcoporum ac abbatum & priorum iuxta priuilegia eis concessa liberè procedere possint iuxta formam in eorum priuilegiis contentam. Et si in eorum priuilegiis forma aliqua expressa non fuerit, tunc formā concilij generalis cap. Quia propter, tantum seruare teneantur: dūmodo de priuilegiis sibi concessis huiusmodi per literas apostolicas, seu alias authenticas scripturas docuerint: omni alia specie probationis eis in hoc adempta.

DE RESERVATIONIBVS TAM generalibus quàm specialibus sublatis.

RVBRICA.

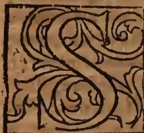
Gratiæ expectatiuæ & reseruationes abolitæ.

OLVMVS quoque & ordinamus quòd in regno, Delphinatu & comitatu prædictis, de cætero non dentur aliquę gratię expectatiuę ac speciales vel generales reseruationes ad vacatura beneficia, per nos & sedē prædictam non fiant: & si de facto per importunitatem aut aliàs à nobis & successoribus nostris & sede prędicta emanauerint, illas irritas & inanes esse decernimus. In cathedralibus tamen metropolitanis & collegiatis ecclesiis in quarum statutis caueretur expressè, quòd nullus ibidem dignitatem, personatum, administrationem

tionem vel officium obtinere posſit, niſi in illis actu canonicus exiſtat canonicos, ad effectum duntaxat inibi obtinendi dignitatem, perſonatum, adminiſtrationem vel officium huiuſmodi, & non conſequendi primam præbendam vacaturam creare poſſe intendimus.

DE COLLATIONIBVS.

STATVIMVS inſuper quòd ordinarius collator in vnaquaque cathedrali ac etiam metropolitana eccleſia canonicatum & præbendam theologalem inibi conſiſtentem conferre teneatur vni magiſtro ſeu licentiato aut baccalario formato in theologia, qui per decenium in vniuerſitate ſtudij generalis priuilegiata ſtuduerit, ac onus reſidentiæ, lecturæ & prædicationis actu ſubire voluerit, quique bis aut ſemel ad minus per ſingulas hebdomadas impedimento ceſſante legitimo legere debeat, & quotiens ipſum in huiuſmodi lectura deficere contigerit, ad arbitrium capituli per ſubtractionem diſtributionum totius hebdomadæ puniri poſsit. Et ſi reſidentiam deſeruerit, de illa alteri prouideri debeat. Et vt liberius ſtudio vacare poſsit, etiam ſi abſens fuerit à diuinis, habeatur pro præſente, ita vt nihil perdat. Præfatique or-

Præbēdę theologalis conſideratio.

dinarij collatores seu patroni ecclesiastici, quicunque fuerint, vltra dictam præbendam theologalem quam vt præfertur qualificato conferre tenentur, tertiam partem omnium dignitatum, personatuum, administrationum & officiorum, cæterorúmque beneficiorum ecclesiasticorum ad eorum collationem, prouisionem, nominationem, præsentationem, seu quanuis aliam dispositioné quomodolibet spectátium, viris literatis, graduatis, & per vniuersitates nominatis hoc modo conferant videlicet,

Beneficia vt conferantur literatis, & graduatis nominatis

In primo mense post præsentium acceptationem, & earundem publicationem, præfati ordinarij collatores dignitates, personatus, administrationes & officia ad eorum collationem, prouisionem, nominationem, præsentationem, seu quanuis aliam dispositioné vt præfertur spectâtia, graduatis huiusmodi qui literas suorum graduum cum tempore studij debitè insinuauerint, conferre teneantur. Beneficia verò quę in duobus sequentibus mensibus vacare contigerit, illa iuxta iuris communis dispositonem personis idoneis liberè conferre, seu personas idoneas ad illa præsentare.

Beneficia autem quæ in quarto mense vacare contigerit, viris graduatis per vniuersitatem nominatis, qui gradus & nominationis literas cum studij tépore debitè insinuauerint

conferre

conferre seu præsentare teneantur. Beneficia vero quæ in quinto & sexto mensibus vacare contigerit, simili modo personis idoneis liberè conferre, seu personas ad illa præsentare possint. Beneficia autem quæ septimo mense vacare contigerit, graduatis qui simili modo literas gradus cum tempore studij debitè insinuauerint, conferre teneantur. Beneficia verò quæ octauo & nono mensibus vacare cõtigerit, pari modo personis idoneis conferre, seu personas idoneas ad illa præsentare teneãtur. Beneficia autem quæ in mense decimo vacare cõtigerit, graduatis nominatis, qui gradus & nominationis literas cum tempore studij debitè insinuauerint, per eosdem ordinarios conferri, seu ipsi ad illa præsentari debeãt.

Beneficia autem quæ vndecimo & duodecimo mensibus vacare contigerit, per eosdem ordinarios personis idoneis iuxta iuris cõmunis dispositionem conferri, seu ipsi ad illa præsentari debeant. Siquis verò cuiuscunque status, etiam si cardinalatus, patriarchalis, archiepiscopalis, aut pontificalis, vel alterius cuiusli bet dignitatis, contra prædictum ordinem & qualificationes superius ordinatas, de dignitatibus, personatibus, administrationibus vel officiis, seu quibusuis aliis beneficiis ecclesiasticis huiusmodi aliter quàm modo prædicto dispo-

Collationes beneficiorum secus q̃ supra statuitur factæ sunt ipso iure nullę

fuerit dispositiones ipsæ sint ipso iure nullæ: collationesque & prouisiones ac dispositiones illorum ad immediatū superiorem deuoluantur, qui eisdem personis modo præmisso qualificatis prouidere teneatur. Et si contrauenerit, ad alium superiorem deuoluatur prouisio & præsentatio huiusmodi gradatim, donec ad sedem apostolicam fiat deuolotio. Præterea volumus quòd collatores ordinarij & patroni ecclesiastici præfati eiusmodi dignitates, personatus, administrationes & officia ac beneficia in mensibus graduatis & nominatis assignatis vacātia, illis graduatis simplicibus aut nominatis illa conferre, aut ad illa eos duntaxat præsentare teneantur, qui per tempus competens in vniuersitate famosa studuerint. Tempus autem competens decennium in magistris seu licentiatis aut baccalariis in theologia statuimus: septennium verò in doctoribus seu licentiatis in iure canonico, ciuili aut medicina: quinquennium autem in magistris seu licentiatis in artibus cum rigore examinis à logicalibus inclusiuè, aut in altiori facultate: sexennium autem in baccalariis simplicibus in theologia: quinquennium verò in baccalariis iuris canonici aut ciuilis. in quibus baccalariis iuris cauonici aut ciuilis, si ex vtroque parente nobiles fuerint, triennium esse decernimus.

Tēpus pmouēdorum quod dicat cōpetens.

Præfatique

Præfatique graduati & nominati collatoribus ordinariis siue patronis ecclesiasticis semel ante vacationé beneficij de literis gradus seu nominationis, & de præfato tempore studij per literas patentes vniuersitatis in qua studuerint, manu scribæ & sigillo vniuersitatis signatas fidem facere teneantur.

Insinuatio literarum gradus qualiter fieri debent.

Cum verò probatio nobilitatis fieri debeat ad effectum, vt nobiles gaudere possint beneficio minoris temporis studij; tunc nobilitas ipsa per quatuor testes deponentes in iudicio coram iudice ordinario loci in quo est natus ille de cuius nobilitate ex vtroque parente constare debet, etiam in partis absentia probari possit. Teneantúrque præfati graduati tam simplices quàm nominati patrotronis ecclesiasticis aut collatoribus ordinariis quibus gradus aut nominationis literas huiusmodi insinuare debent, literas suorum gradus & nominationis, certificationis temporis, studij & attestationis nobilitatis, duplicatas dare, ac singulis annis tempore quadragesimæ per se aut procuratorem suũ collatoribus, nominatorib⁹, seu patronis ecclesiasticis, aut eorum vicariis eorũ nomina & cognomina sua insinuare. & eo anno quo præfatã insinuationem facere omiserint, beneficium in vim gradus aut nominationis huiusmodi petere non

Probatio nobilitatis.

Insinuatio nomínum & cognominũ graduatorum quotannis facienda.

posſint. Et ſi in menſibus deputatis graduatis ſimplicibus, aut graduatis nominatis, non eſſet graduatus aut nominatus qui diligentias præfatas fecerit, collatio ſeu præſentatio per collatorem ſeu patronũ eccleſiaſticum, etiam eiſdẽ menſibus facta alteri q̃ graduato vel nominato, non propter hoc irrita cenſeatur. Si tamen graduatus ſimplex aut nominatus beneficium poſt inſinuationem gradus aut nominationis in menſibus eis aſsignatis vacãs petierit, & inter ſuam inſinuationẽ & prælatam requiſitionem non ſuperuenerit quadrageſima, in qua nomen & cognomen inſinuare debuerit, ad beneficium ſic vacans eum capacem, ipſumque illud conſequi poſſe & debere decernimus.

Gratificatio collatoris inter graduatos fieri poſsit.

Statuimus quoque & ordinamus quòd collatores ordinarij & patroni eccleſiaſtici præfati inter graduatus qui literas gradus cum tempore ſtudij & atteſtatione nobilitatis debitè inſinuauerint: quo ad beneficia in menſibus eis deputatis vacantia gratificari poſsint illi ex eis cui voluerint. Quo verò ad beneficia in menſibus graduatis nominatis deputatis vacantia, antiquiori nominato cõferre, ſeu antiquiorem nominatum qui literas nominationis, temporis ſtudij, & atteſtationis nobilitatis debitè inſinuauerit, præſentare ſeu nominare teneantur. Concurrentibus autem nominatis eiuſ-

Cõcurſus pluriũ nominatorũ

dem

dem anni, doctores licentiatis, licentiatos baccalariis, demptis baccalariis formatis in theologia (quos fauore studij theologici licẽtiatis in iure canonico, ciuili aut medicina præferendos esse decernimus) baccalarios iuris canonici aut ciuilis, magistris in artibus præferri volumus. Concurrentibus autem pluribus doctoribus in diuersis facultatibus, doctorem theologũ, doctori in iure, doctorẽ in iure canonico, doctori in iure ciuili: doctorem in iure ciuili, doctori in medicina, præferendos esse decernimus. Et idẽ in licentiatis & baccalariis seruari debere volumus. Et si in eiusdem facultate & gradu cõcurrerent, ad datam nominationis seu gradus recurrẽdum esse volumus. Et si in omnibus is cõcurrerent, tunc volumus quòd collato ordinarius inter eosdem concurrentes gratificari possit. Volumus autem quòd nominati literas nominationis ab vniuersitatibus in quibus studuerint obtinentes, in nominationum literis beneficia per eos possessa, & eorũ verum valorem exprimere teneantur: alioquin literæ nominationis huiusmodi eo ipso nullæ sint, & esse censeantur. Si quis verò ex dictis qualificatis graduatis simplicibus aut nominatis, tempore vacationis beneficij in mensibus eis deputatis vacantis, duas obtineat præbendas in cathedralibus, etiã metropolitanis aut collegia-

Beneficiorũ iã obtentorum valorẽ exprimãt nominati.

tis, seu dignitatem vel præbẽdam vel aliud seu alia beneficium seu beneficia quorum insimul, vel cuius fructus, redditus & prouentus tempore residentiæ & horis diuinis interessendo, ad summam ducentorum florenorum auri de camera ascenderent, beneficium in vim gradus seu nominationis huiusmodi tunc petere seu consequi non possit. Et insuper quòd tam graduati simplices quàm nominati beneficia in mensibus eis assignatis vacantia, petere & consequi possint secundum propriæ personæ condecentiã & conformitatem: videlicet seculares secularia, & religiosi regularia beneficia ecclesiastica: ita q nec secularis nominatus beneficia regularia in mẽsibus deputatis vacantia prætextu cuiusuis dispẽsationis apostolicæ, nec ecõtra religiosus beneficia secularia petere aut consequi possint: quódque beneficia simpliciter, vel ex causa permutationis, in mensibus graduatis simplicibus & nominatis assignatis vacantia, eis non sint affecta nec debita, sed ex caussa permutationis cum permutantibus duntaxat; simpliciter verò vacantia beneficia, huiusmodi personis idoneis per ipsos ordinarios liberè conferri possint.

Beneficia secularia secularibus, regularia regularibus cõferenda,

Bñficia ciuitatũ aut villarum muratarũ quib⁹ sint cõferẽda,

Statuimus quoque quòd parochiales ecclesiæ in ciuitatibus aut villis muratis existentes, non nisi personis modo præmisso qualifica-

tis,

tis, aut saltem qui per tres annos in theologia vel altero iurium studuerint, seu magistris in artibus, qui in aliqua vniuersitate priuilegiata studentes magisterij graduum adepti fuerint, conferantur. Monemus autem præfati regni vniuersitates sub pœna priuationis omnium & singulorum priuilegiorum à nobis & sede apostolica obtentorum: ne collatoribus seu patronis ecclesiasticis habeant aliquos nominare, nisi eos qui secundum præfata tempora studuerint, & secundum dictarum vniuersitatum statuta ad gradus, & non per saltum, promoti fuerint. Quòd si secus fecerint, vltra nullitatis pœnã quàm in præfatarum nominationum literis declaramus, à nominandi priuilegio ad tempus secundum culpæ qualitatem suspendantur. Siquis autem graduatorum aut nominatorum in mensibus deputatis collatoribus ordinariis aut patronis ecclesiasticis, beneficium vacans in vim gradus aut nominationis petierit, & collatorem ordinarium in vim præfati gradus aut nominationis in processu posuerit, & taliter molestauerit, illum vltra expensarum dãnorum & interesse condemnationem, fructibus sui gradus & nominationis priuandum esse decernimus. Eodémque vinculo collatores ordinarios & patronos ecclesiasticos

Promoti ad grad⁹ per saltũ, non promouendi.

Pœna ordinariorũ cõferẽtiũ beneficia debita graduatis, aliis quàm ipsis.

quibus graduati & nominati debitè vt supra qualificati suos gradus & nominationis literas insinuauerint, astringimus, vt beneficia ad eorum collationem vel præsentationem spectantia, in mensibus graduatorum simplicium & nominatorum vacantia, stãtibus præfatis graduatis aut nominatis debitè qualificatis, illa prosequentibus, aliis quàm graduatis aut nominatis non conferant, sub pœna suspensionis potestatis conferendi beneficia in octo mensibus illo anno ad collationem eorum ac præsentationẽ liberam spectantibus.

DE MANDATIS APOSTOLICIS.

TATVIMVS & ordinamus quòd quilibet Romanus pontifex semel duntaxat tempore sui põtificatus literas in forma mãdati iuxta formam inferius annotatã dare possit, hoc modo videlicet, vt vnũ collatorem habentẽ collationẽ decem beneficiorũ, in vno: habentẽ autẽ collationẽ quinquaginta beneficiorũ, & vltra, in duobus beneficiis duntaxat grauare possit: ita tamen, quòd in eadem ecclesia cathedrali vel collegiata collatorem vnum pro tempore in duabus præbendis non grauet. Et vt obuietur litibus quæ occasione literarum mandatorum huiusmodi oriri possent, mandata huiusmodi

modi sub forma quæ est inferius annotata, dari volumus, quàm ad perpetuam rei memoriam in cancellaria apostolica publicari, & in illius quinterno registrari mandamus: declarantes, prosequentes huiusmodi mandata, quo ad beneficia sub illis comprehensa, ordinariis collatoribus & graduatis simplicibus & nominatis præferédos esse. Nósque, & successores nostros, iure præuentionis, dignitates, personatus, administrationes & officia, cæteráq; beneficia ecclesiastica secularia, & quorumuis ordinum regularia, quæcunque & quomodocunque qualificata, tam in mensibus graduatis simplicibus & nominatis q̃ ordinariis collatoribus præfatis assignatis vacantia, ac etiam sub dictis mandatis comprehensa liberè conferre.

Mãdatarij ordinariis & graduatis prẽferendi.

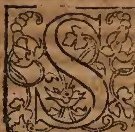
Præuentionis ius in pontif. Romi.

Statuimus insuper, quòd in prouisionibus quas personis quibusuis de beneficiis vacantibus, seu certo modo vacaturis, per nos & successores nostros ac sedem prædictam, etiã motu proprio, etiam promotis ad ecclesias cathedrales & metropolitanas ac monasteria, vt obtenta per eos beneficia retinere possint, fieri cõtigerit, illorum verus annuus per florenos aut ducatos auri de camera, aut libras turonenses seu alterius monetæ valor secundum communem æstimationem exprimi debeat. Alioquin gratiæ ipsæ sint ipso iure nullæ.

Prouisionarij.

Expressio veri valoris annui facienda.

DE CAVSSIS ET APPELlationibus.

Tatuimus quoq; & ordinamusq; in regno, delphinatu & comitatu prædictis, omnes & singulæ caussæ, exceptis maioribus in iure expresse denominatis, apud illos iudices in partibus qui de iure aut consuetudine præscripta vel priuilegio illarum cognitionem habent, terminari & finiri debeant.

Et ne sub vmbra appellationum (quæ nimium, & nonnunquam friuole, interponi consueuerunt, atque etiam in eadem instantia ad prorogationem litium sæpè multiplicari) iniustis vexationibus materia præbeatur: volumus quòd si quis offensus coram suo iudice iustitiæ complementum habere non possit, ad immediatum superiorem per appellationem recursum habeat, non ad aliquem superiorem, etiam ad nos & successores nostros, vel sedem prædictam, omisso medio. Nec agrauamine in quacunque instantia ante diffinitiuam sententiam quomodolibet appelletur: nisi forsitan tale grauamen extiterit, quod in diffinitiua reparari nequiret: & eo casu non nisi ad im-

Ad superiorē iudicem omisso medio appellandum non esse.

mediatum superiorem liceat appellari. Si-quis verò immediatè subiectus sedi apostolicæ, ad eandem sedem duxerit appellandum, causa committatur in partibus per rescriptum vsque ad finem litis: videlicet vsque ad tertiam sententiam conformem inclusiuè, si ab illis appellari contigerit, nisi propter defectum denegatæ iustitiæ, aut iustum metum: & tunc committi debeat in partibus conuicinis, & cum causarum expresione de quibus etiam legitimè aliàs quàm per iuramentum coram iudicibus à sede apostolica deputandis constare debeat. Processus autem contra præmissa attentatos, nullos & irritos esse volumus: ac rescripta contra præmissa impetrantes, in expensis, damnis & interesse condemnari debere decernimus atque declaramus. Sanctæ verò Romanæ ecclesiæ cardinales, qui pro vniuersali ecclesia continuè laborant, necnon dictæ sedis officiales officia sua actu exercentes, sub præsenti decreto non intendimus comprehendi.

Officiales istos certo numero ac munere designari expediret, propter litis quæ hinc oriuntur.

Statuimus etiam & ordinamus quòd iudices, causas quæ in partibus terminari debent, coram eis pro tempore pendentes, sub pœna excommunicationis, & priuationis beneficiorum per eos obtentorum, eo ipso incurrenda, intra biennium terminare debeant:

pars verò diffugiens, & expeditioné ipsius causæ malitiosè impediés, grauissimè per eosdem iudices mulctetur, etiam vsque ad priuationem iuris in huiusmodi processu prætensi, si eis visum fuerit: super quo eorum conscientias oneramus. Ab interlocutoriis autem secundo, à diffinitiuis verò tertio prouocare non licere decernimus: sed volumus secundam sententiam interlocutoriam conformem, & tertiam diffinitiuam etiam conformem, omni mora cessante executioni debitæ demandari debere, quacunque appellatione interposita nō obstante.

Sententiæ executioni demandandæ, quæ.

DE PACIFICIS POSSESSORIBVS.

STATVIMVS quoque quòd quicunque dummodo non sit violentus, sed habens coloratum titulum, pacifice & sine lite prælaturam, dignitatem, personatum, administrationem vel officium, seu quodcunque beneficium ecclesiasticum triennio proximo hactenus, vel pro tempore possederit, seu possidebit: in petitorio vel possessorio à quoquam etiá ratione iuris nouiter reperti molestari nequeat, præterquam prætextu hostilitatis, aut alterius legitimi impedimenti, de quo protestari, & illud iuxta concilium Viennense intimari debeat. Lis autem hoc casu quo ad futuras

Triēnalis possessor pacificus &c. ne inquiretur.

ad futuras cõtrouerſias intelligatur, ſi ad executionem citationis, iuriſque ſui in iudicio exhibitionem, aut terminorum omnium obſeruationem proceſſum fuerit. Monemus etiam ordinarios, vt diligenter inquirant nequis ſine titulo beneficium poſsideat: & ſi quem beneficium ſine titulo poſsidere repererint, declarent illi ius non competere, cuiuſuis temporis detentione nõ obſtante: de ipſoq; beneficio poſſit illi, dummodo non ſit intruſus, vel violentus, aut aliàs indignus, vel alteri idoneo prouerí.

DE PVBLICIS CONCVBINARIIS.

ET inſuper ſtatuimus, ꝙ quicunque clericus, cuiuſcunque conditionis, ſtatus, religionis, dignitatis, etiam ſi pontificalis vel alterius præeminentiæ fuerit, poſt præſentium notitiam (quam habere præſumatur poſt duos menſes, poſt earundem præſentiũ publicarionem in eccleſiis cathedralibus factã, quàm ipſi diœceſani omnino facere teneantur poſtquam præſentes ad eorum notitiam peruenerint) fuerit publicus concubinarius, à perceptione fructuum omnium beneficiorum ſuorum trium mẽſium ſpatio ſit ipſo facto ſuſpenſus: quos ſuus ſuperior in fabricam, vel aliam euidentem eccleſiarum vtilitatem, ex quibus ij Pœna publicorum concubinariorum.

fructus percipiuntur, conuertat. Necnon huiusmodi publicum concubinarium, vt primum talem esse nouerit, mox suus superior monere teneatur, vt intra breuissimum terminum concubinam dimittat: & si illam non dimiserit, vel dimissam, aut aliam publicè resumpserit, iubemus vt ipsum omnibus suis beneficiis omnino priuet. Et nihilominus ij publici concubinarij vsquequo cum eis per suos superiores post ipsarum concubinarum dimissionem, manifestámque vitæ emendationem, fuerit dispensatum, ad susceptionem quorumcunque honorum, dignitatum, beneficiorum, officiorúmve, sint inhabiles. Qui si post dispensationem recidiuo vomitu ad huiusmodi publicum concubinatum redierint, sine spe alicuius dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existāt. Quòd si ij ad quos talium correctio pertinet, eos vt prædictum est punire neglexerint, eorum superiores tā in ipsos de neglectu, quàm in illos pro concubinatu modis omnibus digna punitione animaduertant. In conciliis etiam prouincialibus & synodalibus aduersus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per suspensionem à collatione beneficiorum, vel alia condigna pœna seueriter procedatur. Et si ij quorum destitutio ad nos & sedem prædictam spectat, per concilia

Pœna iudicū negligentiū punire publicos cōcubinarios.

cilia prouincialia aut suos superiores propter concubinatum publicum reperiantur priuatione digni, statim cum processu inquisitionis ad nos deferantur. Eadem diligentia & inquisitio in quibuscunque generalibus capitulis, etiam prouincialibus, quo ad eos seruetur: pœnis aliis contra prædictos & alios non publicos concubinarios à iure statutis, in suo robore permansuris. Publici autem intelligendi sunt, non solùm ij quorum concubinatus per sententiam, aut confessionem in iure factam, aut per rei euidentiam quæ nulla possit tergiuersatione celari, notorius est: sed etiam qui mulierem de incontinentia suspectam, & diffamatam tenent, & per suum superiorem admoniti, ipsam cum effectu non dimittunt. Quia verò in quibusdam regionibus nonnulli iurisdictionem ecclesiasticam habentes pecuniarios quæstus à concubinariis percipere non erubescunt, patientes eos in tali fœditate sordescere, sub pœna maledictionis æternæ præcipimus. ne deinceps sub pacto, compositione, aut spe alterius quæstus, talia quouis modo tolerent, aut dissimulent: alioquin vltra præmissam negligentiæ pœnam, duplum eius quòd propterea acceperint, restituere, & ad pios vsus omnino conuertere teneantur & compellantur.

Publici concubinarij.

Pœna prælatorum à pub. concubinariis munera accipientium.

Ipsas autem concubinas aut suspectas prælati omnibus modis curét à suis subditis etiam per auxilium & inuocationem brachij secularis, si opus fuerit, penitus arcere. Qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos apud patres suos cohabitare non permittant. Iubemus insuper quòd in prædictis synodis & capitulis præmissa publicentur, & vt quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum dimissionem moneant diligenter. Iniungimus præterea omnibus secularibus viris, etiam si regali præfulgeant dignitate, ne vllum qualecunq; inferant impedimentum, quocunque quæsito colore, prælatis qui ratione officij sui aduersus subditos suos pro huiusmodi concubinatu & aliis casibus sibi à iure permissis procedunt. Et cum omne fornicationis crimen lege diuina prohibitum sit, & sub pœna peccati mortalis necessario euitandum, monemus omnes laicos tam vxoratos quàm solutos, vt similiter à concubinatu abstineant. Nimis enim reprehensibilis est, qui vxorem habet & ad aliam accedit. Qui verò solutus est, si continere nolit, iuxta apostoli consilium vxorem ducat. Pro huiusmodi autem diuini obseruantia præcepti ij ad quos pertinet, tam salutaribus monitis quàm aliis canonicis remediis omni studio laborant.

Filij concubinariorum apud patres ne cohabitent.

Fornicatio omnis lege diuina prohibita.

DE EXCOMMVNICATIS NON VITANDIS.

TATVIMVS insuper ad vitãdum scandala, & multa pericula, subueniendúmque conscientiis timoratis, quòd nemo deinceps à communicatione alicuius in sacramentorum administratione vel receptione, aut aliis quibuscunque diuinis, vel extra, prætextu cuiuscũque sententiæ aut censuræ ecclesiasticæ, seu suspensionis aut prohibitionis ab homine vel à iure generaliter promulgatæ, teneatur abstinere, vel aliquem vitare, vel interdictum ecclesiasticum obseruare, nisi sententia, prohibitio, suspensio, vel censura huiusmodi fuerit cõtra personam, collegiũ, vniuersitatem, ecclesiam, aut locũ certum, aut certã à iudice publicata & denuntiata specialiter & expresse, aut ita notoriè in excõmunicationis sententiam constiterit incidisse, quòd nulla posśit tergiuersatione celari, aut aliquo iuris suffragio excusari, à communione inquam illius abstineri nolumus iuxta canonicas sanctiones. Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos suspensos, interdictos seu prohibitos nõ intendimus in aliquo releuare, neque eis quomodolibet suffragari.

Statutum de excõmunicatis nõ vitandis, nõ pdest ip sis.

DE INTERDICTIS NON LEVITER PONENDIS.

ET QVONIAM ex indiſcreta interdictorum promulgatione multa conſueuerunt ſcandala euenire, ſtatimus quòd nulla ciuitas, oppidum, caſtrum, villa, aut locus eccleſiaſtico ſupponi poſsit interdicto, niſi ex cauſſa ſeu culpa ipſorum locorum, aut domini, ſeu rectoris, vel officialium. Propter culpam autem ſeu cauſſam alterius cuiuſcunque priuatæ perſonæ huiuſmodi loca interdici nequaquam poſsint auctoritate quacunque ordinaria, vel delegata, niſi talis perſona prius fuerit excommunicata, ac denunciata, ſeu in eccleſia publicata: aut domini ſeu rectores vel officiales ipſorum locorum auctoritate iudicis requiſiti huiuſmodi perſonam excommunicatam intra biduum inde cum effectu non eiecerint, aut ad ſatisfaciendum compulerint: qua etiam poſt biduum eiecta recedéte vel ſatisfaciente, mox diuina reſumi poſsint. Quod etiam in pendentibus locum habere decernimus.

DE

DE SVBLATIONE CLEMENTINAE LITERIS.

ECNON constitutionem de eorundem fratrum nostrorum consilio editam, qua cũ irritante decreto statuimus, decreuimus & ordinauimus, quòd ex tunc de cætero perpetuis futuris temporibus de cessione regiminis & administrationis ecclesiarum & monasteriorum facta per eos qui ecclesiis & monasteriis ipsis præerant, seu illam administrationem seu cómendam, aut vt aliis vnita aut aliàs obtinebát, seu resignatione aliorum quorumcunque beneficiorũ ecclesiasticorũ, seu cessione iuris in eis vel ad ea quomodolibet cóperentis, aut priuationis vel dispositionis, aut censurum fulminatione, etiam in literis apostolicis à nobis & sede apostolica, etiam motu proprio pro tempore emanatis, quæ in manibus Romani pontificis factæ dicuntur, contentis: etiam si super illis narratis fundaretur intentio, constare & apparere deberet per publicana instrumenta vel documenta authentica: alioquin tam in iudicio quàm extra illud, narratiuis & assertionibus huiusmodi in præiudicium tertij minimè stari, nec ex illis alicui præiudicium afferri deberet, nisi

de huiusmodi narratiua & assertione etiam in literis apostolicis facta altero ex præmissis modis doceretur: innouamus, illámque perpetuis futuris tẽporibus inuiolabiliter obseruari mandamus.

DE FIRMA ET IRREVOCABILI CONCORDATORAM STABILITATE.

Cõcordatũ habet vim firmissimi cõtract⁹.

T QVIA supradictam concordiam cum pæfato Francisco rege, ob illius syncerã deuotionẽ, quàm erga nos & sedem prædictam habere monstrauit cùm ad præstandam nobis reuerentiam & filialem obedientiam, ad ciuitatem nostrã Bononiæ personaliter venire dignatus est, consentimus, illámque inuiolabiliter obseruari desideramus: illam veri cõtractus & obligationis inter nos & sedem apostolicam prædictã ex vna, & præfatum Regem & regnum suum ex altera partibus legitimè initi, vim & robur obtinere: ac illi, & præsentibus, in aliqua sui parte, per quascunque literas & gratias per nos & successores nostros desuper concedendas derogari, clausulámque cum earundẽ derogatione pręsentium tenore latissimè extendenda, ac ꝙeædẽ præsentes literæ & earũ tenor pro expressis

habeantur,

habeantur, in quibusuis supplicationibus pro tempore signatis appositā, nihil penitus operari,& illius vigore in literis apostolicis super ipsius supplicationibus cōficiendis quicquam, per quod præsentibus aut alicui particulæ de contentis in eis derogaretur seu derogari videretur, narrari non possit: & sic per quoscunque iudices & commissarios, etiam caussarū dicti palatij apostolici auditores, & præfatæ Romanæ ecclesiæ cardinales, in quibusuis causis super præmissis vel eorum aliquo pro tempore motis iudicari, diffiniri, & sententiari debere, sublata eis aliter sententiandi & diffiniendi omnimoda facultate & auctoritate: necnō irritum & inane quicquid secus super his vel eorum aliquo à quoquam quauis auctoritate etiā per nos & successores nostros præfatos scienter vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Volumus autem quòd si præfatus rex præsentes literas ac omnia & singula in eis cōtenta, quæ in prima futura sessione præsentis concilij Lateranensis approbari & confirmari facere promittimus, intra sex menses à die approbationis & confirmationis huiusmodi computandos non approbauerit & ratifficauerit, & ea perpetuis futuris tēporibus in regno suo, & omnibus aliis locis & dominiis dicti regni per omnes prælatos & alias etiam ecclesiasti-

Cōcordati approbatio, publicatio & registratio vt & vbi facienda.

cas personas ac curias parlamenti acceptari, legi, publicari, iurari & registrari, ad instar aliarum constitutionum regiarum: & de acceptatione, lectione, publicatione, iuramento & registratione prædictis, intra prædictum tempus per omnium & singulorum supradictorum patentes literas, aut authenticas scripturas nobis non transmiserit, aut nuntio nostro apud ipsum Regem existenti, per eum ad nos mittendas non consignauerit: Et deinde singulis annis etiam legi prout aliæ ipsius Francisci regis constitutiones & ordinationes, quæ in viridi sunt obseruantia, obseruari debent, inuiolabiliter obseruari cum effectu non fecerit: præsentes literæ, & inde secuta, quæcunque sint, cassa & nulla, nulliúsque roboris vel momenti. & cum omnium quę in regno, Delphinatu & comitatu prædictis agantur, notitiam non habeamus: consuetudines, statuta seu vsus libertati ecclesiasticæ & auctoritati sedis apostolicæ quomodolibet pręiudicantia, siqua in regno, delphinatu & comitatu prædictis aliàs quàm in præmissis existant, non intẽdimus nobis & Romanæ sedi in aliquo præiudicare, seu illa tacitè vel expressè quomolibet approbare. Et nihilominus præfato Francisco, & pro tempore existenti Francorum regi, in virtute sanctæ obedientiæ mandamus,

Cõcordatum singulis legi debet.

quatinus

quatinus per se vel alium seu alios in dignitate ecclesiastica constitutos, præsentes literas, ac omnia & singula in eis contenta, quando & quotiens opus fuerit, publicari, & ea inuiolabiliter obseruari faciat, contradictores cuiuscunque dignitatis & præeminentiæ fuerint, per censuras ecclesiasticas, & pecuniarias pœnas, aliáque iuris & facti quęuis opportuna remedia (appellatione qualibet omnino postposita) compescendo: Non obstantibus omnibus supradictis: aut si aliquibus communiter vel diuisim ab eadem sit sede indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non posśint per literas apostolicas nō facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

FORMA MANDATI APOSTOLICI.

EO episcop⁹ seruus seruorū dei, venerabili fratri episcopo N. & dilectis filiis, capitulo singulísq; canonicis ecclesiæ N. salutem & apostolicam benedictionem. Vitæ ac morū honestas, aliáq; laudabilia probitatis, & virtutū merita super quibus dilectus filius N. apud nos fide digno cōmendatur testimonio

nos inducunt vt sibi reddamur ad gratiam liberales. Hinc est quòd nos cupientes vt idem N. iuxta illius quæ per fœlicis recordationis Gregorium papam IX. prædecessorem nostrũ ad tunc episcopum Nouiomensem directa extitit, quæ incipit, Mandatum, & aliarũ duarum illam immediatè sequẽtium decretalium formas, de canonicatu & præbenda aut dignitate, personatu, administratione, vel officio vestræ vel alterius ecclesiæ, aut alio beneficio cũ cura vel sine cura, etiam si parochialis ecclesia vel eius perpetua vicaria aut capella siue perpetua capellania fuerit, ad vestram collationẽ, nominationem seu præsentationem, & aliam quamcunque dispositionem pertinens, prouideri possit. Ac volentes præfato N. præmissorũ meritorum suorũ intuitu gratiam facere specialem, ipsumque quibusuis excommunicationis, suspensionis & interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis à iure vel ab homine quauis occasione vel caussa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum seriẽ absoluentes, & absolutũ fore censentes: Necnon omnia & singula beneficia ecclesiastica cum cura & sine cura quæ præfatus N. etiam ex quibusuis apostolicis dispensationibus obtinet & expectat, ac in quib⁹ & ad quę ius

Vestræ vel alterius, diserte additũ: quia mandatũ apostolicũ nõ dirigitur super certã specificatam ecclesiam.

ius sibi quomodolibet competit, quæcunque, quodcunque & qualiacunque sint, eorúmque fructuum reddituū & prouentuum veros annuos valores ac huiusmodi dispensationū tenores præsentibus pro expresfis habentes motu proprio, non ad ipsius N. vel alterius pro eo nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate: discretioni vestræ per apostolica scripta mādamus, quatinus si vobis pro alio nō scripserimus qui simile mādatum aut similem gratiam prosequatur, canonicatum & præbendam aut dignitatem, personatum, administrationem officium vestræ vel alterius ecclesiæ, aut aliud beneficiū ecclesiasticum cū cura vel sine cura, etiam si parochialis ecclesia vel eius perpetua vicaria aut capella, vel perpetuā capellania fuerit, ad vestrā collationem, prouisionem, præsentationem, nominationem, seu quauis aliam dispositioné pertinentem, etiam si dignitati, personatui, administrationi vel officio huiusmodi cura immineat animarū, dummodo talis dignitas electiua non existat, cum creatione in canonicū vestræ vel alterius ecclesiæ, & si in eá statuto & priuilegio expresse caueatur quòd nulli de dignitate, personatu, administratione vel officio ꝓuideri possit, nisi cū effectu illius ecclesiæ canonicus existat, canonicatum huiusmodi ecclesiæ

Forma mādati apostolici ꝓ clericis secularibus.

eum plenitudine iuris canonici, & non obstante de certo canonicorum numero ad effectum huiusmodi dignitatem, personatum, administrationem vel officium duntaxat, & non aliàs: auctoritate apostolica, tenore præsentiũ conferimus, & de illo etiam prouidemus, si quem, quam vel quod post mensem postquam præsentes literæ vobis præsentatæ fuerint, extra Romanam curiam vacare contigerit, cum plenitudine iuris canonici ac omnibus iuribus & pertinentiis suis, eidem N. conferatis, & de illo aut illa prouideatis, seu ipsum ad illum, illam vel illud præsentetis aut nominetis: ipsumque N. in canonicum & in fratrem vestrę vel alterius ecclesiæ ad effectum tantum obtinendi dignitatem, personatum, administrationem vel officium huiusmodi recipiatis, stallum sibi in choro & locũ in capitulo cum plenitudine iuris canonici assignetis, inducentes eundem N. vel procuratorem eius nomine, in corporalem possessionem canonicatus & prębendæ aut dignitatis, personatus, administrationis vel officij seu beneficij huiusmodi, iuriúmque & pertinentiarum vniuersorum prædictorum: defendentésque inductum, ac facientes N. vel pro eo procuratorem prædictũ ad præbendam aut dignitatem, personatum, administrationem vel officium seu beneficium

huſmodi quodcunque fuerit, vt moris eſt admitti, ſibique de illius vel illorum fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus & obuentionibus vniuerſis integrè reſponderi, non obſtante forſan vt ſupra de certo canonicorum numero, & aliis conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, ac dictæ veſtræ vel alterius eccleſiæ iuramento, confirmatione apoſtolica vel quauis firmitate alia roborâtis ſtatutis & conſuetudinibus contrâriis quibuſcunque, aut ſi vobis ab apoſtolica ſit ſede indultum, quòd ad receptionem vel prouiſionem alicuius minimè teneamini, quodque de canonicatibus & præbêdis ſeu dignitatibus, perſonatib⁹ adminiſtrationib⁹ vel officiis veſtrę vel alterius eccleſiæ aut aliis beneficiis eccleſiaſticis quibuſcũq; ad veſtrã collationẽ, ꝓuiſionẽ, pręſentationẽ, nominationẽ ſeu quãuis aliam diſpoſitionem cõmuniter vel diuiſim pertinẽtibus, nulli valeat ꝓuideri per literas apoſtolicas, nõ faciẽtes plenã & expreſſam, ac de verbo adverbũ de indulto huiuſmodi mẽtionẽ, & qualibet alia dictę ſedis indulgẽtia generali, vel ſpeciali cuiuſcunque tenoris exiſtat: per quam præſentibus non expreſſam vel totaliter non inſertam, effectus gratiæ impediri valeat quomodolibet vel differri, & de qua cuiuſque toto tenore habenda ſit in noſtris literis mentio

ſpecialis ſeu ſi dictus N. præſens non fuerit ad præſtandũ de obſeruandis ſtatutis & conſuetu dinibus veſtræ vel alterius eccleſiæ ſolitũ iuramentum, dũmodo in abſentia ſua per procura torem idoneum, & cũ ad eccleſiam ipſam acceſſerit corporaliter illud præſtet Datum &c.

Simili modo Leo &c.

Literæ executoriales, mãdati apoſtolici.

Dilectis filiis N. & N. ac N. officialibus ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Hodie cupientes vt dilecto filio N. clerico N. diocœſis iuxta illius quæ olim per fœlicis recordationis Gregoriũ papam IX. prædeceſſorem noſtrũ ad tunc epiſcopum Nouiomenſem directa extitit, quæ incipit Mandatum, & aliarũ duarum illam immediatè ſequentium decretalium formas, de canonicatu & præbenda aut dignitate, perſonatu adminiſtratione vel officio eccleſiæ N. aut alio beneficio, eccleſiaſtico cũ cura vel ſine cura prouideri, Motu proprio venerabili fratri noſtro epiſcopo N. & dilectis filiis, capitulo, ſingulíſque canonicis eccleſiæ N. per alias literas noſtras mãdauimus quatinus ſi eis communiter vel diuiſim pro alio non ſcripſiſſemus qui ſimile mandatũ aut ſimilem graciã proſequeretur, eidem N. canonicatum & præbendam, aut dignitatem, perſonatũ, adminiſtrationem vel officium aut beneficium eccleſiæ N. aut aliud beneficium eccleſiaſticũ ad eorum

colla tionem,

collationem,prouiſionem,pręſentationem,no
minationem ſeu quanuis aliam diſpoſitionem
cõmuniter vel diuiſim pertinens, ſi quem, quã
vel quòd poſt menſem poſt præſentationẽ ea-
rundem literarũ vacare contingeret,cum ple-
nitudine iuris canonici ac omnibus iuribus &
pertinentiis ſuis prout ad eos cõmuniter vel di
uiſim pertineret, cõferrent & aſsignarent:aut
eum ad illa præſentarent,eligerẽt,nominarẽt,
ſeu de illis prouiderent prout in eiſdem literis
plenius continetur. Quocirca diſcretioni ve-
ſtræ per apoſtolica ſcripta motu ſimili manda-
mus quatinus vos vel duo aut vnus veſtrum,
per vos vel alium ſeu alios, ſi epiſcopus, capi-
tulum, & canonici prædicti canonicatum &
præbendam aut dignitatem, perſonatũ & ad-
miniſtrationem vel officium, aut beneficiũ hu
iuſmodi eidem N. conferre & aſsignare, ac de
illis etiam prouidere recuſauerint, ſeu diſtule-
rint, aut negligentes fuerint, canonicatum &
præbendam aut dignitatem, perſonatum, ad-
miniſtrationem vel officium ſeu beneficiũ hu-
iuſmodi cũ plenitudine iuris canonici ac om-
nibus iuribus & pertinentiis ſupradictis eidem
N. conferre & aſsignare, necnon eundem N.
ad illa, vt moris eſt admittere, & in canonicũ
recipere & in fratrem,ſtallo ſibi in choro & lo-
co in capitulo aſsignatis,omniáque & ſingula

alía in dictis literis contenta, aliàs iuxta earundem continentiam atque formam in omnibus & per omnia facere & exequi curetis. Contradictores prout iustitia suadebit ad hoc compescendo, non obstantibus omnibus quæ in dictis literis voluimus non obstare. Datum &c. Pro regularibus autem similis forma illis conueniens detur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti ordinationis, suspensionis, astrictionis, declarationis, præcepti, iniunctionis, monitionis, innouationis, consensus, decreti, voluntatis, promissionis & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurũ. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ, millesimo quingentesimo sextodecimo, quintodecimo Calendas Septembris: Pontificatus nostri anno quarto. Nos igitur vt literæ ipsæ quæ ob id præcipuè editæ fuerunt, vt in corpore mystico, sancta videlicet ecclesia perpetuà charitas & pax inuiolata perdurent, & siqua membra dissentiant, ea commodè suo reinserantur corpori, eo magis obseruentur, quo clarius constiterit ipsas literas ea matura & salubri deliberatione à nobis dicto sacro Lateranensi

Forma mãdati apostolici data secularib⁹ cleritis locũ sibi vẽdicat etiam in regularibus.

nensi approbante concilio approbatas & innouatas, qua statutæ & ordinatæ fuerunt, licet ad earũdem literarum subsistentiam & validitatẽ alia approbatione nõ indigerent: ad abundantiorem tamen cautelam, vt eo tenacius obseruentur, & difficilius tollantur, quo tantorum patrum fuerint maiore approbatione munitæ: literas prædictas cum omnibus & singulis statutis, ordinationibus, decretis, diffinitionibus, pactis, conuentionibus, promissione, voluntate ac pœnarum inhibitione, aliı́sque omnibus & singulis clausulis in eo contentis: illa præsertim qua voluimus, quòd si præfatus Franciscus rex supradictas literas ac omnia & singula in eis contenta intra sex menses à data præsentium computandos non approbaret & ratificaret, & ea perpetuis futuris temporibus in regno suo & aliis locis & dominiis dicti regni, per omnes prælatos & alias ecclesiasticas personas ac curias parlamentorũ, acceptari, legi, publicari, iurari & registrari ad instar aliarũ cõstitutionum regiarũ. Et de acceptatione, lectione, publicatione, iuramẽto & registratione prædictis, intra prędictũ tempus per omnium & singulorũ supradictorum patentes literas aut authenticas scripturas nobis nõ transmitteret, aut nuntio nostro apud ipsum regem existenti, per eũ ad nos destinendas non confi-

Concordatum illud voluit Leo papa sortiri effectum sub cõditione hic inserta.

g naret, & deinde singulis annis etiã legi, prout
a iæ ipsius Fräcisci regis constitutiones & ordinationes quæ in viridi sunt obseruantia, obseruari debent, inuiolabiliter obseruari cum effectu non fecerit, literæ ipsæ & inde secuta, quęcunque essent, cassa & nulla, nulliúsque roboris; vel momenti (sacro Lateranensi concilio approbante) apostolica auctoritate & potestatis plenitudine approbamus & innouamus, eásque inuiolabiliter & irretragabiliter obseruari & custodiri mandamus, roburque perpetuæ firmitatis in euentũ dictarum approbationis & ratificationis, & non aliter nec alio modo obtinere, omnésque in dictis literis cõprehensos, ad ipsarum literarũ ac omnium & singulorũ in eis expressorũ obseruationé, sub censuris & pœnis ac aliis in eis contentis, iuxta earundem literarũ tenorem & formam teneri & obligatos esse decernimus & declaramus: nõ obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis, ac omnibus illis quæ in dictis literis voluimus non obstare, cæterísque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, innouationis, mãdati, decreti & declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum

ſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ in publica ſeſsione in Lateranẽſi ſacroſanſta Baſilica ſolenniter celebrata. Anno incarnationis dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexto decimo, quarto decimo Calendas Ianuarij, Pontificatus noſtri anno quarto. Sic ſignatũ. viſa. Ie. ſalui. Bembus. Io. de Madrigal. Et in dorſo regiſtrata apud me Bembum.

Quocirca dilectis & fidelibus cõſiliariis noſtris ad pręſens tenentibus, & qui in futurũ noſtra tenebunt parlamenta, Omnibúſque iuſtitiariis regni noſtri & delphinatus ac comitatus noſtrorum cæteriſque officiariis, & ſubditis noſtris, & eorũ cuilibet prout ad eum pertinuerit, mãdamus, diſtrictius iniungentes, quatinus omnia præmiſſa & ſingula teneant, cuſtodiant & conſeruent in ſua roboris plenaria firmitate. Et in cauſis quibuſcũ que occaſione præmiſſorum de cætero orituris & emerſuris ſecundum deliberationes & concluſiones præſcriptas iudicent, pronũtient & ſententient, atque ab omnibus ſubditis & incolis noſtrorũ regni delphinatus ac comitatus inuiolabiliter faciãt in omnibus & per omnia obſeruari, prædictas perſonas eccleſiaſticas & ſeculares ac earum quamlibet in omnibus & ſingulis ſupertus expreſsis, ab omni turbatione, violentia, impreſſione, moleſtatione, vexatione, damno & im-

pedimento tueantur, protegant, pariter & defendant. Omnes & quascunque personas cuiusuis conditionis ac status fuerint, contrafacientes aut venientes taliter puniendo, quòd in posterum cæteris cedat in exemplum: quoniam sic fieri volumus & iubemus per præsentes. In cuius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus literis duximus apponendum. Datum Parisiis die decimatertia mensis Maij, anno domini millesimo quingentesimo decimoseptimo: & regni nostri tertio.

Sic signatum supra plicam, Per regem dominis ducibus Alenconij, Borbonij, & Vindocinensis, vobis dominis Dorual, de la Trimoille, de Boysi, Magno magistro, Bastardo Sabaudiæ, de la Palice & de Chastillon Mareschalibus Fráciæ, & aliis præsentibus, Robertet.

Lecta, publicata & registrata ex ordinatiotione & de præcepto domini nostri Regis reiteratis vicibus facto in pręsentia domini de Trimolia, primi cábellani dicti domini nostri Regis, ad hoc per eum specialiter missi, Parisiis in parlamento vicesimosecundo die Martij, anno domini millesimo quingentesimo decimoseptimo. Sic signatum, Pichon.

FRAN-

RANCISCVS Dei gratia Francorum rex, Mediolani dux,& Genuæ dominus, vniuersis præsentes literas inspecturis salutem. Cũ vrgente necessitate, euidentíque cõmodo & vtilitate Repub. regni nostri ducti ad euitanda maiora pericula quæ ex reuocatione Pragmaticę in futurũ euentura cernebamus, siue illi reuocationi obediretur, siue non obediretur, quæ vnicuiq; rectè sentienti latissimè constare possunt, certa iniuerimus cum sancta sede apostolica concordata, in quibus inter cætera cautum est, ꝙ intra sex mensiũ spatiũ illa publicari & registrari, necnon iurari in curiis nostris parlamentorũ efficeremus, ecclesiámque gallicanam illis cõsentire: aliàs nullius essent momenti, quæ nullatenus ob breuitatem tẽporis, aliis etiam vrgentibus negotiis occupati, perficere valuimus, idcirco ne in rete (quod verebamur) incideremus, & ne cõmodo & vtilitate dictorũ cõcordatorum frustraremur: à sede apostolica post lapsum dicti spatij sex mensiũ vnius anni prorogationem obtinuimus. Cæterum cum in dictis concordatis inter cætera etiam caueretur quòd verus valor beneficiorum in illorum impetrationibus exprimendus sit, timendum

erat ne ambitiosi sub prętextu veri valoris non expresi iam dicta impetrarent beneficia. Igitur vt prędictis malitiis via precluderetur, à sanctissimo domino nostro papa Leone decimo rescriptū obtinuimus, quo impetrationes prætextu veri valoris non expresi obtentæ intra annum illius rescripti in quo verus valor non fuisse expressus asseritur, nullius valoris ac momenti esse declararentur: Quarum bullarū seu rescriptorum tenor sequitur, & est talis.

Eo episcopus seruus seruorū Dei, charissimo in Christo filio Francisco, Francorum regi christianissimo salutem & apostolicā benedictionem. Dudum siquidem inter alia cum irritatis appositione decreti statuimus & ordinauimus quòd ex tunc de cætero occurrentibus cathedralium & metropolitanarum ecclesiarum ac monasteriorum in regno Franciæ, & delphinatu ac comitatu Viennensi, & Valentinensi cōsistentium vacationibus, dilecti filii ecclesiarum capitula, & monasteriorum conuentus ad electiones seu postulationes futurorum archiepiscoporum, episcoporum, ac abbatū, ecclesiarum & monasteriorū vacātium, pro tempore huiusmodi procedere nō valerent, sed maiestas tua ad eccle-

ſias & monaſteria huiuſmodi ſic vacantia, intra certum tunc expreſsi temporis ſpatium nobis & pro tempore exiſtenti Romano pontifici perſonas idoneas certo tunc expreſſo modo qualificatas, ad eãdem nominationem per nos & Romanum pontificem huiuſmodi eccleſiis & monaſteriis eiſdem præficiendas nominare valeres, prout in noſtris inde cõfectis literis (in quibus voluimus) quòd ſi maieſtas tua omnia in illis ſtatuta, ordinata & contenta, intra ſex menſes poſt tunc proximam futuram ceſsionẽ Lateranenſis concilij tunc vigentis, non approbares & confirmares, & à prælatis ac aliis perſonis tunc expreſsis regni tui approbari non faceres, literæ ipſæ nullius eſſent roboris vel momenti plenius continetur. Cum autem (ſicut exhibita nobis pro parte tua petitio continebat) maieſtas tua propter varias occupationes quibus ad præſens implicitus ex iſtis, ac ex certis aliis rationabilibus cauſsis, intra dictum ſemeſtre intra quod adhuc exiſtis, in dictis literis cõtenta, per prælatos & perſonas regni tui huiuſmodi approbari facere poſſe commode non confidat: Nos itaque tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati ſemeſtre prædictum intra quot adhuc exiſtis, ad annum à data præſentiũ computandum, auctoritate apoſtolica tenore præſentiũ prorogamus pariter & extendimus:

Non obſtantibus cõſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis,necnon omnibus illis quę voluimus in dictis literis non obſtare, cæteríſque contrariis quibuſcũque.Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam noſtræ prorogationis & extenſionis infringere,vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,indignationẽ omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurũ.Datum Romæ apud ſanctum Petrũ, anno incarnationis dominicæ milleſimo quingenteſimo decimoſeptimo Calendis Iulij,pontificatus noſtri anno quinto.

eo epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Ad perpetuã rei memoriam. Romanus pontifex (cui tot tantáque in ſpiritualibus & temporalibus prouidenda incumbunt) rerum & temporum qualitate penſata nonnulla prout ad cunctorum clericorum beneficia eccleſiaſtica à ſede apoſtolica pro tempore impetrantium commoda & vtilitates, ac litibus & fraudibus obuiandum oportere conſpicit, ſalubriter ordinat & diſponit. Nuper ſiquidem inter conſtitutiones ad laudem Dei & Chriſti fidelium pacem & quietem de fra-

trum noſtrorum concilio cum chariſsimo in Chriſto filio noſtro Franciſco, Francorum rege Chriſtianiſsimo, matura deliberatione concordatas, ſtatuimus quòd in ꝓuiſionibus quas perſonis quibuſuis regni Franciæ ac Delphinatus & comitatus Vienenſis & Valentinenſis de beneficiis vacantibus, ſeu certo modo vacaturis per nos & ſucceſſores noſtros & ſedem prædictam, etiam motu proprio, etiam promotis ad eccleſias cathedrales & metropolitanas & monaſteria, vt obtenta per eos beneficia retinere poſſent, fieri contingeret, illorum verus annuus per florenos aut ducatos auri de camera, aut libras turonenſes, ſeu alterius monetæ valor ſecundum communem æſtimationem exprimi deberet, alioquin gratiæ ipſæ eſſent ipſo iure nullæ. Cum autem (ſicut accepimus) ſæpè contingeret perſonas regni & Delphinatus ac comitatus huiuſmodi vacatione beneficiorum in locis remotis regni ac Delphinatus & comitatus eorundem per obitum pro tempore vacantium intellecta, eorum veri valoris notitiam habere non poſſe, & veri valoris huiuſmodi notitia non habita, ad illa à Romano pontificé impetrandum, celerem nuntiū ad ſedem prædictam deſtinare, & ſignaturam ſupplicationis ſuper illorum impetratione cum facultate verum annuū valorem

beneficiorum huiusmodi in literarum super huiusmodi supplicationibus expeditione augendi, obtinere, & ad effectum possessionem beneficiorū huiusmodi assequendi, literas super huiusmodi impetrationibus, cum minus vera valoris beneficiorum eorundem expressione expedire, & absque eorū culpa, diligentia & expensis pro impetratione huiusmodi obtinenda factis, & gratia eis à nobis cōcessa & illius effectu frustrari, ac ꝑ posteriores qui nulla adhibita diligētia, cum expressione veri valoris eadem beneficia à sede prædicta impetrarunt, excludi, ac desuper propterea molestari: Nos qui subditorum nostrorū commoda libenter procuramus, ac eos à litibus & expēsis quantū cum domino possumus, releuamus, motu proprio ac ex certa nostra scientię, ac de apostolicæ potestatis plenitudine, statuimus & ordinamus, ꝙ de cætero perpetuis futuris temporibus impetrantes beneficia ecclesiastica in regno, delphinatu & comitatu prædictis per obitum duntaxat vacantia, si verum annuū valorem beneficiorum in literis apostolicis quæ super dictis beneficiis expeditæ fuerint, nō expresserint intra annum à die datæ literarum earundem computandum, valorem ipsum malè expressum corrigi per officiales ad quos expeditio literarū huiusmodi pertinet, & correctiones literarū ea-

rundem fieri consueuerunt, petere: ipsique offi ciales ipsarum literarum expeditioni præsiden tes, ad eorundem impetrantium simplicem pe titionem, valorem ipsorum adverum annuum valorem iuxta petentiũ voluntatem in eisdem literis reducere & corrigere. Ipsique impetran tes pro augmento valoris expreßi dũtaxat an- natam cameræ apostolicæ soluere debeant & teneantur: decernentes quascunque impetra- tiones posteriores de dictis beneficiis, ratione non expreßionis veri valoris huiusmodi intra dictum annum factas, nullius roboris vel mo- menti esse, & pro infectis haberi debere Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorũ statuti, ordinationis & decreti infrin- gere, vel ei ausu temerario cõtraire. Siquis au- tem hoc attentare præsumpserit, indignationẽ omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Da- tum Romæ apud sanctum Petrum anno incar- nationis dominicæ millesimo quingentesimo sexto, decimo Calendas Octobris, Pontificatus nostri anno quarto. Quocirca dilectis & fide- libus consiliariis curias nostras parlamenti te- nentibus, necnon senescallis, bailliuis, præposi- tis aliisque iustitiariis & officiariis nostris harũ seriè mandamus & iniungimus quatinus præ- sentium tenorem suis in registris registrent, vt

si pro rebus & negotiis in dies occurrentibus, illis quis opus habuerit, ex dictis registris illas extrahere possit & valeat. Cui extracto debito modo facto talem fidem haberi volumus, ac si prædictarum bullarum originale exhiberent. Nam sic fieri volumus: & quatinus opus esset, ex nostra certa scientia & potestatis plenitudine ita fore ordinamus. Datum Ambasiæ die duodecima mensis Aprilis, anno domini millesimo quingentesimo decimooctauo, & regni nostri quarto.

Sur le reply est escript, per Regem. ainsi signé, Robertet: & seellé a double queue, & cire iaulne.

DECLARATIO PRIMI MENSIS POST PVBLICATIONEM.

RANCISCVS Dei gratia Francorum rex, Mediolani dux, & Genuę dominus. Quum superioribus diebus certa iniuerimus concordata cũ sanctissimo domino nostro papa Leone decimo: quibus inter cætera ordinatur quatinus beneficia vacantia primo mense post publicationem illorum afficiantur graduatis simplicibus: Verum quum ex diuersitate temporũ quibus iam dictá cõcordata publica-

ta in parlamentis noſtris fuere, dictorum menſium diuerſitas, confuſionem litium educatricem generare veriſimile potuiſſet: Nos igitur vt dictę cõfuſioni obicem opponeremus, à iam dicto domino ſanctiſsimo, domino noſtro papa literas apoſtolicas obtinuimus: quarum tenor de verbo ad verbum inferius deſcribitur: quibus permiſſum & conceſſum eſt illum primum menſem exprimere nobis ac nominare li cere. Eapropter facultatẽ nobis à ſede apoſtolica prædicta conceſſam inſequentes, conſiderantéſque dicta cõcordata in curia noſtra parlamenti Pariſiis in menſe Martij vltimæ præteriti fuiſſe publicata, menſem præteritũ Aprilis, dictam publicationem immediatè ſequentem, pro proximo menſe eligimus & nominamus. Ex cuius initio ordo & cõputatio ſequentium menſium: vt qui menſes graduatis ſimplicibus, necnon graduatis nominatis, ac ordinariis collatoribus ſpectant, ſciatur: & iuxta illorũ ordinem beneficiis in illis vacãtibus prouideatur, tenorem dictorum concordatorum inſequendo: nullo habito reſpectu ad tempus publicationis eorundem concordatorum in aliis curiis noſtris parlamenti factæ. Quocirca dilectis & fidelibus conſiliariis noſtris parlamenta noſtra Pariſiis, Tholoſæ, Burdegalæ, Rothomagi, Diuione, Gratianopoli te-

nentibus, necnon cæteris nostris iustitiariis & officiariis mandamus & iniungimus quatinus has præsentes literas nostras publicare habeant: necnon in suis registris registrare, vt nemo ignorantiæ causam prætendere possit aut valeat: & iuxta tenorem iam dictæ facultatis nobis concessę, & declarationis per nos factæ, processus iudicare habeant: quia sic fieri volumus, & ita nobis placet. Non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus.

SEQVITVR TENOR DICTARVM LITERARVM APOstolicarum.

Tenor literarũ apostolicarum, quibus permissũ est regi nominare primum mẽsem.

EO episcopus seruus seruorum Dei, charissimo in Christo filio Francisco, Francorum regi christianissimo, salutem & apostolicam benedictionem. Dudũ siquidem inter alia cũ irritantis appositione decreti statuimus & ordinauimus quòd ex tunc de cætero occurrentibus ecclesiarum cathedralium etiam metropolitanarum ac monasteriorũ in regno Franciæ & Delphinatu ac comitatu Vieñ. & Valentineñ. consistentium vacationibus dilecti filij ecclesiarum capitula, & monasteriorũ conuentus, ad electiones seu postulationes futurorum archiepiscoporum, episcoporum ac abbatũ ecclesiarum

archiepiſcoporum, epiſcoporum ac abbatum eccleſiarum & monaſteriorum vacantium pro tempore huiuſmodi procedere non valerent, ſed maieſtas tua ad eccleſias & monaſteria huiuſmodi ſic vacantia intra certum tunc expreſſi temporis ſpatium nobis & pro tempore exiſtenti Romano pontifici perſonas idoneas certo tunc expreſſo modo qualificatas, ad eãdem nominationem per nos & Romanum pontificem huiuſmodi eccleſiis & monaſteriis eiſdem preficiendas nominare valeret, prout in noſtris inde confectis literis (in quibus inter alia, quòd primo menſe poſt earundem literarum acceptationem & publicationem, ordinarij collatores, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes & officia ad eorum collationem, prouiſionem nominationem, præſentationem, ſeu quanuis aliã diſpoſitionem ſpectantia graduatis ſimplicibus ſub certis modo & forma tunc expreſſis cõferre: & de illis etiam prouidere deberẽt cauetur) plenius cõtinetur. Quum autem (ſicut accepimus) propter diuerſa tribunalia plurium parlamentorum in regno, delphinatu, & comitatu prędictis conſiſtentia in quibus literas in eis cõſtitutas & expreſſas conſtitutiones publicari & acceptari diuerſis temporibus propter locorum diſtantiam oportet, ſuper primo menſe (qui ordinarijs collatoribus ad conferendum gradua-

tis conceditur)quis sit, plures lites & dispendia partium super hoc exoriri contigere possit: nos litibus & dispendiis huiusmodi pro nostri pastoralis officij debito obuiare volentes & ne quis mēsis sit deinceps huiusmodi, dubitari aut hęsitari contingat: maiestati tuæ vt post publicationem & acceptationem literarum concordatorum huiusmodi primum mensem huiusmodi quis sit exprimere & nominare possit & valeat: motu proprio & ex nostra certa scientia auctoritate apostolica tenore pręsentium licentiam & facultatem concedimus, paritérq; indulgemus: non obstātibus ciuibus quæ in eisdem literis voluimus non obstare, cæterísque contrariis quibuscunq;. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ Millesimo quingentesimo decimooctauo: decimoseptimo Calendas Iulij, pontificatus nostri anno sexto. Sic signatum supra plicam. Ia. Questemberg. In testimonio quorum his præsentibus sigillum nostrum duximus apponendum. Datū Baugiaci, die vigesimaquinta mensis Octobris, Anno domini Millesimo quingētesimo decimooctauo: & regni nostri quarto. Per Regem, Gedoyn. Lecta, publicata & registrata Tholosę in parlamento. xxij. Nouēbris, Anno domini Millesimo quingentesimo decimooctauo. Michaelis.

QVA-

QVALITER REX FRANCIAE CONSTITVITVR ET ORDINATVR protector huiusmodi concordati.

RANCISCVS Dei gratia Francorum rex, Mediolani dux, & Genuę dominus. Vniuersis præsentes literas inspecturis salutem. Cũ pro corroboratione, necnõ obseruatione decretorum cõcordati per nos cum sanctissimo domino nostro papa Leone.x. initi, necessariũ ac vtile foret, vt à sancta sede apostolica illius concordati protectores constitueremur: vt vtroq; mucrone institutis concordatorum nõ parentes ferirentur: literas apostolicas à iamdicta sede apostolica obtinuimus, quorum tenor inferius describitur, quibus illorum concordatorum protectio nobis cõcessa est. Quocirca dilectis & fidelibus cõsiliariis nostris parlamenta nostra Parisiis, Tholosę, Burdegale, Rothomagi, Diuione, & Gratianopoli tenẽtibus, necnõ cęteris nostris iustitiariis & officiariis mãdam⁹ & iniũgimus quatinus iuxta facultatẽ nobis cõcessam eorũ cõcordatorũ infractores pœnis legitimis: & afficiãt ea q̃ in cõtrarium dictorũ cõcordatorũ attẽtauerint, reuocent, & in pristinũ statum reducãt seu reduci faciant: cõpescendo

Rex christianissimus mandat omnibus iudicib⁹ obseruare & obseruari facere huiusmodi cõcordatũ, puniẽdo infractores.

compeſcendos omnibus viis rationabilibus & debitis. Et vt nemo iam dictę noſtrę protectionis ignorantiam prætendere valeat: eas pręſentes publicare, & ĩ regiſtris ſuis regiſtrare faciãt indilatę: quoniã nobis ſic placet & ita fieri volumus, non obſtantibus quibuſcunque in contrarium facientibus.

SEQVITVR TENOR DICTARVM LITERARVM apoſtolicarum.

LEO epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei: chariſsimo in Chriſto filio Fráciſco, Francorũ regi chriſtianiſsimo, ſalutẽ & apoſtolicam benedictionem. Dudum ſiquidem inter alia cum irritantis appoſitione decreti ſtatuimus & ordinauimus ꝙ extũc de cætero occurrentibus eccleſiarũ cathedralium & metropolitanarũ ac monaſteriorum in regno Franciæ & Delphinatu, ac comitatu Vień. & Valentiń. conſiſtentium vacationibus dilecti filij eccleſiarum capitula & monaſteriorũ conuentus ad electiones ſeu poſtulationes futurorum archiepiſcoporũ, epiſcoporũ, & abbatum, eccleſiarum & monaſteriorũ vacantiũ pro tempore huiuſmodi procedere nõ valerẽt, ſed maieſtas tua ad eccleſias & monaſteria huiuſmodi ſic vacantia

Rex chriſtianiſſimus cõſtituitur protector cõcordati.

cantia intra certum tūc expreſsi temporis ſpatium nobis & pro tempore exiſtenti Romano pontifici perſonas idoneas certo tunc expreſſo modo qualificatas ad eandē nominationē per nos & Romanū pontificem huiuſmodi eccleſiis & monaſteriis eiſdem præficiendas nominare valeret,prout in noſtris inde confectis literis(in quibus maieſtati tuæ & pro tēpore exiſtēti Francorū regi in virtute ſanctę obedientię q̄ per te vel aliū ſeu alios in dignitate eccleſiaſtica cōſtitutos eaſdem literas,ac omnia & ſingula in eiſdem contenta quando & quotiēs opus foret publicari & inuiolabiliter obſeruari faceret mādauimus)plenius continetur.Cū autem (ſicut accepimus)nōnulli regni,delphinatus & comitatus prædictorū à quorū cordibus Dei timor abeſt: literas huiuſmodi & per eas editas cōſtitutiones, & in eis cōtenta plenè acceptare recuſent,& illis nō ſine ſpiritu blaſphemiæ, & cenſurarū in eis cōtentarum incurſu, verbo & opere ſi poſſent contrauenire contendant: nos ea quæ tanta maturitate conſilio & ſacri tunc vigentis Lateranenſi cōcilij approbatione diſcuſſa, ſtatuta, ordinata, facta & conceſſa ſunt,vt inuiolabiliter & incōcuſſę,prout par eſt obſeruentur, pro noſtri paſtoralis officio debito prouidere volentes quanquā aliis literis noſtris temerariis auſibus cōtrauenire nitentibus

compeſcendos omnibus viis rationabilibus & debitis. Et vt nemo iam dictę noſtrę protectionis ignorantiam prætendere valeat: eas pręſentes publicare, & ĩ regiſtris ſuis regiſtrare faciãt indilatę: quoniã nobis ſic placet & ita fieri volumus, non obſtantibus quibuſcunque in contrarium facientibus.

SEQVITVR TENOR DICTARVM LITERARVM apoſtolicarum.

LEO epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, chariſsimo in Chriſto filio Fráciſco, Francorũ regi chriſtianiſsimo, ſalutẽ & apoſtolicam benedictionem. Dudum ſiquidem inter alia cum irritantis appoſitione decreti ſtatuimus & ordinauimus ꝙ extũc de cætero occurrentibus eccleſiarũ cathedralium & metropolitanarũ ac monaſteriorum in regno Franciæ & Delphinatu, ac comitatu Vieñ. & Valentiñ. conſiſtentium vacationibus dilecti filij eccleſiarum capitula & monaſteriorũ conuentus ad electiones ſeu poſtulationes futurorum archiepiſcoporũ, epiſcoporũ, & abbatum, eccleſiarum & monaſteriorũ vacantiũ pro tempore huiuſmodi procedere nõ valerẽt, ſed maieſtas tua ad eccleſias & monaſteria huiuſmodi ſic vacantia

Rex chriſtianiſſimus cõſtituitur ꝓtector cõcordati.

cantia intra certum tūc expreſsi temporis ſpatium nobis & pro tempore exiſtenti Romano pontifici perſonas idoneas certo tunc expreſſo modo qualificatas ad eandē nominationē per nos & Romanū pontificem huiuſmodi eccleſiis & monaſteriis eiſdem præficiendas nominare valeret, prout in noſtris inde confectis literis(in quibus maieſtati tuæ & pro tēpore exiſtēti Francorū regi in virtute ſanctę obedientię φ per te vel aliū ſeu alios in dignitate eccleſiaſtica cōſtitutos eaſdem literas, ac omnia & ſingula in eiſdem contenta quando & quotiés opus foret publicari & inuiolabiliter obſeruari faceret mādauimus) plenius continetur. Cū autem (ſicut accepimus) nōnulli regni, delphinatus & comitatus prædictorū à quorū cordibus Dei timor abeſt: literas huiuſmodi & per eas editas cōſtitutiones, & in eis cōtenta plenè acceptare recuſent, & illis non ſine ſpiritu blaſphemiæ, & cenſurarū in eis cōtentarum incurſu, verbo & opere ſi poſſent contrauenire contendant: nos ea quæ tanta maturitate conſilio & ſacri tunc vigentis Lateranenſi cōcilij approbatione diſcuſſa, ſtatuta, ordinata, facta & conceſſa ſunt, vt inuiolabiliter & incōcuſſę, prout par eſt obſeruentur, pro noſtri paſtoralis officio debito prouidere volentes quanquā aliis literis noſtris temerariis auſibus cōtrauenire nitentibus

occurrerimus eorúmq; ora obstruxerimus, motu proprio & ex nostra certa sciẽtiã, ac de apostolicæ potestatis plenitudine cum deceat secularem potestatẽ præsertim magnã, ecclesiasticã iuuare potestatẽ, in his præsertim quæ animarum salutẽ concernunt: maiestatem tuã & pro tempore existentẽ Francorũ regem literarum prædictarũ, ac per eas editarum constitutionũ & omnium ac singulorũ in eis contentorũ legitimos protectores, defensores, & cõseruatores, necnon quorumuis aduersus illas & in eis contenta venire tentantiũ cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis vel nobilitatis existentium, ac quacunq; mundana dignitate fulgentium inuictissimos oppugnatores auctoritate apostolica tenore præsentium constituimus & deputamus. Non obstantibus omnibus quæ in dictis literis voluimus nõ obstare, cæterísque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum Petrũ, Anno incarnationis dominicæ Millesimo quingentesimo decimooctauo, decimoseptimo Calendas Iulij, pontificatus nostri anno sexto. Sic signatũ sub plica. Io. Sadoletus. & supra plicã. Ia. Questemberg. In testimonium quorum his præsentibus sigillum nostrum duximus apponẽdum. Datum Baugiaci, die vigesimaquinta mensis Octobris. Anno domini Millesimo quingentesimo

simo

ſimo decimooctauo,&regni noſtri quarto:per Regem, Gedoyn.

PROROGATIO TEMPORIS AD ANNVM AD CONSENtiendum per prælatos,&c.

RANCISCVS Dei gratia Francorum rex, Mediolani dux,& Genuæ dominus. Vniuerſis præſentes literas inſpecturis notum ſit & manifeſtũ,quòd cum iamdudum à ſancta ſede apoſtolica certè literæ apoſtolicæ per nos obtentæ fuiſſent, quibus ſemeſtre intra quod nos & eccleſia Gallicana approbare debebam concordata inter ſanctam ſedem apoſtolicam & nos inita,per annum prorogatum extiterat: verum quia durante dicto anno aliis occupati negotiis dictam approbationem & confirmationem à prælatis & aliis perſonis ibidem expreſsis approbari ſeu confirmari minimè fecerimus: idcirco alias literas apoſtolicas ab eadẽ ſede obtinuimus, quibus annum iam dictum ad alium à fine illius computandũ denuò prorogare fecimus: prout in dictis literis(quarum tenor ſequitur)plenius continetur.

Prorogatio tēporis ad cōsentiendū per prælatos huius modi cōcordatis.

Leo episcopus seruus seruorū Dei charissimo in Christo filio Fräcisco, Francorū regi christianissimo salutē & apostolicam benedictionem. Dudum siquidem inter alia, cum irritantis appositione decreti per quasdam literas statuimus & ordinauimus quòd extunc de cętero occurentibus, ecclesiarum cathedraliū & metropolitanarum, ac monasteriorum in regno Fräcię & delphinatu, ac comitatu Viennēsis etiam Valentinensis, consistentium vacationibus dilecti filij ecclesiarum capitula, & mona steriorum conuētus, ad electiones seu postulationes futurorum archiepiscoporū, episcoporum, ac abbatum ecclesiarum & monasteriorū vacantium pro tempore huiusmodi procedere non valerent, sed maiestas tua ad ecclesias & monasteria huiusmodi sic vacantia intra certū tunc expresi temporis spatium nobis & pro tēpore existenti Romano pontifici personas idoneas certo tunc expresso modo qualificatas ad eadem nominationem, per nos & Romanum pontificem huiusmodi ecclesiis & monasteriis eisdem præficiēdas nominare valeret, ac voluimus quòd si maiestas tua omnia in illis statuta ordinata, conuenta, intra sex menses post tunc

proximam

proximam futuram sessionem Lateranen. concilij tunc vigentis nō approbaret & confirmaret, & à prælatis & aliis tūc expressis regni tui approbari nō faceret, literæ ipsæ nullius essent roboris vel momenti. Et deinde pro parte tua nobis exposito quòd maiestas tua propter varias occupationes quibus tunc implicitus eras, ac ex certis aliis rationabilibus causis intra dictum semestre intra quod tunc adhuc existebas in dictis literis contenta per prælatos & personas regni tui huiusmodi approbari facere commodè non confidebat: Nos per alias nostras literas semestre prædictum intra quod tunc adhuc existebas, ad annum à data posteriorum literarum huiusmodi cōputandum prorogauimus pariter & extendimus, prout in singulis literis prædictis plenius continetur. Cum autem (sicut exhibita nobis nuper pro parte tua petitio cōtinebat) maiestas tua literas priores prædictas iuxta voluntatem nostram prædictā approbauit & cōfirmauit, & publicari fecit & approbari facere intendebat, fecissetque nisi à literarum priorum editione ac tuis approbatione & confirmatione ac earūdem priorum literarum publicatione huiusmodi temere appellatum fuisset: Et propterea nobis humiliter supplicari fecisti, vt annum prædictum intra quem adhuc existis, ad alium annū prorogare de be-

nignitate apoſtolica dignaremur: Nos itaque huiuſmodi ſupplicationibus inclinati annum prædictum intra quem adhuc maieſtas tua exiſtit, ad alium annum à fine primi anni huiuſmodi computãdum, auctoritate apoſtolica tenore præſentium prorogamus pariter & extendimus: non oſtantibus præmiſsis ac conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis, necnon omnibus illis quę in prioribus & poſterioribus literis prædictis voluimus non obſtare, cæteriſque cõtrariis quibuſcunq;. Datum Romæ apud ſanctũ Petrũ, Anno incarnationis dominicæ Milleſimo quingenteſimo decimooctauo, ſexta Calendas Iulij, põtificatus noſtri anno ſexto. Quocirca dilectis & fidelibus conſiliariis noſtris curias noſtras parlamenti tenentibus, necnon ſeneſcalis, baliuis, præpoſitis, aliiſque iuſtitiariis & officiariis noſtris harũ ſeriè mãdamus & iniungimus quatinus has præſentes ſuis in regiſtris regiſtrent: vt ſi pro rebus & negotiis indies occurrentibus illis quis egere habuerit ex dictis regiſtris illas extrahere poſsit & valeat. Cui extracto debito modo facto talem fidem haberi volumus, ac ſi dictarum bullarum originale exhiberent. nam ſic nobis placet: & quatinus opus eſt ex noſtra certa ſcientia & poteſtatis plenitudine ita fore ordinamus. In cuius rei teſtimonium ſigil-

lum

lum nostrum prsæentibus literis duximus apponendum. Datum Baugiaci, die vicesimaquinta mensis Octobris, Anno domini Millesimoquingentesimo decimooctauo, & regni nostri quinto: per Regem, . Gedoyn.

Lecta, publicata, & registrata Tholosæ in parlamento vicesimasecunda Nouembris, anno domini millesimo quingentesimo decimooctauo. Michaelis.

Textus Prag-
MATICAE SANctionis, recèns emendatus, & summariis Magistri Cosmæ Guymier, vnà cum marginalibus annotatiunculis illustratus Ioannis Genderij Aurelij matura lucubratione.

CArolus 7. Totum procemium diuiditur in sex partes. In prima ponitur salutatio. In secunda profitetur se fore obligatum ad ecclesiam Dei, ministros eius, & sancta decreta conseruanda. Guy.

AROLVS Dei gratia Francorum rex, vniuersis præsentes literas inspecturis salutem. * Inscrutabilis diuinæ altitudinis prouidentia, per quā reges regnant, rerúmq; publicarum gubernacula posſidét, potestatem regiam ad hoc inter cætera ordinauit in terris, vt ecclesiam sanctam pretioso Christi sangui- Regalis salutatio. * Secūda pars.

Regalis præcipua cura.

ne fundatam, eiúsque ministros fideliter protegeret atque tueretur: & sanctorum antiquorúmque patrum decreta saluberrima spiritu Dei promulgata, quibus neruus disciplinæ ecclesiasticæ salutarísque doctrinæ viget ac solidatur: sincerę exequi faceret illibatæque obseruari: sed & speciali debito iuramenti in nostri dyadematis susceptione insigni & alias ecclesiæ regni & Delphinatus nostrorum præstiti ad idipsum astringimur pariter &obligamur.

Iusiurandũ regis in susceptione dyadematis.

Tertia pars in qua narrat decreta concilij Basiliensis per eosdem concilij nuntios sibi & ecclesiæ Gallicanæ fuisse præsentata. Guy.

Causa Pragmaticæ sanctionis.

Cum itaque diuina pietas his nostris temporibus fideliũ cordibus inspirare dignata sit, vt sacrosancta generalis synodus ecclesiæ vniuersalis in ciuitate Basiliensis tam ex immediatè præcedentium sacrorum Constantiensis & Senensis cõciliorum generalium continuatione decretísque & ordinatione, quàm duorum Romanorum Pontificum solenni conuocatione etiam & approbatione, scilicet fœlicis recordationis Martini quinti & Eugenij quarti moderni, ad excolendum dominici gregis agrum, reformandúmque debitè in capite & in membris statum ecclesiasticum, qui his diebus indigere videtur, abundante nequitia & frigescente hominum charitate coadunare-

tur

tur & celebraretur, vt repreſsís deformitatum ſcelerúmque regnantium enormitatibus pernitioſis, quæ in vniuerſam Chriſtianitatem ipſorúmque ſanctorum antiquorũ patrum con temptis ſpretíſque decretis & inſtitutis ſalutaribus, multas clades multáq; diſcrimina, proh dolor iniecisse viſæ ſunt: diuinus honor reflореret in terris, lumen catholicæ veritatis Chriſto vera luce largiente effulgeret, eccleſiaſticæ libertatis conſeruatio ſubſiſteret, & populus Chriſtianus ſalubriter regeretur, ac perduceretur in ſalutem. quæ quidem ſancta generalis ſynodus, huiuſmodi deformitates in eccleſia Dei paſsim in dies excreſcere & mores corruptiſsimos eandem inficere proſpiciens, cunctis palam curauit ingerere monita ſalutis, ac circa prædicta quãtum cum Deo potuit efficaciter prouidere, cõſideránſque ad hæc inter alia præcipua maximè cõuocatam adunatámque extitiſſe, certa decreta certáſque ordinationes & ſtatuta ſolennia fecit & condidit, quę per ſuos oratores & nuntios præcipuos nobis & eccleſię regni & Delphinatus noſtrorum antedictorum præſentari fecit & exhiberi. Nos plurima cum charitate & prælatos cæteróſque viros eccleſiaſticos ipſam noſtrorum regni & Delphinatus eccleſiam repræſentantes maxima cum inſtantia exhortando & obſecrã-

Natura ad malum prona.

Statuta ſolennia paræ.

Exhortatio ad introducẽda statuta papæ. do, vt decreta statutáque, & ordinationes ab ipsa sancta synodo præmissas ob causas facta & condita recipere vellemus, etiam & acceptare. Eadémque quãtum nostræ regiæ dignitatis interest per vniuersum regnum nostrum & delphinatum inuiolabiliter perpetuóque obseruari facere dignaremur.

Quarta pars in qua narrat ipsos nuntios auditos fuisse super prædictis in congregatione Bituris celebrata. Guy.

Quibus attẽte consideratis vt viam tutiorẽ ac Deo gratiorẽ eligere valeremus, habita super his magni consilij nostri deliberatione permatura. Archiespiscopos, Episcopos, capitula notabilia, Abbates, Decanos, Præpositos, cæterósque prælatos ecclesiasticos, ac diuini & humani iuris magistros, doctores & scientificos viros vniuersitatem studiorum generalium, & alios de regno & delphinatu nostris in maximo copiosóque numero apud nos in hac nostra Bituricensi ciuitate celebri, nuper conuocari fecimus & congregari. In qua quidem solenni congregatione in capitulo sacrosanctæ capellæ nostræ Bituricensis celebrata præsidentes, asśistẽtibus nobis primogenito nostro charissimo Ludouico delphino Viennensi, Carolo duce Borbonij, Charoló de Andegauia Cænomaniæ. Petro de Britania nepote, Bernardo comite

Dieta Bituricẽsis.

Principes superiores regni.

mite Marchiæ: Necnon Ludouico Vindocinij & Guillermo de Tanquaruilla cõmitibus consanguineis nostris pluribúsq; magnatibus proceribus & viris peritissimis ecclesiasticis & secularibus, de magno cõsilio nostro & aliis, ipsius præfati summi Pontificis, nec non & sanctæ synodi generalis prædictæ solennes oratores ad nos destinatos super his & aliis statum ecclesię de plurimum concernentibus audiuimus attentéque audiri fecimus.

Oratores summi pontificis Buturi.

Quinta pars, quæ potest subdiuidi in tres particulas. In prima narrat sibi ex parte ecclesię Gallicanæ fuisse proposita bona quę procedunt ex obseruatione decretorum sanctorũ patrum super electionibus & prouisionibus ministrorum ecclesiasticorum editorum. In secunda ponit mala prouenientia ex ambitione & auaritia. In tertia ponit quatuordecim inconuenientia quæ sequuntur ex reseruationibus & gratiis expectatiuis. Et ferè eadem habes, infra de collation. c. 1. §. C V I R E I. Guy.

Quibus ad plenum auditis apertísque luculentur & disertè per plures prælatos sacræ theologię & iurium doctores famosissimos, & exinde plurium dierum interuallis discussis & diligenter pertractatis materiis pro parte eorundẽ & aliorum virorum ecclesiasticorũ, ipsam nostrorum regni & delphinatus ecclesiam repræsentantium, nobis tandem extitit expositum, quòd iidẽ zelo domus Dei sacratissimo pignore sanguinis proprij filij consecratæ flagrantes

ad memoriam reducentes,& ante oculos suæ considerationis rouoluétes qualiter à primordio nascentis ecclesiæ,in nostris regno & delphinatu prædecessorum nostrorum,prælatorū, procerum atque fidelium ipsorum regni & delphinatus incolarū,digne recollāda prioritas ad laudem & gloriā Dei, & ob diuini cultus augmentū ecclesias & cenobia aliáq; loca religiosa erexit & construxit,ipsásq; amplius dotauit, possesionibus& priuilegiis cōmuniuit:instituēs in eis ministros idoneos qui suis téporibus fidē catholicā in subiectis sibi linguis & populis fœliciter propagarūt: per quorum curā & sollicitudinē virtuosósq; progressus ac exépla salutaria Christi ecclesia decoratisśimè adulta odoriferos fructus ac honestates ferés vsq; ad postremos occiduę regionis limites effloruit,acvelut sidus lucidisśimū irradiauit,pulsisq; ꝓcul ignorātię & errorū tenebris,doctrinę suæ lumē pręclarisśimū circūfulsit vbilibet.qualiter pręterea per sanctos patres priorū seculorū plures sacri canones & decreta saluberrima pro felici regimine status ecclesiastici tā sup electionibus modísq; ipsius ecclesiæ ministros assumēdi,& instituēdi q̄ eorū cæterorū prælatorū salutari directione cōditi sunt etiā & promulgati: qui quādiu obseruati fuerūt ecclesia Dei fructus honotis honestatísq; fœlici vbertate ꝓduxit,discipli

Fructus sanctorū decreto tum.

nę ecclesiasticæ vigor pstetit, religio, pietas, charitas vbertim effloruerũt, animi hominũ in pace, auctorẽ pacis excoluerũt, sed prohdolor dãnatæ ambitionis improbitas, & detestãdæ cupiditatis insatiabilitas omniũ malorum radix, humanitatis iura violãs, ipsa salutifera sanctorum antiquorũ patrũ decreta paulatim cœpit deserere etiã & cõtẽnere, pedetẽtimq; in vitia ruere. * Exĩde subsecutę sunt morũ corruptiones atq; deformationes, status ecclesiastici dehonestationes atq; decoloratiões, vsurpationes grauissimę, intollerabiles interprisię, & pręsertim p pręlaturarũ dignitatũmq; & aliorũ beneficiorũ ecclesiasticorũ reseruationes gratiarũ ad vacatura beneficia expectatiuarũ à iure valde exorbitantiũ, multiplicationes innumerabilésq; cõcessiones aliáq; grauissima & importabilia onera quib⁹ ecclesiæ ecclesiasticæq; psonæ nostrorũ regni & Delphinatus prędictorũ grauiter afflictæ oppressæ & ferè ad postremã exinanitionẽ redactę his diebus cõspiciuntur. * Nã ecclesiarũ & beneficiorũ ecclesiasticorũ ante dictorũ peculia manus occupãt indignorũ, & nõnunq̃ exterorũ, & plerũq; dignitates ac beneficia notabiliora & oppulentiora personis cõferuntur ignotis & nõ ꝓbatis, quę in eisdẽ beneficiis nõ residẽt. Sicq; vultus sibi cõmissi gregis nõ agnoscũt, linguã aliquãdo nõ intelligũt: quinimmo

Radix malorũ auaritia.

* Secũda pars.

* Tertia pars.

Beneficia indignis aliquãdo cõferunt.

Incōmoda ex malis administratoribus rerū ecclesiasticarum.

animarum cura neglecta velut mercennarij solummodo temporalia lucra quærunt. Sic dimittitur Christi cultus, animarum cura negligitur, subtrahitur hospitalitas ecclesiarum, iura depereunt, ruunt ædificia, populi deuotio attenuatur, clerici nostrorū regni & Delphinatus scientiis & virtutibus effulgentes, qui ad Christianæ plebis ædificationē salutarem vacare possent, quíque pro regiis & ecclesiæ prædictæ regni & Delphinatus publicis conciliis forent opportuni: diuinarum & humanarum scientiarum studia deserūt propter promotionis cōgruè spem eis ablatam. Cæterum huiusmodi reseruationū & expectationum, occasione ingeritur votum mortis alienæ, animarum saluti nimium præiudiciabile, suscitantur lites, infinitæ cōtentiones & rixæ inter Christi ministros oriuntur, rancores & odia plerunque implacabilia nutriuntur, fouetur pluralitatis beneficiorū ambitio execrabilis, pauperes clerici innumeris personarū & rerum discriminibus subiiciuntur, & per calumniosos cauillososque indebitè opprimuntur, beneficia prędeclarata per litium anfractus frequenter iniustè occupantur, & sæpius inofficiata diutine relinquuntur, materia fouendis iniustis vexationibus paratur, abusus pestiferi horrenda specie labis symoniacæ respersi committuntur, bonæ indolis iuuenibus qui virtuo-

Votum mortis captandæ.

Labes symoniæ.

ſis artibus intendere deberent, euagandi licentia præbetur, prælatis & cæteris ordinariis collatoribus ſuum ius atque myſterium aufertur, patronorũ iura eneruantur, indéque ſtatus eccleſiæ hierarchicus confunditur, plurimáq; aduerſus diuina & humana iura in animarũ perniciem, & eccleſiæ regni & Delphinatus noſtrorum ſæpedictorũ oppreſsionem, atque conculcationem committuntur, pariter & perpetrantur: ſicque iura coronæ noſtræ depereunt damnoſe, & ipſorum noſtrum regni & Delphinatus theſauri in extraneas regiones aſportantur, ſub tali forſan coniectura vt eorũdem regni & delphinatus depreſſo ſacerdotio exhauſtóque theſauro regnũ ipſum cum Delphinatu reddatur debilius in aduerſis. Quæ omnia & ſingula & alia quàm plurima quæ ex præmiſsis ſequuntur incommoda, diuinæ haud dubiè credenda ſunt diſplicere voluntati: quinimmo in graue noſtri & eccleſiæ præfatæ noſtrorum regni & Delphinatus verſantur præiudicium atque detrimentum permaximum. Ipſi quoque prælati & cæteri viri eccleſiaſtici eccleſiam noſtrorum regni & Delphinatus repræſentantes pij eccleſiæ zelatores, matrem ſuam tot impuritatibus pollui ingemiſcentes, cognoſcentéſq; talia ſtimulantibus cõſcientiis abſq; grauiſsima Dei offenſa diutius diſsimulare non poſſe.

Sexta pars, in qua ponit acceptationem factam per ecclesiam Gallicanam de huiusmodi decretis Basilien. Guy.

Acceptatio synodi Basiliẽsis sub certis modificationib'

Cognoscentes iidem prælati & cæteri viri ecclesiastici, ecclesiam prædictam nostrorũ regni & Delphinatus repræsentantes, quòd super prædictorum reparatione sacræ ipsius Basiliensis synodi decreta, prouisionem congruentem videntur attulisse, præhabita inter eos multimoda diutináque apertione, discussione atque digestione memorata ipsius sacræ Basiliẽsis synodi decreta ordinatiões & statuta aliqua simpliciter vt iacent. Alia verò cum certis modificationibus & formis non hæsitatione potestatis & auctoritatis condentis & promulgantis ipsius scilicet sacræ Basiliensi synodi: sed quatenus commoditatibus temporibus & moribus regionum & personarum sæpefactorum nostrorum regni & Delphinatus congruere conuenireque cõgruè iureq; conspexerunt, prout inferius annotatur & inseritur ilico & indilatè recipienda consenserunt, & acceptanda deliberauerunt. Quorum quidem decretorum tenor sequitur. Et primo decretum per sacro sanctum Constantiense concilium factum & conditum, & per sacrum generale concilium Basiliense renouatum.

De auctoritate & potestate sacrorum generalium

neralium conciliorum, temporibúsque & modis eadem conuocandi & celebrandi.

Hoc decretum diuiditur in quatuor partes. In prima ponitur breue exordium continens caussam decreti. Cæteræ partes patent in locis suis. Guy.

CAPVT I.

REQVENS generaliũ conciliorum celebratio agri dominici præcipua cultura est, quæ vepres, spinas & tribulos hæresum, errorum & schismatũ extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam domini ad frugem vberrimæ fertilitatis adducit, illorum verò neglectus præmissa dissemìnat atque fouet, hæc præteritorum temporum recordatio, & præsentium consideratio ante oculos nostros ponunt. Decreti ratio.

Secunda pars, quæ ponit decretum Constãtiensis concilij renouatum per Basiliense concilium sed per celebratione conciliorũ generalium de certo termino in alium terminum. Guy.

Quapropter, hoc edicto perpetuo sancim⁹, decernimus atque ordinamus vt à modo generalia concilia celebrentur. Ita ꝙ primum à fine huius concilij, in quinquennium immediatè sequens. Secũdum verò à fine illius immediatè sequentis concilij in septennium, & deinceps Termini conciliorum.

de decennio in decennium perpetuo celebrentur in locis quæ summus Pontifex per mensem ante finē cuiuslibet concilij approbante & cōsentiente concilio, vel in eius delectum ipsum cōcilium deputare & assignare teneatur, vt sic per quandam continuationem semper aut cōcilium vigeat, aut per termini pendentiam expectetur.

Tertia pars, quæ ponit limitationem circa termini moderationem & mutationem loci conciliorū. Guy.

Moderamen ob causam loci assignationis.

Quem terminum liceat summo Pōtifici de fratrum suorum sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinaliū cōsilio ob emergentes fortè casus abbreuiare, sed nullatenus prorogetur. Locū autem pro futuro concilio celebrando deputatū absque euidenti necessitate non mutet. Sed si fortè aliquis casus necessarius occurrerit, quo necessarium videretur ipsum locum mutari, puta obsidionis guerrarum, pestis, aut similis: tūc liceat summo Pontifici de prædictorum fratrū suorum cōsilio, aut duarum partium ipsorum consensu atque subscriptione, alium locū prius deputato loco viciniorem & aptum, sub eadē tamen natione subrogare, nisi idem vel simile impedimentum per totam illam nationem vigeret: tunc ad aliquem alium viciniorem alterius nationis locum aptum huiusmodi concilium

lium poterit conuocari,& ad quem prælati alij qui ad concilium solent cōuocari accedere teneantur,ac si à principio locus iste fuisset deputatus. quam tamen loci mutationem vel termini abbreuiationem per annum ante præfixum terminum teneatur summus Pontifex legitimè & solenniter publicare & intimare, vt ad ipsum concilium celebrandum prædicti possint statuto tempore conuenire.

Quarta pars,quæ ponit assignationem pro futuro concilio in ciuitate Basilea celebrando. Guy.

Atque pro ipsius executione decreti,ciuitas Papiæ apud Italiam fuit electa pro concilio generali in fine tunc proximè sequentis concilij quinquennij celebrando, quòd quidem concilium suo tempore debito in dicta ciuitate Papiæ extitit celebrari inchoatum, & inde certis ex causis ad ciuitatem Senensem translatum, in quo quidem generali cōcilio Papiæ inchoato & in ciuitate Senensi celebrato,hęc Basiliensis ciuitas pro celebratione,tunc futuri concilij generalis post septennium à fine ipsius Senensis concilij celebrandi fuit electa & debitè assignata, vt constat in instrumēto publico inde facto. Item aliud decretum cuius tenor sequitur.

Assignatio cōcilij primo Papiæ facto.

In concilio Senēsi assignatio facta Basileæ.

Præsens decretum diuiditur in quinque partes. In prima ponitur causa declarationis,& declaratio qualiter synodus Basiliensis fuit ritè & legitimè in

ciuitate Basileæ congregata. Cæteræ partes patēt in locis suis. Guy.

CAPVT II.

Causæ synodi Basiliensis.

ACROSANCTA generalis synodus Basiliensis, ecclesiam militantem repræsentans, ad perpetuam rei memoriā, ad laudem Dei omnipotentis, ac benedictę indiuiduæque Trinitatis gloriam & honorē. Pro hæresum atque errorum extirpatione, morū in capite & in membris ecclesiæ Dei reformatione, ac regum atque regnorum cæterorumque christicolarum ad inuicem auctore discordiarum procurante, dissidentium pacificatione, in spiritu sancto legitimè cōgregata, decernit, statuit, & diffinit, declarat, & ordinat, vt sequitur.

Auctoritas Basiliēsi decreto.

Et primo quòd eadem sacra Basiliensis synodus sacri Constantiensi & Senensi generalibus conciliis decernentibus atque ordinantibus, & auctoritate apostolica interueniente fuit; & est in hoc loco Basiliēsi debitè legitiméque atque ritè nunciata & aggregata, & ne de eiusdem sacræ Basiliensis synodi potestate à quoquam dubitetur, ipsa eadem synodus duas declarationes ex decretis synodi Constantiensis in præsenti sessione aliis suis decretis editis seu edendis inserendas ordinauit & decreuit. Quarum

quidem

quidem declarationum tenor primæ ſequitur; & eſt talis.

Secunda pars, in qua declarat ipſam ſynodũ poteſtatem habere à Chriſto: & quòd omnes ei obedire tenentur in tangentibus fidem, extirpationem ſchiſmatis, & reformationem morum in eccleſia Dei. Guy.

Et primo declarat quòd ipſa ſynodus in ſpiritu ſancto legitimè congregata, generale concilium faciens & eccleſiam militantem repreſentans, poteſtatem à Chriſto habet immediatè. Cui quilibet cuiuſcunque ſtatus, conditionis, vel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat obedire tenetur, in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti ſchiſmatis, & generalẽ reformationem eccleſię Dei in capite & in membris.

Synod⁹ à Deo habet pôteſtatem.

Alterius verò ſequitur tenor in hæc verba.

Tertia pars, in qua declarat eidem ſynodo pertinaciter nolentes obedire puniendos. Guy.

Item declarat quòd quicunque, cuiuſcunque ſtatus vel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis ſeu ordinationibus aut pręceptis huius ſacræ ſynodi & cuiuſq; alterius concilij generalis legitimè congregati ſuper præmiſsis ſeu ad ea pertinentibus factis vel faciendis, obedire contumaciter contempſerit, vel contraire præſumpſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubiiciatur & debitè

Contemptor ſynodi puniendus.

puniatur etiã ad alia iuris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.

* Quarta pars, in qua declarat ipsam synodum nõ potuisse per quemcunque dissolui: aut ad alium locum transferri. Guy.

Præmissis igitur & nonnullis aliis Constantiensis concilij (præsertim capituli quod incidit FREQVENS in priori huius sacræ synodi Basiliensis sessione recitati) decretis attentis prælibata synodus Basiliensis decreuit & declarauit quòd ipsa pro hæresim extirpatione ac morum generali reformatione ecclesiæ in capite & in membris, necnon pace inter christianos procuranda: vt præmittitur in spiritu sancto legitimè cõgregata per nullum quauis auctoritate, etiã si papali dignitate præfulgeat dissolui, aut ad alium locum transferri, seu ad aliud tempus prorogari potuit aut debuit: debet aut potest, debebit aut poterit, in futurum absque eiusdẽ synodi Basiliensis deliberatione & consensu.

Stabilitas synodi Basiliensis.

Quinta pars, in qua ponũtur verba & acceptatio ecclesiæ Gallicanæ. Guy.

Acceptauit & acceptat prout iacent iam dictorum prælatorum, cæterorũmque virorum ecclesiasticorum ipsam ecclesiam repræsentantium congregatio sæpedicta.

Acceptatio synodi ab ecclesia Gallicana.

Item acceptat decreta de electionib⁹, quorum primum incipit.

Sicut in cõstruenda, Quia præsens decretum est prolixum

prolixum diuidere per.§.Et primo vsq; ad.§.Et cum humanæ.Diuiditur in septem partes.In prima ponitur causa cõstitutionis:& ipsa iuris veteris cõstitutio super electione prælatorum.In secunda ponitur cassatio generalis reseruationis beneficiorũ electiuorum duobus casibus exceptis. In tertia ponitur statutum de prouidendo beneficiis electiuis per electionem.In quarta conseruat statuta,priuilegia & cõsuetudines ecclesiarum rationabilia & postulationes. In quinta excipitur tertius casus quo reseruatio permittitur. In sexta ordinat quòd Papa in sui assumptione habeat iurare huiusmodi decreta obseruare.In septima hortatur electores vt dignos eligant cum comminatione pœnæ si indignos elegerint. Guy.

ICVT in construenda domo præcipua est architectoris cura vt tale iaceat fundamentum super quod firmum perduret ædificium. Ita in generali ecclesiæ reformatione potissimũ est huius sanctæ synodi studiũ, vt tales ecclesiæ præficiantur pastores,qui tanquam columnæ & bases ipsam ecclesiam doctrinæ & meritorum viribus firmiter sustẽtent. Quanta autem in eligendis prælatis diligentia adhibenda sit,officiũ eis iniunctum euidenter ostendit. Ad regimen enim assumuntur animarum,pro quibus dominus noster Iesus Christus mortuus est, & sanguis eius pretiosus effusus. Propterea sacri canones spiritu Dei promulgati, prouide statue-

* Primũ decretũ.

Argumẽtum à simili.

Ad quos pertinet electio p̄lati.

* Apēdix & pars secunda.

Reseruatio duæ.

* Tertia pars.

* Quarta pars.

runt, vt vnaquæque ecclesia aut collegium, seu conuentus sibi prælatum eligant.

* Quibus hæc eadem synodus eodem spiritu congregata inhærens, statuit & diffiniuit generalem reseruationem omnium ecclesiarum metropolitanarum, cathedralium, collegiatarum & monasteriorum, ac dignitatum electiuarum per Romanum pontificem de cætero fieri, aut factis vti non debere reseruationibus in corpore iuris clausis, & his quas in terris Romanæ ecclesiæ ratione directi seu vtilis domini mediatè vel immediatè subiectis fieri contigerit semper exceptis. * Sed quòd per electiones & confirmationes canonicas secundum iuris communis dispositionem prædictis metropolitanis, cathedralibus, monasteriis, collegiatis, ecclesiis & dignitatibus electiuis vacantibus, debitè prouideatur. * non derogando propterea statutis, priuilegiis, & consuetudinibus rationabilibus quibuscunque: postulationibus in dispositione iuris communis remanentibus. Decreuitque hæc sancta synodus rationi fore consentaneum & Reipublicæ accommodum, vt contra hoc salutare decretum Romanus pontifex nihil attentaret, nisi ex magna rationabili & euidenti causa in literis apostolicis nominatim exprimenda. Et vt eo firmius hoc salubre decretum custodiatur, vult

eadem

eadem synodus, vt inter alia quæ Romanus pontifex in sua assumptione profitebitur, iuret hoc decretum inuiolabiliter obseruare.

Et quoniam tales, vt prædictum est, oportet esse prælatos, hi ad quos pertinet ius eligendi omnem curam adhibeant, vt dignam coram Deo & hominibus electionem faciant, exactámque proinde apponát sollicitudinem, vt tales eligant qui tanto officio valeant satisfacere. scientes quòd si vel dolosè vel negligenter ac timore domini postposito, in re tam graui se gesserint sicut auctores erunt in causa malorum pastorum, ita participes fiant pœnarum quas ipsi mali pastores in districto Dei iudicio patientur. Cura electionis p̄latorum.

Hic. §. legitur vsque ad. §. DEINDE. & diuiditur in tres partes. In prima ponuntur tres solennitates obseruandę in electionibus, videlicet, Auditio missæ sancti spiritus, communio Eucharistiæ, & forma iuramenti. In secunda vult d. ctas solennitates obseruari per procuratorem ad eligendum. In tertia non obseruantes priuat potestate eligendi. Guy.

Et cum humanæ fragilitatis conatus nihil sine Dei omnipotētis suffragio queat efficere, à quo omne datum optimum & omne donum perfectū descendit, adueniente die electionis, hi ad quos pōtificis vel abbatis spectat electio, in ecclesia conueniant magna cum deuotione missam de spiritu sancto audituri, quē humiliter Prima solēnitas in electione.

exorabunt vt eos ad dignum eligendum pasto rem inspirare dignetur, & vt eo facilius gratiã hanc obtinere mereãtur, quo deuotus ad actũ electionis accedant contriti & confessi sacramentum Eucharistiæ reuerenter suscipiant. Ad locum verò electionis ingressi pro quocunque prælato qui per electionem assumitur, iurabũt in manibus eius qui capitulo præsidebit: & ipse præsidens in manibus eum immediatè sequentis sub hac forma. Ego N. iuro & promitto omnipotenti Deo, & sancto vel sanctæ sub cuius vocabulo dedicata est hæc ecclesia, eum eligere quem credam futurum esse in spiritualibus & tẽporalibus vtiliorẽ: nec illi vocẽ dare quem verisimiliter sciuero promissione aut datione alicuius rei temporalis, seu prece per se, aut per alium interposita, aut alias qualitercunque directè vel indirectè pro se electionem procurare. * Idemque iuramentum præstet, confiteatur, & communicet qui constituit procuratorem ad eligendum certam personam: necnon & procurator generalis ad eligendum constitutus in casibus in quibus secundum iuris communis dispositionem in huiusmodi electionis negotio procurator cõstitui potest. Quod etiã iuramentum præstetur ab his in quos continget super electione futuri prælati fieri compromissum, qui etiam confiteri & cõmunicare teneantur.

Secũda solennitas.

Tertia solennitas.

Forma iuramẽti in electione.

* Secũda pars.

Procurator ad eligendum.

teneantur. * Quòd si prædicta nõ fecerint pro illa vice iure eligendi sint ipso facto priuati. * Tertia pars.

Hic.§.legitur vsque ad.§.AD TOLLENDVM. & diuiditur in tres partes. In prima dicit quatuor esse requirenda in eligendo, scilicet ætatem legitimam, mores, sciẽtiam, & sacrum ordinẽ. In secunda punit eligentes indignum. In tertia punit symoniacæ electos. Guy.

Deinde eligant in præfatum prælatum virum ætatis legitimæ, moribus grauem, literarum scientia præditum, in sacris ordinibus constitutum, & aliàs idoneum secundum canonicas sanctiones. * Quòd si aliter, & de alia persona quàm vt dictum est, aut per symoniacam prauitatem electionem fieri contigerit electio sit ipso iure irrita & inanis: & sic symoniacæ eligentes præter alias pœnas perpetuo sint ipso iure eligendi priuati. Aliis vero canonicis pœnis subiaceant. * Symoniacæ autẽ electi & qui huiusmodi symoniacę electionis participes fuerint, canonicè puniantur: talitérque eligentes & confirmati in horrorem tanti criminis, pœnam ipso facto excommunicationis incurrant: nec à tali reatu & excommunicatione electi & confirmati absolui possint, nisi ecclesiis & dignitatibus ad quas turpiter assumpti sunt, libere resignauerint, & ad eas obtinendas quas nefario ingressu adepti sunt perpetuo reddantur inhabiles.

Quatuor in eligendo requisita.

* Secũda pars.

Electores symoniaci priuantur beneficio electionis.

* Tertia pars.

Electi ꝑ symoniã excõmunicantur.

Hic.§.legitur vſque ad.§. FACTA AVTEN.& diuiditur in duas partes. In prima exhortatur principes & quoſcunque ne precibus vel minis liberas electiones impediant. In ſecunda præcipit electoribus, ne ad huiuſmodi preces vel comminationes quenquam eligant. Guy.

Princeps ne impediat liberam electionem.

Ad tollendum autem omnẽ ambitionis radicem, obſecrat per viſcera miſericordiæ Dei Ieſu Chriſti hæc ſancta ſynodus, ac inſtantiſsimè exhortatur reges & principes, communitates & alios cuiuſcunque gradus vel dignitatis exiſtant, eccleſiaſticæ vel mundanæ, ne electoribus literas ſcribant aut preces porrigant, pro eo qui per ſe vel alium, preces tales vel literas procurabit. Multóque minus comminationes, impreſsiones, aut aliud faciant quominus liberè ad electionem procedatur.

* Secũda pars.

Electores precibus ne eligãt.

* Similiter in virtutẽ ſanctę obedientiæ ipſis electoribus præcipitur, ne ad huiuſmodi literas, vel preces, vel comminationes, vel impreſſiones, aut alias vt præmittitur quenquam eligere præſumant.

Hic.§. vſque ad finem decreti tractat de confirmatione electionis, & diuiditur in ſex partes. In prima ponitur modus in confirmatione electionum ſeruandus. In ſecunda prohibetur confirmatori aliquid accipere occaſione confirmationis. In tertia notariis & aliis ſcribentibus in cauſa confirmationis, moderatum ſalarium reſeruatur. In quarta punit confirmantes indignos, aut ſymo-

niaeæ,aut ſine ſolennitate.In quinta Romanus pontifex exhortatur ne pro confirmat.õne electionum aliquid exigatur aut recipiatur. In ſexta pro oneribus eccleſiæ Romanę ſupportandis,pollicetur ſynodus prouidere. Guy.

Facta autem electione & ei ad quem ius pertinet cõfirmandi præſentata,ſi appareat coelectus,vel ſe opponens electioni, nominatim vocetur ad videndũ diſcuti negotium electionis: & nihilominus generaliter edictum publicum in eccleſia, in qua facta eſt electio proponatur, iuxta conſtitutionem fœlicis recordationis Bonifacij papæ octaui. C.quoniã de elect. lib.6.

* Comparentibus autem aliquibus vel non, ipſe confirmator nihilominus ex officio tanquam in negotio inquiſitionis procedat omnem adhibiturus diligentiam, vt tam forma electionis quàm merita electi & omnes circunſtantiæ debitè examinentur, & diſcutiantur, vt ſi electio confirmanda ſit vel infirmanda, iudicialiter confirmetur, vel infirmetur. Et vt omnia mundę fiant & ſine labe ac labiis ſuſpitione procedant, non ſolùm exigere aliquid quantumcunque paruum, ſed etiam gratis oblata, confirmator ratione confirmationis, ſub nomine ſubuentionis, ſubſidij, gratitudinis, aut alio colore, prætextu cuiuſ- * Secũda pars. Cõfirmator ꝓ cõfirmatione nihil recipit.

uis consuetudinis aut priuilegij per se vel per alium nullatenus recipere præsumat. *Notariis autem & his qui scripserunt in huiusmodi cautis emolumentum aliquod moderatum taxetur, habendo respectum ad laborem & operam scripturę, non ad fructuum prælaturæ valorem. * Si verò cõfirmatores prædicti, electiones non seruatis superius ordinatis & expressis, & de psonis nõ idoneis vt præmittitur factas, vel alias per symoniacã prauitaté confirmauerint eo ipso cõfirmationes huiusmodi sint nullę. Cõfirmantes auté alias personas q̃ vt supradictũ est pro ea vice per symoniacã prauitaté, aut labé perpetuo ipso facto iure confirmandi sunt priuati. Et nihilominus propter dictam symoniacam labem, si eam commiserint, etiam sententiam excommunicationis incurrant eo ipso: à qua nisi per Romanum Pontificem, prędterquam in mortis articulo absolutionis beneficium obtinere non possunt. *Summum verò Pontificem hęc sancta synodus exhortatur, vt cum speculum & norma omnis sanctitatis & munditiæ esse debeat, pro confirmatione earũ electionum quas ad eum deferre contigerit, nihil penitus exigat aut recipiat, alioquin si secus faciendo notoriè & incorrigibiliter ecclesiam ex hoc scandalizet, futuro concilio deferatur.

* Pro oneribus auté quæ ipsum ꝓ regimine

Marginalia: * Tertia pars. — Emolumentũ notariorum moderatum. — * Quarta pars. — Cõfirmatoris indignipœna. — * Quinta pars. — Exhortatio pia ad confirmatores. — * Sexta pars.

vniuersalis ecclesiæ subire oportet, próque sustentatione sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, & aliorum notariorum, officialium, hoc sacrum concilium ante sui dissolutionem omnino debitè & congruenter prouidebit. Quòd si contingat aliquem circa hęc prouisionẽ non facere, per hoc eadem sancta synodus non intendit in aliquo præiudicare sanctæ Romanæ & vniuersi ecclesię nec alteri cuicunq;. Datum Basileæ in maiori ecclesia, in cessione publica celebrata, Anno domini Millesimo quadragesimo trigesimotertio, tertij idus Iulij.

Itẽ aliud decretũ incipiẽs LICET DVDVM.

Hoc decretũ legitur vsque ad. § . Censuit tamẽ, & diuiditur in tres partes. In prima ponitur causa constitutionis, & damnantur generales & particulares beneficiorum electiuorum reseruationes. In secunda ponitur cõstitutio super faciendis electionibus & confirmationibus sine aliquo impedimento. In tertia vult electionem canonicam reiectam per Papam ex iusta causa remitti ad eligentes. Guy.

CAPVT. III.

LICET dudum hæc sancta synodus abolita per eã generali omniũ ecclesiarũ & dignitatũ electiuarũ reseruatione, ꝓuide decreuit, vt prędictis ecclesiis & dignitatib⁹ ꝑ canonicas ele-

ctiones & confirmationes prouideri deberet: volens etiam speciales seu particulares ipsarũ ecclesiarum & dignitatum electiuarum prohibere reseruationes, per quas libera in eisdem eligendi & confirmandi facultas impediri posset. quódq; aduersus hoc decretum Romanus Põtifex nihil attentaret, nisi ex magna rationabili & euidẽti causa in literis apostolicis nominatim exprimenda, quia tamen cõtra ipsius decreti mentẽ, non pauca sine huiusmodi causa gesta sunt, vnde grauia hactenus successerunt, & grauiora in dies timentur scandala. Cupiens hæc sancta synodus his obuiare, volẽs vt ipsius decreti mens quæ fuit omne obstaculum à canonicis electionibus & confirmationibus tollere, suo non frustraretur effectu. * Statuit vt electiones in dictis ecclesiis sine impedimento aut obstaculo omnino fiant. Quæ causa cognita, iuxta iuris communis & dicti nostri decreti dispositionem confirmentur. * Veruntamen si fortè aliquando contingat electionem aliquam etiã aliàs canonicam fieri, quæ in perturbationem ecclesiæ aut patriæ vel boni publici vergere timeatur, summus Pontifex cum ad ipsum cõfirmatio delata fuerit, si talem vrgentissimam causam adesse cognouerit, ea prius maturè discussà ac parte plenè defensa, attendente postea Romanæ ecclesiæ cardinalium,

Cõfirmatio prioris synodi.

* Secũda pars.

Cõfirmatio debet fieri causa cognita.

* Tertia pars.

Electiõe cassa p papã electores tenẽt denuo eligere.

aut

aut maioris partis ſubſcriptione, huiuſmodi cauſſam veram ſufficientémque fore atteſtantium, reiecta tali electione ad capitulum vel cõuentũ remittat, vt infra tẽpus iuris vel aliàs iuxta loci diſtantiã, ad aliam ex qua talia euenire non formidentur electionem procedant.

Hic. §. vſque ad finem diuiditur in duas partes. In prima ponitur conſtitutio eccleſiæ Gallicanæ, quòd Papa remittat promouẽdos ab ipſo vel eius auctoritate ad immediate ſuperiorem, niſi ſint præſentes in curia, & ibi velint conſecrari: quo caſu etiam remittat ad ſuperiorẽ præſtituros iuramentum obedientiæ, & punit contra facientes. In ſecunda, credit nõ eſſe reprehenſibile ſi rex & principes regni aliquando vtantur precibus benignis ac beniuolis pro perſonis benemeritis. Guy.

Cenſuit tamen præfata congregatio quòd ſummus Põtifex habeat remittere vnũquẽque per ipſum aut ipſius auctoritate vt premittitur promouendũ, ad ſuum immediatum ſuperiorẽ pro munere conſecrationis aut benedictionis ab eo, vel eius auctoritate cõſequendo, niſi dictus promotus ſit præſens in curia, & velit ibi conſecrari: & nihilominus conſecratos aut benedictos in curia Romana remittat ad eorum immediate ſuperiores, præſtituros eis aut ipſis abſentibus eorum vicariis debitæ obedientiæ iuramentum. quòd ſi quis præſumat recipere munus conſecrationis vel benedictionis extra curam etiam in vim cuiuſ-

Conſtitutio eccleſiæ Gallicanæ.

Promouẽdus ad immediatum ſuperiorem teneẽ accedere.

Apẽdix.

cunque commissionis apostolicæ ab alio quàm à suo immediato superiore vel eius auctoritate incurrat pœnam centum aureorum mediatim applicandorum ordinario & fabricæ ecclesię ordinarij: cessante omni dispensatione qualicunque in contrarium.

* Secũda pars.

*Item nec credi ipsa congregatio Bituricensis fore reprehensibile si rex & principes regni sui, cessantibus tamen omnibus comminationibus & cuiuslibet violentiis, aliquando vtantur precibus benignis atque beniuolis, & pro personis benemeritis & zelantibus bonum rei publicis regni & delphinatus.

Rex pro benemeritis potest supplicare.

Item acceptat decretum de reseruationibus quòd incipit.

DE RESERVATIONIBVS.

Omnes reseruationes generales & speciales beneficiorum electiuorum & collatiuorum damnantur duobus casibus exceptis. Guy.

Abolitio reseruationũ papalium.

ET QVIA multiplices ecclesiarum & beneficiorũ hactenus factæ p summos Põtifices sunt reseruationes, quæ non parũ ecclesiis onerosæ extiterũt, ipsas omnes tã generalesq̃ speciales, siue particulares de quibuscunq; ecclesiis & beneficiis, quibus tam per electionem quàm per collationem aut aliã dispositionem prouideri solet, siue per extra-

uagantes ad regimen, & execrabilis, siue per regulas cancellariæ aut alias apostolicas constitutiones introductas, hæc sancta synodus abolet. * Statuens vt de cætero nequaquam fiant, reseruationibus in corpore iuris expresse clausis: & his quas in terris Romanæ ecclesiæ ratione directi seu vtilis dominij, mediatè vel immediatè subiectis, fieri contigerit dũtaxat exceptis. Item decretum de collatione beneficiorum sub modificationibus & declarationibus sequentibus acceptat congregatio: quod quidem decretum incipit.

* Secũda pars.

Exceptæ duæ reseruationes.

DE COLLATIONIBVS.

Hoc decretum factum fuit post dissolutionem & translationem concilij Basiliensis Ferrariam. Et quia est prolixum, legitur vsque ad . . . SEQVVNTVR. & diuiditur in septem partes. In prima exordiendo dicit generalia concilia potestatem habere immediatè à Christo, & omnes eidem subesse in tangentibus fidem, schismatis extirpationem & morum reformationem. Cæteræ partes patent in locis suis. Guy.

LACVIT diuinæ pietati hoc tempore animos hominum qui variis abusibus irretiti cœperant, vehementius excitare, vt salus quæreretur cũctorum: & per synodum vniuersalem mores ecclesiæ in melius reformarẽtur, cum salutari directione capitis & membrorum

Conciliũ ad reuocãdos abusus ecclesiæ.

in viam iustitiæ & sanctitatis, & quòd vt facilius atque ordinatius fieret, & ne sub prætextu variarum opinionum: aut Romani Pontifices, aut alij quicunque non satis vniuersalibus concilijs obedirét, prædisposuit eadem diuina pietas in sacro Cõstantiensi concilio, synodorum vniuersalium iurisdictionem ita declarari, vt nulli relinqueretur ambigẽdi occasio, cum decreto solenni diffinitum extitit, vniuersale concilium habere auctoritatem immediatè à Christo, cui quilibet cuiuscunque status & dignitatis etiã si papalis fuerit, obedire tenetur in his quæ pertinẽt ad fidem & extirpationem schismatis, & reformationem ecclesiæ Dei in capite & in membris, ac pertinentibus ad ea.

Auctoritas generalis cõcilij à Christo immediatè.

Secunda pars, in qua intendit concilium prouidere super institutione ministrorum idoneorum in singulis ecclesiis. Guy.

Dum autem hæc cura reformandæ ecclesię huic sanctæ vniuersali synodo Basiliensi incumbit, hoc vnũ singulari sollicitudine prosequendum arbitratur: vt per singulas ecclesias ministri instituantur idonei, qui scientiis & virtutibus effulgeant ad Christi gloriam, & vniuersi populi christiani ædificationem salutarem.

Qui debẽt eligi.

Tertia pars, in qua ponitur causa prohibitionis gratiarum expectatiuarum cum enumeratione quatuordecim inconuenientium ex ipsis prouenientium. Guy.

Cui rei graue impedimentum hactenus afferre

ferre visa est, gratiarum expectatiuarum multitudo, quæ grauem ordini & statui ecclesiastico perturbationem, variásque inordinationes ac plurima discrimina comperitur iniecisse. Ex his enim frequentius, dati sunt in ecclesiis ministri non probati nec cogniti, vacaturorúmque beneficiorum expectatio (sicut antiqua iura testantur) occasionem desiderandæ mortis alienæ præstare solet, quòd plurimum præiudicat animarum saluti. Sed & insuper lites innumeræ & cōtentiones inter seruos Dei excitantur, rancores & iurgia nutriuntur, pluralitatis beneficiorum fouetur ambitio, facultates ac pecuniæ regnorum & prouinciarum mirum in modum exhauriuntur, pauperes discurrendo ad Romanam curiam innumerabiles vexationes subeunt, & inter viarum discrimina nonnunquā spoliantur, occiduntur, & variis affligūtur pestibus, atq; etiam in suis patrimoniis ac parentum opibus exhaustis graui egestati subiacere cogūtur. plurimi absque iusto titulo beneficia sibi vendicant, & non quibus iure debentur illi obtinent: sed nonnunquam hi quibus aut circumueniendi proximum maior astutia, aut ad litigandum facultas suppetit vberior, sub inuolutionibus quoque prærogatiuarum aut ante lationum aliorúmque huiusmodi gratias concomitantium,

Causa sequentis synodi.

Occasio mortis captandæ.

Argumentū ab accidētibus cōibus.

ſraudes plurimas ac deceptiones cõtingit. Iuuenibus etiam qui ſtudio literarum & virtuoſis operibus intendere deberent, datur materia euagandi, qui ſæpius per litium anfractus & varios diſcurſus ratione gratiarum ipſarum turbantur & inquietantur. Ordinariis collatoribus ſuum miniſterium ſubtrahitur & confunditur ordo eccleſiaſticus dum vnicuique ſua iuriſdictio non ſeruatur. Romaníque Pontifices dum officia inferiorum ſibi nimium vendicant à maioribus & magis fructuoſis operibus vniuerſale bonum concernentibus retrahuntur, nec inferiorum directioni atq; correctioni inuigilant ſicut publica vtilitas expoſcit, quæ omnia grauem confuſionẽ ſtatui clericali & ſacerdotali in diſpendium diuini cultus & præiudicium publicæ ſalutis afferunt, poſſentque grauiorem in futurum afferre ruinam rebus his in deteriora iugiter pro labentibus, niſi prouideretur in aduerſum.

Quarta pars, in qua ponitur ipſa prohibitio & annullatio gratiarum expectiuarum & reſeruationum duobus caſibus exceptis. Guy.

Volens itaque hæc ſancta ſynodus ſuper his opportunum remedium adhibere, ſtatuit & decreuit vt Pontifex Romanus qui pro tempore fuerit eas deinceps gratias expectatiuas aut nominationes nullo modo nulláve ex cauſa concedat, cum ipſe præ cæteris (ne ſit tantorũ occaſio

Abolitio gratiarũ expectatiuarum.

casio malorum) abstinere debeat, Frustra enim inhiberetur inferioribus si ipse qui aliis debet esse omnium bonorum & virtutum exemplar, non abstineret. Vt enim ille sanctissimus & doctissimus Leo papa inquit, Totius familiæ domini status & ordo mutabitur, si quod inquiritur in corpore: non inueniatur in capite. Integritas enim præsidẽtium salus dignoscitur esse interiorum: cessentque de cætero iam factæ,& tam ipsæ quàm etiam fiendæ (si quæ fiant) nullæ sint ipso facto.

Papa exẽplar virtutum.

Exceptis illis gratiis & nominationibus super quibus processus sunt iam expediti: quas ex certis rationabilibus causis in octo mensibus quibus hactenus cursum habere consueuerunt tollerandas duximus, donec aliter fuerit ordinatũ. Reseruationes etiã particulares quæcunque fuerint, beneficiorum vacaturorũ tam per Romanos Pontifices, quàm per legatos sedis apostolicæ de cætero sint nullæ ipso facto.

Apendix ad gr̃as expectatiuas.

* Nõ tamen intendit prohibere hæc sancta synodus hoc præsenti decreto: quominus futuri Romani Pontifices, tempore pontificatus sui modo honesto & conuenienti de vno beneficio ad collationem in quo fuerint decem beneficia, de duobus vbi fuerint quinquaginta,& vltra disponant. Ita tamen vt in ecclesia cathedrali, vel collegiata, duas præbendas suo tem-

* Secũda pars,

Reseruatio ad Papam.

Vide infr. §. s, itẽ volu it. eodẽ titulo.

pore non conferant, vt qualificationes graduatorum inferius designatæ in ipsis prębendis suũ valeant sortiri effectum.

Quinta pars in qua non prohibet præuentiones in collationibus, Guy.

Referuationes phibitæ, vide infra. itẽ circa Vs,eo,tit.

Neque etiam collationes per præuentionem faciendas intendit impedire decreto nostro de Reseruationibus, quo ad cætera, & aliis decretis huiusmodi sanctæ synodi in suo robore duraturis.

Sexta pars, in qua intendit determinare certas qualificationes quibus ordine certo prouideatur graduatis. Guy.

Qualificationes literatorũ designãdi

Vt verò cæteri ad quos beneficiorum dignitatum, personatuum, officiorum & administrationum collatio, seu quæuis alia dispositio spectat, ad prouidendum literatis viris & scientia perornatis specialius astringantur, voluit hæc sancta synodus certas qualificationes seu qualitates virorum literatorum & graduatorum designari, quibus certo ordine debeat prouideri, prout inferius annotatur, adiiciens quòd si per prælatos & doctores alicuius nationis in hoc concilio consistentes, pro bono suæ nationis aliter circa huiusmodi qualificationes disponẽdum videatur in futurum, quicquid per illos fuerit ordinatum, & in generali cõgregatione præsentis consilij conclusum ex nunc, prout ex tunc ratum & firmum habeatur; & vim decre-

ti habeat, ac si in præsenti decreto de verbo ad verbum expressum foret.

Septima pars, in qua annullantur collationes factæ contra ordinem & qualificationes, & priuat conferentes potestate conferēd:, vno casu dēpto, Guy.

Quòd si quis cuiuscunque status etiam si cardinalatus, patriarchalis, pontificalis aut alterius cuiuslibet dignitatis, contra prædictum ordinem & qualificationes, vt præmittitur designatas, vt designandas de ipsis beneficiis, dignitatibus, personatibus, officiis & administrationibus quouismodo disposuerit eo ipso sit irritum & inane: collatióque huiusmodi & prouisio seu quæuis dispositio ad superiorem proximum deuoluatur, qui similiter vt præmittitur habeat prouidere. quod si non fecerit, ad alium superiorem deuoluatur gradatim: vsq; ad summum Pontificem ascendendo. Collatio facta contra dispositionē synodi nulla.

Non volumus tamen ordinarios collatores & eos ad quos præsentatio seu quæuis alia dispositio beneficiorum spectat, in quatuor mensibus quibus præfatæ gratiæ expectatiuæ vel nominationes cursum non habent, donec ipsæ gratiæ & nominationes ad eorum collationem, præsentationem, seu dispositionem cōcessæ cessauerint, ad qualificationes infra scriptas obseruandas astringi. Apēdixi Quatuor mēses ordinariorū

Hic, §, legitur vsque ad, §, I N S V P E R, &c

primo narratur iuris veteris cõstitutio, quod quælibet ecclesia metropolitana debet habere vnum theologum. Secundo eiusdem cõstitutionis ad ecclesias cathedrales extensio. Tertio præbendati theologalis ad residentiam, lecturam & prædicationem obligatio. Quarto eiusdem in prædictis deficiẽtis punitio. Quinto ipsius priuilegiatio. Guy.

§. notatu dignus.

Sequuntur qualificationes & ordo in conferendis beneficiis per ordinarios, de quibus prętactum est. Primo, Cum per generalis concilij statuta sanctæ ordinatum existat, quòd quælibet ecclesia metropolitana teneatur & debeat habere vnum theologum, qui sua doctrina & prædicationibus fructum salutis afferat, ordinat hæc sancta synodus quòd extendatur huiusmodi ordinatio ad ecclesias cathedrales.

Theolog⁹ in quælibet ecclesia metropolitana constituatur.

* Taliter videlicet, ꝙ quilibet collator ipsarũ præbendarum teneatur & debeat conferre canonicatum & præbendam quamprimum facultas se obtulerit, & inueniri poterit, vni magistro licentiato, vel in theologia baccalario formato, qui per decennium in vniuersitate priuilegiata studuerit, & onus residentiæ, ac lecturæ & prædicationis subire voluerit: quique bis aut semel ad minus per singulas hebdomadas (cessante legitimo ĩpedimento) legere habeat. Et quoties ipsum in huiusmodi lectura deficere contigerit, ad arbitrium capituli in substractione distributionum totius hebdomadæ puniri

* Secũda pars. Extẽsio.

* Tertia pars.

On⁹ prębendati theologi.

Pœna eiusdem theologi.

niri posſit. Et ſi reſidentiam deſeruerit, de alio prouideatur. Veruntamen vt vacare posſit liberius ſtudio, nihil perdat cum abſens fuerit à diuinis.

Vſque ad §. IN ECCLESIIS, *diuiditur in ſex partes, nam primo ſtatuitur quòd vltra theologalem tertia pars præbendarum graduatis cõferatur, Cæteræ partes patent in locis ſuis. Guy.*

Inſuper quòd in qualibet eccleſia cathedrali vel collegiata vltra præbendam prædictam theologo, vt præmittitur aſsignandam. Tertia pars præbendarum conferatur graduatis aliàs idoneis modo & forma infra ſcriptis, ſic quòd prima vacatura huiuſmodi graduato, & deinde poſt alias duas ſequens eodem modo conferatur: & ſic deinceps.

Præbendarũ pars tertia graduatis affectata.

Secũda pars, in qua inſeritur graduatorũ qualificatio. Guy.

Videlicet magiſtris aut licentiatis ſeu baccalariis formatis in theologia: qui per decenniũ in aliqua vniuerſitate priuilegiata, doctoribus ſeu licentiatis in altero iuriũ vel medicina: qui per ſeptẽ annos in ſua facultate ſtuduerint in vniuerſitate vt ſupra: Magiſtris ſeu licentiatis in artibus cum rigore examinis, qui per quinquennium in aliqua vniuerſitate à logicalibus incluſiuè, vt ſupra in artibus vel in aliqua ſuperiori facultate ſtuduerint: necnõ in theologia,

Graduatorũ debitæ qualificationes.

qui per sex annos vel in vtroque aut in altero iurium baccalariis, qui per triennium si nobiles ex vtroque parente & ex antiquo genere, aliàs autem per quinquennium cum similiter in aliqua vniuersitate priuilegiata ad minus suũ studium fecerint.

Nobilitatis priuilegium.

Tertia pars, in qua statuitur quòd graduati de qualificationibus suis tempore videlicet quòd studuerint gradu & nobilitate faciant fidem collatoribus. Guy.

Onus graduatorũ.

Qui de prædictis gradibus tempore & nobilitate supradictis fidem facere teneãtur collatori per legitima documenta.

Quarta pars, in qua exhortantur ordinarij vt in conferendis beneficiis ad theologos præsertim respiciant. Guy.

Ordinariorũ cura in conferẽdis beneficiis.

Exhortantur tamen ordinarij collatores ꝙ in conferendis beneficiis huiusmodi, præsertim quo ad dignitates respectum habeant singulariter ad magistros, necnon licentiatos & baccalarios formatos in theologia.

Quinta pars, in qua statuitur quòd in beneficiis electiuis idem ordo seruetur. Guy.

Idẽ ordo in electiuis beneficiis.

In dignitatibus verò electiuis, personatibus, administrationibus & officiis dictarum ecclesiarum idem ordo, modus & forma in omnibus obseruetur.

Sexta pars, quæ ponit vnum casum in quo graduatus non est capax tertiæ partis beneficiorum. Guy.

Quòd

Quòd si quis ex dictis qualificatis tempore vacationis præbendæ, seu dignitatis huiusmodi alias duas obtineat præbendas, seu dignitatē & præbēdam vel aliud seu alia beneficium aut beneficia quòd vel quę residēdo in altero ipsorum & horis diuinis interessendo valerent seu valeret vsque ad summam, seu æstimationem ducētorum florenorum cameræ: similiter quicunque duas præbendas cathedrales obtinuerit nullatenus in ipsa tertia parte includi seu cōprehendi censeatur.

Cap. 16. cui de p̄bendis.

Vsque ad. §. ET VT facilius, prouidet ecclesiis parochialibus in ciuitatibus aut villis muratis existentibus. Guy.

In ecclesiis autem parochialibus quæ in ciuitatibus aut villis muratis existunt instituantur personæ sic vt supra qualificatæ, aut ad minus qui per tres annos in theologia, vel altero iurium, seu magistri in artib⁹ qui in aliqua vniuersitate priuilegiata studentes fuerint & huiusmodi gradum adepti fuerint, si tales poterunt inueniri qui voluerint huiusmodi beneficiis deseruire.

Curio parochialis ecclesiæ ciuitatis debet esse qualificatus.

Vsque ad. §. PLACVIT diuiditur in tres partes: nam primò statuitur quòd quolibet anno tempore quadragesimæ fiat per qualificatos exhibitio nominum collatoribus, aut patronis vel eorum vicariis: quòd si non fiat, non tamen est collatio irrita. Guy.

Et vt facilius inueniri possint statuit hęc sancta synodus quòd quolibet anno durante tempore quadragesimæ, omnes & singuli hoc modo qualificati, de ipsa diœcesi & alij qui voluerint, habeât per se vel per procuratorem suum sua nomina exhibere illis ad quos beneficiorū, curatorum collatio seu pręsentatio spectat, seu eorum vicariis: quòd si non fecerint collatio seu præsentatio vel dispositio aliter quàm vt præmittitur facta, non propter hoc irrita censeantur. Et similiter in collatione tertiæ partis præbendarum superius memoratarum intelligatur, si tot graduati seu qualificati modo pręmisso potuerunt inueniri, teneantúrq; vt præmittitur ipsi graduati & qualificati sua nomina tempore prædicto ipsis ad quos beneficiorū dispositio spectat, seu eorum vicariis exhibere per se vel per procuratorem: q̄ si non fecerint, collatio, seu præsentatio, vel dispositio aliter quàm vt præmittitur facta non propter hoc irrita censeatur.

Tēpus immatriculationis.

Secunda pars. in qua collatio facta contra qualificationes & ordinem cassatur, & collator punitur. Guy.

Collatio seu pręsentatio con debitum qualificationem nulla.

Si autem illi ad quos beneficiorum quæuis dispositio spectat contra supradictarum qualificationum designationem & ordinem aliquod beneficium contulerint, seu ad ipsum præsentauerint, vel quomodolibet disposuerit: sit ipso

facto

facto irritum & inane, veluti superius præmis-sum est. Et nihilominus per cōcilia prouincialia cum in his defecerint, aut etiā personis non idoneis quoquomodo prouiderint, iuxta tenorem constitutionis concilij generalis quæ incipit GRAVE DE PRAEBENDIS, corrigantur & debitè puniantur.

Tertia pars, in qua statuitur quòd beneficia regularia religiosis idoneis conferantur & conferentes indignis puniantur. Guy.

Illi verò ad quos beneficiorum regularium spectat collatio seu dispositio, prætermissis indignis, eadem religiosis idoneis cōferant & assignent: quòd si aliter fecerint, per eorum superiores & capitula prouincialia corrigantur & debitè puniantur. Datum in sessione nostra publica in ecclesia maiori Basiliensi solenniter celebrata, nono Caledas Februarij: Anno à natiuitate domini Millesimo quadringentesimo trigesimooctauo.

Bñficia regularia dignis religiosis concedi debent.

Annus Basilieñ. concilij.

Vsque ad decretū de causis ponuntur verba cōgregationis ecclesiæ Gallicanæ declaratiua & modificatiua decreti præcedentis, & vsque ad. §. ITEM VISVM FVIT ponit vnum casum in quo tollerantur gratiæ expectatiuæ.

Placuit tamen ipsi congregationi, vt gratiæ expectatiuæ, & facultates nominādi, à summo Pontifice emanatæ, ac nominationes exinde secutæ super quibus iuxta determinationē decreti Basiliēsis cōcilij processus apostolici fue-

Limitatio

Tēpus immatriculationis.

Et vt facilius inueniri possint statuit hęc sancta synodus quòd quolibet anno durante tempore quadragesimæ, omnes & singuli hoc modo qualificati, de ipsa diœcesi & alij qui voluerint, habeāt per se vel per procuratorem suum sua nomina exhibere illis ad quos beneficiorū, curatorum collatio seu presentatio spectat, seu eorum vicariis: quòd si non fecerint collatio seu præsentatio vel dispositio aliter quàm vt præmittitur facta, non propter hoc irrita censeantur. Et similiter in collatione tertiæ partis præbendarum superius memoratarum intelligatur, si tot graduati seu qualificati modo pręmisso potuerunt inueniri, teneantúrq; vt præmittitur ipsi graduati & qualificati sua nomina tempore prædicto ipsis ad quos beneficiorū dispositio spectat, seu eorum vicariis exhibere per se vel per procuratorem: quòd si non fecerint, collatio, seu præsentatio, vel dispositio aliter quàm vt præmittitur facta non propter hoc irrita censeatur.

Secunda pars, in qua collatio facta contra qualificationes & ordinem cassatur, & collator punitur. Guy.

Collatio seu presentatio con debitum qualificationem nulla.

Si autem illi ad quos beneficiorum quæuis dispositio spectat contra supradictarum qualificationum designationem & ordinem aliquod beneficium contulerint, seu ad ipsum præsentauerint, vel quomodolibet disposuerit: sit ipso

facto

facto irritum & inane, veluti superius præmissum est. Et nihilominus per cõcilia prouincialia cum in his defecerint, aut etiã personis non idoneis quoquomodo prouiderint, iuxta tenorem constitutionis concilij generalis quæ incipit GRAVE DE PRAEBENDIS, corrigantur & debitè puniantur.

Tertia pars, in qua statuitur quòd beneficia regularia religiosis idoneis conferantur & conferentes indignis puniantur. Guy.

Illi verò ad quos beneficiorum regularium spectat collatio seu dispositio, prætermissis indignis, eadem religiosis idoneis cõferant & assignent: quòd si aliter fecerint, per eorum superiores & capitula prouincialia corrigantur & debitè puniantur. Datum in sessione nostra publica in ecclesia maiori Basiliensi solenniter celebrata, nono Caledas Februarij: Anno à natiuitate domini Millesimo quadringentesimo trigesimooctauo.

Bñficia regularia dignis religiosis cõcedi debent.

Annus Basilieñ. concilij.

Vsque ad decretũ de causis ponuntur verba cõgregationis ecclesiæ Gallicanæ declaratiua & modificatiua decreti præcedentis, & vsque ad. §. ITEM VISVM FVIT ponit vnum casum in quo tollerantur gratiæ expectatiuæ.

Placuit tamen ipsi congregationi, vt gratiæ expectatiuæ, & facultates nominãdi, à summo Pontifice emanatæ, ac nominationes exinde secutæ super quibus iuxta determinationẽ decreti Basiliẽsis cõcilij processus apostolici fue-

Limitatio

runt expediti, vsque ad pascha proximũ & non vltra quoquomodo tollerãtur. Ita tamẽ quòd si interim etiam quandocunque decernat concilium eas non esse vlterius tollerandas, quòd quicquid in hoc casu concilium statuerit, decreuerit seu declarauerit, rex & ecclesiæ suorũ regni & Delphinatus gratũ habebunt & acceptũ, quo verò ad alias expectatiuas, aut nominationes super quibus non erant processus expediti, tẽpore decreti Basiliensis concilij hæc congregatio iuxta determinationem sacri Basiliensis concilij, sæpedicti eas censet non esse à modo tollerandas, sed eas ex nunc habent & censent rex & antedicti, cassas, vacuas, nullas & inanes.

Rex Franciæ in regno promititit obseruare concilia.

Gratiarũ expectatiuarum abolitio.

Dicit fore expediens contra impetrantes expectatiuas graues pœnas imponere. Guy.

Item visum fuit eidem cõgregationi, quòd licet concilium statuerit, vt dictæ gratiæ (si quę fiant) sint nullæ ipso facto, quod nihilominus deberent statui per cõcilium graues pœnæ aduersus omnes & singulos, qui de cætero eas impetrabunt, seu acceptabunt, vel fouebunt, aut qui eis vti exinde præsument, vel conabuntur, inuocando etiam contra tales (si opus videatur) auxilium brachij secularis.

Impetrãtes gratiarũ expec. pœna digni.

Dicit instandum fore apud concilium vt præuentiones beneficiorum damnarentur. Guy.

Item circa clausulam positam in ipso de-

creto quæ incipit, NEQVE etiam collationes per præuentionem fiendas, intendit impedire,&c. Supr. eodē §. neque etiam.

Visum est prædictæ congregationi, quòd quia indultum à iure beneficium,& maximè à sacris canonibus, nemini debet auferri absque sui culpa, vt ait Gregorius in registro, Rem quæ culpa caret, in damnum vocare non conuenit, visum fuit prælibatæ cōgregationi quòd cum collatores & patroni ecclesiastici habeāt, beneficio sacri Lateranensis concilij, certum tempus ad præsentandum & conferendum respectiuè, quòd debent instare regij oratores apud sacrum concilium generale, vt prouideat circa suum decretum de collationibus, in hoc scilicet quòd decretum illud videtur ipsi Lateranensi concilio velle derogare ita quòd velit ipsum sacrum concilium decernere, quòd præuentiones etiam apostolicæ sedis vel legatorum eiusdem factæ in contrarium non valeant quo magis ipsis collatoribus & patronis suum ius cessante culpa eorum (sicut iustitia suadet) seruetur illæsum. Indultum beneficiū nō tollendum. Reseruationes ecclesię Galliæ ad futurum cōcilium.

Vsque ad. § ITEM QVOD AD DICTAS, primò statuitur quòd duæ partes tertiæ beneficiorum debitæ graduatis nominatis. Secundò declarat beneficia quæ & qualia faciunt turnū ad inuicem. Tertiò ponit extensionem ad regularia. Guy.

Graduati debentur duæ partes beneficiorum.

Item placuit ipsi cõgregationi vt tanto magis ſtudia & vniuerſitates ſtudiorum regni & Delphinatus cum ſcientiarum augmento foueantur, quòd ſuppoſitis vniuerſitatum prædictarum conferantur duæ partes præbendarum illius tertiæ quæ ſecundum decretum ſacri Baſilienſis cõcilij, de collationibus beneficiorum eſt conferenda ſolis graduatis, & idem ordo in parochialibus eccleſiis & capellaniis obſeruetur:

* Secũda pars.

Quæ bñficia faciant turnum.

* ita quòd parochialis eccleſia reſpectu parochialis eccleſiæ, faciat turnum, & capellania reſpectu ſolius capellaniæ, & præbenda cathedralis, reſpectu ſolius cathedralis, & præbenda eccleſiæ collegiatæ reſpectu cuiuſuis eccleſiæ collegiatæ ad collationem eandẽ pertinentes. Ita quòd in hoc caſu omnes eccleſiæ collegiatæ ſpectantes ad eandem collationem, pro vna collegiata eccleſia ſint habendę. Et idem ordo in regularibus & eccleſiaſticis ſubuentionibus perpetuis quocunque nomine cenſeantur obſeruetur.

Extenſio ad regularias

Vſque ad. §. ITEM quòd vniuerſitates. Primò dicit quòd vniuerſitates poſſunt ſuis graduatis concedere nominationes, ad duas partes tertiæ partis beneficiorum debitæ graduatis. Secundò ꝙ in nominationibus ſi ſunt eiuſdẽ anni, locus eſt gratificationi collatoris. Si diuerſorum annorum, qui prior eſt in data, præferendus eſt. Guy.

Item quòd ad dictas duas partes ſecundum

ordinem

ordinem prædictũ poterunt vniuersitates cuilibet ecclesiastico patrono seu ecclesiastico collatori nominare certum numerum suorũ graduatorum, qui tũc in ipsis vniuersitatibus actu residebũt, & qui pro præsentibus iuxta morem vniuersitatum & studiorũ censebuntur habendi per easdem: * ita tamen quòd ipse ecclesiasticus collator vel ecclesiasticus patron⁹ nõ teneatur de necessitate sequi ordinem huiusmodi nominationis, dum tamen fiat præsentatio vel collatio alicui de numero nominatorũ: adiecto quòd si omnibus de dicto numero fuerit aliquo vel aliquibus excepto, vel exceptis satisfactum, quòd illi vel illis quibus de dicto numero adhuc satisfactum non fuerit necessario satisfieri primitus oporteat, & eos præferri quibuscunque postea ab ipsis vniuersitatibus nominandis.

Graduati actu residentes nominãdi patrono & collatori.

* Secũda pars.

Collatoris seu patroni cura

Æquitas in collatione seruanda.

In literis nominationum, gradus, numerus beneficiorum & qualitates eorũ exprimi debent. Guy.

Item quòd vniuersitates teneantur describere gradus suorum nominandorum, ac numerum & qualitates beneficiorum, quæ præsentationis tempore possidebunt sui nominandi. Ita tamen quòd collatores non teneantur in eorum literis huiusmodi non obstantias exprĩmere siue describere.

Quid exprimere debẽt nominandi.

Omnis vacatio turnum facit, vacationibus ex

causa permutationis & simplicis resignationis exceptis. Guy.

Item quòd omnia prædicta beneficia per ordinarios scilicet conferenda, quocunque modo vacauerint, aliàs scilicet quàm ex causa permutationis vel simplicis resignationis, faciant turnum respectu præsentationis vel collationis illis de vniuersitatibus vel studiis faciendæ.

Quæuis vacatio facit turnũ exceptis duob⁹ casibus.

Primò prohibetur ne præcipitata, & indignorum fiat ad gradus promotio. Secundò punit contrafacientes: ibi, Contra facientes. Guy.

Item vt de cætero floreat sapientia & vigeant literarum studia, nullus ad titulos graduum & honorum assumatur nisi idoneus & approbatus moribus & scientia atque benemeritis, nec ita leuis & nimium præcipitata promotio fiat. Nam (vt notum est & cunctis ridiculosum) multi magistrorum nomẽ obtinent, quos adhuc discipulos magis esse deceret. Contra facientes aut veniẽtes priuilegiis regalibus eisdem vniuersitatibus cõcessis, ipso facto sint priuati.

Idonei soli ad gradũ promouendi.

Pœnę doctoribus infligẽdę.

Romanus Pontifex potest prouidere per reseruationem aut gratiam expectatiuam in forma mandati hic limitati de vno beneficio ad collationem in qua fuerint decem: & de duobus in qua fuerint quinquaginta. Guy.

Item voluit dicta congregatio quòd decretum faciens mentionem quòd omnis futurus Romanus Pontifex posset prouidere suo tem-

Supr. eo. §. nõ tñ.

pore,

pore, vel facere prouideri de vno beneficio respectu collationis in qua fuerint decem, & de duobus in qua fuerint quinquaginta, extendatur similiter ad dominum nostrum Papam modernum. Et quia in ipso decreto dicitur, quòd possit quilibet Romanus Pontifex modo tamen licito & honesto, &c. Visum fuit ipsi congregationi hoc debere fieri per mandatũ apostolicum collatoribus vel patronis ecclesiastiscis dirigendum, iuxta formam capituli Mandatum de rescriptis in antiquis, cum duobus capitulis sequentibus. Et quòd talia mãdata fiant sub vera data, nõ verò subdata retroactiua: ita ꝙ dictũ mandatum non habeat executionem, nisi post mensem à tẽpore suæ præsentationis ecclesiastico patrono, seu ecclesiastico collatori, aut eius vicario in sua absentia: vt eo magis malitiis & fraudibus huiusmodi obuietur.

De mãdato apostolico & eius forma.

Vsque ad. §. ITEM censuit ecclesia Gallicana reseruat dispositioni papæ Eugenij quarti ꝑ tempore suo duntaxat prouisionem cæterorũ beneficiorum. Guy.

Item insuper visum fuit præfatæ congregationi, ꝙ vltra decreta sacri dicti cõcilij Basiliensis edita de electionibus & collationibus beneficiorũ: sit ipsi domino nostro Papæ moderno circa aliquas prouisiones & dispositiones de ecclesiasticis beneficiis aliquibus in regno & Delphinatu & aliis dominus regis, & tantum

Prouisio cæterorũ beneficia reseruata Papæ.

tempore Papæ moderni & per modum doni gratuiti, ac sine præiudicio deferendum: videlicet in casibus qui sequuntur: * Et primò de omnibus ecclesiis, monasteriis, beneficiis, aut officiis secularibus vel regularibus quibuscunque, etiam si cathedrales & metropolitanæ, aut prouinciales existant, quæ illi qui erunt per eũ in antea promouendi de iure cõmuni, & iuxta formam prædictorũ tempore promotionis eorum obtinebunt, possit ipse pro suo tempore disponere etiam vbicunque cõtigerit eosdem promotos consecrari & benedici.

* Secũda pars. Casus in quib⁹ Papa potest disponere de beneficiis.

* Item non solùm de illis quæ dicti promouendi tempore suæ promotionis obtinebunt vt præfertur, sed etiam de illis omnibus quæ ipse dominus noster Papa modernus volet & disponet per assecutionem prædictorum beneficiorum mediatè vel immediatè in curia vel extra fore dimittenda: absque tamen quacunque exactione vacaturarum aut aliorũ onerum, salua semper prouisione quintæ partis sæpedictæ in casibus circa prouisionem pecuniarum annotatis. * Item voluit dicta congregatio ipsam libertatem facere & cẽseri esse factam personaliter domino nostro Papæ moderno, & sine præiudicio libertatum & iurium ecclesiæ Gallicanæ (vt præmissum est) ita quòd huiusmodi concessio in personam successorum

* Tertia pars. Amplificatio. Restrinctio supra dictorum. * Quarta pars. Personalis cõcessio non transit ad successores.

rum (prout in simili dictum est) transitum non habeat.

Dicit prosequendũ fore apud concilium ne Romani Pontifices de creandis canonicis se intromitẽt: nisi ad effectũ dignitatis in aliqua ecclesia obtinendæ. Guy.

Item censuit ipsa congregatio prosequendum esse apud concilium: ne de cętero Romani Pontifices se intromittant de creandis canonicis in cathedralibus aut collegiatis ecclesiis in quibus est certus numerus canonicorum & præbendarum cum appositione decreti irritantis: vt tanto magis vitetur occasio captãdæ aut desiderandæ mortis alienæ, * nisi in eo casu duntaxat in quo dignitas vel officium de qua vel de quo ipse alicui cõferet prouidendũ iuxta formam antedictam, requireret forsan canonicatum in ecclesia à qua dependeret dignitas antefata: ita tamen quod per huiusmodi creationem canoniæ canonicus huiusmodi si (saltẽ præter consensum collatoris crearetur) nõ expectat præbendam de proximo vacaturam, in vim scilicet creationis huiusmodi, nisi alia ratione ei debeatur. Item acceptat decretum de causis quod incipit.

Reseruatio ad cõcilium de nõ creandis canonicis per Papam.

* Exceptio.

Vsque ad. §. ET NE SVB VMBRA, diuiditur in tres partes. Nam primò ponit exordium. Cæteræ partes patent in locis suis. Guy.

Ecclesiastic.

Fraterna charitas in clero & populo.

ECCLESIASTICAE sollicitudinis studiũ iugiter inuigilare conuenit, vt fraterna charitas in clero ac populo Christiano vigeat, nec quisquam per vexationes & afflictiones indebitas proximum suum opprimere permittat: sicque iustitia ordine debito, cuilibet ministretur: vt & viris dolosis auferatur nocendi licentia, & quies & trãquillitas rectorum non facilè perturbetur.

Secunda pars, quæ ponit inconuenientia, quæ proueniũt ex euocatione causarum de longinquis partibus ad Romanam curiam. Guy.

Licentia calũniosis abolita.

Inoleuerunt autem hactenus intollerabilium vexationum abusus permulti, dum nimiũ frequenter à remotis etiam partibus ad Romanam curiam & interdum pro paruis & minimis rebus ac negotiis quòd plurimi citari & euocari consueuerunt: atque ita expensis & laboribus fatigari: vt nonnunquam commodius arbitrarentur iuri suo cedere, aut vexationem suam graui damno redimere, quàm in longinqua regione litium subire dispendia: sic & facilè extitit calumniosis opprimere pauperes, sic beneficia ecclesiastica plerunque minus iustè per litium anfractus obtenta sunt, dum iustis possessoribus eorum seu quibus illa de iure competebant: neque opes, neque facultates

ad sumptus illos sufficere poterant: quos longinqua profectio ad Romanam curiam & litium agitatio in eadem deposcebant. Confunditur etiam exinde ecclesiasticus ordo dum ordinariis iudicibus sua iurisdictio minimè seruatur. pecuniæ & facultates regnorũ ac prouinciarum hoc pacto non parum diminutæ sunt. & (quod vniuerso ecclesiastico ordini admodum nocere compertum est) hi quos ad summa negotia Christianæ religionis sublimitas dignitatis euocabat, minus illis reddebantur intenti, dum ipsorum mentes nimium occupabat assidua causarum multitudo.

Tertia pars, in qua ponitur constitutio super dictis causis tractandis. In prima instantia in partibus vltra quatuor dietas à Romana curia distantibus vno casu excepto. Guy.

Quæ attendens hæc sancta synodus & pro reformatione ecclesiæ Dei in capite & in mẽbris iuxta potestatem à domino sibi cõcessam: inuigilans vt omnia deinceps ordine congruo peragantur ad salutem animarum: ac pacem & quietem cunctorum.

Statuit & decreuit quòd in partibus vltra quatuor dietas à Romana curia distãtibus, omnes quæcũq; causæ (exceptis maioribus in iure expresse enumeratis & electionũ ecclesiarum

Qui iudicescognoscant de causis.

Reseruationes ad Ro. curiã

cathedralium & monasteriorum causis, quas causas immediata subiectio ad sedem apostolicã deuoluit)apud illos judices iu partibus qui de iure aut de consuetudine præscripta vel priuilegio cognitionem habent, terminentur & finiantur.

Primò ponitur causa constitutionis, deinde constitutio quòd gradatim etiam ad Papam appelletur. Guy.

Appellationes aliquãdo ad prorogationem litium.

Et ne sub vmbra appellationum quæ nimium leuiter & nonnunquam friuolè hactenus interponi visæ sunt, atque etiam in eadem instantia ad prorogationem litium sæpè multiplicari & materia fouẽdis iniustis vexationibus relinquatur.

Appellatio ad immediatũ superiorẽ gradatim.

Statuit eadem hæc sancta synodus quòd si quis offensus coram suo iudice habere nõ possit iustitiæ complementum, ad immediatum superiorem per appellationem recursum habeat, nec ad quemcunque etiam ad Papam obmisso medio.

Ab interlocutoria non habente vim diffinitiuæ reparabili in diffinitiua appellare prohibet. Guy.

Ab interlocutoria non licet appellare except. certis casibus.

Neque à grauamine in quacunque instantia ante diffinitiuam sententiam quó modlibet appelletur: nisi forsitan tale grauamen extiterit, quod in diffinitiua reparari nequiret: quo casu non aliàs quàm ad immediatum superiorem liceat appellauere.

Causa

Causa appellationis ad Papam interiectæ debet committi in partibus. Guy.

Si verò quispiam à sedis apostolicæ immediatè subiecto ad ipsam sedem duxerit appellandum, causa per rescriptum vsque ad finem litis inclusiuè committatur in partibus: nisi fortè propter defectum iustitiæ aut iustum metũ etiam in partibus conuicinis de quibus in commissione exprimendis legitimo prius documẽto alias quàm per iuramentum summariè constiterit: apud ipsam sedem foret merito retinenda. Exceptio iusti metus.

Facta contra præsens decretum annullat & litigantes in expensis condemnat. Guy.

Et quicquid in contrarium huius saluberrimi decreti attentatum, factum vel obtentum fuerit, sit nullum ipso facto. litigantésque qui contra fecerint in expensis condemnentur. Reprobatio actorum contra statuta præcedentia.

Romanæ ecclesiæ officiales actu in curia suis officiis insistentes, hoc decreto non comprehendit. Guy.

Romanæ verò cardinales ecclesiæ vicecancellarium, camerarium, magnum pœnitentiarium, protonotarios & alios sedis apostolicæ officiales actu in curia suis officiis insistentes, hoc decreto non intendimus comprehendi. Exceptio officiorũ Papæ.

Concilium Basiliense ex certis causis sibi reseruat cognitionem certarum causarum. Guy.

Ne tamen in dissolutionem vel translatio-

nem præſentis concilij aut erectionem conuẽticuli apud Ferrariam vel alibi ſub nomine generalis concilij,quod dominus Eugenius Papa quartus efficere conatus eſt vel conaretur in futurũ, cauſas illas, & maximè incorporatorum aut incorporandorum in hoc ſacro concilio quas hæc ſancta ſynodus remitteret aut non reciperet,in curiam ipſius domini Eugenij aut præfatum conuenticulum Ferrarienſe vel alibi de facto trahi contingeret, in fomentum diſſolutionis, tranſlationis & erectionis prædictarum : voluit hæc ſancta ſynodus cauſas quaſcunque pendentes & commiſſas, aut etiam quaſcunque cauſas incorporatorum aut incorporandum, ac alias per appellationem, deuolutas aut deuoluandas,necnon illas quæ obſeruationem decretorum ipſius ſanctæ ſynodi concernunt apud eandem ſynodum(ipſa durante ſeu donec aliter fuerit ordinatum)tractari. ſaluis etiam auocationibus cauſarum pendentium in curia Romana per quæcunque noſtra decreta factis aut faciendis:decretis etiam aliis & ordinationibus eiuſdem ſanctæ ſynodi in ſuo robore remanentibus:cum modificationibus ſequentibus.

Reſeruatio certarum cauſarum ad ſynodum.

Hæc ſunt verba congregationis eccleſiæ Gallicanæ quæ ponunt aliqua aduiſamenta & modificationes,prout patent in locis ſuis, Guy.

Viſum

Visum fuit dictæ congregationi quòd si Romanam curiam residere contingat citra Montes, quòd tunc in partibus vltra duas dietas à curia distantibus, omnes causæ ecclesiasticæ habeant tractari coram illis: scilicet iudicibus quibus de iure aut consuetudine vel priuilegio competit cognitio & diffinitio eorum: exceptis causis quæ exprimuntur in decreto.* Item quod monasteria & alia beneficia qualiacunque secularia & regularia, seu loca circa quorum exemptionem prouidit sacrum Constantiẽse conciliũ per quendam canonẽ qui (vt dicitur) incipit ATTENDENTES: quod non sunt habenda respectu dicti decreti de causis. nec aliàs quouismodo pro exemptis, sed verius pro non exemptis: & pro talibus per generale cõcilium ex cautela super abundanti declaranda: & quod hoc prosequantur oratores regij apud ipsum concilium.

primamodificat. eccl. gallic.

* Secũda pars.

Titul. de exẽptio.

Exẽptoris iura prosequẽdo in generali cõcilio.

Hic ponitur acceptatio cum augmento & modificatione. §. Et ne sub vmbra. Versiculo Statuit, super Eod. Guy.

Accptatio ecclesiæ gallicanæ.

Item placet æquitas dicti decreti: quod ad neminem etiam ad Papam posit omisso medio de cætero appellari. & quod siquis offensus non possit coram suo iudice habere iustitiæ complementum: quod tunc possit per appellationem ad immediatum superiorem dicti

ſui iudicis habere recurſum: ita quòd ſi Papa ſit immediatus ſuperior dicti iudicis, quòd cauſa committatur in partibus non ſuſpecto vel ſuſpectis.

Acceptatio & modificatio. §. NE QVE à grauamine ſupra Eo. Guy.

Item placet decretum in hoc ſcilicet quòd in nulla inſtantia poſſit quomodolibet appellari ante diffinitiuam ſententiam, ſi grauamen tale exiſtat quòd in diffinitiua poſſit reparari: ſecus ſi tunc non poteſt reparari: nam tunc licitũ eſt etiam ante diffinitiuam ſententiam appellare: non tamen ad alium quam ad immediatum ſuperiorem vt præfertur: ita etiam quòd ſi ille immediatus ſuperior ſit ipſe Papa, quòd cauſa ipſa committatur non ſuſpecto vel non ſuſpectis, vel in partibus: vt in ſimili dictum eſt.

Caſus in quo appellari poteſt ab interlocutoria.

Alia acceptatio cum modificatione. Guy.

Item placet decretum in verſiculo SI VERO quiſpiam vſque ad verſiculum ROMANAE VERO: ſaluo quòd pro iuſtificatione & moderatione dicti verſiculi, videtur inſtandum fore per ipſos regios oratores apud ipſum concilium ad determinationem numeri & qualitatem officiariorum apoſtolicarum & curiæ.

Numerus & qualitas officiariorum apoſtolicorum inde terminatus.

Limitatio circa verſiculum VOLVIT hæc ſancta ſynodus ſupra Eo. Guy.

Item circa verſiculum VOLVIT hæc ſan-

ĉta ſynodus, in decreto prædicto de cauſis, Viſum eſt quòd prædictus verſiculus ſeu articulus eſt pro nunc reſpectu cauſarum iam actu Baſileæ pendentium, adhuc tollerandus, propter bonam ſpem eo magis inclinandi concilium Baſilienſæ prædictum ad vnionem & concordiam cum domino noſtro Papa. ita tamẽ quòd ambaſiatores regij qui ſunt illic deſtinati, habeant demonſtrare ipſi ſacro concilio quod vacare & intendere tot cauſis & talibus repugnat officio conſiliorum generalium : & quod hoc poſſet dare cauſam ſeu occaſionem perpetuandi generalia concilia, & abſorbendi auctoritatem ſedis apoſtolicæ & aliorum prælatorum, & finaliter excitandi reges & principes aduerſus generalia concilia, in grande præiudicium fidei & eccleſiæ ſanctæ Dei, cum intimatione illis de concilio prædicto facienda. Quòd ſi ipſi circa hoc differant prouidere rex & eccleſia regni ſui & delphinatus, tum ob neceſsitatem ſuo regno his diebus plurimum ingruentem, tum vt æqualitas reſpectu ipſorum, ſicut reſpectu Papæ obſeruetur, prout per decreta eorum aduerſus Papam ſtatuitur, quod in euentum moræ amplioris, ſicut reſpectu vnius partis iam per eos prouiſum eſt, ita reſpectu alterius inſpirante domino, ſicut iuſtum eſt prouidebit: quoniã ſcriptũ eſt, Patere legem quam ipſe tuleris. Et

Approbatio temporalis verſiculi.

Official oratorũ Franciæ ad concilium.

alibi, Quod quisque iuris in alterum statuerit, ipse eodem iure vtatur.

Nona conclusio ecclesiæ Gallicanæ de causis, quæ de sui natura apud sedem apostolicam vel curiam Romanam non sunt tractandæ. Guy.

Appellationes q̃ ad parlamentum Franciæ, aut Delphinatus debẽt remitti.

Quid sit litiscontestatio.

Item fuit conclusum per eandem congregationem, vt omnes & singulæ causæ quæ de sui natura & secundum sacros canones non sunt tractandæ apud sedem apostolicam vel curiam Romanam, aut etiam apud generalia concilia si in eis nondum est lis contestata, vel quasi cõtestata, puta porrecto iam libello & cognito de meritis causæ, seu iam incepto cognosci de eisdem, tractentur & agitentur deinceps coram suis iudicibus in partibus quibus respectu earum competit iurisdictio. quòd si contingat in causis eisdem deinceps ad dicta fora appellari quòd causæ appellationum committantur in partibus iuxta constitutionem Bonifacij octaui quæ incipit Statutum: & obtineantur literæ a rege inhibitoriæ ad curiam Parlamenti, & ad alios iustitiarios, & officiarios regni & Delphinatus.

Item acceptat decretum contra friuolæ appellantes.

Contra

CONTRA FRIVOLAE APPELLANTES.

Non liceat ab interlocutoria vim diffinitiuæ non habente secundo appellare. Et appellans iniustè ante diffinitiuam in expensis, damnis & interesse condemnatur. Guy.

T lites citius terminentur super eodem grauamine, aut super eadem interlocutoria vim diffinitiuæ non habente nulla tenus liceat secundo appellare. Quódque ante diffinitiuã friuolè aut iniustè appellans, vltra condemnationem expẽsarum, damnorum & interesse in quindecim florenis aureis de camera parti appellatæ per appellationis iudicem condẽnetur. Secunda appellatio ab interlocut. reprobata.

Item acceptat decretum de pacificis possessoribus.

DE PACIFICIS POSSESSORIBVS.

Possessor triennalis pacificus sine lite & cum titulo colorato non potest inquietari, vno casu dempto. Guy.

Vicunque non violentus, sed habens coloratum titulum: pacificè & sine lite prælaturam, dignitatem, officium, vel beneficium triennio proximo hactenus possedit vel in futurum possidebit, Pacificus post triennium censetur.

non possit postea in petitorio vel possessorio à quoquam, etiam ratione iuris nouiter impetrati, molestari: excepto hostilitatis casu, vel alterius legitimi impedimenti de quo protestari, & illud iuxta concilium Viennense intimare teneatur.

Lis quando dicatur.

Lis super beneficio quomodo intelligit.

Lis autem hoc casu quo ad futuras controuersias ītelligatur, si ad executionem citationis iurísque sui in iudicio, exhibitionem ac terminorum omnium obseruationem processum fuerit.

Ordinarius quandocunque reperierit aliquem sine titulo beneficium possidere, debet declarare ius illi non competere. Guy.

Iudicis ordinarij officium.

Ordinarij auté inquirant diligenter ne quis sine iusto titulo beneficium possideat. quod si talem quandocunque reperierint, declarent ius illi non competere & huic si sibi videatur (nisi sit intrusus vel violentus, aut aliàs indignus) vel alterī idoneo prouideant. Datum in sessione publica in ecclesia maiori Basiliensi solenniter celebrata, die Iouis nona mensis Iunij. Anno à natiuitate domini Millesimo quadringentesimo trigesimo quinto.

Item acceptat decretum de numero & qualitate Cardinalium,

De numero

DE NVMERO ET QVALITATE CARDINALIVM.

Diuiditur in quinque partes. Nam primò ponitur breue exordium. Secũdò prouidet circa immoderatum numerum Cardinalium. Tertiò circa ætatem & qualitatem eorũ. Quartò circa electionem eorum. Quintò ponitur ecclesiæ Gallicanæ modificatio. Guy.

Vm summo Pôtifici sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinales in dirigenda ecclesia Christiana, republica, collaterales assistât, necesse est vt tales instituâtur, qui sicut nomine, ita re ipsa Cardines sint, super quos hostia vniuersalis ecclesiæ versentur & sustententur. Ab ethimologia verbi.

Statuit igitur hæc sancta synodus, vt deinceps eorum numerus à Deo sit moderatus: vt nec sit grauis ecclesiæ nec superflua numerositate vilescat: qui de omnibus Christianitatis regionibus quantum fieri commodè poterit assumantur, vt noticia rerum in ecclesia emergentium facilius haberi, & super his maturius deliberari possit. sic tamen quòd numerum viginti quatuor inter eos qui nunc sunt & assumendos non excedant. Ita quòd de vna natione vl tra tertiam partem respectu Cardinalium pro

Causa creationis Cardinaliũ in diuersis regionibus

Numerus Cardinalium.

tempore. existentium, ac de vna ciuitate & diœcesi vltra vnum inde oriundum, & de ea natione quę nunc vltra tertiam partem habet, vsque ad ipsius tertiæ partis reductionem esse nequeant.

Qui debent esse cardinales.

Sint viri scientia moribúsque & rerum experientia excellentes, non minores triginta annis, magistri doctores seu licentiati cum rigore examinis in iure diuino vel humano. sit saltem tertia vel quarta pars de magistris aut licentiatis in sacra scriptura. Inter eos autem vigintiquatuor esse aliqui poterunt valde admodum pauci filij, fratres, aut nepotes regum seu magnorum principum, in quibus cum circunspectione & maturitate morum competens literatura sufficiat. Non fiant cardinales nepotes ex fratre vel sorore Romani Pontificis, aut alicuius cardinalis viuentis, non illegitimè nati, non corpore vitiati, nec alicuius criminis aut infamiæ nota respersi. Prædicto autem numero vigintiquatuor pro magna ecclesiæ necessitate vel vtilitate, dummodo alij in quibus vitæ sanctitas vel eximiæ virtutes refulgeant, quanquam memoratos gradus non habeant. ac de Græcis cum Romanæ ecclesiæ vniti fuerint, insignes aliqui viri adiici poterũt. Non fiat cardinalium electio solum per auricularia vota, sed illi solum assumi poterunt in

Qui non dñt creari cardinales.

Adiectio ad numerum cardinalium.

quos

quos facto vero ſcrutinio ac publicato maiorem partem cardinalium per ſubſcriptionem manus propriæ conſtiterit collegialiter conſenſiſſe: deſuper etiam apoſtolicæ literæ cum ſubſcriptione cardinalium conficiantur, decreto huius ſacri concilij in quarta ſeſsione ſolenniter publicato quod incipit ITEM CVM multiplicatio cardinalium in ſuo robore inuiolabiliter permanſura. facto verò ſcrutinio ac publicato maiorem partem cardinalium per ſubſcriptionem collegialiter conſenſiſſe, deſuper & apoſtolicæ literæ in ſubſcriptione cardinalium concernantur: ſaluo quod videtur nimis rigoroſum contra nepotes Romanorum Pontificum, ſi aliàs ſint benemeriti prout & alij.

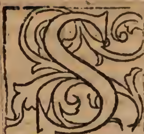
Exceptio quãtũ ad nepotes pontificũ

DE ANNATIS.

Vſque ad. §. VOLVIT TAMEN, diuiditur in quatuor partes. Nam primò ponitur cõſtitutio, quòd pro confirmationibus electionum, collationibus beneficiorum, ordinibus aut aliis ſpiritualibus nihil exigatur, & caſſat conſuetudines, priuilegia & ſtatuta contraria. Secundò punit exigentes, dantes & promittentes. Tertiò caſſat obligationes, cenſuras, & mandata huic decreto contraria. Quartò pœnas adducit. Guy.

Statuit

Papa non debet aliquid recipere pro collatione &c. eiusce modi.

Tatuit hæc sancta synodus quòd tam in ecclesia Romana quàm alibi pro seu in cõfirmatione electionũ, admissione postulationum, præsentationum prouisione, collatione, dispositione, electione, postulatiõe, præsentatione, etiam à laicis facienda institutione, installatione, & inuestitura de ecclesiis etiam cathedralibus, & metropolitanis, monasteriis, dignitatibus, beneficiis, officiísque ecclesiasticis, quibuscunque: necnon ordinibus sacris, & benedictione ac pallio, de cætero nihil penitus ante vel post exigatur ratione literarum vel bullæ, sigilli, annatarum communium & minutorum seruitiorum primorum fructuum deportuum, aut sub quocunque alio titulo, colore, vel nomine, prætextu cuiusuis consuetudinis, priuilegij vel statuti, aut alia quauis causa vel occasione directè vel indirectè, solum scriptoribus abbreuiatoribúsque & registratorib9 literarum seu minutarum pro illorum labore competenti salario soluendo.

priuilegia abusiua rescisas.

Notariis apostolicis solis debet salariũ

* Secũda pars.

Pœna exigentium salarium.

* Huic autem sacro canoni si quis promittẽdo, exigendo, vel dando contrauenire præsumpserit, pœnã incurrat, vt aduersus symoniacos inflictã & in ipsis dignitatibus ac beneficiis taliter obtentis nullum ius ac titulum acquirat.

Obligatio-

* Obligationes quoque promiſsiones, cenſuræ ac mandata, & quicquid in præiudicium decreti huius ſaluberrimi fieri contigerit, nullas obtinere vires atque irrita cenſeantur. * Et ſi (quod abſit) Romanus Pontifex, qui præ cæteris vniuerſalium conciliorum exequi & cuſtodire debet canones, aduerſus hanc ſanctionem aliquid faciendo eccleſiam ſcandalizet, generali concilio deferatur. cæteri verò pro modo culpæ, iuxta canonicas ſanctiones per ſuos ſuperiores digna vltione puniantur.

* Tertia pars.

Cenſuræ & eiuſcemodi reprobatæ.

* Quarta pars.

Pene contra inobedientes.

Verba ſunt congregationes eccleſiæ Gallicanæ quæ concedit Papæ Eugenio quarto vita comite duntaxat quintam partem fructuum beneficiorum vacantium, exceptis illis quorum ius patronatus, præſentatio, collatio, inſtitutio, vel prouiſio ad regem iure regaliæ, vel aliàs aut ad alium ſeu alios iure laico ſpectat, de quibus nihil ſoluetur. Guy.

Voluit tamen hæc congregatio pro inſtanti neceſſitate moderni Papæ & ſacri collegij dominorum Cardinalium hodie notoriè ingruẽte, & etiam iuxta pollicitationem ſacri Baſilienſis concilij in ſuo decreto de electionibus in fine videlicet, quòd præfatus ſummus Pontifex modernus habeat eius vita durante duntaxat pro ſe & dominis Cardinalibus, ac cæteris officiariis curiæ Romanæ ex fructibus quarumcũque eccleſiarum, monaſteriorum quorumcunque beneficiorum ad decem libras vel amplius

Fructus quintę partis beneficiorū oblat⁹ ab ecclesia Gallicana.

taxatorum vacaturorum deinceps, alias quâm ex causa permutationis & simplicis resignationis quintam illius taxæ, videlicet quæ olim per regem & ecclesias suorū regni & Delphinatus tollerabatur pro tūc quo fuit concilium Cōstantiense inchoatum, ita quòd dicta quinta pars taxæ prædictæ non referatur ad illam taxam ad quam fuit facta vltima reductio per dictum Constantiense concilium: sed referatur ad illam in hoc casu ex qua immediatè fuit ab eodem Constantiensi concilio facta ipsa reductio. prouisio tamen quòd fructus & prouentus beneficij sic taxati ad minus tantum valeant pro tempore quantum ipsa taxa.

Item respectu aliorū beneficiorū de quibus forsan aliter taxatio non inuenitur, ꝙ secundū taxatiōnē decimæ soluetur in hoc casu, quinta pars ilius taxæ, summæ scilicet totalis quæ ipsa decima decies repetita resultaret: hoc est quòd in hoc casu soluantur duæ decimæ: prima, primo anno: & secunda, secundo anno: dum tamen illa totalis summa quæ ex illis decimis resultat, ad minus ad decem libras ascendat.

Donum gratuitū.

Item quòd huiusmodi subuentio conceditur per modum solius doni gratuiti, & non aliâs: & sine præiudicio libertatum ecclesiæ Gallicanæ, & duntaxat huius moderni Papæ

vita

vita durante. Item quòd dicta quinta pars locum suum etiam obtinebit per quemcunque vbicunque, in curia vel extra: & quacunque auctoritate ecclesiastica, de ipsis ecclesiis, monasteriis vel beneficiis quomodolibet, præterquam ex causa permutationis aut resignationis puræ & simplicis vt præfertur disponatur, exceptis beneficiis quorum iure patronatus præsentatio, collatio, institutio vel ad regē iure regaliæ vel aliâs, aut alium quemcunque vel alios iure laico spectat & pertinet de quibus nihil prorsus soluetur.

In causa pmutationis & resignationis non debetur quinta pars.

Exceptio iuris regaliæ regni Franciæ.

Vbi & in qua moneta, & quomodo debeat solui p pæ Eugenij dicta quinta pars. Guy.

Item fuit deliberatum quòd quinta pars soluatur in partibus & in moneta vsuali auri vel argenti ad æstimationem scilicet marchæ auri secundum valorem septuaginta aureorum & collectori vel subcollectori & infra diœcesim infra cuius limina erit ipsa ecclesia vel beneficium, ita quòd vna medietas dictæ quintæ partis soluatur eidem infra annum â tempore possessionis pacificæ, & alia medietas infra annum proximo subsequentem.

In qua specie debeē quinta pars fructuum.

Vbi, & coram quibus iudicibus debeant conueniri qui tenentur ad dictam quintam partem, Guy.

Item quòd ratione dictæ quintæ partis,

Obligati ad quintã fructuum non extrahentur à dioecesi.

Supra de causis. §. itẽ quod monast.

Pro multiplici vacatione in vno anno sola quinta debet.

vel medietatis aut alterius portionis eiusdem nõ possint illi qui ad eam tenebuntur trahi extra diocesim infra cuius metas est vel erit ipsa ecclesia, monasterium aut beneficium: sed habebit collector aut subcollector ante dictus recursum ad ordinarios iudices contra non exẽptos, & similiter contra eos qui pro non exemptis sunt censendi, iuxta quandam constitutionem concilij Constantiensis, quæ incipit A TTENDENTES. Contra verò exemptos qui superiores in dioecesi in qua sunt ecclesia, monasterium, beneficiũ vel officium, aut aliud ministerium ecclesiasticum quocunque nomine censeatur, noscuntur habere, recurratur ad superiores eorundem. quod si superiores in dioecesi non habeant, vel si habeant & tamen negligentes fuerint, aut remissi, ad dioecesanos locorum recurratur, qui tamen apostolica vel synodali auctoritate (remota appellatione quacunque) habebunt facere indilatam iustitiam de prædictis, ita quòd si ecclesia, monasterium, vel beneficium sic taxatum vt præfertur contingat anno eodem bis vel pluries vacare, quod vna quinta pars semel tãtum soluatur: videlicet quod si post fructus collectos seu perceptos aut acquisitos contigerit vacatio, ad solutionem primæ medietatis quintæ partis prędictæ bona vltimi possessoris teneantur

tur & eius successor in ecclesia vel beneficio ad aliam medietatem taxæ prædictæ infra primum annum pacificæ suæ primæ possessionis teneatur. Si verò ante collectionem, perceptionem vel acquisitionem cōtigerit vacatio, successor in dicto beneficio teneatur ad integram solutionem dictæ quintæ partis.

Onus successoris in beneficio

Omnes exactiones tam ratione vacantiarum quàm pallij sacri, & minutorum seruitiorum, cessabūt de cætero in curia Romana. Guy.

Item quòd ex nūc & de cætero penitus cessent & cessabunt in Romana curia omnes exactiones, tam ratione vacantiarum quàm ratione pallij sacri, vel minutorum seruitiorum & aliæ quæcunque exactiones quouis nomine censeantur: excepto tamen moderato & competenti salario scriptorū curiæ Romanæ, prout in ipso decreto sacri Basiliensis concilij expressius continetur. & hoc sub pœna perdendi ipso facto gratiam de prouisione antedicta respectu curiæ: & sub pœna perditionis beneficij respectu prouisi cōtrafacientis. & hoc per suum immediatum superiorem qui in talibus casibus habeat potestatem.

Exactiones prohibitæ.

Aduisamentum ecclesiæ Gallicanæ. Guy.

Item fuit visum prædictæ congregationi quod in præmissis decretis & ipsorum quolibet apponatur per sacrum concilium decretum irritans & grauium pœnarum adiectio, cum clausulis

Supplicatio ecclesiæ Gallicanæ.

opportunis contra quoscunq; cuiuscũq; aucto ritatis fuerint in cõtrariũ attẽtãtes seu faciẽtes.

Item acceptat decretum quomodo diuinũ officium celebrandum sit.

QVOMODO DIVINVM OFFICIVM SIT CELEBRANDVM.

Diuiditur in quatuor partes, nam primò ponit breue exordium. Secundò quomodo tractim, reuerenter & honestè diuinum officium in ecclesiis sit celebrandum. Tertiò transgressores punit. Quartò speciales ecclesiarum consuetudines & statuta laudabilia approbat. Guy.

Argumẽtum à minore ad maius.

I quis principem seculi rogaturus habitu honesto, gestu decenti, prolatione nõ pręcipiti, sed distincta, attenta quoque mente seipsum ac verba studeat cõponere, quãto diligentius in hoc sacro loco omnipotẽtem oraturus Deum hęc omnia facere curabit? * Statuit igitur hæc sancta synodus vt in cũctis cathedralibus ac collegiatis ecclesiis horis debitis, signis, cõgrua pulsatione præmissis laudes diuinæ per singulas horas nõ cursim ac festinanter, sed tractim & cum pausa decenti præsertim in medio cuiuslibet versiculi psalmorũ debitã faciẽdo inter solenne & feriale officiũ differentiam, reuerenter ab omnibus persoluantur, horas canonicas

* Secunda pars.

Reuerentia & honestas in celebratione diuini officij.

nicas dicturi cum tunica talari ac superpelliciis mūdis vltra medias tibias longis, vel capis iuxta temporū & regionum diuersitaté ecclesias ingrediantur, nō caputia sed almutias vel birreta tenentes in capite, qui cum in choro fuerint grauitatem seruent, quam & locus & officium exigūt, non insimul aut cum aliis confabulantes seu colloquentes, aut literas seu scripturas alias legentes, & cum psallendi gratia ibidem conueniant, muta aut clausa labia tenere non debēt. Sed omnes p̄sertim qui maiori fungūtur honore in psalmis, hymnis & canticis Deo alacriter modulentur. Cùm dicitur Gloria patri & filio & spiritui sancto, omnes consurgant. Cùm nominatur illud nomen gloriosum IESVS in quo omne genu flectitur, cœlestium, terrestriū, & infernorum, omnes caput inclinent. Nemo ibidem dum horæ in communi cantãtur, legat vel dicat priuatim officium. Nam non solum obsequiū quo obnoxius est choro subtrahit, sed alios psallētes p̄turbat. * Super his debite obseruãdis, aliisq; ad diuini officij prosecutionem ac chori disciplinã spectãtibus, decanus vel cui onus incūbit diligenter inuigilet, hincinde ne quid inordinatè fiat circunspiciens. Horū autē transgressores illius horæ in qua circa prædicta excesserint, vel alia maiori prout transgresionis grauitas exegerit plectantur pœna.

* Tertia pars.

Trãsgressores à decano aut ab alio puniendi.

* Saluis tamen laudibus consuetudinibus, statutis ac obseruantiis specialibus ecclesiarum singularum regni & Delphinatus.

* Quarta pars. Approbatio statutorū laudabilium.

Item acceptat decretum quo tempore quisque debet esse in choro.

QVO TEMPORE QVISQVE DEBET ESSE IN CHORO.

Primò prouidet circa introitum & assistentiā in choro tēpore diuinorum officiorū. Secundò idem prouidet in processionibus. Tertiò circa distributiones quotidianas tollendo duos abusus. Guy.

De ingressu in choro.

VI in matutinis ante finem psalmi Venite exultemus: In aliis horis ante finē primi psalmi. In missa ante vltimum kyrie eleyson vsque in finem diuino officio nō nterfuerit, nisi fortè necessitate cogēte ac petita & obtenta à presidente chori licentia discedere oporteat pro illa hora absens censeatur saluis ecclesiarum consuetudinibus, si quæ circa hæc arctiores existant. * Idem in his obseruetur qui à principio vsque ad finem in processionibus non permanserint: pro cuius executione deputetur aliquis onus habens notandi personas singulas statuto tempore non conuenientes, iuramento astrictus agere fideliter, & nulli

Apēdix.

* Secūda pars.

Actus processionū.

nulli parcere. * Iubet etiam hæc sancta synodus quòd in illis ecclesiis in quibus singulis horis certæ distributiones statutæ non sunt, omnino etiam de grossis fructibus si opus sit deputentur, vt iuxta mensuram laborum plus minúsve quisque capiat emolumenti. Tollentes prorsus abusum illum quo in vna duntaxat hora præsens totius diei distributiones vsurpat, & illum quo præpositi vel decani, aut alij officiales ex hoc solum ꝙ officiales sunt, licet actualiter pro vtilitate ecclesiæ non absint, quòtidianas distributiones percipiunt.

Tertia pars.

Distributiones inæquales iuxta mẽsuram laborum.

Abusus reformãdos.

Item acceptat decretum qualiter horæ canonicæ sunt dicendæ extra chorum incipit.

QVALITER HORAE CANONICAE SVNT DICENDAE EXTRA CHORUM.

Docet hic qualiter horæ canonicæ sint dicendæ tractim, reuerenter & distinctè. Guy.

QVOSCVNQVE etiam alibi beneficiatos, seu in sacris cõstitutos cum ad horas canonicas teneãtur, admonet hæc sancta synodus, vt si orationes suas Deo acceptas fore cupiunt, vt non in gutture vel inter dentes seu deglutiendo aut syncopãdo dictiones vel col-

Mod⁹ tenendus in orationibus.

loquia vel risus intermiscendo: sed siue soli, siue associati diurnū nocturnúmq; officiū reuerenter verbísq; distinctis peragant, ac tali in loco vnde à deuotione nō retrahantur, ad quem se disponere & præparare debent, iuxta illud

Eccl. 2. c.

quod scriptum est, Ante orationem præpara animam tuam, ne sis quasi qui tentat Deum.

Item acceptat decretum de his qui tempore diuinorum officiorum vagātur per ecclesiam.

DE HIS QVI TEMPORE DIVINORVM OFFICIORVM VAGANTUR per ecclesiam.

Primò ponitur beneficiatorum ecclesiæ, in ipsa tempore diuinorum vagantium punitio. Secundò ex pertinacia pœnæ aggrauatio. Tertiò prohibentur tumultuosi discursus per ecclesiam. Quartò regularium circa prædicta excedentium ponitur punitio. Guy.

Pœna vacātis per ecclesiā.

VICVNQVE in ecclesia beneficiatus, præsertim de maioribus, diuinorum tempore per ecclesiam vel foris circa ipsam deambulando, aut cū aliis colloquendo vagari visus fuerit, non solùm illius horæ, sed totius diei præsentiam ipso facto amittat. * Qui si semel correctus non destiterit, per mēsem distributionibus careat, vel grauiori (si pertinacia exegerit) pœnæ subiaceat, vt tandē desistere cogatur. * Prohibetur

* Secunda pars. Aggrauatio pœnę ꝑtinacis. * Tertia pars.

hibetur etiã ne diuina officia tumultuosi quorũcunq; ꝑ ecclesiã discursus impediãt aut perturbẽt. * Regulares qui in cõuẽtualibus ecclesiis circa prædicta excesserint graui pœna superiorum arbitrio castigentur.

Deambulatio tumultuosa ꝓhibita.

* Quarta pars.

Poena regularium.

Item acceptat decretum de tabula pendente in choro.

DE TABVLA PENDENTE IN CHORO.

Se summat, & habet duas partes. Guy.

VT cuncta in domo Dei ordinaret procedant, & quilibet sciat quid agẽdum immmet. Statuatur tabula aliqua continue pendens in choro, in qua quid per vnumquenque ex canonicis vel aliis beneficiatis in singulis horis per hebdomadam aut maius tempus cantandum, legẽdúmve sit describatur. * Qui autem secũdum quod ibi descriptum fuerit facere per se vel alium neglexerit, pro qualibet hora distributiones vnius diei amittat.

Tabula choro pẽdens.

* Secũda pars.

Pœna negligentis.

Item acceptat decretum de his qui in missa non complent Credo in vnum Deũ, quod est symbolum & confessio nostræ fidei, vsque ad finem: vel cantant cantilenas vel nimis basse missam legunt, aut sine ministro.

DE HIS QVI IN MISSA NON COMPLENT CREDO, VEL CANtant cantilenas, vel nimis basse missam legunt.

Primò damnat sex abusus in diuino officio. Secundò transgressores punit. Guy.

Cantibus seculares non cantandæ.

Busum aliquarum ecclesiarũ in quib*, Credo in vnum deũ, quòd est symbolum & confessio fidei nostræ, non completæ vsque in finem cãtatur, Aut præfatio seu oratio dominica omittitur: vel in ecclesiis cantilenæ seculares voci admiscentur, seu in missa etiã priuata sine ministro, aut præter secretas orationes ita submissa voce dicitur quòd à circunstãtibus audiri non potest abolentes * statuimus, vt qui in his transgressor inuentus fuerit à superiore debitè castigetur.

* Secũda pars.

Pœna transgressoribus.

Item acceptat decretum de pignorantibus cultum diuinum.

DE PIGNORANTIBVS CVLTVM DIVINVM.

Primò prohibet ecclesiam contrahere sub pœna cessationis à diuinis, obligatióque nulla decernitur, Secundò punit contrahentes. Guy.

Abusu m

BVSVM etiam cultui diuino manifestè derogantē, quo nōnulli ecclesiarum canonici cō trahentes debita sic se creditoribus obligant, vt nisi statuto tempore satisfaciant, à diuinis cessent officiis: abolentes & obligationem huiusmodi etiam si iureiurando firmata sit, irritam decernentes. * Statuimus vt qui talem illicitū contractum fecerint, trium mensium fructus ipsius ecclesiæ applicandos ipso facto amittant: & quandiu diuina non resumpserint, nonnullos ex ipsa ecclesia prouentus percipiant.

Abusus manifest

* Secūda pars.

Pœna canonicorū illicitē cō trahētiū.

Item acceptat decretum de tenentibus capitula tempore missæ.

DE TENENTIBVS CAPI-LA TEMPORE MISSAE.

Se summat & habet duas partes. Guy.

ROHIBET hæc sancta synodus, vt tempore missæ maioris, præsertim diebus solennibus, capitula seu actus capitulares, aut alij tractatus per canonicos non celebrentur, nisi fortè vrgens & euidens ingrueret necessitas * Qui verò ad talem horam capitulū indixerit à distributionib⁹ quotidianis per hebdoma-

Nō capitulandum tempore maioris missæ.

* Secunda pars.

dam sit suspēsus: neque ipsi canonici pro illa hora ipsas distributiones lucrentur.

Item acceptat decretum, de spectaculis in ecclesia non faciendis.

DE SPECTACVLIS IN ECCLESIA NON FACIENDIS.

Primò prohibet spectacula & alia ludibria, iocos, choreas, conuiuia & mercantias in ecclesia fieri & exerceri. Secundò punit transgressores. Tertiò reuocat consuetudines priuilegia & statuta cōtraria. Guy.

Turpem etiam illum abusum in quibusdam frequentatum ecclesiis qui in certis annis celebritatibus nonnulli cum mitra, baculo, ac vestibus pontificalibus more episcoporum benedicunt: alij vt reges ac duces induti, quòd festum fatuorum, vel Innocentium seu Puerorum in quibusdam regionibus nuncupatur. Alij laruales ac theatrales iocos, alij choreas ac tripudia marium ac mulierum facientes, vt homines ad spectaculum & cachinationes moueant, alij commessationes ac conuiuia ibidem præparant, hæc sancta synodus detestans, statuit & iubet tam ordinariis quàm ecclesiarum decanis & rectoribus sub pœna suspensionis omnium prouentuum ecclesiasticorū triū mensium spatio, ne hæc aut similia ludibria

Abusus antiquorū locorum cōuiuiorum in ecclesia introductorum.

Pœna rectoribus imponēda

bria neque etiam mercantias seu negociationes nundinarum in ecclesia (quæ domus orationis esse debet) & etiã in cœmiterio exerceri amplius permittant. * Transgressoresque per censuram ecclesiasticam aliaque iuris remedia punire non negligant. * Omnes autem consuetudines, statuta, aut priuilegia quæ his num cõcordant decretis (nisi forte maiores adiicerent pœnas) irrita esse hęc sancta synodus decreuit. Datum in sessione publica Basileę in maiori ecclesia solenniter celebrata, die Iouis nona mẽsis Iunii. Anno à natiuitate domini. M.CCCC. tricesimo quinto.

* Secũda pars.

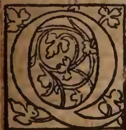
* Tertia pars.

Antiqua statuta super his irrita.

Item acceptat decretum de concubinariis.

DE CONCVBINARIIS.

Vsque ad. §. ET NIHILOMINNS legitur. Et primo punit publicos concubinarios in perceptione fructuum beneficiorum. Secũdo prouidet vbi conuertantur huiusmodi fructus. Tertiò punit publicos concubinarios post monitonem priuatione beneficiorum. Guy.

QVICVNQVE clericus cuiuscunque conditionis, status, religionis, dignitatis, etiam si pontificalis vel alterius præeminentiæ, existat, qui post huius constitutionis notitiam, quam habere præsumatur, per

Pœna publici concubinarii

duos menſes poſt publicationem eiuſdem in eccleſiis cathedralibus quàm ipſi diœceſani omnino facere teneantur, poſtquam eadem conſtitutio ad eorum notitiam peruenerit, fuerit publicus concubinarius, à perceptione fructuum omnium beneficiorum ſuorum trium menſiũ ſpatio ſit ipſo facto ſuſpenſus. * Quos ſuus ſuperior in fabricam vel aliam euidentem eccleſiarum vtilitatem ex quibus hi fructus percipiuntur conuertat.

* Secũda pars.

Pœna in vtilitatem fabricę.

* Tertia pars.

Aggrauatio pœnæ in cõtumaces concubinarios.

* Necnon & huiuſmodi publicum concubinarium vt primũ talem eſſe innotuerit, mox ſuus ſuperior monere teneatur, vt infra breuiſſimum terminum cõcubinam dimittat. Quòd ſi dimiſerit, vel dimiſſam, aut aliam publicè reſumpſerit, iubet hæc ſancta ſynodus, vt ipſum omnibus ſuis beneficiis omnino priuet.

Legitur vſque ad. §. QVOD SI HI. Et primò punit concubinarios publicos inhabilitatione ad ordines, & beneficia reſeruata ſuperioribus diſpenſatione. Secundò prorſus inhabiles reddit ſi poſt diſpenſationem concubinam reaſſumant. Guy.

Cõcubinarij inhabiles ſunt ad honores & dignit. ſuſcipiendas

Et nihilominus hi publici concubinarij vſquequo cum eis per ſuos ſuperiores poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem manifeſtam, quę vitę emendationem fuerit diſpenſatum ad ſuſceptionem quorumcunque honorum, digni

tatum, beneficiorum, officiorúmve sint inhabiles. * Qui si post dispensationem recidiuo vomitu ad huiusmodi publicum concubinatum redierint, sine spe alicuius dispésationis ad prędicta prorsus inhabiles existant.

* Quarta pars.

Inhabiles clerici ad vomitum redeũtes.

Legitur vsque ad. §. PVBLICI AVTEM. Et primò prouidet contra negligentes punire publicos concubinarios. Secundò contra maiores concubinarios quorum destitutio ad Romanum Pontificem spectat. Tertiò contra regulares. Quartò contra occultos concubinarios. Guy.

Quòd si hi ad quos talium correctio pertinet eos (vt prædictum est) punire neglexerint, eorum superiores tam in ipsos de neglectu quàm in illos pro cócubinatu modis omnibus digna punitione animaduertant. In cóciliis etiam prouincialibus & synodalibus aduersus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos etiam per suspensionem à collatione beneficiorum, vel alia condigna pœna seueriter procedatur.

Officiarij negligentes puniẽdi.

* Secunda pars.

* Et si hi quorum destitutio ad summũ Pontificem spectat per concilia prouincialia aut suos superiores propter concubinatum publicum reperiantur priuatione digni, statim cum processu inquisitionis ipsi summo Pontifici deferantur. * Eadem diligentia & inquisitio in quibuscunque generalibus capitulis & prouincialibus quo ad suos seruentur. * Pœnis aliis

Romano pontifici spectat corectio superiorũ

* Tertia pars.

* Quarta pars.

Pœnę cõtra occultos cõcubinarios.

contra prædictos & alios non publicos concubinarios statutis in suo robore permansuris.

QVI DICATVR PVBLICI CONCVBINARII ET SE summant.

Diffinitio publici concubinarij.

Publici autem intelligendi sunt, non solùm hi quorum concubinatus per sententiam, aut confessionem in iure factam, seu per rei euidentiam quæ nulla possit tergiuersatione cælari notorius est, sed qui mulierem de incontinentia suspectam & diffamatam tenet, & per suum superiorem admonitus, ipsam cum effectu non dimittit.

Legitur vsque ad. §. I V B E T. Et primò interdicit quæstu pecuniarios pro concubinatu percipere. Secundò punit transgressores. Tertiò prohibet circa concubinas expellendas. Quartò circa spurios expellendos à cohibitatione patrum: Guy.

Quia verò in quibusdam regionibus nonnulli iurisdictionem ecclesiasticam habentes, pecuniarios quæstus à concubinariis percipere non erubescunt, patiendo eos in tali fœditate sordescere, sub pœna maledictionis æternæ pręcipit ne deinceps sub pacto, compositione aut spe alicuius quæstus talia quouismodo tollerẽt aut dissimulẽt. * Alioquin vltra præmissam negligẽtiæ pœnam, duplum eius quod propterea

* Secũda pars.

acceperint

acceperint restituere & ad pios vsus conuertere teneantur & compellantur. * Ipsas autem concubinas aut mulieres suspectas prælati omnibus modis curent à suis subditis, etiam per brachij secularis inuocationem(si opus fuerit) penitus arcere. * Qui etiam ex tali cócubinatu procreatos filios apud patres suos cohabitare non permittant.

* Tertia pars.

* Quarta pars.

Primò incitat prælatos vt omnes subditos ad dimissionem concubinarum moneant. Secūdò prohibet impedimentum fieri prælatis concubinarios insurgentibus. Tertiò monet laicos à concubinatu abstinere. Guy.

Iubet insuper hæc sancta synodus vt etiam in prædictis synodis & capitulis hæc constitutio publicetur, vt quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum dimissionem moneat diligenter. * Iniungit præterea omnibus secularibus viris (etiam si regali præfulgeant dignitate) ne vllum qualecunque inferant impedimentum quocunque quæsito colore prælatis qui ratione officij sui aduersus subditos suos pro huiusmodi concubinatu procedunt.

Constitutio concub. publicanda.

* Secūda pars.

* Et cū omne fornicationis crimen lege diuina prohibitum sit, & sub pœna peccati mortalis necessario euitandum, monet omnes laicos tam vxoratos quàm solutos vt similiter à concubinatu abstineant, Nimis enim reprehen

* Tertia pars.

Laici à concubinatu abstineant.

sibilis est qui vxorem habet & ad aliam mulierem accedit. Qui verò solutus est si continere nolit, iuxta Apostoli consilium vxorem ducat. (1. ad Co. 7) Pro huiusmodi autem diuini obseruantia praecepti, hi ad quos pertinet tam salutaribus monitis, quàm aliis canonicis remediis omni studio laborent.

Item acceptat decretum de excommunicatis non vitandis.

DE EXCOMMVNICATIS NON VITANDIS.

Primò ponitur causa constitutionis. Secundò ponitur constitutio de excommunicatis, suspensis & interdictis non vitandis: duobus casibus exceptis. Tertiò ponitur protestatio de non releuando propterea huiusmodi excommunicatos, suspensos & interdictos. Guy.

(Causa decreti. * Secūda par s.) AD vitandum scandala & multa pericula, subueniendúmque conscientiis timoratis. * Statuit quòd nemo deinceps à communicatione alicuius in sacramentorum administratione, vel receptione, aut aliis quibuscunque diuinis, vel extra praetextu cuiuscunque sententiae, Aut censurae ecclesiasticae seu suspensionis aut prohibitionis ab homine vel à iure generaliter promulgatae, teneatur abstinere, vel aliquem vitare, vel interdictum ecclesiasticum obseruare, nisi sententia, (Excōicatos nō pugniendos,)

tentia,

tentia, prohibitio, suspensio, vel censura huiusmodi fuerit in vel contra personam, collegiũ, vel vniuersitatem, ecclesiam, aut locũ certum: aut saltem à iudice publicata & denũciata specialiter & expresse: nisi aliquem ita notoriè in excõmunicationis sententiam constiterit incidisse, ꝙ nulla possit tergiuersatione cælari, aut aliquo iuris suffragio excusari. Nam à commu nione illius abstineri vult iuxta canonicas sanctiones. * Per tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos seu prohibitos nõ intendit in aliquo releuare: nec eis quomodolibet suffragari. Item acceptat decretum de interdictis indifferenter non ponendis.

Exceptio prima.

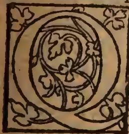
Exceptio .ij.

* Tertia pars.

Quorum excõicat. ecclesia interdicit

DE INTERDICTIS INDIFFERENTER NON PONENDIS.

Primò ponitur causa cõstitutionis. Secundò cõstitutio prohibitoria deferendo interdicto in locũ ob culpam pri... personæ illius loci. Tertiò casum excipit. Quartò extendit constitutionem ad pendentia. Guy.

VONIAM ex indiscreta interdictorum promulgatione multa consueuerũt scandala euenire. * Statuit hæc sancta synodus ꝙ nulla ciuitas, oppidum, castrũ, villa, aut locus ecclesiastico supponi possit interdicto, nisi

Scandala ex interdictione.

* Secunda pars.

Qui non debẽt interdici.

Exceptio prima. ex causa seu culpa ipsorum locorũ, aut domini seu rectoris vel officialium. Propter culpam autem seu causam alterius cuiuscunque priuatæ personę huiusmodi loca interdici nequaquam possint auctoritate quacunque ordinaria vel delegata, * nisi talis persona prius fuerit excommunicata ac denunciata, seu in ecclesia publicata, ac domini seu rectores vel officiales ipsorum locorum auctoritate iudicis requisiti huiusmodi personam excommunicatam infra biduum inde cum effectu non reiecerint, aut ad satisfaciendum compulerint, qua etiam post biduum eiecta recedente vel satisfaciente mox diuina resumi possint. * Quòd etiam in pendentibus locum habebit.

Ob culpã nõ. interdicendũ. * Tertia pars. Exceptio secunda. * Quarta pars. Extensio

Item acceptat decretum de sublatione Clementinæ Literis.

DE SVBLATIONE CLEMENTINAE LITERIS.

Se summat. Hoc decretum factum est ante dissolutionẽ cõcilij Basiliensis, vt patet ex data. Guy.

Licet in apostolicis vel aliis literis quibuscunque aliquem dignitati, beneficio, aut iuri cuicunq; renunciasse aut priuatũ esse, seu aliquid aliud egisse per quod ius ꝓprium auferatur, narratũ sit, huiusmodi literæ

Non credendũ verbis nisi ꝓbentur.

in his

in his non præiudicent etiam si super ipsis gratia vel intentio narrantis fundetur, nisi per testes,aut alia legitima constiterit documenta. Datum in sessione publica huius sanctæ synodi in ecclesia maiori Basiliēsi solēniter celebrata,nono Calendas Aprilis, Anno domini Millesimo quadringentesimo tricesimosexto.

Legitur vsque ad finem,& diuiditur in quatuor partes. Nā ptimò ponitur conclusio ecclesię Gallicanæ Bituris facta super acceptatione decretorū Basiliensiū. Cæterę partes patēt in locis suis. Guy.

Demum conclusit prælibata congregatio, vt decreta ipsa de quibus visum est quod debeant simpliciter acceptari,ex nunc simpliciter acceptentur,& executionem sortiantur,atque ex nunc effectui realiter mancipentur. Et similiter illa decreta circa quæ fuerunt factæ prænotatæ modificationes, de quibus superius dictum est, ex nunc cum ipsis scilicet modificationibus acceptentur,prout etiam acceptātur, sub spe, scilicet quòd ipsæ modificationes per sacrum concilium admittentur. Pro quo regij oratores instabunt vice regia ecclesiæ regni & Delphinatus.

Assensus gallicanæ ecclesiæ.

Et postremò visum fuit prædictæ congregationi instandum fore omnino apud regem vt ipse ex nunc decreta eadem iuxta modos prænotatos acceptet & approbet, man-

Cōclusio congregationis ecclesiæ gallicanę.

dando districtæ ex nūc curiæ parlamenti & aliis iustitiariis regni & Delphinatus, ac aliorū dominorum regni, quatenus de puncto in punctū præmissa inuiolabiliter & in perpetuū obseruent & seruari faciant. Transgressores & cōtrafacientes taliter puniendo quòd cæteris in posterum cedat in exemplū. Et super hoc conficere Pragmaticam sanctionem.

Vñ pragmatica sanctio.

Secunda pars, in qua ponitur supplicatio ecclesiæ Gallicanæ ad regem super protectione dictorum decretorum. Guy.

Ea ꝑpter nobis humiliter supplicauerūt memorati archiepiscopi, episcopi, capitula notabilia decani, abbates, cæteriq; prælati & viri ecclesiastici atq; scictifici vniuersitatū studiorū generalium regni ecclesiam prædictam regni & Delphinatus nostrorū prædictorum repræsentantes, quatinus eorū deliberationibus & conclusionibus, sic secundū Deum iustitiam & synceritatem conscientiarū suarum acceptis tam respectu præfatorum decretorum & canonum ipsius sacrosanctæ generalis synodi Basiliens. q̄ aliàs in his quę pro vtilitate Reipu. ecclesiæ regni & Delphinatus nostrorū fuerit inter eosdē deliberata & conclusa regiū nostrū consensum prębere, eáque protegere efficaciter & exequi, ac inuiolabiliter per omnes subditos nostros obseruari facere & mandare dignaremur.

Assistantes in cōgregat. Bituricē.

Tertia pars, in qua ponit̃ regis approbatio man

dātis huiusmodi decreta in regno publicari. GuY•

Nos igitur attendentes ꝙ sicut sacerdotes debitores sunt vt veritatem quam audierunt à Christo liberè prædicēt, sic princeps debitor est vt veritatē quam audiuit à sacerdotib⁹ approbatā quidē scripturis defendat fiducialiter & efficaciter exequatur. Prę̄missis & aliis iustis & rationabilibus caussis pręmoniti, habita etiā super his deliberatione digestissima cū prædictis principibus nostræ regalis prosapiæ ac aliis magnatibus, proceribus multisq; viris prudentibus & scientificis ecclesiasticis & secularibus regni & Delphinatus nostrorū nobis in concilio nostro magno assistentibus, eorundem pręlatorum & aliorum ecclesiasticorū ecclesiam regni & Delphinatus nostrorū representantium, supplicationem & requestam iustam & rationabilem, & sanctorū patrum decretis conformem, omniq; æquitate subnixā, agnoscentes prædictas ipsorum archiepiscoporū, episcoporum, cæterúmq; prælatorum & virorum ecclesiasticorū nostrorum regni & Delphinatus, deliberationes & conclusiones gratas & acceptas habuimus & habemus, eisdémq; cōsensum nostrum regium præbuimus & præbemus per pręsentes: Volentes & ordinantes omnes & singulas deliberationes & conclusiones prædeclaratas in nostris regno & Delphinatu, cæterisq; domi-

Approbatio cōcilij à regi Frācię Carolo. 7.

niis perpetuo teneri atque inuiolabiliter obseruari: suúmque plenum & integrum à die datæ præsentium pœnitus sortiri effectum absq; alia publicatione seu promulgatione. Et nihilominus publicari & inter regias & delphinales ordinationes registrari mandamus.

Voluntatis regia.

Quarta pars, in qua iniũgit rex omnibus suis officiariis & subditis quòd illa omnino seruent & tueantur. Guy.

Mãdatũ regium super publicatione.

Quocirca dilectis & fidelibus cõsiliariis nostris præsens tenentibus, & qui in futurum nostra tenebũt parlamenta, omnibúsque iustitiariis regni & Delphinatus nostrorũ, cæterísq; officiariis & subditis nostris: & eorũ cuilibet prout ad eum pertinuerit, mandamus, districtius iniungentes, quatinus omnia præmissa & singula teneant, custodiant, & cõseruant in sua roboris plenaria firmitate, & in caussis quibuscũque occasione premissorũ de cætero orituris & emersuris secundum deliberationes & conclusiones prædescriptas iudicent, pronuntient, & sententient, atq; ab omnibus subditis & incolis nostrorũ regni & Delphinatus inuiolabiliter faciant in omnibus & per omnia obseruari prædictas psonas ecclesiasticas & seculares, ac eorum quamlibet in omnibus & singulis superius expresśis, ab omni turbatione, violẽtia, impressione, molestatione, vexatione, dãno, impedimento & disturbatio tueantur: prorogant pariter

riter & defendant, omnésq; & quascũque personas cuiusuis conditionis ac status fuerint. cõtrafacientes aut venientes taliter puniendo ꝙ in posterum cæteris cedat in exemplum, quoniam sic fieri volumus & iubemus per præsentes. In cuius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus literis duximus apponendum.

Datum Bituris septima die mẽsis Iulij, Anno domini Millesimo quadringentesimo tricesimooctauo, & regni nostri decimosexto. Sic signatũ in plica in superiori parte, Per Regem, in suo magno consilio, in quo dominus Delphinus Viennensis, domini dux Borbonij, Carolus de Andegauia, Comes Cenomaniæ, Petrus filius ducis Britanniæ, necnon comites de Marchia & Vindocinio, & de Tancaruilla, prælati procerésque, ac alij viri ecclesiastici & seculares quamplurimi erant. N. de Firbois. In inferiori parte plicæ prædicta erat sic scriptum, Collatio facta cum originali literarum præinsertarum atque incorporatarum. N. de Firbois. Et in dorso extitit descripta publicatio in dicta curia Parlamenti facta sub hac forma. Lecta, ac publicata Parisius, in Parlamento, die decimatertia Iulij, Millesimo quadringentesimo tricesimonono.

Domini Franciæ.

Sic signatum CENETHEAV.

LA RECEPTION ET MODIFICATION DES FACVLTEZ DE Monſeigneur le Legat.

VEV PAR la Court, toutes les Châbres aſſemblées, les trois bulles de noſtre ſainct pere le Pape. Par la premiere deſquelles il a creé Legat a latere iuſques a vn an le Cardinal de Boiſy. Par la ſeconde qu'il puiſſe vſer de telles & ſemblables facultez dont vſoit le feu Cardinal d'Amboyſe, en ſon viuant Legat en Frãce. Et par la tierce que l'an de ſa legation commence à Calendis Septembris. Les lettres patentes du Roy, de la reception de ladicte legation. Les plaidoyers faictz en icelle Court par le Procureur general du Roy, le troiſieſme iour de ce moys, & par l'Vniuerſité de Paris le iourd'huy. Et tout conſideré la Court a ordonné & ordonne que leſdictes trois bulles octroyées ꝑ noſtre ſainct Pere audict Cardinal de Boiſy, enſemble les lettres patentes dudict Seigneur, de la reception de ladicte legation ſeront enregiſtrées en icelle Court, pour en vſer par icelluy Cardinal es choſes qui ne ſont contraires, derogantes ne preiudiciables aux droictz & prerogatiues

du Roy & du royaume, ne contre les sainctz concilles, droictz de vniuersitez, libertez de leglise Gallicane, & ordonnances royaux, & selon les facultez données par les predecesseurs de nostredict sainct Pere audict feu Cardinal Damboyse, lesquelles sont enregistrées en ladicte Court, & non aultres. Sans ce toutesfois que icelluy cardinal de Boisy puisse commettre ou deputer en son absence ou aultrement aucun vicaire ou substitud ayant pareilles puissances & facultez que luy : Mais pourra commettre vng regent de sa Chancellerie & aultres officiers pour exercer ladicte legation. Et de ce que dict est baillera icelluy Cardinal lettres au Roy qui seront apportées deuers ladicte court pour estre enregistrées en icelle. Faict en Parlement le. v. iour de Septembre, Lã mil cinq cens. xix.

BVLLA LEGATIONIS.

ACVLTAS conferendi & commendandi beneficia etiam reseruata ac reseruationes concedendi. Facultas commendãdi beneficia secularia & regularia.

Facultas admittendi reſeruationes conferendi beneficia.

Facultas conferendi beneficia per non promotionem.

Facultas conferēdi beneficia familiarium ſuorum.

Facultas vniendi beneficia.

Facultas diſpenſandi ad beneficia ſecularia & regularia Haben. obſten. beneficiales pro expreſsis & abſoluendi à cenſuris ad effectum.

Facultas diſpendendi ad duo beneficia incomparabilia curata.

Facultas diſpenſandi ad duo beneficia.

Facultas concedendi licentiam quòd licet exeat prouinciam nihilominus remanet legatus.

Facultas compellendi quoſcunque ad docendum de titulis beneficiorum conferendorum.

Facultas procedendi contra criminoſos & priuandi eos, & reformandi beneficia eorum.

Facultas diſpenſandi cum mendicantibus ad vnum.

Facultas erigendi domos & monaſteria.

Facultas concedendi religioſis vt ad ſtudium peruenire poſſint.

Facultas concedendi familiaribus de fructibus percipiendis in absentia.

Facultas concedendi vsum pontificalium.

Facultas concedendi licentiam visitandi per procuratorem.

Facultas visitandi capitula, collegia etiam exẽpta.

Facultas consecrandi & reconsiliandi ecclesias.

Facultas super natalium defectu dispensandi.

Facultas dispensandi super defectu natalium quo illo non obstente posint ad ordines promoueri, & beneficia obtinere.

Facultas dispensandi super natalium defectu ad successionem in bonis.

Facultas concedendi facultatem testandi.

Facultas dispensandi in tertio & quarto consanguinitatis & affinitatis gradibus ac cognitione spirituali.

Facultas dispensandi super defectu ætatis ad beneficia.

Facultas dispensandi in corpore viciatos.

Facultas dispensandi illis qui bellicis actibus interfuerint.

Facultas dispensandi cum prælatis, & aliis qui bellicis actibus interfuerint.

Facultas dispensandi cum familiaribus vt ex-

tra tempora promoueri poſſint.
Facultas promouendi extra tempora.
Facultas concedẽdi vt promoueri poſſint, &c. extra tempora vno vel duobus diebus ad omnes ſacros ordines.
Facultas concedendi altare portatile ſimplex.
Facultas concedendi altare portatile ante diem.
Facultas concedendi altare portatile in locis interdictis.
Facultas concedendi altare portatile cũ clauſula ante diem & tempore interdicti.
Facultas concedendi confeſsionalia.
Facultas concedendi tabellionatus officium.
Facultas concedendi, &c. clericis & presbyteris tabellionatus officium.
Facultas reformandi ſtudia & collegia, &c.
Facultas concedendi conſeruationibus in forma.
Facultas promouendi ad gradus.
Hortatio ad prælatos in fauorem Reipublicæ Chriſtianæ.
Hortatio ad principes cõtra Turchos.
Facultas ſuper decimas componendi.
Facultas compellendi collectores & ſubcollectores ad reddendum rationem.
Facultas concedendi indulgentiam eccleſiis, &c.

Facultas

Facultas concedendi indulgentias quando coram se fecit celebrare & Parlamẽtum tenuerit.

Facultas concedendi in vita & in mortis articulo plenariam remissionem familiaribus cardinalis.

Facultas concedendi indulgentiam plenariam intereſſẽtibus miſſę ſuæ: & deinde certorum annorum.

Facultas concedendi licentiam viſitandi loca terrę ſanctę.

Facultas vota commutandi.

Facultas faciendi recipi duodecim perſonas in fratres hoſpitales ſancti Iohannis Hieruſalem.

Facultas concedendi licentiam tradendi bona eccleſiæ propter euidens commodum eccleſiæ.

Facultas committendi cauſas.

Facultas procedendi contra detinentes vaſa eccleſiaſtica.

Facultas contra vſurarios procedẽdi.

Facultas deferendi prohibita ad partes infidelium.

Facultas interdicta ſuſpendendi.

Facultas maioris pœnitentiæ.

Facultas deputandi duos pœnitẽtiarios qui abſoluent in caſibus pœnitentiarij maioris.

Facultas tollendi interdicta ratione debitorũ.
Facultas absoluẽdi eos qui manus violẽtas iniecerunt in personas ecclesiasticas.
Facultas absoluẽdi quascunque personas â quibuscunque censuris & dispensandi.
Facultas relaxandi interdictum.
Facultas absoluẽdi ab oppressionibus.
Facultas absoluendi â quibuscunque illicitis iuramentis.
Facultas absoluendi sacerdotem & alios nõ ritè promotos.
Facultas absoluendi eos qui horas canonicas omiserunt.
Facultas absoluendi criminosos deprecatores etiam dispensandi,&c.
Facultas absoluendi apostatas.
Facultas absoluendi symoniacos & conferendi beneficia symoniacæ adepta.
Facultas absoluendi & habilitandi hæreticos.
Facultas de tertio incompatibili dispensandi.
Facultas & indultum creandi protonotarios.
Facultas conferendi beneficia in diœcesi Rothomagensi indultum super monasteriis.
Facultas vtendi legatione etiam vltra montes in regnis dominiis regi Franciæ subiectis.
Facultas de fructibus percipiendis in absentia.

Fin des facultez du Legat.

REGVLAE, ORDINATIONES, & Constitutiones Cancellariæ Romanæ curiæ, cōmunes & generales.

SANCTISSIMVS in Christo pater, & dominus noster, dominus N. diuina prouidentia Papa N. suorum prædecessorum vestigiis inhærendo normam, & ordinem rebus gerendis dare volens in crastino assumptionis suæ, videlicet die N. mensis N. anni D.M. N. reseruationes, constitutiones, & regulas infrà scriptas fecit, quas etiam ex tunc suo tēpore duraturas obseruari voluit, & quas nos N. Diaconus Cardinalis sanctæ Romanæ ecclesiæ Vicecancellarius, die N. mensis N. anni prædicti in Cancellaria Apostolica publicari fecimus.

RESERVATIONES GENERALES, & speciales:& primò constitutionum ad regimen, & execrabilis.

IN primis reseruationes fecit similes illis quę in constitutione fe.re. Benedicti papæ XII. quæ incipit, Ad regimé, cótinentur, & illos locum habere voluit, etiam si officiales in eadem constitutione expresi Apostolicæ sedis officiales ante obitum eorũ esse desierint, quo ad beneficia, quæ tempore, quo officiales erãt obtinuerãt, ac reseruauit beneficia quæ per cõstitutionem piæ memoriæ Io. papæ XXII. quæ incipit, Execrabilis, vacãt, vel vacare cõtigerit.

RESERVATIO CATHEDRAlium ecclesiarum, & monasteriorum valorem ducentorum florenorum excedentium.

ITem reseruauit generaliter omnes ecclesias patriarchales, primitiales, archiepiscopales, episcopales, necnon omnia monasteria virorum valorem ducentorum florenorum auri communi æstimatione excedentia, & voluit quòd excessus huiusmodi in literis exprimatur

matur. Reseruauit dignitates post pontificales maiores in cathedralibus etiã metropolitanis,& principales in collegiatis,ac dignitates conuentuales, quorumcunque ordinum, sed non militiarum, necnon suorum,& Cardinaliũ familiarium beneficia.

ITEM reseruauit generaliter dispositioni suæ omnes dignitates maiores post pontificales in cathedralibus & metropolitanis,ac principales in collegiatis ecclesiis,valorem decem florenorum auri communi æstimatione excedentes:necnon prioratus,præposituras,præpositatus, ac alias dignitates conuentuales,& præceptorias generales ordinum quorumcunque,sed non militiarum,ac quæcunque beneficia quæ sui etiam dum Cardinalatus fungebatur honore existentes,& sanctæ Romanæ ecclesiæ viuentium nunc,& qui erunt suo tempore Cardinalium familiares continui commensales obtinent,& imposterum obtinebunt eorum familiaritate durante,ac in quibus,seu ad quæ ius eis competit,aut competierit,etiam si ab ipsa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem,vel aliàs recesserint,ac fe.re.Pauli ij.& Innocẽtij.viij.Romanorum pontificum prædecessornm suorum vestigiis inhærendo declarauit dignitates,quæ in cathedralibus,vel metropolitanis post pontificales non maiores existunt,& quæ ex Apostolicæ sedis indulgẽtia,vel ordinaria auctoritate aut cõsuetudine præ-

ſcripta, vel aliàs quouis modo in collegiatis eccleſiis principalem præeminentiam habere noſcuntur ſub reſeruatione prædicta comprehendi debere.

RESERVATIO BENEFICIORUM collectorum & ſubcollectorum.

ITEM reſeruauit generaliter omnia beneficia eccleſiaſtica quorumcunque collectorum, & vnicorum in quacunque ciuitate vel diœceſi, qui ſuo tempore eorum officia exercuerint, ſubcollectorum fructuum, & prouentuum cameræ Apoſtolicæ debitorum, illa videlicet beneficia duntaxat, quæ durante eorum officio obtinuerint, ac in quibus, ſeu ad quæ ius tunc eis competierit.

RESERVATIO BENEFICIORVM curialium dum curia transfertur.

ITEM reſeruauit omnia, & ſingula beneficia eccleſiaſtica quorumcunque curialium, quos dum Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam ſequendo decedere contigerit, & in quouis loco quantumcunque etiam à dicta Curia remoto.

Reſeruatio

RESERVATIO BENEFICIORVM cubiculariorum, ac curſorum ſuorum.

ITEM reſeruauit generaliter idem D.N. Papa diſpoſitioni ſuæ omnia beneficia cubiculariorum, & curſorum ſuorum.

RESERVATIO BENEFICIORVM ſancti Petri, ſancti Ioannis Lateran. & ſanctæ Mariæ maioris de vrbe ecclesiarum, ac beneficiorum Cardinaliũ à Romana Curia abſentium.

ITEM reſeruauit diſpoſitioni ſuæ generaliter quoſcunque canonicatus, & præbendas: ac dignitates, perſonatus, & officia in principis Apoſtolorum ſancti Ioannis Lateranen. ac beatæ Mariæ maioris de vrbe eccleſiis, necnon ad collationem, prouiſionẽ, & præſentationem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinaliũ à Romana curia abſentiũ ratione ſuorum epiſcopatuũ Cardinalatus, & ipſorum Cardinalium titulorũ ſpectantia, quandiu abſentia ſua durauerit canonicatus, & præbendas, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, vel officia, cæteraque beneficia eccleſiaſtica cum cura, vel ſine cura vacantia, & inanteà vacatura, tam in eadem vrbe quàm in eccleſiis, ciuitatibus, & diœceſibus dictorum epiſcopatuũ

consistentia, ac decreuit irritum, &c.

ITEM voluit idem dominus noster Papa quod concessa per Clementem prædecessorem suum, & de eius mandato expediatur in forma rationi congruit, sub die coronationis suæ, vt moris est: & idem quo ad concessa per fœlicis recordationis Leonem Papam x. & Adrianum Papam vj. etiam prædecessores suos ad sex menses duntaxat ab ipsa die coronationis incipiendos obseruari voluit.

RESERVATIO OMNIVM ECCLEsiarum, quas prædecessores tempore obitus reseruauerãt pariter beneficiorum nunc vacantium tanquam affecta.

ITEM declarauit omnium, & singularum ecclesiarum cathedralium, & monasteriorum prouisiones, quas præfati prædecessores sui ordinationi, & dispositioni eorum, necnon omnia & singula beneficia ecclesiastica, quæ dicti prædecessores etiã præfatæ dispositioni cum interpositione decreti reseruauerant: quæ quidem ecclesiæ, & monasteria, necnon sic reseruata beneficia tempore obitus eorundem prædecessorum vacabant: aut ecclesiæ, vel monasteria huiusmodi sic commendara, vel eis administratores deputati non fuissent, etiã tunc vacassent remansisse, & remanere per huiusmodi reseruationem,

seruationem,& decretum affecta nullúsque de illis præter Romanum pontificem,eâ vice se intromittere,vel disponere potuisse, siue posse quomodo: decernens irritum & inane,si secus de illis attẽtatum forsan erat tunc, vel imposterum contigerit attentari.

REVALIDATIO LITERARVM gratiam vel iustitiam continentium,ac restitutio in pristinum statũ ad exequendum,ac si inchoatio intra annum facta fuisset.

ITEM prædictus Dominus noster omnes & singulatibus ab ipsis prædecessoribus suis intra annum ante diem obitus eorum concessas gratiæ vel iustitiæ Literas tẽporibus debitis earum executoribus nõ pręsentatas omnino reualidauit,&in statũ pristinũ in quo videlicet ante fuerant, & eos pro quibus erãt obtentæ quoad hoc plenariæ restituit, ac decreuit per executores prædictos,vel ab eis subdelegandos perinde ad ipsarum executionem procedi posse,& debere,ac si executio huiusmodi temporibus prædictis inchoata fuisset.

ITEM reuocauit quascunque expectatiuas,& collationes,mutationes,ac reualidationes,& extensiones,eas quomodolibet concernentes, etiam si qui per eas in canonicos sub expectatione præbendæ,vel portionum creati aut recepti fuissent. Nec

non alias quàm super quibus per Cancellariã Apostolicam literæ in forma solita expediri consueuerunt, reseruationes etiam mentales, perinde ac si nõ emanassent de quibusuis etiam patriarchalibus, Metropolitanis, & aliis Cathedralibus ecclesiis, ac Monasteriis, & beneficiis vacaturis cum prouisionibus, & commendis aliisque dispositionibus, seu de promouendo & commendando, aliásque disponendo mandatis, & extensionibus inde secutis. Necnon absque consensu coadiutorias, seu coadiutorum deputationes, etiam cum successione, per dictum Clementem & alios Romanos Pontifices suos prædecessores in fauorẽ quoruncũq; & quibuscũq; etiã sanctæ Romanę ecclesię Cardinalib⁹, & sub quibusuis verborũ formis, etiã motu proprio & de Apostolicæ potestatis plenitudine seu Consistorialiter concessas, & factas; ac facultates nominandi, reseruandi, conferendi, commendandi, & alias disponendi, quę ab eisdẽ prædecessoribus emanarunt, illarúmque vigore factas nominationes, & reseruationes, quo ad ea in quibus nondum vere, non autem per decretum in illis appositum sunt sortitæ effectũ, nec alicui quascunque declarationes aut præseruatiuas, vel ex tunc prout ex die reuocationis huiusmodi restitutiuas & reualidatiuas clausulas, vel adiectiones, etiam si in eis decretum esset, illas ex tunc effectum sortitas esse, & ius in requisitum fore aduersus reuocationem huiusmodi, in aliquo suffragari, ac

ri,ac tenores & formas omnium præmissorum pro expressis habere voluit.

ITEM rationabilibus suadentibus caussis ipse D. N. omnes vniones, annexiones, incorporationes, suppressiones, extinctiones, applicationes, & dismembrationes etiam perpetuas de quibusuis Cathedralibus, necnon aliis ecclesiis, Monasteriis, dignitatibus, personatibus, officiis, ac locis & beneficiis ecclesiasticis per cessum, vel decessum, aut quãuis aliam dimissionem, seu amissionem qualiacunque fuerint inuicem vel aliis ecclesiis monasteriis mensis dignitatibus, personatibus, officiis, beneficiis, & piis, ac aliis locis vniuersitatibus etiam studiorum generalium, & collegiis etiam in fauorem sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalium, seu ecclesiis, monasteriis & beneficiis per eos obtentis quomodolibet apostolica, vel alia quauis autoritate factas quæ suum sortitæ non sunt effectũ, ac quęcunque concessiones, & mandata super vnionibus, annexionibus, & incorporationibus, ac aliis præmissis taliter faciendis reuocauit, cassauit, & irritauit, nulliúsque decreuit existere firmitatis: nec alicui quascunque clausulas, vel adiectiones in quibusuis Apostolicis etiam quæ Motu proprio aut ex certa scientia etiam consistorialiter processerant, & emanauerant literis, etiam si in eis decretum esset illas extunc effectũ sortitas esse, aut ius quæsitũ fore

quomodolibet contentas aduersas reuocationem, cassationem & irritationem huiusmodi voluit aliquatenus suffragari.

REVOCATIO FACVLTAtum concessarum quibuscunque.

ITEM reuocauit quascúque facultates concessas quibusuis patriarchis, archiepiscopis, episcopis, ac aliis prælatis & personis, necnon Apostolicæ sedis nunciis: ac fructuum, & prouentuum Cameræ Apostolicæ debitorum collectoribus de dispensando cum quibusuis personis super matrimonio contracto, vel contrahendo in gradu prohibito, ac super natalium & ætatis defectibus, & de incompatibilibus beneficiis ecclesiasticis in simile retinendis, necnon de notariis publicis creandis, ac de disponendo quomodolibet de quibusuis beneficiis ecclesiasticis, & aliàs à præmissis officia ipsorum nunciorum & collectorum directè non concernentes: Necnon facultates, & indulta, quibusuis cardinalibus, aut aliis personis de quibusuis beneficiis ecclesiasticis certarum ciuitatum, & diœcesum in quibus ipsi non erant, nec vnquam fuerant veri ordinarij collatores, sed de ipsorum ordinariorum consensu, aut etiam sine eorum consensu seu sede episcopali, vel etiam archiepiscopali vacañ. disponendi, aut vicarios perpetuos, seu temporales, qui etiam eisdem

dem cardinalibus aut personis huiusmodi beneficia conferrent, vel commendarent, deputandi, aut ipsi vicarij per quoscũq; Romanos Pontifices praedecessores suos deputati fuissent, etiam perinde ac si veri, & non ficti inibi ordinarij collatores essent: ac etiam cũ decreto quòd dispositiones de eisdem beneficiis absque corundem cardinalium vel personarum consensu, etiam per sedem Apostolicam pro tempore factæ nullius essent roboris quomodolibet cõcessa, etiam si in literis desuper confectis sint clausulæ restitutoriæ, reintegratoriæ, & derogatoriarum derogatoriæ, & aliæ efficatiores quas pro expressis haberi voluit, quo ad omnia in quibus facultates ipsæ nõ sunt sortitæ effectum, etiam si nũciis eisdem dictæ sedis legat. de latere competẽs sit concessa potestas. Decernens irritum, &c.

ITEM reuocauit quascunque facultates, & literas desuper confectas per quas quicũque sui praedecessores Romani Pontifices quibusuis personis ordinariam collationem seu aliam dispositionem beneficiorum ecclesiasticorum de iure vel consuetudine habentibus, & quauis etiã Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, vel alia dignitate, non tamẽ cardinalatus honore fungentibus, quauis consideratione vel intuitu seu etiam Motu proprio & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine concesserant, vt quandiu viuerent vel suis ecclesiis, seu monasteriis præessent, aut ad aliud tem-

pus de beneficiis ecclesiasticis generaliter reseruatis seu affectis ad eorũ collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, aut quãuis aliam dispositionem communiter vel diuisim spectantibus disponere liberè & licitè valerent, aut etiam ad id per eosdem prædecessores vicarij perpetui vel ad tempus constituti forent.

DE DICTIONIBVS NVMERALIbus in literis Apostolicis ponendis.

ITEM vt in Apostolicis literis cõmittendi crimẽ falsi peramplius tollatur occasio, voluit, statuit, & ordinauit, ꝙ in anteà dictiones numerales quæ in dictis literis ante Calendas nonas & idus immediatè poni consueuerunt per literas, & syllabas extensæ scribantur: & illę ex præfatis literis in quibus huiusmodi dictiones aliter scriptæ fuerint, ad bullariam nullatenus mittantur.

DE CONCVRRENTIBVS SVPER beneficio iuxta qualitatem.

ITEM voluit quòd de concurrentibus super vacantibus, seu certo modo vacaturis beneficiis, illis quibus gratiæ motu proprio conceduntur: cæteris simili modo gratias non habentibus, aliàs graduati non graduatis: & inter graduatos magis graduati, aut

ti, aut inter æqualiter graduatos prius graduati: Necnon colorato titulo possessores non possessoribus, ac inter personas alias: in curia præsentes absentibus ab ea, ac inter præsentes non beneficiati beneficiatis, & similiter inter absentes, & cæteris paribus oriūdus non oriundo: & diœcesanus nō diœcesano, in reliquis verò singuli qui prius apostolicas desuper literas eorum executoribus pręsentauerint aliis in ipsorum de quibus agi contigerit beneficiorum assecutione præferantur.

DE NON TOLLENDO IVS quæsitum per quamcunque commissionem.

ITEM ne per varias quæ pro commissionibus seu mandatis & declarationibus habendis in causis plerunque fiunt suggestiones iustitia postponatur, idem dominus noster decreuit & declarauit suæ intentionis fore quòd deinceps per quamcunque signaturam seu cōcessionem aut gratiam, vel literas apostolicas pro cōmissionibus seu mandatis aut declarationibus huiusmodi, etiam si motu proprio & ex certa scientia, ac etiam ante motam litē à sanctitate sua emanauerint, vel de eius mandato faciendas, nulli ius sibi quæsitum quomodolibet tollatur.

IN DE-

IN DECIMOQVARTO ANno in cathedralibus, in decimo autē anno in collegiatis ecclesiis possunt habere canonicatus & præbendas

ITEM quòd prouisiones seu concessiones, vel mandata de prouidendo de cathedralium ecclesiarum canonicatibus & præbendis, quæ pro quibusuis personis si.xiiij. suæ ætatis annum non compleuerint quomodolibet emanauerint, nisi eis (quod illos in minori ætate recipere possint) per sedem Apostolicam specialiter concessum fuerit: & quæcunq; dispositiones de canonicatibus & præbendis in collegiatis ecclesiis, si impetrantes maiores decem annis non fuerint, & de hoc in impetrationibus huiusmodi expressa mentio non fiat, nullius roboris sint vel momenti, & habeantur pro infectis.

DE INFIRMIS, EORVM beneficia resignantibus.

ITEM voluit quòd si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficiū siue simpliciter, siue ex causa permutationis; & postea infra viginti dies à die per ipsum resignantē præstandi cōsensus computandos de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium quauis auctoritate cōferatur per resignationem sic factam, collatio huiusmodi nulla sit:

ipſumque beneficium nihilominus per obitum cen ſeatur vacare.

CVI CONCEDITVR PROVIDEde parochiali eccleſia debet intelligere,& loqui idioma illius patriæ.

ITEM voluit quòd ſi cõtingat ipſum alicui perſonæ de parochiali eccleſia prouidere ſeu mandare prouideri, vel gratiam expectatiuam concedere, niſi dicta perſona intelligat, & intelligibiliter loqui ſciat idioma loci vbi huiuſmodi eccleſia conſiſtit, prouiſio ſeu mandatum & gratia deſuper quo ad parochialem eccleſiam nullius ſint roboris vel momenti.

DE BENEFICIO IMpetrato per obitum viuentis.

ITEM ſi quis ſupplicauerit ſibi de beneficio quocunque tanquam per obitum alicuius licet tunc viuentis vacante prouideri,& poſtea per obitum eius vacet prouiſio & quæuis alia diſpoſitio dicto ſupplicanti per obitum huiuſmodi denuò faciendæ, nullius ſint roboris vel momenti.

DE VNIONIBVS ET VNIOnum confirmatione.

ITEM voluit quòd petentes beneficia ecclesiastica aliis vniri, teneantur exprimere verum annuum valorem secundũ communem æstimationem, tam beneficij vniendi quàm illius cui vniri petitur: alioquin vnio non valeat. & semper in vnionibus commissio fiat ad partes vocatis quorum interest, & idem voluit obseruari in confirmationibus vnionum factarum.

DE MENDICANTIBVS transeuntibus ad alios ordines.

ITEM de mendicantibus qui ad alios ordines transierunt pro tempore, voluit constitutionem fe. re. Martini papæ quinti prædecessoris sui desuper factam, & in libro cancellariæ Apostolicæ descriptã, quæ incipit, Viam ambitiosæ cupiditatis, &c. firmiter obseruari.

DE MALE PROMOTIS, SEV ordinatis ad sacros ordines.

ITEM de clericis extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, aut absque dimissoriis literis ad sacros ordines se promoueri facientibus, pro tempore etiam voluit constitutionem piæ me. Pij Papæ. ij. similiter prædecessoris sui desuper editam &

tam & in dicto cancellariæ Apoſtolicæ libro deſcriptam, quæ incipit, Cùm ad ſacrorum ordinum, &c. pari modo obſeruari.

DE MONETA.

ITEM declarauit idem dominus noſter, quòd libra turonenſium paruorum, & florenus aurei de camera pro æquali valore in concernentibus literas & cameram Apoſtolicas computari & æſtimari debeant.

DE BENEFICIIS VACATVRIS per promotionem ad eccleſias vel monaſteria.

ITEM præfatus dominus noſter Papa voluit, decreuit, & ordinauit, quòd quæcunque conceſsiones gratiæ & mãdata etiam motu proprio, & cum derogatione huius conſtitutionis, quæ ab eo pro quibuſuis perſonis emanauerint de prouidendo eis de quibuſuis beneficiis vacaturis per promotionem quorumcunque ad eccleſiarum & monaſteriorum regimina, ſi huiuſmodi conceſsiones & mandata diem promotionis promouendorum ipſorum præceſſerint: Necnon quæcunq; collationes, prouiſiones, ac diſpoſitiones pro tempore faciendæ de præmiſsis, ac quibuſuis aliis beneficiis eccleſiaſticis ſecularibus & regularibus, quæ per promouendos

vel assumendos ad quascunque prælaturas inter illarum vacationis & huiusmodi promotionis vel assumptionis tempora simpliciter vel ex causa permutationis vbicunque resignari, vel alias dimitti contigerit cum inde secutis pro tempore sint cassæ & irritæ nulliusque roboris vel momenti.

NON IVDICETVR IVXTA formam supplicationum, sed literarum expeditarum.

Item cum ante confectionem literarum gratia Apostolica sit informis: voluit, statuit, & ordinauit, idē dominus noster quòd iudices in Romana curia & extra eam pro tempore etiam si sint sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinales causarum Palatij Apostolici auditores, vel quicunque alij non iuxta supplicationum signatarum super quibusuis impetrationibus vel concessionibus nisi in dicta curia duntaxat sint commissiones iustitiam continentes per placet, vel per sanctæ Romanæ ecclesiæ vicecancellarium iuxta facultatem super hoc sibi concessam signatæ, sed iuxta literarum super eisdem impetrationibus & concessionibus confectarum tenores & formas iudicare debeant, decernens irritum &c. & si literæ ipsæ per præoccupationem vel aliàs minus bene expeditæ reperiantur, ad illorum quorum interest instantiam ad Apostolicam

Cancellariam remitti poterunt per eius officiales quibus huiusmodi tenores& formas restringere cõuenit,ad formas debitas reducendæ.

DE REGVLIS CANCELLariæ producendis.

ITEM attendens idem dominus noster Papa ꝙ super habendis de cancellaria Apostolica regulis & constitutionibus inibi descriptis faciliter per eosquí in Romana curia indiguerint ad ipsam cancellariá recursus dirigi potest,nec consultum foret,quòd super earundem regularum & constitutionum quas iuxta varietatem occurrentium causarum & negotiorum aliquotiens immutari conuenit probando tenore vel effectu testium plerunque tenacem desuper memoriam non habentium depositionibus stari deberet, voluit,statuit, & ordinauit, quòd deinceps quilibet ex auditoribus causarũ palatij apostolici, & alij etiam si sanctę Romanæ ecclesiæ sint cardinales, in ipsa curia pro tempore deputatis auctoritate Apostolica iudicibus, etiam in causis actu pẽdẽtibus super huiusmodi tenore vel effectu, probando duntaxat stet fidémque adhibeat schedulæ seu scripturæ desuper à duobus de maiori parco ꝙ danda sit à tergo signatæ, & etiam duobus aliis literarum Apostolicarũ abbreuiatoribus in ipsa cancellaria auscultatæ, & domini Vicecancellarij,seu

dictam cancellariam regentis manu subscriptæ, vt moris est: quicquid autem secus fieri cõtigerit nullius sit roboris vel momenti.

DE SVRROGANDIS collitigantibus.

ITEM dominus noster litium succindere cupiens anfractus, & ne noui collitigantibus aduersarij dentur prouidere, voluit, statuit, & ordinauit quòd quotiens deinceps aliqué super quouis ecclesiastico beneficio collitigátem in iure vel ad ius, si quod forsan eius aduersario in dicto beneficio competierit surrogari cõcesserit, dummodo præfatus collitigans in dicto beneficio intrusus non fuerit, nec super eo contra dictum aduersarium postquam illud per triennium pacificè possederat, lis tunc mota fuerit, aliorum quomodolibet de præmisso iure, siue tunc vacet, vel cum vacauerit, impetrationes vel concessiones, etiam motu proprio intra mensem ante concessioné huiusmodi factæ nullius sint roboris vel momenti: & nihilominus fe. re. Pauli. ij. & Innocentij. viij. ac Adriani. vj. Romañ. Pontificũ prædecessorum suorũ vestigiis inhærendo cupiens eorum fraudibus obuiare, qui viuentium beneficia illorum, præsertim quibus aut propter senium, aut infirmitatem imminet vitæ periculum impetrant vt illis decedentibus tanquam collitigantes in il-

lorum iuribus facilius surrogentur, voluit vt deinceps nullius in iure vel ad ius in beneficio defuncti, quòd illo viuente in casibus præmissis vel similibus impetrauit aliquo modo surrogetur, ac surrogatio, & gratia si neutri, si nulli, siue nouæ prouisionis, aut perinde valere taliter impetranti nullatenus suffragetur. quòd etiam strictissimè obseruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationem & amotionem ex quibusuis criminibus, & excessibus forsan perpetratis, etiam si vsque ad diffinitiuam sententiam, quæ tamen in rem non transiuerit iudicatam processum foret.

NON. VALET IMPETRATIO per obitum, nisi præcesserit congruum tempus.

ITEM voluit, & ordinauit quòd omnes gratiæ quas de quibusuis beneficiis ecclesiasticis cum cura vel sine cura secularibus & regularibus per obitum quarumcunque personarum vacantibus inanteà fecerit, nullius roboris vel momenti sint, nisi post obitum & ante datam gratiarum huiusmodi tantum tempus effluxerit, quòd interim vacationes ipsæ de locis in quibus personæ prædictæ decesserint, ad notitiam eiusdem domini nostri verisimiliter potuerint peruenisse.

NON

NON VALENT COMMISSIONES, nec processus causarum super gratia nisi literis expeditis.

ITEM quòd omnes & singulæ causarũ commissiones quas inanteà fieri contigerit obtentæ, vel occasione concessionum duntaxat apostolicarum de beneficiis ecclesiasticis gratiarũ super quibus apostolicæ literæ confectæ non fuerint, ac processus desuper habendi nullius sint roboris vel momenti.

DE IMPETRATIONE BENEficiorum vacantium per obitum familiarium cardinalium.

ITEM voluit quòd impetrans beneficium vacans per obitum familiaris alicuius cardinalis teneatur exprimere nomen, & titulum ipsius cardinalis, & si ille in curia fuerit eius ad id accedat assensus aliàs desuper gratia sit nulla. & idem seruari voluit etiam si dicti familiares eorundem cardinalium familiares esse desierint, seu ad aliorum cardinalium familiaritatem similem transierint, quo ad beneficia quæ familiaritate priori durante obtinuerint, & in quibus priori ipsa familiaritate durante ius eis competierit, ita quòd quorum ad illa cardinales prius familiares fuerint suum habeant

adhibere consensum. ac felicis. re. Sixti.iiij. Innocentij. viij. & Adriani.vj. Romañ. Pontificũ prædecessorum suorum inhærendo vestigiis, declarauit præsentem constitutionem locum non habere in illis beneficiis, quæ non solùm ratione familiaritatis continuæ commensalitatis huiusmodi, sed etiam ratione officiorum, quæ familiares ipsi tempore obitus eorum in dicta curia vel extra eam obtinerent, aut anteà obtinuissent dictæ dispositioni generaliter reseruata vel affecta fuisse apparerent. Necnon illos quo ad effectum dictæ constitutionis familiares eorundem cardinalium censeri, qui ipsorum cardinalium familiares continui commensales ad minus per quatuor menses fuisse probarentur. Decernens irritum, &c.

ITEM idem dominus noster ad euitandum lites & contentiones quæ ex præcedenti sua constitutione exoriri possent, vestigiis prædecessorum suorum inhærendo, voluit, statuit, & ordinauit ꝙ si beneficia quæ per obitum familiarium continuorum commensalium eorundem cardinalium in futurum vacabunt cessantibus apostolicis reseruationibus ad alterius cardinalis collationem, vel aliam dispositionem pertinere deberent in dicta præcedenti constitutione non comprehendantur, quo ad hoc vt in prouisionibus talium beneficiorum super expeditione literarum illius cardinalis cuius familiaris defunctus ille extitit cõsensus requiri debeat,

ſed beneficia huiuſmodi ad collationem & quanuis aliam diſpoſitionem Cardinalis ordinarij collatoris vt præfertur libere ſpectare cenſeantur, & ſi apud ſedem Apoſtolicam beneficia huiuſmodi per obitum dictorum familiarium vacauerint, tunc in prouiſione huiuſmodi taliuin beneficiorum ſuper expeditione literarum illius Cardinalis exigatur cõſenſus, ſi in Romana curia præſens fuerit, ad quem eorundem collatio vel diſpoſitio vt præfertur pertinere deberet.

SIGNATVRA PER FIAT PRAEfertur illi per conceſſum.

ITEM voluit idem dominus noſter quòd concurrentibus eadem die ſuper quocunque beneficio per Fiat, & conceſſum ſignaturis ex eis per Fiat etiam vt petitur habens alteri per conceſſum etiam motu proprio habenti præferatur.

DE IMPETRANDO BENEficium, etiam per annum pacificè poſſeſſum.

ITEM idem dominus noſter vt improbi lites exquirentium motus reprimantur, voluit, ſtatuit, & ordinauit quòd quicunque beneficium eccleſiaſticum tunc per annum immediatè præcedentem

pacificè

pacificè possessum, & quod certo modo vacare prętenditur deinceps impetrauerit, nomen, gradum & nobilitatem possessoris eiusdem, & quot annis illud ipse possedit ac specificam & determinatam, ex qua clarè poterit constare quòd nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius competat, causam in huiusmodi impetratione exprimere, & intra sex menses ipsum possessorem ad iudicium euocari facere, causámque ex tunc desuper intra annum vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiuè prosequi debeat & teneatur, alioquin impetratio prædicta & quæcunque inde secuta nullius existant firmitatis. & idem impetrans de damnis & interesse possessorem prædictum propterea contingentibus ei satisfacere, & si possessorem ipsum iniustè friuolè & indebitè molestasse repertus extiterit quinquaginta florenos aurei persoluere cameræ Apostolicæ sit astrictus, nec alius quàm præmissæ vacationis modus etiam per literas si neutri aut surrogationis vel aliàs, sibi quo ad hoc vt beneficium huiusmodi ea vice consequi aut obtinere valeat quomodolibet suffragetur, illúdque nullatenus inanteà litigiosum propterea censeatur.

DE TRIENNALI POSsessore non molestando.

ITEM statuit & ordinauit idem dominus noster, quòd si quis quæcunque ecclesiastica beneficia qualiacunque sint absque simoniaco ingressu ex quouis titulo Apostolica vel ordinaria collatione aut electione & electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione, & institutione illorũ ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, prouisio, electio & præsentatio, seu quæuis alia dispositio pertinet, per triennium pacificè possederit, dummodo in beneficiis huiusmodi (si dispositioni Apostolicæ ex reseruatione generali in corpore iuris clausa reseruata fuerint) se non intruserit, super eisdem beneficiis taliter possessis molestari nequeat, necnon impetrationes quaslibet de beneficiis ipsis sic possessis factas irritas & inanes censeri debere decreuit, antiquas lites super illis motas penitus extinguendo.

DE PVBLICATIONE FACIENDA in beneficiis resignatis.

ITEM idem dominus noster statuit & ordinauit quòd quæcunque beneficia ecclesiastica siue in Romana curia siue extra eam resignata, nisi de illis factæ resignationes si in eadem curia infra sex menses, si verò extra dictam curiam factæ sint, infra mensem ex tunc vbi dicta beneficia consistunt publicatæ fuerint, vel possessio illorum ab eis quos id contingit petita extiterit, si resignantes ista postmodum

modum in eorundem resignatorum beneficiorum possessione decesserint, non per resignationé sed per obitum huiusmodi vacare censeantur, collationes quoque & quæuis aliæ dispositiones de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ & inde secutæ nullius sint roboris vel momenti.

DE NON APPELLANDO ANte diffinitiuam sententiam.

ITEM idem dominus noster, vt litibus finis celerius imponatur, & litigantium parcatur sumptibus & expressis, suorum prædecessorum constitutionibus & statutis inhærédo, statuit & ordinauit quòd in causis in Roma. Curia pendétibus, & quas imposterum quouis modo contigerit agitari, nulli ante diffinitiuam sententiam liceat appellare, nec appellatio si fuerit emissa, debeat admitti: nisi ab interlocutoria quæ vim habeat diffinitiuæ, vel à grauamine minime concernente negocium principale, quod non possit per appellationem à diffinitiua sententia reparari: nullisque causæ appellationum huiusmodi committantur, nisi in commissione exprimatur quòd interlocutoria vim diffinitiuæ habeat, vel grauamen sit tale quod in appellatione à diffinitiua non valeat reparari. Alioquin appellationes & commissiones imposterum ac quicquid inde secutum fuerit nullius sint

roboris vel momenti, commissionibus appellationũ iam iudicibus præsentatis, & exhibitis in suo robore permansuris, in quibus latis super eisdem sententiis secundo vel vlterius ab eis non liceat appellare, appellantes verò & appellationes etiam ab interlo-riis, & grauaminibus huiusmodi suo vel alterius nomine prosequentes, si succubuerint vltra expensas & damna ad quæ resarcienda de iure condemnatus compellitur viginti florenorum auri pœna mulctetur.

COMMISIONI POST CONclusionem non stetur nisi derogetur conclusioni.

ITEM statuit & ordinauit quòd in cõmissionibus de iustitia seu mandatis etiã consistorialibus per eum de eius mandato vel autoritate in causis in quibus conclusum existat imposterum concedendis, etiam si in eis de conclusione huiusmodi implicitè vel explicitè mentio facta fuerit, nihil censeatur esse concessum, nisi per concessioné commissionis huiusmodi conclusioni derogetur expresse.

DE LITERIS EXPEDIENDIS.

ITEM voluit & ordinauit quòd si aliqui religiosi petant aliquod beneficium ad nutum reuocabile

cum clausula quòd exinde pro solo nutu Abbatis vel superioris amoueri non possint literæ quo ad ipsam clausulam nullatenus expediantur nisi idem. S. D. N. ponat in signatura quòd non possint amoueri vel ad partem clausulam ipsam concedat.

DE CLAVSVLIS PONENDIS IN resignatione beneficij.

ITEM si committatur alicui beneficij resignationis receptio, ponatur clausula, attentè quoque prouideas, &c. & si ex causa permutationis resignationes fiant, ponatur clausula, quòd neuter permutantium ius acquirat, nisi quilibet ipsorum ius habuerit in beneficio per ipsum resignato.

DE SVPPLENDIS DEFECTIBVS

VOLVIT quòd si petantur suppleri defectus in genere, nullatenus literæ desuper concedantur, nisi in petitione desuper huiusmodi defectus exprimantur, vel per Fiat petitur, supplicatio signata fuerit.

DEROGATIO IVRIS patronatus.

ITEM

ITEM voluit quòd super quouis beneficio ecclesiastico de iure patronatus laicorum non expediantur literæ nisi ponatur expressè quòd tale beneficium tanto tempore vacauit quòd eius collatio ad sedem Apostolicam legitimè est deuoluta, vel quia tempus patronis laicis ad præsentandum à iure præfixum, lapsum existat, aut ad id patronorum ipsorum accedat assensus, & si per ipsum iuri patronatus huiusmodi derogari contigerit: si ius huiusmodi ad aliquem regem, ducem, marchionem, vel alium principem pertineat, & de hoc in literis prouisionis vel mandati de prouidendo de dicto beneficio mentio facta non fuerit, non cēseatur iuri huiusmodi quomodolibet fore derogatum.

DE COMMENDIS.

ITEM voluit quòd nulli seculari de regulari, nec religioso de seculari beneficiis commendadetur, nisi in signatura, vel per clausulam ad partem super petitione commendæ, huiusmodi de cōmenda ipsa fiat mentio.

DE REFOTMATIONIBVS.

ITEM voluit, statuit, & ordinauit quòd super quibuscunque reformationibus signatis super

impetrationibus quorumcunque beneficiorum vacantium, vel certo modo vacaturorum, in quibus petitur quòd literæ super prima data expediri possint, si ex huiusmodi expeditione sub tali data mirumque videatur posse fieri præiudicium, literæ huiusmodi sub ipsa prima data nullatenus expediantur, nisi reformationes huiusmodi per fiat: & sub prima data signatę fuerint.

DE BENEFICIIS RESIGNATIS IN Cancellaria, & de resignantibus beneficia, ac consensu in pensionem.

ITEM voluit & ordinauit quòd super resignatione cuiuscunque beneficij ecclesiastici seu cessione iuris in eo, quam in manibus suis, vel in cancellaria apostolica fieri contigerit, apostolicæ literæ nullatenus expediantur, nisi resignans vel cedés (si præsens in Romana curia fuerit) personaliter: alioquin per procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum expeditioni huiusmodi in eadem cancellaria expressè consenserit & iurauerit, vt moris est: & si ipsum resignantem vel cedentem pluries super vno & eodem beneficio in fauorem diuersarum personarum successiuè consentire contigerit, voluit sanctitas sua quòd primus consensus tenere debent, & alij posteriores consensus, ac literæ illorum prætextu etiam sub priori data

expeditæ pro tempore nullius sint roboris, vel momenti, nec literæ reseruationis, vel assignationis, etiam motu proprio cuiuslibet pensionis annuę super alicuius beneficij fructibus expediri possint, nisi de consensu illius qui pensionem prædictam persoluere tunc habebit.

DE INGRESSV RELIGIONIS.

ITEM non detur literæ super beneficiis vacaturis per ingressum religionis nisi ille præcesserit datā desuper petitionis.

QVOD NON VALET IMPETRAtio facta per modum in Cancellaria exprimendum.

ITEM voluit quòd si petatur aliquod beneficium vacans per modum in Cancellaria Apostolica exprimendum talis impetratio non valeat, nec literæ desuper expediantur.

CVM EXPRIMITVR NOMEN proprium iudicis & dignitatis, iudex per seipsum tenetur exequi mandatum.

ITEM voluit, statuit, & ordinauit quòd quotiescunque per signaturam suam, vel de eius mandato

dato factam super exequendis aliquibus, cum adiectione proprij nominis, vel dignitatis cuiusuis iudex detur, literæ desuper expediantur cum expressione quòd idem iudex executioné faciat p seipsú.

DE DISPENSATIONIBVS IN gradibus consanguinitatis.

VOLVIT quòd in literis dispensationum super aliquo gradu consanguinitatis, vel affinitatis, aut aliàs prohibito ponatur clausula, si mulier rapta non fuerit, & si scienter, ponatur clausula addita in quinterno.

SVPER DEFECTV NANALIVM.

VOLVIT q in dispensationibus super defectu nataliú q possint succedere in bonis téporalib⁹, ponatur clausula q nó piudicetur illis ad quos successio bonorú ab ītestato ptinere debeat.

SVPER DEFECTV AETATIS.

ITEM quòd per quācunque signaturam in quauis gratia nullatenus dispensatio veniat, nisi dicta gratia totaliter effectum huiusmodi dispensationis concernat, vel aliàs nihil conferat, aut operetur, & si super defectu ætatis fit dispensatio huiusmodi, de duobus duntaxat annis dari valeat,

habita prius per testes idoneos vel aliàs informatione quo ad idoneitatem personę cui dicta dispensatio conceditur.

SVPER DEFECTV NATALIVM ex nobilibus,& graduatorum.

Item voluit quòd super defectu natalium dentur graduatis, seu de magnis nobilibus genitis per simplicem signaturam quatuor, etiam si canonicatus & præbédæ cathedralium, seu collegiatarũ ecclesiarum,& per fiat vt petitur, quatuor si petantur dummodo canonicatus,& prebédæ cathedralium ecclesiarum, vel dignitates non existant.

DE INCOMPATIBILIBVS.

Volvit quòd super obtinédis incõpatibilibus beneficiis in theologia magistris,& in iure canonico, vel ciuili doctoribus,& in aliis cum rigore examinis, ac in eadem theologia licétiatis, aut bachalariis formatis, ac magnis nobilibus per fiat quinquennium,& addito vt petitur quo ad vixerint ad duo incompatibilia, aliis verò, per fiat biennium, & addito vt petitur triennium ad duo, dummodo non sint duæ dignitates maiores post pontificales seu principales, aut duæ parochiales ecclesiæ vel tales mixtim cum potestate permutandi si petatur.

DE OBTINENDIS DVABVS PArochialibus ecclesiis vel dignitatibus principalibus.

ITEM voluit & ordinauit quòd per quamcunque signaturam deinceps faciendam nulli cuiusuis dignitatis, status, gradus, & conditionis fuerit, detur dispensatio quod duas parochiales ecclesias, vel dignitates maiores post pontificales, in cathedralibus, seu principales in collegiatis ecclesiis, vel vnam cum reliqua earum insimul retinere valeat, nisi ipsæ ecclesiæ parochiales, adeò contiguæ & inuicem propinquæ sint, quod ipsis per vnum commode deseruiri possit illarúmque fructus, &c. insimul vltra .xxiiij. florenos auri de camera, secundum communem extimationem non valeant annuatim, & de hoc in literis dispensationis huiusmodi expressa mentio fiat, vel nisi super obtinendis duabus ex huiusmodi dignitatibus vel parochialibus ecclesiis, insimul pro magnis nobilibus magistris vel bachalariis in theologia formatis, vel doctoribus, seu licentiatis in altero iurium per verba dispensamus, & de speciali signatura sufficiens habeatur, & super illis parochialibus ecclesiis huiusmodi signatura de parochialibus mentio fiat, & similiter in dispensationum ad incompatibilia prorogationibus obseruetur.

NVLLI SVFFRAGETVR DISPENSATIO nisi literis confectis.

ITEM cum concessiones super gratiis dispensationum quarumcunque quibusuis per ipsum dominum nostrum concessarum, vel concedendarum per regulas Cancellariæ Apostolicæ sint prouidè limitatæ, licet aliquando in petitionibus super huiusmodi concessionibus oblatis multa sint petita: ne quis talium concessionum prætextu, id. dispensatiuè tenere, aut facere præsumat, ad quod concessiones huiusmodi se non extendunt: voluit idem dominus noster quòd nulla talis dispensatio cuiquã suffragetur, antè quàm super ea literæ apostolicæ sint confectæ.

DE NON PROMOVENDIS AD sacros ordines.

ITEM voluit quòd secum petentibus dispensari, vt ratione beneficiorũ non teneantur se facere promoueri in Rom. curia, vel in studio per fiat septénium, aliàs verò quinquennium detur; dummodo intra annum à tempore datæ dispensationis huiusmodi ad subdiaconatus ordinem sint promoti.

DE FRVCTIBVS IN ABSENTIA percipiendis.

ITEM de fructibus in absentia percipiendis detur in Roma.curia, vel in studio resſidédo per quancunque ſignaturam ſeptennium,& alibi quinquennium.

DE DVOBVS DECANATIBVS in Alemania non obtinendis.

ITEM, idem dominus noſter attendens quòd in Alemaniæ partibus cathedraliũ,& collegiatarũ eccleſiarum decanatibus animarum cura,& onus incumbit capitulo præſidenti defectus, & negligentias diuinorum,ac alios exceſſus corrigendi, & ſingula in eccleſiis ipſis, vt debito ordine dirigantur diſponendi & ordinandi,quodq́ue non abſque graui diſpendio eccleſiaſticæ diſciplinæ & ſtatus eccleſiarum ipſarum vnus tales plures decanatus obtinere poſsit fe.re.Pij.ij.& Iulij etiam.ij.prædeceſſorum ſuorum veſtigiis inhærendo,voluit,ſtatuit, & ordinauit præfatus dominus noſter, quòd nulla per eum vel ſedem apoſtolicam cuiquam in dictis partibus conceſſa,vel per eum concedenda de quibuſuis dignitatibus,& aliis incompatibilibus beneficiis in ſimul obtinendis diſpenſatio ſibi ſuper duobus talibus decanatibus in ſimul recipiẽdis & recipiẽdis & retinẽdis quomodolibet ſuffragetur:quinimo ꝙ quilibet huiuſmodi duos tales decanatus in ſimul diſpẽſatiuè ĩ eiſdẽ ꝑtibus obtinẽs teneatur infra

annum alterũ ex illis pro alio compatibili, & quòd talis decanatus non ſit aut quòd diſpenſatiuè obtinere poſsit incõpatibili beneficio permutare, alioquin huiuſmodi anno elapſo, ille ex huiuſmodi decanatibus quem primo aſſecutus fuerit vacare cenſeatur eo ipſo.

DE INDVLGENTIIS.

ITEM voluit quòd in literis indulgentiarum ſolum dentur feſta per cancellariam dari ſolita, & ꝙ durent per viginti annos, niſi petantur pro vna die, & tunc durent perpetuò.

DE CLAVSVLIS PONENDIS in literis indulgentiarum.

ITEM voluit ꝙ in literis indulgentiarum ponatur quòd ſi eccle. ſiue capellæ, vel aliàs aliqua indulgentia fuerit per ipſum cõceſſa de qua inibi ſpecialis mentio facta non ſit huiuſmodi literæ ſint nullæ.

SVPER INDVLGENTIIS conceſsis ad inſtar.

ITEM voluit idem dominus noſter quòd literæ non expediantur ſuper indulgentiis ad inſtar, niſi ſpecificentur.

DE TEM-

DE TEMPORIBVS indulgentiarum.

ITEM voluit quòd per Fiat si ecclesia cathedralis vel insignis collegiata, aut solenne monasteriũ fuerit, tres alioquin duo anni & totidem quadragenæ: & per Fiat vt petitur cathedrali collegiatæ vel monasterio quatuor, aliis tres anni dentur, pro singulis verò diebus octauarum centum dies apponantur: & pro capella per Fiat vnus, & per Fiat vt petitur duo anni concedantur.

DE BENEFICIIS VACANTIbus, & certo modo vacaturis.

ITEM voluit & ordinauit quòd in gratiis beneficialibus vacantibus, aut certo modo vacaturis factis quibuslibet, si plura petantur beneficia, vnum cuiuscunque annui valoris per simplicem signaturam, & additio vt petitur duo aut tria & non vltra beneficia petita veniant, dummodo etiam illorum fructus, &c. centum libras turoneñ. paruorum secundum communem æstimationem, siue tantũdem in alia moneta non valeant annuatim.

DE VALORE BENEficiorum exprimendo in impetrationibus.

ITEM voluit quòd in gratiis quas quibusuis personis de beneficiis vacantibus seu certo modo vacaturis fieri contigerit, illorúmque & aliorum quorumcunque beneficiorum quæ dictæ personæ tunc obtinuerint, seu de quibus eis fuerit prouisum, vel concessum, aut mandatum prouideri verus annus per marchas argenti sterlingorũ, vel libras turoneñ. paruorum, seu florenos auri, aut ducatos vel vncias auri, seu aliam monetam, valor secundum communem æstimationem exprimatur, nisi personæ prædictæ beneficia quæ tunc obtinuerint, aut in quibus, vel ad quæ ius eis competit iuxta ipsarum oblationes vel aliàs dimittere teneantur, alioquin gratiæ præfatæ sint nullæ. & idem seruetur in gratiis quas à Sanct. sua motu proprio emanare contigerit, quo ad beneficia de quibus per Sanct. suam pro tempore prouidetur seu prouideri mandatur, aut aliàs disponitur, ac literis per quas etiam pro tempore ad ecclesiarum patriarchalium, metropolitanarum & cathedralium, ac monasteriorum regimina promotis conceditur, quòd monasteria & alia beneficia ecclesiastica secularia & regularia per eos obtenta, & in quibus & ad quæ ius eis competit retinere possint.

DE CLAVSVLIS IN BEneficiis vacantibus ponendis.

VOLVIT & ordinauit quòd quando prouidet ſeu mandat prouideri alicui de beneficio eccleſiaſtico vacante, tunc dari poterũt clauſulæ ſi petantur, etiam ſi illud quouis modo, &c. ſeu per conſtitutionem execrabilis vacet, ac ſpecialiter reſeruatũ inter alios litigioſum ſit, & eius collatio deuoluta fuerit, & ſi pro collitigante vel ſurrogationem aut ſi neutri vel ſi nulli, &c. petente: ſi tunc lis ſpecifice exprimatur, nec detur aliqua generalis reſeruatio diſpoſitiuè, niſi deſuper in conceſsione ſpecialis, & expreſſa ac purè, & non ſub conditione mentio fiat, & tunc reliquæ reſeruationes inibi contentæ veniant. Si verò tempore expeditionis inde literarum generalis reſeruatio huiuſmodi probari non poſsit, aut in nouis prouiſionibus, ſeu pro collitigantibus ſi neutri vel ſi nulli, &c. ſit expreſſum quòd ab aliquibus aſſeritur illum cuius beneficium conceditur collectorem, ſubcollectorem, abbreuiatorem vel familiarem, &c. fuiſſe, clauſula ponatur etiam ſi dictum beneficium ex eo quòd talis collector vel ſubcollector, abbreuiator ſeu familiaris, &c. fuit, diſpoſitioni Apoſtolicæ generaliter reſeruatum exiſtat: dummodo non ſit in eo alicui ſpecialiter ius quæſitum, in reliquis verò nulla clauſula detur, vnde reſeruatio generalis elici poſsit, niſi deſuper ſignatura per duplex Fiat ſignata ſit, aut reformatio vel aliàs ſpecialiter habeatur.

QVALITATES BENEFICIORUM exprimantur in impetratione.

ITEM voluit ꝙ super beneficiis ecclesiasticis de qualitatibus illorũ, videlicet an dignitates personatus vel officia sint eisque cura immineat animarũ, & ad illa consueuerint qui per electioné assũmi mentio fiat: aliàs gratiæ desuper factæ sint nullæ, & si qualitates huiusmodi affirmatiuè vel conditionaliter non exprimantur, negatiua expressio desuper fiat, in beneficiis quæ tales qualitates, vel ex eis aliquas consueuerunt habere.

DE BENEFICIIS VACANTIbus per contractum matrimonij.

ITEM si reseruetur beneficium per contractum matrimonij non dentur alij modi vacationum de futuro, nec censeatur beneficium reseruatum specialiter vel affectum, nisi sequatur matrimonium: sed in beneficiis per promotionem vel assecutionem, aut ingressum religionis vacaturis ponatur clausula etiam si non petatur cum beneficia huiusmodi præmisso vel alio quouis modo, &c. præterquam per obitum obtinentis vacare contigerit etiam si vacent.

DE RELIGIOSIS RECIPIENdis quæ clausulæ dabuntur.

ITEM

ITEM voluit quòd si petatur aliquem in religiosum recipi,& sibi de quouis beneficio ecclesiastico prouideri per simplicem signaturam fiat receptio huiusmodi dũtaxat detur adiectio, si petens idoneus sit,& aliud canonicũ non obsistat.& exprimatur si certus numerus regularium sit ibidem; cui etiã non derogetur nisi expresse cõcedatur,& si numerus iste non existat ponatur dũmodo receptionis locus huiusmodi nimiũ propterea nõ grauetur.

DE TRANSLATIONE RELIGIOsorum,& impetratione beneficiorum.

ITEM si regularis petat sibi de beneficio ab aliquo monasterio vel alio regulari loco dependente prouideri,& appareat ex petitione huiusmodi quòd alterius monasterij vel loci religiosus sit: licet inibi translatio non petatur, nihilominus illa veniat.

DE CLAVSVLA SI EST ITA.

ITEM quòd in literis super beneficiis per constitutionem execrabilis vacantibus ponatur clausula Si est ita, similiter de quibuscunque narratis informationem facti requirentibus.

PETENTI PROVIDERI DE vacaturo dentur literæ de vacaturo.

ITEM petenti sibi prouideri de vacaturo dentur literæ de vacaturo,& econuerso prout expedierit impetranti.

EXECVTORIALES DENtur sub bulla.

VOLVIT & ordinauit quòd mandata Apostolica super sententiis in Romana curia latis executioni demandandis,sub bulla expediantur,aliàs sint nulla.

DE REVOCATIONE DECImarum impositionum,ac suspensione indulgentiarum.

ITEM reuocauit quascunq; decimarum subsidiorum,vigesimę,& aliorum onerum impositiones, quę à præfato Clemente prædecessore suo ex quauis causa, etiā in subsidiū expeditionis contra Turcas & alios orthodoxæ fidei hostes emanarunt; & quascunq; facultates super decimarum vigesimæ & onerum huiusmodi exactione quibusuis fructuum & prouentuum cameræ Apostolicę debitorū collectoribus,& Apostolicæ sedis nunciis ab eodem prędecessore concessas. suspendit quoq; ad suæ Sanct. & sedis Apostolicę beneplacitū quascunq; plenarias indulgentias ab eodē prædecessore ex quauis causa

etiam expeditionis huiusmodi concessas quæ per nuncios vel quæstores deferebantur, necnon deputandi & deligendi cõfessores qui plenariè absoluãt, & alia faciant ad earũdem indulgentiarum suspensarum effectũ reliquásve facultates ipsas indulgentias quomodolibet concernentes præterquam quo ad ea in quibus indulgentię & facultates ipsę in aliqua sui parte sunt sortitæ effectũ, ita vt illis qui implẽtes iniuncta eis indulgentiarum huiusmodi iam cõsecuti sunt facultatẽ eligendi confessorẽ qui absoluat eos plenariè in mortis articulo ꝑ huiusmodi suspensionem non præiudicetur quin facultate ipsa vti possint in futurum. Decreuit quoque irritum & inane quicquid facultatum reuocatarum earundem prætextu imposterum contigerit attentari.

ITEM reuocauit, cassauit, & annullauit, ac irritas declarauit quascũq; facultates percipiendi preciũ officiorũ Roma. curię pro tempore vacantiũ in toto vel in parte, ac quasuis collationes & cõcessiones, aliásq; dispositiones per fe. re. Clementẽ papam vij. prędecessorem suũ de dictis officiis, etiam ex die collationũ concessionum & dispositionũ eorũdem inanteà vacaturis in fauorẽ quarũcunq; ꝑsonarũ ecclesiasticarũ, monasteriorũ, piorũ locorũ, collegiorũ seu eorũ mensarũ etiã perpetuo, etiã in vim cõtractus & ex titulo oneroso ac sub alia quauis verborũ forma quã & premissorũ tenores ꝓ expressis haberi voluit cõcessas, & factas quo ad officia q̃ post obitũ

ipſius prædeceſſoris vacarunt & impoſterum quomodolibet vacabunt.

QVOD VIGORE CLAVSVLAE maioris valoris fructus in tertia parte augeri poſsint.

ITEM cum nonnulli in impetrationibus beneficiorum eccleſiaſticorum pro tempore vacantium,& certo modo vacaturorum, aſſerendo illorum fructus,&c.certum per eos expreſſum annuum valorem non excedere, nonnunquam obtineant à Sanct.ſua,vt huiuſmodi valorem annuum augere poſſint,vt verius poſſit in confectione literarum ſuper huiuſmodi impetrationibus ſumma, ac valor ipſe annuus exprimi,aliter deſuper nō ſpecificato,ne de virtute huiuſmodi conceſsionis impoſterum hæſitari contingat,declarauit prætextu conceſsionis huiuſmodi valorem ipſum vſque ad tertiam partem valoris expreſsi, & in prima quæ deſuper fiet literarum expeditione duntaxat augeri poſſe,& eas quas literis iam expeditis cum expreſsione valoris ſpecificati aut non integro augmento prædicto denuò deſuper expediri contigerit literas cum aliquo augmento valoris huiuſmodi nullius eſſe roboris vel momenti,etiam ſi motu proprio beneficiales gratiæ & diſpoſitiones quęcūque à ſanctitate ſua emanarent.

Clauſula

CLAVSVLA ABSOLVTIONIS non suffragetur falsificatoribus & impedientibus nuntios Apostolicos.

ITEM ne personis pro quibus literæ suæ.S. emanabunt ob generalem absolutionem à censuris ecclesiasticis quibus ligatæ forent ad earundem effectum indifferentes concedi,& in literis apostolicis apponi solitam,præstetur occasio censuras ipsas vilipendendi & insordescendi, in illis,statuit, & ordinauit huiusmodi absolutionem & clausulam in literis quas in futurum cum illa concedi contin-get,non suffragari non parentibus rei iu icatæ, incendiariis,violatoribus ecclesiarum, falsificatoribus,& falsificari procurãtibus literas, & supplicationes apostolicas, & illis vtentibus receptoribus, & fautoribus eorum, ac res vetitas ad infideles deferentibus,violatoribus ecclesiasticæ libertatis via facti ausu temerario apostolicis mandatis non obtemperantibus,& nuncios vel executores apostolicæ sedis,& eius officialium eis commissa exequẽtes impediẽtibus,qui propter præmissa vel aliquod eorum excommunicati à iure vel ab homine per quatuor menses scienter excommunicationis sententiam huiusmodi sustinuerint,&generaliter quibuscunque aliis qui censuris aliquibus etiam aliis quam vt præfertur quomodolibet ligati in illis per

annum continuum insorduerint.

OFFICIALES NIHIL EXIGANT vltra debitum.

ITEM idem dominus noster intẽdens exactionibus quas sanctitas suas non sine displicentia plerumque fieri intellexit per officiales Romanæ curiæ, qui constitutis sibi emolumentis pro exercitio officiorum quæ obtinẽt non contenti vltra à prosequentibus negotiorum quorumlibet expeditionem in eadem exigere non verentur obuiare volens, districtè præcipiendo inhibuit omnibus & singulis quæuis officia in eadem Curia obtinentibus ne de cætero quicquam prætextu officiorum quæ obtinent quouis colore etiam celerioris expeditionis vltra emolumenta huiusmodi exigere, seu ad hunc effectum expeditionem eorum quę eis incumbunt malitiose differre sub excõmunicationis, & præter illam suspensionis à perceptione emolumentorũ, huiusmodi pro prima ad semestre, & pro secunda ad annum, & pro tertia vicibus quibus sic excederẽt, priuationis officiorũ per eos obtentorũ in quibus sic excesserint pœnis, ac voluit ꝙ sanctæ Romanæ ecclesiæ Vicecancellarius, Camerarius, & maior Pœnitentiarius, excedentes ipsos respectiue prout eis subsunt, per substractionem emolumẽtorũ eorundẽ, ac aliàs vt pręmittitur cõpellãt ab

huiusmo-

huiusmodi illicitis exactionibus abstinere, & contra eos per prædictas pœnas, & alias, prout melius viderint expedire procedant.

QVOD CARDINALES non comprehendantur sub regulis post hanc primam editionem faciendis.

ITEM cum sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinales ipsi sanctissimo domino nostro assistant, & propterea debeant specialibus prærogatiuis & priuilegiis gaudere, idem dominus noster statuit, & ordinauit, decreuit, & declarauit quòd in quibuscunque constitutionibus, & regulis per sanct. suam imposterum post hác primam editionem & suarum constitutionum, & regularum publicationem faciendis non includantur ipsi Cardinales, nisi illæ eorundem Cardinalium fauorem concernant, vel ipsæ constitutiones edendæ de eorundem Cardinalium vel maioris partis eorum consilio editę fuerint.

DE POTESTATE REVERENDISSIMI DOMINI VICECANcellarij, & Cancellarium regentes.

Absolutio

ABSOLVTIO EORVM QVI in supplicationibus, vel literis ignoranter scribunt.

PRIMO quòd possit committere absolutionem illorum qui ignoranter in supplicationibus, vel in literis Apostolicis aliquid scriberent, corrigerent, vel delerent.

QVOD POSSIT CORrigere nomina & cognomina.

ITEM quòd possit corrigere nomina & cognomina personarum, ac beneficiorum, dum tamen de corpore constet.

QVOD POSSIT COMMITTEre omnes causas.

ITEM quòd posit omnes causas beneficiales etiam nõ deuolutas committere in Curia, cum potestate citandi ad partes.

QVOD POSSIT AGGRAuare processus & sententias.

ITEM quòd processus autoritate Apostolica decretos aggrauare posit cum inuocatione brachij

ſecularis, & ſententias executioni demandari face re contra intruſos & intrudendos per literas Apoſtolicas deſuper conficiendas,& non aliàs.

DE CONSERVATORIIS.

ITEM quòd poſsit concedere quibuſuis petétibus conſeruatorias per triennium in fõrma.

DE CELEBRANDO ANTE diem in locis interdictis.

ITEM quòd poſſit quibuſlibet nobilibus perſonis petentibus dare indultum de celebrãdo, & celebrari faciendo ante diem in locis interdictis, & per triennium reconciliari faciendo eccleſias,& cœmiteria polluta in forma.

QVIBVS CONCEDI POSSIT indultum de fructibus percipiendis.

ITEM prothonotariis & literarum Apoſtolicarum ſcriptoribus,ac de quibus iuxta illorum ſufficientiam & idoneitatem ſibi videbitur abbreuiatoribus ſua officia in Roma.Curia pro tempore exercentibus indultum de percipiendis in abſentia ſuorum beneficiorum fructibus,etiam ſi aliàs eis tale indultum quauis autoritate conceſſum fuerit.

QVIBVS CONCEDITVR ALTAre portatile.

DOMINIS terrarum & locorum, necnon abbatibus, & per priores gubernari solitorum monasteriorũ prioribus & superioribus prælatis & magnorum principum consiliariis altare portatile in forma.

QVOD POSSIT ADMITtere resignationes.

ITEM quòd possit admittere & recipere resignationes beneficiorum ecclesiasticorum, quorũlibet etiam generaliter, vel specialiter reseruatorũ simpliciter, vel ex causa permutationis, & desuper supplicationes per concessum signare pro literis apostolicis inde conficiendis, vt moris est.

QVOD POSSIT SIGNARE supplicationes.

ITEM quòd possit signare supplicationes duorum referendariorum manibus signatas de nouis prouisionibus si neutri & surrogationibus pro collitigantibus, in quibus nõ detur clausula generalem reseruationem importans.

De signandis

DE SIGNANDIS PROuisionibus.

ITEM quòd poſsit ſignare ſupplicationes, etiam manibus duorum referendariorum ſignatas de beneficiis eccleſiaſticis vacantibus ſecularibus, & regularibus diſpoſitioni apoſtolicæ, generaliter nõ reſeruatis quorũ cuiuſlibet valor centum florenorũ auri de camera, vel totidẽ librarũ turonenſiũ paruorũ ſeu totidẽ in alia moneta ſecũdum communem æſtimationẽ valorem annuũ nõ excedat.

SVPER DEFECTV NATALIVM.

ITEM quòd poſsit ſignare ſupplicationes manu vnius referendarij ſignatas ſuper defectu natalium ad omnes ſacros ordines, & duo beneficia eccleſiaſtica cum cura, vel ſine cura, ſe inuicem compatientiam etiam ſi canonicatus, & præbendæ vel officia collegiatarum eccleſiarum fuerint.

SVPER DEFECTV AETATIS.

ITEM quòd in gratiis expectatiuis concedere poſſit ad obtinenda beneficia, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, vel officia curata defectũ ætatis patientibus qui .xx. ſuæ ętatis annum peregerint, & de quibus ſibi ꝙ aliàs ad hoc idonei ſint fides ſacta fuerit ꝙ huiuſmodi eorũ gratiæ ad ipſa

beneficia, dignitates, personatus, administrationes, ac officia valeant suúmque sortiantur effectum, & quòd illarum vigore quamprimum ad ætatem legitimam peruenerint huiusmodi beneficia, dignitates, personatus, administrationes, vel officia acceptare, & de illis sibi prouideri facere ac ea recipere, & retinere possint & valeant.

DE REFORMATIONIBVS.

ITEM quòd expectatiuis & beneficiis generaliter vel specialiter non reseruatis impetrationũ quarumlibet reformationes de non obstañ. & dispensationum omissarum, ac beneficiorum valoribus, & qualitatibus, natalíumque defectibus signare possit.

SVPER DEFECTV AETATIS pro magnatibus.

ITEM q in expectatiuis pro nobilibus vel graduatis saltem viginti annos habentibus, & ad obtinenda beneficia, dignitates, personatus, administrationes vel officia cum cura defectum ætatis patientibus, ad illa dispensationum supplicationes signare possit de duobus annis.

DE MAIORIBVS præbendis.

ITEM quòd sufficientibus & idoneis ac de quibus quòd tales sint, ei facta fides extiterit, in expectatiuis signare possit ad maiores ecclesiarum præbendas, in quibus iuxta illarum statuta & consuetudines de maioribus ad maiores gradatim debet fieri ascensus.

DE PROROGATIONIBVS recipiendorum ordinum.

ITEM quòd possit ad ordines suscipiendos arctatis prorogare terminos de dictis suscipiendis ordinibus vsque ad proxima tunc à iure statuta tempora, in quibus sic arctati successiue ad ipsos ordines promoueantur.

PLACET PVBLICENTVR, & describantur. A.

Lectæ & publicatæ fuerunt suprascriptæ Regulæ, ordinationes & constitutiones Romę in cancellaria Apostolica, Anno īcarnatiōis Dominicę Millesimo quingentesimo trigesimoquarto, Die verò Iouis quinta mensis Nouembris, pontificatus præfati Sanctiss. Domini nostri, anno primo.

Fe. de Cesis Electus Tudertineñ. custos.

Regulę quatuor cã CELLARIAE APOSTO licæ S. D. N. Pauli diuina prouidentia papæ III.

Regula prima reductionis facultatum, concessionum & indultorum legatis in terris Ecclesiæ cõcessorum, iuxta dispositionem iuris communis.

SANCTISSIMVS IN CHRISTO pater & dominus noster, dominus Paulus, diuina prouidentia papa tertius, attẽdens quòd sedis Apostolicæ Legati de latere in prouinciis Roma. ecclesiæ immediatè subiectis deputati vigore specialium facultatũ eis ab eadem sede concessarum sæpius personis suarum legationum per importunitatem petentium, aut aliàs multa concedunt à quibus sua sanctitas abstinet, quod à ratione alienum videtur, voléntque in præmissis salubriter prouidere: vestigiis suorum prædecessorũ, & maximè fe. re. Iulij. ij. & Clementis. vij. inhærendo, ex præmissis & aliis rationabilibus causis animum suum mouentibus, omnes & singulas facultates, concessiones ac indulta quæcunque sub

quibus-

quibuſcunque tenoribus & clauſulis etiam deroga toriarum derogatoriis:quibuſuis Legatis latere in prouinciis, ciuitatibus & locis eidem Romanæ eccleſiæ immediatè ſubiectis, deſtinatis & deputatis, etiam ſi ex ipſius Romanæ eccleſiæ cardinalibus fuerint,auctoritate Apoſtolica conceſſas & conceſſa,cauſas beneficiales & ſpirituales duntaxat concernentes & concernentia, ad diſpoſitionem iuris communis reduxit:itavt ipſi legati quò ad illas cauſas, eorum facultatibus quantum eis à iure communi conceditur,& nō aliàs vti poſsint: decernens irritum & inane quicquid ſecus earundem facultatum prætextu à dictis legatis vel quibuſlibet aliis quauis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari facultates autem iuriſdictionem & gubernationem temporalem prouinciarum eiſdem legatis commiſſarum , in ſuo robore permanere voluit.

REGVLA SECVNDA DE INfirmis reſignantibus.

ITEM idem Sanctiſsimus D. N. qui per certam cōſtitutionem ſuā in craſtino ſuæ aſſumptionis ad ſummi apoſtolatus apicē editam voluerat q ſi quis in infirmitate cōſtitutus reſignaſſet aliquod beneficiū ſimpliciter ſiue ex cauſa permutationis, & poſtea intra xx.dies à die per ipſum reſignantem

præstandi consensus computandos de ipsa infirmitate decessisset, ac ipsum beneficiũ conferretur per resignationem sic factam, collatio huiusmodi nulla esset, ipsumq; beneficium nihilominus per obitum censeretur vacare. Voluit & declarauit quòd si quis resignans aut aliàs quomodolibet dimittens beneficium aut illius commendæ cedens, seu ipsius beneficij vnionis dissolutioni consentiens, etiam vigore supplicationis desuper dum esset adhuc sanus signatę, & post datam eiusdem supplicationis in infirmitatem incidens, ac infirmus existens coram camerae vel cancellariæ Apostolicæ, aut quocunque alio notario resignationi vel dimissioni, aut commendæ vel vnionis dissolutioni huiusmodi consensum sine quo literæ Apostolicæ per cameram vel cancellariam expediri non possint prestiterit, & deinde intra xx. dies decesserit, cum alias per præmissa constitutioni prædictæ fraus fieri posit, & iuxta ipsam constitutionem dicti xxj. dies à die per ipsum resignantem præstandi consensus cômputare debeant, eidem constitutioni etiam in casibus prędictis locus existat. Decernens sic per quoscunque iudices & commissarios quauis auctoritate fungentes, etiam sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinales, & palatij Apostolici causarum auditores interpretari, sententiari & iudicari debere, ac irritum & inane si secus, &c.

REGVLA

REGVLA TERTIA DE consensibus præstandis.

ITEM idem Sanctissimus.D.N. ad obuiandũ fraudibus quæ in retardatione annotationis consensuum in cancellaria vel camera Apostolica præstandorum in libris cancellariæ vel cameræ huiusmodi de more faciendis, nonnunquam committi solent: vestigiis prædecessorum suorum inhærendo, voluit, statuit & ordinauit quòd omnes & singuli consensus in quascunque resignationes & cessiones, ac vnionum dissolutiones, aliásque dispositiones pro literarum Apostolicarum desuper expeditione necessarij vigore supplicationum super illis pro tempore signatarum, coram notariis cancellariæ vel cameræ de cætero quomodolibet præstandi, debeant per eosdem notarios de illis rogatos intra quindecim dies post missionem ipsarum supplicationum ad registrum vel summistam sub excommunicationis latæ sententiæ pœna in ordinariis & authenticis libris scribi & annotari. Diem autem missionis dictarum supplicationum ad registrũ vel summistam annotabit datarius pro tempore in calce supplicationum consensum aliquem requirentium, per hæc verba, videlicet, Missa die tali. N. datarius. quæ verba voluit ad plenam probationem missionis prædictæ sufficere. Præterea voluit quòd notarij de talibus consensibus rogati in

annotatione illorum in dictis libris faciẽda teneantur de die missionis huiusmodi sicut de datis supplicationum expressam mentionem facere, vt die pręstationis consensus & die missionis supplicationũ huiusmodi simul iunctis, ex illorum inspectione euidenter appareant ipsi consensus intra tempus prędictum in dictis libris annotati. Et notarij requisiti de cætero deponendo aliquos consensus in libris prædictis si ex inspectione dierum præstationis consensuum, & missionis supplicationum, viderint dictum tempus ad annotandum consensus vt præfertur præfixum esse lapsum, tales consensus in dictis libris annotare sub eadem excommunicationis latæ sententiæ pœna nullatenus præsumant, & nihilominus annotatio de illis post tempus prædictum pro tempore facta, ipsique consensus taliter annotati, ac instrumenta desuper pro tempore cõfecta viribus omnino careant, nulliúsque sint roboris vel momenti. Narratiua quoque per verbum hodie vel nuper in literis Apostolicis super materiis ad quarum expeditionem consensus aliquis requiritur pro tempore expeditis posita, contra præmissa minimè attendi debeat, nec aliquem effectũ operetur. Decernens sic per quoscunque Iudices & Commissarios quauis auctoritate fungentes interpretari & iudicari debere ac irritum, &c. si secus fiat. Insuper voluit quòd si dicti notarij in præmissis aut aliquo præmissorum negligentes vel culpabiles

biles fuerint, vltra dictam excommunicationis sententiam pro prima vice suspensionis à perceptione emolumentorũ officiorum ad tres menses, per Datarium præfatum irremissibiliter exigendorum, & fabricæ basilicæ sancti Petri de vrbe applicãdorum, & si secundariò deliquerint ipsorum officiorum priuationis pœnas incurrant eoipso.

REGVLA QVARTA de extẽsione consensuum.

ITEM idem Sãctissimus D. N. cui innotuit quòd notarij cameræ & cancellariæ Apostolicæ, qui consensus in reseruationes & cessiones vigore supplicationum desuper signatarum coram eis præstitos intra certum tempus iuxta cõstitutiones desuper editas in ordinariis & authenticis libris scribere & annotare tenebantur, videntes nonnunquam illos intra tempus huiusmodi in eisdem libris minimè annotatos loco ipsorum consensuum dabant partibus instrumenta resignationum & cessionum ac literarũ Apostolicarũ expeditioni præsidentes exhibitis corã eis huiusmodi instrumẽtis literas super dictis resignationibus & cessionibus illas admittẽdo vel admitti mãdando absq; eo ꝙ ipsi notarij dictos consensus à tergo ipsarũ literarũ apposuissent tam per cancellariã quàm camerã expedie-

bant. Quodque nonnulli iudices Romanæ Curiæ. Transsumpta supplicationum super prouisionibus beneficiorum & aliis gratiis signatarum & registratarum, ac illarum prætextu literas & mandata de adipiscenda possessione beneficiorum in illis expressorum antequam literæ Apostolicæ super huiusmodi supplicationibus expeditæ essent cō cedebant. Volens abusibus & fraudibus huiusmodi congruis remediis obuiare inhibuit, tam Cancellariæ & Cameræ prædictarum, quàm aliis quibuscunque Notariis sub excommunicationis, & xxv. duc. per Datarium nostrum ab eis & eorum singulis irremissibiliter exigendorum, & fabricæ basilicæ sancti Petri de vrbe, applicãdorum eoipso quoties contra fecerint incurrendis pœnis, ne de cætero instrumenta resignationum siue cessionum beneficiorum vel officiorum in dicta Curia etiam sine supplicatione pro tempore factarum, seu consensuum coram eis præstitorum, nisi ipsi consensus in dictis libris sint legitimè scripti & annnotati partibus tradere. Ac dictis præsidentibus, ne prætextu dictorum instrumentorum literas Apostolicas super resignationibus & cessionibus prædictis cum illarum admissione, dicendo quòd de illis per publica documenta extitit legitimè facta fides, vel mandando illas admitti constito quòd coram Nōtario & testibus in dicta Curia factæ sint, de cætero expedire. Necnon quibusuis iudicibus dictæ curiæ

quauis

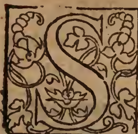
quauis autoritate fungentibus ne transsumpta sup plicationum Apostolicarum, neve literas seu man datum ipsarum supplicationum vigore possessionem beneficiorum ecclesiasticorum apprehenden di dare & concedere quomodolibet præsumant. Decernens irritum, &c.

PLACET, PVBLICENtur, & describantur. A.

Lectæ & publicatæ fuerunt supra scriptæ Regulæ Romæ in Cãcellaria Apostolica die Mercurij. xxiii. Decembris, anno domini Millesimo quingentesimo trigesimo quarto. Ponti. præfati. S. D. N. anno primo.

Fe. de Cesis electus Tudertiñ. Custos.

REGVLA CANCELLARIAE Apostolicæ . S.D.N. Pauli diuina prouidentia Papæ.III. de mensibus reseruatis.

SANCTISSIMVS in Christo pater, & dominus noster, dominus Paulus diuina prouidentia Papa III. qui prædecessorum suorum vestigiis inherendo, gratias expectatiuas, pauperibus, & aliis clericis secularibus, & regularibus in principio mẽsis Maij proximè futuri concedere disposuit. Cupiẽs interim donec prima generalis expeditio gratiarum earundem, per sanctitatem suam concedẽdarum fiat, pauperibus eisdem, & aliis bene meritis personis de beneficiis ecclesiasticis prouidere, omnia, & singula beneficia ecclesiastica cum cura, & sine cura qualitercunque qualificata, secularia, & ordinum quorumcunque regularia vbilibet existentia, in singulis, Iãuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Augusti, Octobris, & Nouembris mensibus, donec eadem generalis expeditio fiat, aliàs quàm per resignationem extra Romanam Curiam vaca

tura

tura ad collationem, præsentationem, electionem, seu quamuis aliam dispositionem quorumcunque collatorum, & collatricum, secularium, & regularium, non tamen sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalium, nec sub concordatis inter sedem Apostolicam, & quoscunque alios initis, & per eos qui illa acceptare, & obseruare debuerūt, acceptatis, & obseruatis, quæ lædere non intendit, comprænhensorū quo modolibet pertinentia: dispositioni suæ generaliter reseruauit, & voluit quòd in supplicationibus, seu concessionibus gratiarum, quæ de dictis beneficiis tunc vacantibus, etiam motu proprio fient, de mense, in quo vacauerint dispositiue mentio fiat: alioquin gratiæ huiusmodi sint nullæ.

PLACET PVBLICEtur, & describatur. A.

Lecta & publicata fuit suprascripta Regula Romæ in Cancellaria Apostolica die Martis. xv. Decembris, anno domini Millesimo quingentesimo trigesimo quarto. Pon. præfati. S. D. N. anno primo.

Fe. de Cesis electus Tudertiñ. Cancellariæ Apostolicæ Custos.

DEPVTATIO EXECVTORVM videlicet, D. Datarii & Regentis Cancellariæ super reformatione officialium Romanæ Curiæ.

OTV proprio, &c. Cum dudum fe. re. Leo Papa. x. prædecessor noster solerti cura super gregẽ dominicũ sibi commissum inuigilans, & summo studio prospiciens, vt ecclesia quæ corpus Christi existit, capiti suo Saluatori nostro quam cõuenienter conueniri posset famularetur, ac nota abusuum & peruersarum consuetudinum nullibi, præsertim Romæ vnde tota Christianitas probos mores edis̃cere consueuit respersa appareret, Lateneñ. concilio ne pro morum & officialium Roma. Curiæ reformatione indicto, diuersa salutaria instituta inter alia reformationem officialium Curiæ huiusmodi concernentia vbique terrarum, & præsertim in ipsa Alma vrbe totius Christianitatis primaria obseruanda per suas literas edidit, prout

in ipsis

in ipsis literis plenius continetur. Nos postmodum (diuina fauente clementia) ipsius prædecessoris, successores effecti toto cordis affectu exoptantes vt ecclesia in semitis veritatis & iustitiæ dirigatur, & quæ per dictum prædecessorem propterea institu-ta fuerunt ad omnipotentis Dei gloriam cōpleantur, nec in eadem curia quicquam incongruū quòd illius decentiam offuscare possit inueniatur, ac exactionibus quas plerūnque nonnulli illius Officiales, emolumentis eis pro officiorū suorum exercitio constitutis non contenti, vltra à prosequentibus in dicta Curia expeditiones, sicut displicenter accepimus, exigere non verentur, obuietur. Venerabiles Fratres nostros Christoforum Cassanen. Datarium nostrum & Petrum Castellimaris Episcopos Cancellariæ Apostolicæ Regentem, & quēlibet eorum qui etiam Referendarij & prælati nostri domestici existunt, Executores literarum reformationis officialium Curiæ huiusmodi per dictum Leonem prædecessorem, vt prætertur editarum, & in eis contentorum autoritate Apostolica ex certa nostra scientia, constituimus & deputamus. Ipsisq; omnia & singula officia & illorum Collegia, ac officiales Curiæ huiusmodi in his, quæ reformatione, emendatione, & correctione indigere cognouerint autoritate nostra reformandi, emaudandi, corrigendi, & ad debitam institutionis eorundem officiorum semitam iuxta earundem literarū for-

mam,& tenorem reducendi. Necnon quæcunque ab ipsis officialibus nunc,& pro tempore indebitæ exacta realiter,& cum effectu restitui faciendi,Ipsosque officiales ad obseruationem reformationis & reductionis,necnon restitutioné huiusmodi per censuras,&pœnas ecclesiasticas,ac etiam pecuniarum eorum arbitrio moderandas, ac suspensionis emolumentorum officiorum per eos obtentorum ad tempus prout sibi videbitur,necnon inobedientia exigente perpetuæ priuations eorundem officiorum cogendi,& compellandi.Ac omnia,& singula,quæ iuxta institutiones officiorum huiusmodi pro illorum debito exercitio & partium cómomodo necessaria nouerint, & opportuna faciendi, statuendi,exequendi,& ordinandi,necnon quę per eos statui,ordinari, & disponi contigerint firmiter obseruari faciendi. Ac cótradictores & inobedientes quoslibet, & rebelles cuiuscunque dignitatis fuerint, etiam per easdem, & alias formidabiles de quibus eis videbitur censuras,&. pœnas, sublato diffugij, & appellationis obstaculo eadem auctoritate nostra compescendi plenam & liberam autoritatem, potestatem, & facultatem concedimus & impartimur: habituri gratum & ratum quicquid eosdé executores super his fieri, & disponi cótigerit, & facturi ea inuiolabiliter obseruari Mandañ. Veneraibli fratri nostro Hieronymo Episcopo Vuigornieñ.Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ

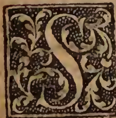
generali Auditori,necnon dictæ vrbis Gubernatori vt eisdem executoribus,in præmissis fauores, & auxilia opportuna præstent.Ac districtius inhiben. omnibus & singulis officialibus prædictis, & quibusuis aliis cuiuscunque dignitatis,&c.sub censuris & pœnis arbitrio nostro infligendis ne ipsos executores in præmissis, aut eorum aliquo directè vel indirectè quouis prætextu impedire,vel perturbare quoquomodo præsumant. Eisque præcipientes vt ipsis executoribus in præmissis omnibus, & singulis realiter,&cum effectu pareant,& intendant. Ac decernen.irritum,&c.Non obstan.præmissis,ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis: necnon collegiorum statutis etiam Iuramento, &c.roboratis,ac priuilegiis,& indultis Apostolicis illis sub quibuscunque tenoribus, & formis,ac cum quibusuis clausulis & decretis concessis & approbatis,quæ eis aduersus præmissa nullatenus suffragari posse volumus.Necnō omnibus illis quæ præfatus prædecessor voluit non obstare. Cæterisque contrariis quibuscunque.

PLACET, ET ITA MOTV PROprio constituimus & deputamus.A.

Lecta die Iouis,decimaquarta Ianuarij, Anno primo Pauli tertij. 1535.

Fe.de Cesis electus Tudertinen.Cancellariæ Apostolicæ Custos.

 DECRETVM PRIMAE SESSIONIS Ttidentinæ pronuntiatum per reuerẽdum dominum Episcopum Castrimaris Hispanum, die septima mẽsis Ianuarii, Anno domini 1546.

SACROSANCTA TRIDENTINA synodus in Spirituſancto legitimè cõgregata, in ea præsidentibus tribus Apostolicæ sedis Legatis, agnoscens cum beato Iacobo apostolo quòd omne datũ optimum & omne donum perfectum desursum est, descẽdens à patre luminum, qui iis qui postulant à se sapientiã dat omnibus affluenter, & non improperat eis: & simul sciens ꝙ initium sapientiæ est timor domini: Statuit & decreuit omnes & singulos Christi fideles in ciuitate Tridentina congregatos, exhortandos esse, prout exhortatur, vt se à malis & peccatis hactenus commissis emendare, ac de cætero in timore domini ambulare, & desideria carnis nõ perficere, orationibus Iaco. 1. Eccle. 1.

instare, sæpius confiteri, Eucharistiæ sacramentũ sumere, ecclesias frequentare, præcepta denique diuina quantum quisq; poterit adimplere, necnõ quotidie pro pace principũ Christianorũ & vnitate Ecclesię priuatim orare velint. Episcopos verò & quoscunq; alios in ordine sacerdotali cõstitutos œcumenicum concilium in ciuitate hac celebrantes, vt assiduè Dei laudibus incumbere, hostias, laudes, & preces offerre, sacrificium missæ quolibet saltem die dominico, in quo Deus lucẽ condidit, & à mortuis resurrexit, Spiritũsanctum in discipulos infudit, peragere satagãt, facientes
Actu.2. sicut idem Spiritussanctus per Apostolum præcepit, obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarũ actiones pro sanctissimo domino Papa, pro Imperatore, pro Regibus & cæteris qui in dignitate cõstituti sunt, & pro omnibus hominibus, vt quietã & tranquillam vitam agamus, pace fruamur, & fidei incrementũ videamus. Præterea hortatur vt ieiunẽt saltẽ singulis sextis feriis in memoriã passionis dñi nostri Iesu Christi, & eleemosynas pauperibus erogent. In ecclesia autem cathedrali singulis quintis feriis celebretur missa de Spiritusancto, cũ litaniis & aliis orationib⁹ ad hoc institutis. In aliis verò ecclesiis dicãtur ad min⁹ litaniæ & orationes. Tẽpore autẽ quo sacra pagẽtur, collocutiones & cõfabulationes nõ fiant: sed ore & animo celebrãti assistatur. Et quoniã opor-

tet episcopos esse irreprehẽsibiles, sobrios, castos, 1. Ti.3.
domui suę benepposites, hortatur etiãvt ante oĩa Titũ.1.
quilibet ĩ mẽsa seruet sobrietatẽ, moderationẽ ci
borũ. Deniq; quũ in eo loco sępè otiosi sermones
oriri soleãt, & in ipsorũ episcoporum mẽsis diui-
narum scripturarũ lectio admisceatur. Familiares
verò suos vnusquisq; instruat & erudiat, ne sint ri
xosi, vitiosi, impudici, cupidi, elati, blasphemi, &
voluptatũ auctores & amatores: vitia demũ fu-
giãt, & virtutes amplectãtur, & in vestitu & cultu,
& in oĩbus actibus honestatẽ pręferãt, sicut decet
ministros ministrorũ Dei. Adhęc quũ huius sacro
sancti cõcilij præcipua cura, solicitudo, & intẽtio
sit, vt ꝓpulsatis hæresum tenebris, q̃ ꝑ tot annos
operuerũt terrã, catholicę veritatis lux, Iesu Chri
sto, qui vera lux est, annuẽte, & cãdor puritásq; re Ioan.1.
fulgeat, & ea q̃ reformatione egent reformẽtur,
ipsa synodus hortatur oẽs catholicos cõgrega-
tos & cõgregãdos, atq; eos pręsertim qui sacrarũ
literarũ peritiã habẽt, vt sedula meditatione dili-
gẽter secũ ipsi cõsiderent, quib⁹ potissimũ viis &
modis ipsi⁹ synodi intẽtio dirigi, & optatũ effectũ
sortiri possit, quo maturi⁹ & cõsulti⁹ dãnari dã-
nãda, & probari ꝓbãda queant, ac per totũ orbẽ
oẽs vno ore & eadẽ fide glorificẽs Deũ & patrẽ
dñi nostri Iesu Christi. In sentẽtiis verò dicendis,
iuxta Toletani cõcilij statutũ, in loco bñdictio-
nis cõsedentibus domini sacerdotibus nullus de-

beat, aut immodestis vocibus perstrepere, aut tumultibus perturbare: Nullus etiam falsis, vanisve aut abstinatis disceptationibus cōtēdere: sed quicquid dicatur, sic mitissima verborum prolationē temperetur, vt nec audiētes offendantur, nec recti iudicij acies perturbato animo inflectatur. Insuper ipsa sacra synodus statuit & decreuit, quod si fortè contigerit aliquos debito in loco non sedere, & sententiam etiam sub verbo Placet proferre, congregationibus interesse, & alios quoscunque actus facere Concilio durante, nulli propterea præiudicium generetur, nullique nouum ius acquiratur.

DECRETVM SECVNdæ sessionis cōcilii Tridentini, pronūciatum die quarta mēsis Februarii, Anno domini 1546. per reuerendum dominum Archiepiscopum Turritanum.

N nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritussancti hæc sacrosancta œcumenica & generalis Tridentino synodus in Spiritusancto legitimè cōgregata,

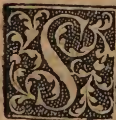
in ea præsidentibus eisdem tribus Apostolicæ sedis Legatis, magnitudinem rerum tractandarum considerans, præsertim earum quæ duobus illis capitibus de extirpandis hæresibus & moribus reformandis continentur, quorum causa præcipuè est congregata: agnoscens autem cum Apostolo non esse sibi colluctationem aduersus carnem & sanguinē, sed aduersus spirituales nequitias in cælestibus: cum eodem omnes & singulos in primis hortatur, vt confortentur in domino & in potentia virtutis eius, in omnibus sumētes scutum fidei, in quo possint omnia tela nequissimi ignea extinguere: atque galeam spei salutis accipiant cum gladio spiritus, quod est verbum Dei. Itaq; vt hæc pia eius solicitudo principiū & progressum suū per Dei gratiam habeat, ante omnia statuit & decreuit, præmittendā esse confessionē fidei, Patrū exēpla in hoc sequuta, qui sacratioribus conciliis hoc scutum contra omnes hæreses in principio suarum actionū opponere cōsueuerunt: quo solo aliquando & infideles ad fidē traxerunt, hęreticos expugnarūt, & fideles cōfirmauerunt. Quare symbolū fidei quo sancta ecclesia Romana vtitur, tanq̄ principiū illud in quo omnes qui fidē Christi profitentur necessariò conueniunt, ac fundamentū firmum & vnicum contra quod nunq̄ portæ inferi pręualebūt, totidē verbis quibus in oībus ecclesiis legitur, exprimendum

Eph. 6.

Mat. 16

esse censuit, quod quidem eiusmodi est: Credo in vnũ Deum, &c. vt est in missali. Eadẽ sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina synodus in Spiritusancto legitimè cõgregata, in eadẽ præsidẽtibus eisdẽ tribus sedis Apostolicę Legatis, intelligẽs multos prælatos ex diuersis partibus accinctos esse itineri, nonnullos etiam in via esse quo huc veniant: cogitánsq; omnia ab ipsa sacra synodo decernẽda, eo maioris apud omnes existimationis & honoris videri posse, quo maiore fuerint & pleniore patrũ concilio & præsentia sancita & corroborata: statuit & decreuit futurã sessionem post præsentem celebrandã esse die Iouis quæ subsequetur dominicam Lætare proximè futuram. Interim tamen non differri discussionem & examinationem eorum quæ ipsi synodo discutienda & examinanda videbuntur.

DECRETVM TERTAE sessionis Concilii Tridentini, quæ celebrata fuit quinta Aprilis eodem anno.

Acrosancta œcumenica & generalis Tridẽtina synodus in Spiritusancto legitimè cõgregata, presidẽtibus in ea eisdẽ tribus Apostolicæ sedis Legatis, hoc sibi ante oĩa perpetuò proponens, vt sublatis

latis omnibus erroribus puritas ipsa Euágelij in ecclesia conseruetur, quod promissum ante per prophetas in scripturis sanctis dñs noster Iesus Christus Dei filius proprio ore primùm promulgauit, deindè per suos Apostolos tanq̃ fonté omnis salutaris veritatis & morum disciplinæ, omni creaturæ prędicari iussit: prospiciénsq; hanc veritaté & disciplinam cõtineri in libris scriptis, & sine scripto, traditionibúsque ipsius Christi, quæ ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis Spiritusancto dictáte quasi per manus traditæ ad nos vsque peruenerũt: orthodoxorũ Patrum exépla sequuta, omnes libros tam veteris q̃ noui testaméti (quùm vtriusq; vnus Deus sit auctor) necnon traditiones ipsas, tum ad fidé tum ad mores pertinentes, tanq̃ vel oretenus à Christo, vel à Spiritusancto dictatas, & cõtinua succesione in ecclesia catholica conseruatas, pari pietatis affectu ac reuerentia suscipit ac veneratur. Sacrorum verò librorũ indicem huic decreto adscribendum censuit, ne cui dubitatio suboriri posit, quinam sint qui ab ipsa synodo suscipiantur. Sunt verò infra scripti Testamenti veteris, quinque libri Moysi, scilicet Genesis, Exod⁹, Leuiticus, Numeri, Deuteronomiũ: deinde Iosue, Iudicũ, Ruth, quatuor Regũ, Paralipomenõ duo, Esdræ duo, primus sci & secũdus, qui dicitur Nehemias, Tobias, Iudith, Esther, Iob, psalteriũ Dauidicũ cétũ quinquagĩta

psalmorum, Parabolę Salomonis, Ecclesiastes, Cãticum Canticorũ, Sapientia, Ecclesiasticus, Esaias, Hieremias, Baruch, Ezechiel, Daniel: Duodecim prophetæ minores, scilicet Osee, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias: Duo Machabæorum, primus scilicet & secundus: Testamenti noui, quatuor Euangelia scilicet secundum Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioannẽ: Acta Apostolorum à Luca Euangelista conscripta: quatuordecim epistolæ beati Pauli Apostoli, scilicet ad Romanos, ad Corinthios duæ, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, ad Thessalonicenses duæ, ad Timotheum duæ, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos: Petri apostoli duæ, Ioãnis Apostoli tres: Iacobi Apostoli vna: vna Iudæ Apostoli: vna Apocalypsis Ioãnis Apostoli. Si quis autẽ libros ipsos integros cum omnibus suis partibus prout in Ecclesia catholica legi consueuerunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro sacris & canonicis non susceperit, & traditiones prædictas sciens & prudens contempserit, anathema sit. Omnes itaque intelligant quo ordine & via ipsa Synodus, post iactum fidei cõfessionis fundamentum, sit progressura, & quibus potissimum testimoniis ac præsidijs in confirmandis dogmatibus, & instaurandis in Ecclesia moribus sit vsura. Insuper eadem Sacrosancta Synodus cõ-

siderans

ſiderans non parùm vtilitatis accedere poſſe Eccleſiæ Dei, ſi ex multis Latinis editionibus, quæ circunferuntur ſacrorum librorum, quænam pro authentica habenda ſit, innoteſcat: Statuit & decreuit, vt hæc ipſa vetus vulgata editio, quę longo tot ſeculorum vſu in Eccleſia ipſa probata eſt in publicis lectionibus, diſputationibus, prædicationibus, aut expoſitionibus, pro authentica habeatur, & quòd eam nemo reiicere quouis prætextu audeat, vel præſumat. Præterea ad coercenda petulantia ingenia decreuit vt nemo ſuæ prudentiæ innixus, in rebus fidei & morum ad ædificationem doctrinę Chriſtianę pertinentium, ſacram ſcripturam ad ſuos ſenſus contorquea:, aut contra cum ſenſum quem tenuit & tenet ſancta mater Eccleſia, cuius eſt iudicare de vero ſenſu & interprætatione ſanctarum ſcripturarum, aut etiam contra vnanimen conſenſum Patrum, ipſam ſcripturam ſacram interprętari audeat: etiam ſi huiuſmodi interprętationes nullo vnquam tempore in lucem edendæ forent. Qui contrauenerint, per ordinarios declarentur, & pœnis à iure ſtatutis puniãtur. Sed & impreſſoribus modũ in hac parte (vt par eſt) imponere volẽs, qui iã ſine modo, hoc eſt putantes ſibi licere quicquid libet, ſine licentia ſuperiorũ & eccleſiaſticorum, ipſos ſacræ ſcripturæ libros, & ſuper illos annotationes & expoſitiones quomodo libet indifferentes ſæpe tacito, ſępe etiã

ementito, prælo &(quod eſt grauius ſine nomine authoris imprimunt) alibi etiam impreſſos libros huiuſmodi temere venales habent: decreuit, & ſtatuit, vt poſthac ſacra ſcriptura, potiſsimmum verò hæc ipſa vetus & vulgata editio quã emendatiſsimè imprimatur, nulliq; liceat imprimere, vel imprimi facere quoſuis libros de rebus ſacris ſine nomine authoris, neq; illos in futurum vendere, aut etiã apud ſe retinere, niſi primùm examinati probatiq; fuerĩt ab ordinario, ſub pœna anathematis & pœnę in canone Concilij nouiſsimi Lateranẽſis appoſitæ. Et ſi regulares fuerint, vltra examinationẽ & probationẽ huiuſmodi, licẽtiam quoque à ſuis ſuperioribus impetrare teneãtur, recognitis p eos libris iuxta formã iſtarum ordinationum. Qui autem ſcripto eos communicant vel euulgant, niſi ante examinati probatique fuerint eiſdem pœnis ſubiaceant, quibus impreſſores. Et qui eos habuerint vel legerint, niſi authorem prodiderint, pro authoribus habeantur. Ipſa verò huiuſmodi librorum probatio in ſcriptis detur, atque adeò in fronte libri vel ſcripti vel impreſsi auctenticè appareat. Idque totum hoc, etiam probatio & examen, gratis fiat, vt probanda probentur, & improbanda reprobentur.

Poſt hæc temeritatem illã reprimere volens, qua ad prophana quæque conuertuntur & verba torquentur, & ſententiæ ſacræ ſcripturæ ad ſcurrilia ſcili-

rilia scilicet, fabulosa, vana, adultiones, detractiones, superstitiones, impias & diabolicas incãtationes, diuinationes, sorte, libellos etiã famosos: mandat & præcipit ad tollendam huiuscemodi irreuerentiam & contemptum, & ne de cætero quisquã quomodolibet verba sacræ scripturæ ad hæc & similia audeat vsurpare, vt omnes eius generis corruptores, temeratores, & violatores verbi Dei, iuris & arbitrij pœnis per Episcopos coerceantur.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit & decreuit, proximam futuram sessionem tenendam & celebrandam esse feria quinta post sacratissimum festum Pentecostes.

PRIMVM DECRETVM quartæ sessionis Tridentini cõcilii decimaseptima mensis Iunii, Millesimo quingentesimo quadragesimosexto celebratæ.

T fides nostra catholica, sine qua impossibile est placere Deo, Heb. 11. purgatis erroribus in sua sinceritate integra & illabata permaneat, & ne populus Christianus omni vẽto doctrinæ circũ-

feratur: cum ſerpens ille antiquus humani generis perpetuus hoſtis inter plurima mala quib⁹ eccleſia Dei his noſtris tẽporibus perturbatur, etiã de peccato originali eiuſque remedio non ſolùm vetera, ſed noua etiam diſsidia excitauerit, ſacro ſancta œcumenica & generalis Tridentina ſynodus in Spiritu ſancto legitimè congregata, præſidentibus in ea eiſdem tribus Apoſtolicæ ſedis Legatis, iam ad reuocãdos errantes & nutantes cõfirmandos accedere volens, ſacrarum ſcripturarum & ſanctorũ Patrum ac probatiſsimorũ conciliorum teſtimonia, & ipſius Eccleſiæ iudicium & conſenſum ſequuta, hæc de ipſo peccato originali ſtatuit, fatetur, ac declarat.

Si quis non cõfitetur primum hominem Adã cum mandatũ Dei in Paradiſo fuiſſet tranſgreſſus, ſtatim ſanctitatem & iuſtitiam in qua poſitus fuerat amiſiſſe, incurriſſeque per offenſam præuaricationis eiuſmodi iram & indignationẽ Dei, atque ideo mortem, quam antea illi cõminatus fuerat Deus, & cum morte captiuitatem ſub eius poteſtate qui mortis deinde habuit imperiũ, hoc eſt diaboli, ſolúmque Adam per illam præuaricationis offenſam ſecundum corpus & animam in deterius commutatum fuiſſe, anathema ſit.

Si quis Adæ præuaricationem ſibi ſoli & non eius propagini aſſerit nocuiſſe, acceptam à Deo ſanctitatem & iuſtitiam quam perdidit ſibi ſoli &

non nobis eum perdidisse, aut inquinatum illum per inobedientiæ peccatum mortem & pœnas corporis tantùm in omne genus humanũ transfudisse, non autem & peccatũ quod mors est animæ, anathema sit: quum contradicat Apostolo dicenti: Per vnũ hominem peccatũ intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt. Rom.5.

Si quis hoc Adæ peccatum, quod origine vnũ est, & propagatione non imitatione transfusum, in omnibus inest vnicuiq; propriũ, vel per humanæ naturæ vires, vel per aliud remedium asserit tolli, q̃ per meritum vnius mediatoris domini nostri Iesu Christi, qui nos Deo reconciliauit in sanguine suo, factus nobis iustitia, sanctificatio, & redemptio: aut negat ipsum Iesũ Christi meritũ per baptismi sacramentũ in forma Ecclesiæ ritè collatum tam adultis q̃ paruulis applicari, anathema sit, quia non est aliud nomen sub cælo datum hominib⁹, in quo oporteat nos saluos fieri. Vnde illa vox: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mũdi. Et illa: Quicũq. baptizati estis, Christũ induistis. Actu.4. Ioan.10 Galat.3

Si quis paruulos recẽtes ab vteris matrum baptizandos negat, etiam si fuerint à baptizatis parentibus orti: aut dicit in remissionẽ quidem peccatorum eos baptizati, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro necesse sit expiari ad vitam æternam conse-

quendam: vnde sit consequens, vt in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum non vera, sed falsa intelligatur, anathema sit. quoniam nõ
Rom. 5 aliter intelligendum est id quod dixit Apostolus, Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertrãsiit, in quo omnes peccauerũt, nisi quemadmodum Ecclesia catholica vbiq; diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulã fidei ex traditione Apostolorum, etiam paruuli qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc cõmittere potuerũt, ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione
Ioan. 3. mundetur, quòd generatione contraxerunt. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

Siquis per Iesu Christi domini nostri gratiam quæ in baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat: aut etiã asserit non tolli totum, id quod verã & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantùm radi aut nõ imputari: anathema sit. In renatis autẽ nihil odit Deus:
Corin. 1 quia nihil est damnationis iis qui verè cõsepulti
1. Cor. 3 sunt cum Christo per baptisma in mortẽ, qui nõ
Collo. 3 secundum carnẽ ambulant, sed veterem hominẽ exuẽtes & nouum induentes qui secundũ Deum creatus est, innocẽtes, immaculati, puri, innoxij,
Rom. 8 ac Deo dilecti, effecti sunt hæredes quidem Dei,

cohæredes

cohæredes autem Christi, ita vt nihil prorsus eos ab ingressu cæli remoretur. Manere autē in baptizatis cōcupiscentiam vel fomitem hæc sancta synodus fatetur & sentit: quæ quum ad agonē relicta sit, nocere nō consentientibus, & viriliter per Iesu Christi gratiā repugnantibus nō valet: quinimo qui legitimè certauerit, coronabitur. Hanc 2.Co.2. cōcupiscentiam, quàm aliquando Apostolus pec- Collo.3 catum appellat, sancta synodus declarat ecclesiā catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quòd verè & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat. Siquis autē contrariū senserit, anathema sit.

SECVNDVM DECRETUM quartæ sessionis Tridentinæ synodi.

EAdem sacrosancta synodus piis summorum pontificum & probatorum cōciliorum constitutionibus inhærens, eásq; amplectens, & illis adiiciens, ne cælestis ille thesaurus sacrorū librorum quē Spiritussanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus iaceat: statuit & decreuit ꝙ in illis ecclesiis, in qui-

bus præbenda aut præstimoniũ, seu aliud quouis nomine nuncupatum stipẽdium pro lectoribus sacræ theologiæ deputatum reperitur, episcopi, archiepiscopi, primates, & alij locorum ordinarij, eos qui præbendam, aut pręstimonium, seu stipendium huiusmodi obtinent, ad ipsius sacræ scripturæ expositionem & interpretationem per seipsos si idonei fuerint, alioquin per idoneũ substitutum ab eis episcopis, archiepiscopis, primatibus, & aliis locorum ordinariis eligẽdum, etiam per subtractionem fructuum cogant & compellant. De cætero verò præbenda, præstimonium, aut stipendium huiusmodi, non nisi personis idoneis, & qui per seipsos id munus explicare possint, cõferatur: & aliter facta prouisio nulla sit, & inualida.

In ecclesiis autẽ metropolitani vel cathedralibus, si ciuitatis insignis vel populosa, ac etiam in collegiatis existentibus in aliquo insigni oppido etiã nullius diœcesis si ibi clerus numerosus fuerit, vbi nulla prębẽda, aut pręstimoniũ, seu stipẽdiũ huiusmodi deputatum reperitur, prębẽda quomodocunque (pręterq̃ ex causa resignationis) primò vacatura, cui aliud onus incõpatibile iũctũ non sit, ad eum vsum ipso facto perpetuò cõstituta & deputata intelligatur. Et quatenus in ipsis ecclesiis nulla vel non sufficiens præbenda foret, Metropolitanus, vel episcopus ipse per assignationẽ fructuum alicuius simplicis beneficij, eiusdem tamen

men debitis ſupportatis oneribus, vel per contributionem beneficiatorum ſuę ciuitatibus & diœceſis, vel aliàs prout commodius fieri poterit, de capituli concilio ita prouideat, vt ipſa ſacræ ſcripturæ lectio habeatur: ita tamen, vt quæcunquę aliæ lectiones vel conſuetudine, vel qualis alia ratione inſtitutæ, ꝑpter id minimè prętermittãtũr.

Eccleſiæ verò quarũ annui prouentus tenues fuerint, & vbi tam exigua eſt cleri & populi multitudo, vt theologiæ lectio in eis commodè habeeri non poſsit, ſaltem magiſtrum habeant ab epiſcopo cum capituli conſilio eligendum qui clericos alióſq; ſcholares pauperes grammaticã gratis doceat: vt deinceps ad ſacræ ſcripturæ ſtudia annuente Deo, tranſire poſsint. Ideóque illi magiſtro grãmatices, vel alicuius ſimplicis beneficij fructus, quos tãdiu percipiat quamdiu in docendo perſtiterit aſsignentur, dum tamen beneficiũ ipſũ ſuo debito nõ fraudetur obſequio: vel ex capitulari, vel ex epiſcopali mẽſa, cõdigna aliqua merces perſoluatur: vel aliàs epiſcopus ipſe aliquam rationem ineat, ſuæ eccleſiæ & diœceſi accõmodã, ne pia hæc vtilis atq; fructuoſa prouiſio quouis quæſito colore negligatur.

In monaſteriis quoque monachorum, vbi cõmodè fieri id queat, etiam prælectio ſacrę ſcripturæ habeatur. Qua in re ſi abbates neglig̃etes fuerint, epiſcopi locorum in hoc vt ſedis Apoſtolicæ

delegati, eos ad id opportunis remediis cōpellāt.

In conuentibus verò aliorum regularium, in quibus studia commodè vigere possunt etiam lectio sacræ scripturæ habeatur: quæ lectio à capitu lis generalibus, vel prouincialibus, assignetur dignioribus magistris.

In Gymnasiis autem publicis, vbi tam honorifica & cæterorum omnium maximè necessaria lectio hactenus instituta nō fuerit religiosissimorum Principum ac Rerumpublicarum pietate & charitate ad catholicæ fidei defensionem & incrementum, sacræque doctrinæ conseruationem & propagationem instituatur: & vbi instituta foret, & negligeretur, restituatur.

Et ne sub specie pietatis, impietas disseminetur, statuit eadē sancta synodus, neminem ad huiusmodi lectionis officium tam publicè quàm priuatim admittendum esse, qui prius ab. episcopo loci de vita, moribus, & scientia examinatus, & probatus non fuerit. Quod tamen de lectoribus in claustris monachorum non intelligatur.

Docentes verò ipsam sacrā scripturā, dum publicè in scholis docuerint, & scholares qui ī ipsis scholis studēt, priuilegiis oībus de pceptione fructuū, præbendarū, & beneficiorū suorū in absentia à iure concessis plenè gaudeant, & fruantur.

Quia verò christianę Reip. nō minus necessaria est prædicatio Euangelij, quàm lectio, & hoc

est

est præcipuum episcoporũ munus,statuit & decreuit eadem sancta synodus, omnes episcopos, archiepiscopos, primates & omnes alios Ecclesiarum prælatos teneri per seipsos(si legitimè impediti non fuerint)ad prædicandum sanctum Iesu Christi Euangelium.

Si verò contigerit episcopos & alios prælatos legitimo detineri impedimẽto, iuxta formam generalis Concilij viros idoneos assumere teneantur ad huiusmodi prædicationis officium salubriter exequendum. Si quis autem hoc adimplere contempserit,districtæ subiaceat vltioni.

Archipresbyteri quoq;,plebani,& quicunq; parochiales,vel aliàs curã animarum habentes, ecclesias,quocunq; modo obtinent,per se vel alios idoneos si legitimè impediti fuerint,diebus saltẽ dominicis, & festis solennibus plebes sibi cõmissas pro suo & earum capacitate pascant salutaribus verbis,docendo ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntiandòque eis cum breuitate & facilitate sermonis vitia quę eos declinare , & virtutes quas eos sectari oportet , vt pœnam æternam euadere, & cælestem gloriam consequi valeant. Id verò si quis eorum præstare negligant,etiã si ab episcopi iurisdictione quauis ratione se exemptum esse prætenderet,etiã si ecclesię quouis modo exemptę dicerẽtur,aut alicui monasterio etiã extra diœcesim existẽti for-

ſan annexæ vel vnitæ, modo re ipſa diœceſi ſint,
Thre.4. prouida paſtoralis Epiſcoporum ſolicitudo non deſit, ne illud impleatur: Paruuli petierunt panem & non erat qui frangeret eis. Itaque vbi ab Epiſcopo moniti, trium menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas ſeu aliàs ad ipſius Epiſcopi arbitrium cogantur. Ita vt etiam ſi, ei ſic expedire viſum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri qui id præſtet, honeſta aliqua merces perſoluatur, donec principalis ipſe recipiens officium ſuum impleat. Si quæ verò parochiales eccleſiæ reperiantur ſubiectæ monaſteriis in nulla diœceſi exiſtentibus, ſi Abbates & regulares prælati in prædictis negligentes fuerint, à Metropolitanis in quorum prouinciis diœceſes ipſæ ſitæ ſunt tanquam quo ad hoc ſedis Apoſtolicæ delegatis compellantur. Neque huius decreti executionem conſuetudo, vel exemptio, aut appellatio, aut reclamatio, ſiue recurſus impedire valeat, quouſq; deſuper à competenti iudice, qui ſummariè & ſola facti veritate inſpecta procedat, cognitum ſit & deciſum.

Regulares verò cuiuſcunque ordinis, niſi à ſuis ſuperioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiamſi in eccleſiis ſuorum ordinum, prædicare nó poſsint: cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem pe

tere teneantur antequam prædicare incipiant.

In ecclesiis verò quæ suorum ordinum nõ sunt, vltra licentiam suorum superiorum etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesiis non suorum ordinum nullo modo prædicare possint. Ipsam autem licentiam Episcopi gratis concedant.

Si verò (quòd absit) prædicator errores, aut scandala disseminauerit in populum, etiam si in monasterio sui vel alterius ordinis prædicet, Episcopus ei prædicationem interdicat. Quòd si hæreses prædicauerit, contra eum secundum iuris dispositionem aut loci consuetudinem procedat, etiam si prædicator ipsæ generali vel speciali priuilegio exemptum se esse prætenderet. Quo casu, Episcopus auctoritate apostolica, & tanquam sedis apostolicæ delegatus procedat. Curent autem Episcopi, ne quis prædicator vel ex falsis informationibus, vel aliàs calumniosè vexetur, ne iustam de eis conquerendi occasioné habet.

Caueant præterea Episcopi, ne aliquem vel eorũ qui cum sint nomine regulares, extra claustra tamen & obedientiam religionum suarum viuũt, vel presbyterorum secularium, nisi ipsis noti sint & moribus atque doctrina probati, etiam quorũlibet priuilegiorũ pretextu, in sua ciuitate vel diœcesi prædicare permittant, donec ab ipsis Episco-

pis super eo sancta sedes Apostolica consulatur: à qua priuilegia huiusmodi, nisi tacita veritate, & expresso mendatio, ab indignis, extorqueri verisimile non est..

Ferētes re Contra deliquias.

Quæstores verò elemosynarij, qui etiam questuarij vulgo dicuntur, cuiuscunque conditionis existāt, nullo modo nec per se, nec per aliū prædicare præsumant: & contra facientes, ab Episcopis & ordinariis locorum priuilegiis quibuscunque non obstātibus, opportunis remediis omnino coerceantur.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit & decreuit, primam futuram sessionem tenendam & celebrandam esse die Iouis feria quinta post festum beati Iacobi Apostoli.

DECRETVM DE PECcato Originali sacrosancti œcumenici concilii Tridentini, sessione quinta, vno Patrum consensu promulgatum.

PROLO-

Acrosancta œcumenica Tridẽtina synodus, ĩ spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus nomine sanctissimi domini nostri Pauli, diuina prouidẽtia papæ.3. Reuerendiss. dominis, D. Ioãne Maria de monte, episcopo Prænestino, & Marcello Ceruino tituli sanctæ Crucis in Hierusalem presbytero, & Riginaldo Polo tituli sanctæ Mariæ in Cosmedin, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, & Apostolicis de latere legatis. Et si oportet hæreses esse, vt qui probati sunt manifesti fiãt, decet tamen, vt fides catholica, sine qua impossibile est placere Deo, extirpatis erroribꝰ vniuersis in vna synceritate integra & illibata permaneat, quo per eã ecclesia sancta Dei de suis hostibus à quibus nunquam non impetitur, gloriosissima triumphare possit. Cum igitur nostris etiam temporibus, de peccato originali, & de illius remedio, quæ velut Christianæ nostræ fidei fores, omnibus citra controuersiam manifestissima esse debuerant, serpens ille antiquus humani generis perpetuus hostis, noua certamina suscitauerit, iam tandem ad reuocandos errantes, & nutantes confirmandos sese accingens, indeque sumens exordium, vnde & morbus cœpit, ne populus Christianus omni vento doctrinæ circunferatur, sacrarum scripturarum & sanctorum Patrum

1.Co.11.

& probatorum conciliorum testimonia, & ipsius catholicæ ecclesiæ iudicium & consensum secuta, hæc de ipso peccato originali statuit.

CANONES.

SI quis non confitetur primum hominem Adã, cum mandatũ Dei in paradiso fuisset trãsgressus, statim sanctitatem & iustitiam, in qua creatus fuit, amisisse, incurrisseque per offensam huiusmodi prævaricationis iram & indignationem dei, atque adeò mortem, quam antea illi comminatus fuerat Deus, & cum morte captiuitatem sub eius potestate, qui deĩde mortis habuit imperium, hoc est diaboli, totúmque Adam, per illam prævaricationis offensam, secundum corpus & animam in deterius commutatum fuisse, anathema sit.

De cõs. dist. 24. ca. firmissime.

2 Si quis soli Adæ, prævaricationem suam, non alius etiam & eius propagini asserit nocuisse, acceptam à Deo sanctitatem, & iustitiam, quam perdidit, non nobis, sed sibi soli perdidisse, inquinatóque illo per inobediẽtiæ peccatum mortem, & pœnas corporis tantum in omne genus humanum, & secundum communem legem transfudisse, nõ autem & peccatũ, cui pro pœna debebatur vtraque mors corporis videlicet & animę, anathema sit. Cum contradicat Apostolo dicenti, Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per pecca-

Rom. 5.

peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt. 2.Co.5.

Siquis morbum huius originalis peccati, quod vnum est, & in nobis, propagatione, non imitatione diffusum residet, vnicuique proprium, vel per humanæ naturæ vires vel per aliud remedium asserit auferri quàm per meritum vnius domini nostri Iesu Christi, qui Deo nos in sanguine suo recõciliauit, factus nobis sanctificatio, iustitia, & redẽptio: aut negat ipsum meritum nobis per fidem & baptismi sacramentũ applicari, anathema sit. Huic enim omnes prophetę testimonium perhibent remissionẽ peccatorum accipere per manum eius, omnes qui credunt in eum, neque aliud nomẽ esse sub cælo datum hominibus, in quo opporteat nos saluos fieri. Vnde illa vox, Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, & illa, Quicunque baptizati estis, Christum induistis. Act. 10. Act. 4. Ioan. 1. Galat. 3

Si quis paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat etiam fuerint à baptizatis parẽtibus orti, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quòd regenerationis lauacro necesse sit expiari ad vitam æternam consequendam, vnde sit consequens vt in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur, anathema sit. Quoniam non aliter intelligendum est, quod ait Apost. per vnum

Rom. 5. peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt, nisi quemadmodũ ecclesia catholica, vbique diffusa, semper intellexit. Propter hanc enim regulã fidei ex traditione apostolorũ etiã paruuli, qui nihil peccatorũ in semetipsis adhuc cõmittere potuerũt, ideo in remissionẽ peccatorũ veraciter baptizãtur, vt in eis regenera
Ioan. 3. tione mundetur, ꝙ generatione cõtraxerãt. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, nõ potest introire in regnũ Dei. Hanc fidei & sanctorũ Patrũ normam imitando, hoc sancta synodus fatetur ac declarat, in baptismate per Iesu Christi gratiam, quam confert & continet, non modo remitti reatum originalis peccati, sed totũ id auferri, quod veram & propriam rationem peccati habet.

Siquis ergo per Iesu Christi domini nostri gratiã quæ in baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat: aut etiam asserit non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud didit tantum radi: aut nõ imputari, anathema sit. In renatis enĩ nihil odit De⁹, quia nihil est damnationis iis qui verè consepulti sunt cum Christo, per baptisma in mortem, qui nõ
Rom. 8 secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exuentes, & nouum, qui secundumDeũ creatus est, induẽtes: innocentes, immaculati, puri, in-

noxij, ac Deo dilecti effecti sunt, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, ita vt nihil prorsus eos ab ingressu cœli remoretur. Manereauté in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem hæc sancta synodus fatetur & sentit, quę cum ad agonem relicta sit nocere non cõsentientibus, & viriliter per Christi Iesu gratiã repugnãtibus nõ valet, quinimo qui legitimè certauerit, coronabitur. Hanc concupiscentiã, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, sancta synodus declarat, ecclesiá catholicam nunquã intellexisse peccatũ appellari, ꝙ verè & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium senserit, anathema sit. Rom. 7.

DECRETVM DE IVSTIFICATIONE factum Trideñ. in. 6. sessione, die. 13. Iãnuarii. 1547

CVM hoc tempore non sine multarum animarum iactura, & graui ecclesiasticæ vnitatis detrimento erronea quædam disseminata sit de iustificatione doctrina: ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, ecclesiæ tranquillitatem, &

& animarum salutem, sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina synodus, in Spiritusancto legitimè cōgregata, præsidētibus in ea nomine sanctißimi in Christo patris, & domini nostri D. Pauli diuina prouidentia papæ tertij, reuerendißimis dominis, dominis Ioanne Maria episcopo Prenestino de Monte, & Marcello tituli sanctæ Crucis in Hierusalem, presbytero sanctæ Romanæ ecclesię cardinalibus, & Apostolicis de latere Legatis, expōnere intēdit omnibus Christi fidelibus veram sanámque doctrinā ipsius iustificationis, quam Sol iustitiæ Christus Iesus fidei nostræ author & consummator docuit, Apostoli tradiderunt, & catholica ecclesia, Spiritusancto suggerēte, perpetuò retinuit: districtius inhibendo, ne deinceps audeat quisquam aliter credere, prædicare, aut docere, quàm præsenti decreto statuitur ac declaratur.

DE NATVRAE ET LEGIS AD iustificandos homines imbecillitate. Cap. I.

PRimùm declarat sacrosancta synodus, ad iustificationis doctrinā probè & syncerè intelligendā oportere vt vnusquisq; agnoscat & fateatur, quòd cum omnes homines in præuaricatione Adæ innocētiam perdidißent, facti immundi, & (vt Apostolus inquit) natura filij iræ, quemadmodum

admodum in decreto de peccato originali expo-
ſuit, vſqueadeò ſerui erant peccati, & ſub poteſta Ephe. 2.
te diaboli ac mortis, vt nõ modo gentes per vim
naturæ, ſed ne Iudæi quidem per ipſam etiam li-
teram legis Moyſi inde liberari, aut ſurgere poſ-
ſent: tametſi in eis liberum arbitrium minimè ex-
tinctum eſſet, viribus licet attenuatum & incli-
natum.

DE DISPENSATIONE ET MY-ſterio aduentus Chriſti. Cap. II.

QVo factum eſt, vt cæleſtis pater, pater mi-
ſericordiarum & Deus totius cõſolatio-
nis, Chriſtum Ieſum filium ſuũ, & an-
te legem, & legis tẽpore multis ſanctis patribus
declaratum ac promiſſum, cum venit beata il-
la plenitudo temporis ad homines miſerit, vt &
Iudæos, qui ſub lege erant, redimeret: & gentes
quæ non ſectabantur iuſtitiam apprehenderent,
atque omnes adoptionem filiorum reciperent.
Hunc propoſuit Deus propitiatorẽ per fidem in Ephe.1.
ſanguine ipſius pro peccatis noſtris, non ſolùm 1.Ioã.2.
autem pro noſtris, ſed etiam pro totius mundi.

QVI PER CHRISTVM IV-ſtificantur. Cap III.

VErùm & si ille pro omnibus mortuis est, nó omnes tamẽ mortis eius beneficiũ recipiũt, sed ij duntaxat, quibus meritũ paſsionis cómunicatur. Nã sicut reuera homines nisi ex eius semine Adæ propagati naſcerentur, non naſcerentur iniuſti cum ea propagatione per ipſum dũ concipiantur propriam iniuſtitiam contrahant: ita nisi in Christo renaſcerẽtur, nunquam iuſtificarentur cum ea renaſcentia, per meritum paſsionis eius gratia qua iuſti fiunt, illis tribuatur. Pro
Colos. 5 hoc beneficio Apoſtolus gratias nos ſemper agere hortatur patri, qui dignos nos fecit in partem ſortis ſanctorum in lumine, & eripuit de poteſtate tenebrarum, tranſtulitque in regnum filij dilectionis ſuę, in quo habemus redemptionem & remiſsionem peccatorum.

INSINVATVR DESCRIPTIO iuſtificationis impij, & modus eius in ſtatu gratiæ Cap. III.

QVibus verbis iuſtificationis impij deſcriptio inſinuatur, vt ſit tranſlatio ab eo ſtatu, in quo homo naſcitur filius primi Adæ, in ſtatum gratiæ, & adoptionis filiorũ Dei, per ſecundum Adam Ieſum Chriſtum ſaluatoré noſtrum. Quæ quidem tranſlatio poſt euangeliũ promulgatum, ſine lauacro regenerationis, aut

ciu

eius voto, fieri non potest, sicut scriptum est: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Ioan.3.

DE NECESSITATE PRAEPARATIONIS AD IUSTIFICATIONEM ADULTIS, & VNDE SIT. Cap. v.

DEclarat prӕterea ipsius iustificationis exordium in adultis, à Dei per Christum Iesum, præueniente gratia, sumendum esse, hoc est ab eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis, vocantur: vt qui per peccata à Deo auersi erant, per eius excitantem atque adiuuentem gratiam, ad conuertandum se ad suam ipsorum iustificationem eidem gratiæ libere assentiendo & cooperando, disponantur: ita vt tangente Deo cor hominis per Spiritus sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat inspirationem illã recipiens, quippe qui & illã abiicere potest, neq; tamen sine gratia Dei mouere se ad iustitiã corã illo libera sua voluntate possit. vnde in sacris literis cũ dicitur, Cõuertimini ad me, & ego cõuertar ad vos, libertatis nostrę admonemur, cũ respõdemus, Cõuerte nos domine ad te, & cõuertemur, Dei nos gratia præueniri confitemur. Zach.1. Psal.84.

MODVS PRAEPARATIONIS. Cap. vI.

DIsponuntur auté ad ipsam iustitiá, dum excitati diuina gratia & adiuti, fidé exauditu concipientes, liberè mouentur in Deũ, credentes vera esse quæ diuinitus reuelata & promissa sunt: atque illud in primis à Deo iustificari impium per gratiam eius, per redemptionem quę est in Christo Iesu: & dum peccatores se esse intelligentes, à diuinæ iustitiæ timore quo vtiliter concutiuntur ad cõsiderandam Dei misericordiá, se conuertendo in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illúmq; tanq̃ omnis iustitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea mouentur aduersus peccata per odium aliquod & detestatioñe, hoc est per eã pœnitétiam, quam ante baptismum agi oportet: deniq; dum proponunt suscipere baptismum inchoare nouam vitam, & seruare diuina mandata. De hac dispositione scriptum est: Accedétem

Heb.11. ad Deũ oportet credere quia est, & ꝙ inquirenti-

Mat.9. bus se remunerator sit. &, Cõfide fili, remittũtur

Eccle. 1 tibi peccata tua. &, Timor domini expellit pecca

Actu.2. tum. &, Pœnitentiam agite. &, baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi, in remissioné peccatorum vestrorum. &, Accipietis donũ

Mat.28 Spiritussancti. &, Euntes ergo docete omnes gétes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, &

1.Re.2. Spũsſanctí: docétes eos seruare ea quęcũq; mádaui vobis, deniq;, Pręparate corda vestra domino.

Quid

QVID SIT IVSTIFICATIO IMpiis,& quæ eius causæ. Cap. VII.

HAnc diſpoſitionem,ſeu præparationem,iuſtificatio ipſa cõſequitur, quæ non eſt ſolo peccatorum remiſsio, ſed & ſanctificatio, & renouatio interioris hominis, per voluntariã ſuſceptionẽ gratiæ & donorũ. vnde homo ex iniuſto fit iuſtus,& ex inimico fit amicus, vt ſit hæres ſecundũ ſpem vitę æternæ. Huius iuſtificationis cauſę ſunt: Finalis quidẽ,gloria Dei & Chriſti, ac vita æterna: Efficiẽs verò,miſericors Deus,qui gratuito abluit & ſanctificat,ſignans & vnguens ſpiritu promiſsionis ſancto, qui eſt pignus hæreditatis noſtrę. Meritoria autẽ dilectiſsimus vnigenitus ſuus dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cũ eſſemus inimici,propter nimiam charitatem qua dilexit nos,ſua ſanctiſsima paſsione, in ligno crucis nobis iuſtificationẽ meruit, & pro nobis Deo patri ſatisfecit inſtrumentalis. Item,ſacramentũ baptiſmi,quod eſt ſacramentũ fidei,ſine qua nulli vnquam iuſtificatio contigit. Demum vnica formalis cauſa eſt,iuſtitia Dei,non qua ipſe iuſtus eſt, ſed qua nos iuſtos facit: qua videlicet ab eo donati renouamur ſpiritu mentis noſtræ, & non modo reputamur, ſed verè iuſti nominamur, & ſumus, iuſtitiam in nobis recipientes, vnuſquiſq; ſuam ſecundum menſurã quam Spirituſſanctus Ephe. 1.

partitur singulis, prout vult, & secundum propriá cuiusq; dispositionem & cooperationem. Quanq̃ enim nemo possit esse iustus, nisi cui merita passionis domini nostri Iesu Christi cõmunicantur: id tamen in hac impij iustificatione fit, dum eiusdem sanctissimæ passionis merito, per spiritũ sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum qui iustificantur, atq; ipsis inhęret. Vnde in ipsa iustificatione cum remissione peccatorũ, hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christũ, cui inseritur fidẽ, spem, & charitatem. Nam fides, nisi ad eã spes accedat, & charitas, neq; vnit perfectè cum Christo, neq; corporis eius viuũ membrum efficit, qua ratione verissimè dicitur, Fidem sine operibus mortuam & ociosam esse: & in Christo Iesu neque circũcisionem aliquid valere, neq; præputium, sed fidem, quæ per charitatem operatur. Hanc fidem ante baptismi sacramentum ex Apostolorum traditione cathecumeni ab ecclesia petunt, cum petunt fidem vitam æternã præstantem, quam sine spe & charitate fides præstare non potest. vnde & statim verbum Christi audiũt, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Itaque verã & christianam iustitiam accipientes, eam ceu primam stolam, pro illa quam Adam sua inobediẽtia sibi & nobis perdidit, per Christum Iesum, illis donatam, candidam & immaculatam, iubẽtur statim renati conseruare, vt perferant ante tri-

Iaco. 2.
Gala. 5
Mat. 19

re tribunal domini nostri Iesu Christi, & habent vitam æternam.

QVOMODO INTELLIGATVR impium per fidem, & gratis iustificari. Cap. VIII.

CVm verò Apostolus dicit iustificari hominem per fidem, & gratis: ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quem perpetuus ecclesiæ catholicæ consensus tenuit & expressit, vt scilicet per fidem ideo iustificari dicamur, quia fides est humanæ salutis initium, fundamentum & radix omnis iustificationis, sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum eius cõsortium peruenire. Iaco. 2. Gratis autem iustificari ideo dicimur, quia nihil eorum quæ iustificationem præcedũt, siue fides, siue opera, ipsam iustificationis gratiã promeretur. Si enim gratia est, iam non ex operibus, alioquin, vt idem Apostolus inquit, gratia iam non est gratia.

CONTRA INANEM HAERETICORUM fiduciam. Cap. IX.

QVanuis autẽ necessarium sit credere, neq; remitti, neq; remissa vnq̃ fuisse peccata nisi gratis, diuina misericordia ꝓpter Christũ:

nemini tamen fiduciam & certitudiné remisſionis peccatorum ſuorũ iactanti & in ea ſola quieſcenti, peccata dimitti vel dimiſſa eſſe, dicendum eſt cũ apud hæreticos & ſchiſmaticos poſsit eſſe, imò noſtra tẽpeſtate fit, & magna contra eccleſiam catholicã contentione prædicetur, vana hęc & ab omni pietate remota fiducia. Sed neq; illud aſſerendum eſt, oportere eos qui verè iuſtificati ſunt, abſq; vlla omnino dubitatione apud ſemetipſos ſtatuere ſe eſſe iuſtificatos, neminémque à peccatis abſolui, ac iuſtificari, niſi eum qui certo credat ſe abſolutũ & iuſtificatum eſſe, atq; hac ſola fide abſolutioné & iuſtificationé perfici: quaſi qui hoc non credit, de Dei promiſsis, déque mortis & reſurrectionis Chriſti efficacia, dubitet. nam ſicut nemo pius de Dei miſericordia, de Chriſti meritò, déq; ſacramentorum virtute & efficacia dubitare debet: ſic quilibet dum ſeipſum, ſuámq; propriam infirmitatem & indiſpoſitionem reſpicit, de ſua gratia formidare & timere poteſt: cum nullus ſcire valeat certitudine fidei, cui nõ poteſt ſubeſſe falſum, ſe gratiam Dei eſſe conſecutum.

DE ACCEPTAE IVSTIFICAtionis incrémento. Cap. 10

SIc ergo iuſtificati, & amici Dei ac domeſtici facti, euntes de virtute in virtutem, renoua-

tur (vt Apostolus inquit) de die in diem: hoc est, mortificando membra carnis suæ, & exhibendo ea arma iustitiæ in sanctificationem per obseruationem mandatorum Dei & ecclesiæ, in ipsa iustitia per Christi gratiam accepta, cooperante fide, bonis operibus crescunt, atque magis iustificantur, sicut scriptum est: Qui iustus est, iustificetur adhuc. & iterum, Ne verearis vsque ad mortem iustificari. & rursus, Videbitis quoniam ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantum. Hoc verò iustitiæ incrementū petit sancta ecclesia, cum orat, Da nobis Domine fidei, spei, & charitas augmentum.

2.Co.2. Apo.22 Eccl.18 Iacob.3

DE OBSERVATIONE MANdatorum, déque illius necessitate & possibilitate. Cap.11.

NEmo autem quantumuis iusticatus, liberū se esse ab obseruatione mandatorum putare debet: nemo temeraria illa, & à patribus sub anathemate prohibita voce vti, Dei præcepta homini iustificato ad obseruandum esse impossibilia, nam Deus impossibilia non iubet, sed iubēdo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adiuuat vt possis. cuius mandata grauia non sunt: cuius iugum suaue est, & onus leue. qui enim sunt filij Dei, Christum diligunt: Mar.11.

Matt.11 qui autem diligunt eum, vt ipſemet teſtatur, ſer-
Ioan.14 uant ſermones eius. quod vtique cum diuino auxilio præſtare poſſunt. licet enim in hac mortali vita, quantumuis ſancti & iuſti, in leuia ſaltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur peccata quandoque cadent: non propterea deſinunt eſſe
Matt.6 iuſti. nam iuſtorum illa vox eſt, & humilis, & verax, Dimitte nobis debita noſtra. quo fit, vt iuſti ipſi eo magis ſe obligatos ad ambulandum in via iuſtitiæ ſentire debeant, quo liberati iam à peccato, ſerui autem facti Deo, ſobriè, iuſtè, & piè viuētes, proficere poſſunt per Chriſtum Ieſum, per quē
Tit.2. acceſſum habuerunt in gratiam iſtam. Deus namque ſua gratia ſemel iuſtificatos non deſerit, niſi ab eis prius deſeratur. Itaque nemo ſibi in ſola fide blandiri debet, putans fide ſola ſe hæredem eſſe conſtitutum, hæreditatemque conſequuturum,
Phili. 2. etiam ſi Chriſto non compatiatur, vt & conglorificetur. nam & Chriſtus ipſe (vt inquit Apoſtolus) cū eſſet filius Dei, didicit ex his quæ paſſus eſt obedientiam & conſummatus, factus eſt omnibus obtēperatibus ſibi, cauſa ſalutis æternę. Propterea
1.Co.9. Apoſtolus ipſe monet iuſtificatos, dicens: Neſcitis quòd ij qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium: ſic currite, vt comprehendatis. ego igitur ſic curro, non quaſi in incertum: ſic pugno, non quaſi aerem verberans, ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne

forte

fortè cum aliis prædicauerim, ipſe reprobus efficiar. Item princeps apoſtolorum Petrus, Satagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis. hæc enim facietes, nõ peccabitis aliquando. Vnde conſtat eos orthodoxæ religionis doctrinæ aduerſari, qui dicunt iuſtum in omni bono opere, ſaltem venialiter peccare, aut (quod intolerabilius eſt) pœnas æternas mereri: atq; etiam eos qui ſtatuunt in omnibus operibus iuſtos peccare, ſi in illis ſuam ipſorum ſocordiam excitando, & ſeſe ad currendum in ſtadio cohortando, cum hoc, vt in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam, cum ſcriptum ſit, Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas propter retributionem: & de Moſe dicat Apoſtolus, quòd reſpiciebat in remunerationem.

2. Pet. 1.

Pſa. 124

PRAEDESTINATIONIS TEMErariã præſumptionem cauendã eſſe. Cap. XII.

NEmo quoq; quandiu in hac mortalitate viuitur, de arcano diuinæ prædeſtinationis myſterio vſqueadeò præſumere debet, vt certo ſtatuat ſe omnino eſſe in numero prædeſtinatorum: quaſi verum eſſet, quòd iuſtificatus, aut amplius peccare nõ poſsit, aut ſi peccauerit, certam ſibi reſipiſcentiam promittere debeat. Nam niſi ex ſpeciali reuelatione, ſciri non poteſt, quos Deus ſibi elegerit.

DE PERSEVERANTIAE MVnere. Cap. XIIII

SIMILITER de perſeuerātiæ munere, de quo
Mat.24 ſcriptum eſt, Qui perſeuerauerit vſque in finē hic ſaluus erit: quod quidem aliūde haberi nō poteſt, niſi ab eo qui potēs eſt eum qui ſtat, ſtatuere, vt perſeueranter ſtet, & eum qui cadit reſtituere: nemo ſibi certi aliquid abſoluta certitudine polliceatur. tametſi in Dei auxilio firmiſsimā ſpē collocare & reponere omnes debent. Deus enim
Phil.2. niſi ipſi illius gratiæ defuerint, ſicut cœpit opus bonum, ita perficiet, operans velle & perficere. Veruntamen qui ſe exiſtimant ſtare, videāt ne cadāt: & cum timore āt tremore ſalutem ſuam operentur, in laboribus, in vigiliis, in eleemoſynis, in orationibus, & oblationibus, in ieiuniis, in caſtitate, formidare enim debent, ſciētes quòd in ſpem gloriæ, & nōdum in gloria renati ſunt de pugna quæ ſupereſt cum carne, cum mundo, cum diabolo, in qua victores eſſe non poſſunt, niſi cum Dei gratia
Rom.8 apoſtolo obtemperent dicenti, Debitores ſumus non carni, vt ſecundum carnem viuamus. Si enim ſecundum carnem vixeritis, moriemini. Si autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.

DE LAPSIS, ET EORVM reparatione. Cap.14.

QVI verò ab accepta iuſtificationis gratia ꝑ peccatū exciderūt, rurſus iuſtificari poterunt,

runt,cum excitante Deo,per pœnitentię sacramétum,merito Christi,amissam gratiam recuperare procurauerint. Hic enim iustificationis modus,est lapsi reparatio:quam secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam sancti patres apte nuncuparunt. Et enim pro his qui post baptismum in peccata labuntur,Christus Iesus sacramétum instituit pœnitentiæ,cum dixit, Accipite spiritũ sanctum:quorum remiseritis peccata remittuntur, & quorum retinueritis, retenta sunt. Vnde docendum est, Christiani hominis pœnitentiã post lapsum,multo aliam esse à baptismali:eaque contineri nõ modo cessationem à peccatis,& eorum detestationé,aut corc õtritum & humiliatũ,verũ etiã eorundem sacramentalé confessionem, saltém in voto,& suo tempore faciendam,& sacerdotalem absolutionem:Itemque satisfactionem,per ieiunia,eleemosynas,orationes,& alia pia spiritualis vitæ exercitia:non quidem pro pœna æterna, quæ vel sacramento,vel sacramenti voto vestra cum culpa remittitur, sed pro pœna temporali: quæ(vt sacræ literæ docent) non tota semper, vt in baptismo fit,dimittitur illis qui gratiæ Dei quã acceperunt,ingrati spiritum sanctum contristauerunt,& templum Dei violare non sunt veriti. de qua pœnitentia scriptum est: Memor esto vnde excideris:age pœnitentiam,& primum opera fac. & iterum, Quæ secundum Deum tristitia est pœ-

Ioã.20.

Apoc.2

2.Co.7

nitétiam in ſalutem ſtabilem operatur.& rurſus,
Luc.3. Pœnitétiá agite,facite fructus dignos pœnitétiæ.

QVOLIBET PECCATO MORtali amitti gratiam,ſed non fidem. Cap. xv.

ADVERSVS etiam hominum quorundá callida ingenia,qui per dulces ſermones & benedictiones ſeducunt corda innocentiú, aſſerendum eſt non modo infidelitate,per quam & ipſa fides amittitur,ſed etiam quocunq; alio mortali peccato,quanuis nó amittatur fides,acceptá iuſtificationis gratiá amittit,diuinæ legis doctriná defendendo,quæ à regno Dei nó ſolum infideles excludit,ſed & fideles quoque fornicarios,adulteros,moles, maſculorum,cócubitores,fures, auaros,ebrioſos,maledicos, rapaces, cæteróſque omnes,qui lhetalia committunt peccata,à quib⁹ cum diuinæ gratiæ adiumento,abſtinere poſſunt, & pro quibus à Chriſti gratia ſeparentur.

DE FRVCTV IVSTIFICATIOnis,hoc eſt,de merito bonorum operum, deque ipſius meriti ratione. Cap.xviii.

HAC igitur ratione iuſtificatis hominib⁹,ſiue acceptá gratiá perpetuo cóſeruauerint,ſiue amiſſam recuperauerint, proponenda ſunt

Apoſtoli

Apoſtoli verba, Abundate in omni opere bono, 1.Co.15.
ſcientes quòd labor veſter non eſt inanis in domino. Nō enim iniuſtus eſt Deus, vt obliuiſcatur operis veſtri, & dilectionis, quā oſtendiſtis in nomine ipſius. &, Nolite amittere confidentiā veſtram, quę magnā habet remunerationē. Atq; ideo bene operantibus vſque in finem, & in Deo ſperātibus, proponenda eſt vita æterna; & tanquam gratia, filiis, Dei per Chriſtū Ieſum miſericorditer ꝓmiſſa: & tanquam merces ex ipſius Dei promiſsione bonis ipſorū operibus & meritis, fideliter reddenda. Hæc eſt enim illa corona iuſtitiæ, quam poſt ſuū certamen & curſum repoſitam ſibi eſſe aiebat Apoſtolus, à iuſto iudice ſibi reddendam: non ſolum autem ſibi, ſed & omnibus qui diligūt aduentum eius. 2 Tim.4
Cum enim ille ipſe Chriſtus Ieſus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipſos iuſtificatos iugiter virtutem influat, quę virtus bona eorum opera ſemper antecedit, comitatur, & ſubſequitur, & ſine qua nullo pacto Deo grata & meritoria eſſe poſſunt: nihil ipſis iuſtificatis amplius deeſſe credendū eſt, quo minus plene, illis quidem operibus quæ in Deo ſunt facta, diuinę legi, pro huius vitæ ſtatu ſatisfeciſſe, & vitam æternam ſuo etiā tempore (ſi tamen in gratia deceſſerint) cōſequendam verè promeruiſſe cenſeantur, cū Chriſtus Saluator noſter dicat: Si quis biberit ex aqua quam ego dabo ei, non ſitiet in ęternū, ſed Ioan.4.

fiet in eo fons aquæ salientis in vitam ęternam: ita neque propria nostra iustitia tanquam ex nobis propria, statuitur:neque ignoratur aut repudiatur iustitia Dei,quæ enim iustitia nostra dicitur,quia per eam nobis inhærentem iustificamur illa eadem Dei est,quia à Deo nobis infunditur per Christi meritum.Neque verò illud omittendũ

Mar.9. & Mat. 10. est, quòd licet bonis operibus in sacris literis vsque adeò tribuatur,vt etiam qui vni ex minimis suis potũ aquæ frigidæ dederit, promittat Chri-

2.cor.4. stus eum non esse sua mercede cariturum: & Apostolus testetur,id quòd in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modũ in sublimitate æternum gloriæ pondus operari in nobis:absit tamen vt Christianus homo in seipso vel confidat,vel glorietur,& non in Domino:cuius tanta est erga omnes homines bonitas, vt eorum velit esse merita,quæ sunt ipsius dona.

Iaco.3. Et quia in multis offendimus omnes, vnusquisq; sicut misericordiam & bonitatem,ita seueritatẽ & iudicium ante oculos habere debeț:neque seipsum aliquis,etiam si nihil sibi conscius fuerit,iudicare:quoniam omnis hominum vita non hu-

1.Cor.4 mano iudicio examinãda & iudicãda est,sed Dei,

Mat.16 & Ro.2 qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium,& tunc laus erit vnicuique à Deo qui(vt scriptum est)reddet vnicuique secundum opera sua.

POST

POST hãc catholicam de iuſtificatione doctrinam, quam niſi quiſque fideliter firmitérque receperit, iuſtificari non poterit, placuæ ſanctæ ſynodo hos canones ſubiungere, vt omnes ſciant nõ ſolùm quid tenere & ſequi, ſed etiam quid vitare & fugere debeant.

CANONES.

SI quis dixerit hominem ſuis operibus, quæ vel per humanæ naturæ vires, vel per legis doctrinam fiant, abſque diuina per Chriſtum Ieſum gratia poſſe iuſtificari coram Deo, Anathema ſit. 1

Si quis dixerit ad hoc ſolum diuinam gratiam per Chriſtum Ieſum dari, vt facilius homo iuſtè viuere, ac vitam æternam promereri poſsit, quaſi per liberum arbitriũ ſine gratia, vtrunq;, ſed ægrè tamen & difficulter poſsit, Anathema ſit. 2

Si quis dixerit ſine præueniente Spiritusſancti inſpiratione, atque eius adiutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet, vt ei iuſtificationis gratia conferatur, Anathema ſit. 3

Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo modum & excitatum nihil cooperari aſſentiendo, Deo excitanti atq; vocanti, quod ad obtinendam iuſtificationis gratiã ſe diſponat ac præparet, neque poſſe diſſentire ſi velit, ſed velut in 4

animæ quoddam nihil omnino agere, meréque passiue se habere, Anathema sit.

5 Si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum & extinctum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo, imò titulum sine re, figmentum denique à sathana inuectum in ecclesiá, Anathema sit.

6 Si quis dixerit non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera, ita vt bona Deum operari, non permissiue solùm, sed etiam proprie, & per se, adeò vt sit eius proprium opus, non minus proditio Iudæ, quàm vocatio Pauli, Anathema sit.

7 Si quis dixerit opera omnia quę ante iustificationem fiunt quacunque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri: aut quanto vehementius quis nititur se disponere ad gratiá, tanto eum grauius peccare, Anathema sit.

8 Si quis dixerit gehennæ metum, per quam ad Dei misericordiam de peccatis dolendo confugimus, vel à peccádo abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere, Anathema sit.

9 Si quis dixerit sola fide impium iustificari, ita vt intelligat nihil aliud requiri quod ad iustificationis gratiam consequendam cooperetur, & nulla ex parte necesse esse eú suæ voluntatis motu præparari atque disponi, Anathema sit.

10 Si quis dixerit homines sine Christi iustitia, per

quam

quam nobis meruit iustificari, aut per eam ipsam form aliter iustos esse, Anathema sit.

Si quis iustificari hominē iustificari vel sola imputatione iustitiæ Christi, vel sola peccatorū remissione, exclusa gratia & charitate, quæ in cordibus eorum per spiritum sanctum diffundatur, atque illis inhæreat, aut etiam gratiam qua iustificamur, esse tantum fauorem Dei, Anathema sit. 11

Si quis dixerit fidem iustificantem nihil aliud esse quàm fiduciam diuinæ misericordiæ peccata remittentis propter Christum, vel eam fiduciam solam esse qua iustificamur, Anathema sit. 12

Si quis dixerit omni homini ad remissionem peccatorum assequendam, necessarium esse vt credat certo & absque vlla hæsitatione propriæ infirmitatis & indispositionis peccata sibi esse remissa, Anathema sit. 13

Si quis dixerit hominem à peccatis absolui, ac iustificari ex eo quòd se absolui ac iustificari certo credat: aut neminem verè esse iustificatum, nisi qui credit se esse iustificatū, & hac sola fide absolutionē & iustificationē perfici, Anathema sit. 14

Si quis dixerit hominem renatum, & iustificatum, teneri ex fide ad credendum se certo esse in numero prædestinorum, Anathema sit. 15

Si quis magnum illud vsque in finem perseuerantiæ donū se certo habiturū absoluta & infalli- 16

bili certitudine dixerit, nisi hoc ex speciali reuelatione didicerit, Anathema sit.

17 Si quis iustificationis gratiam non nisi prædestinatius ad vitam cõtingere dixerit, reliquos verò omnes qui vocantur vocari quidem, sed gratiam non accipere, vtpote diuina potestate prædestinatos ad malum, Anathema sit.

18 Si quis dixerit Dei præcepta, homini etiam iustificato & sub gratia constituto, esse ad obseruãdum impossibilia, Anathema sit.

19 Si quis dixerit nihil præceptum esse in euangelio præter fidẽ cætera esse indifferẽtia, neq; præcepta neq; prohibita, sed libera: aut decem pręcepta nihil pertinere ad Christianos, Anathema sit.

20 Si quis hominem iustificatum & quãtumlibet perfectum dixerit nõ teneri ad obseruantiã mandatorum Dei & ecclesiæ, sed tantum ad credendum, quasi verò euangelium sit nuda & absoluta promissio vitæ æternæ, siue conditione obseruationis mandatorum, Anathema sit.

21 Si quis dixerit Christum Iesum à Deo hominibus datum fuisse vt redẽptorem cui fidant, non etiam vt legislatorẽ cui obediant, Anathema sit.

22 Si quis dixerit iustificatum vel sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseuerare posse, vel cum eo non posse, Anathema sit.

23 Si quis hominem semel iustificatũ dixerit amplius peccare nõ posse, neque gratiam amittere,

atque

atque ideo eum qui labitur & peccat nunquam verè fuisse iustificatum: aut contrà, posse eum tota vita peccata omnia etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei priuilegio, quemadmodũ de beata virgine tenet ecclesia, Anathema sit.

Si quis dixerit iustitiam acceptam non conseruari, atque etiam non augeri coràm Deo per bona opera, sed opera ipsa fructus solummodo & signa esse iustificationis adeptæ, non etiam ipsius augendæ causam, Anathema sit. 24

Si quis in quolibet bono opere iustũ saltem venialiter peccare dixerit, aut (quod intolerabilius est) mortaliter, atq; ideo pœnas æternas mereri, tantúmq; ob id non dãnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem, Anathema sit. 25

Si quis dixerit iustos nõ debere pro bonis operibus quæ in Deo fuerint facta, expectare & sperare æternam retributionem à Deo per eius misericordiam & Iesu Christi meritum si bene agendo, & diuina mandata custodiendo vsque in finẽ perseuerauerint, Anathema sit. 26

Si quis dixerit nullum esse mortale peccatum nisi infidelitatis, aut nullo alio quantumuis graui & enormi, præterquã infidelitatis, peccato semel acceptam gratiam amitti, Anathema sit. 27

Si quis dixerit amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti: aut fidem quæ remanet, non esse veram fidem, licet non sit viua: 28

aut eum qui fidem ſine charitate habet, non eſſe Chriſtianum, Anathema ſit.

29 Si quis dixerit eum qui poſt baptiſmum lapſus eſt, nõ poſſe per Dei gratiam reſurgere: aut poſſe quidem, ſed ſola fide amiſſam iuſtitiam recuperare ſine ſacramento pœnitentiæ, prout ſancta Romana & vniuerſalis eccleſia à Chriſto domino & eius Apoſtolis edocta, hucuſque profeſſa eſt, ſeruauit & docuit, Anathe ma ſit.

30 Si quis poſt acceptam iuſtificationis gratiam, cuilibet peccatori pœnitenti ita culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ deleri dilexerit, vt nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exoluendę, vel in hoc ſeculo, vel in futuro in purgatorio, antequam ad regna cælorũ aditus patere poſsit, Anathema ſit.

31 Si quis dixerit iuſtificatũ peccare, cum intuitu æternæ mercedis bene operatur, Anathema ſit.

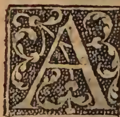
32 Si quis dixerit hominis iuſtificati bona opera ita eſſe dona Dei, vt non ſint etiam bona ipſius iuſtificati merita: aut ipſum iuſtificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam & Ięſu Chriſti meritum (cuius viuum membrum eſt) fiunt, non verè mereri augmentum gratię vitam æternam, & ipſius vitæ æternæ (ſi tamen in gratia diſceſſerit) conſecutioné, atque etiam gloriæ augmentum, Anathema ſit.

33 Si quis dixerit per hanc doctrinam catholicam

de

de iustificatione à sancta synodo hoc præsenti decreto expressam, aliqua ex parte gloriæ Dei, vel meritis Iesu Christi domini nostri derogari, & non potius veritatem fidei nostræ, Dei deniq; ac Iesu Christi gloriam illustrari, Anathema sit.

DECRETVM DE SACRAMENTIS ECCLESIAE, ET DE RESIDENTIA ac reformandis in ecclesia moribus, factum in sacrosancta œcumenica & generali Tridentina synodo, septima sessione, Die 3. Martij, 1547.

AD consummationẽ salutaris de iustificatione doctrinæ (quæ in precedẽti proxima sessione vno omnium patrũ consensu promulgata fuit) consentaneũ visum est de sanctissimis ecclesiæ sacramentis agere: per quæ omnis vera iustitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur: propterea sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina synodus in Spiritu sancto legitimè cõgregata, præsidentibus in ea eisdẽ apostolicæ sedis legatis, ad errores eliminandos, & extirpandas hæreses, quæ circa sanctissima ipsa sacramenta hac nostra tempestate, tum de damnatis olim à patribus nostris

hæresibus suscitatæ, tum etiam de nouo adinuentæ sunt: quæ catholicæ ecclesiæ puritati, & animarum saluti magnopere officiunt, sanctarũ scripturarum doctrinæ, Apostolicis traditionibus, atque aliorum conciliorum & patrum consensui inhærendo, hos præsentes Canones statuendos & decernendos censuit: reliquos qui super sunt, ad cœpti operis perfectionem, deinceps diuino Spiritu adiuuante æditura.

CANONES DE SACRAMENTIS in genere.

1 SI quis dixerit sacramenta nouæ legis nõ fuisse omnia à Iesu Christo domino nostro instituta, aut esse plura vel pauciora quam septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, extremam Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium: aut etiam aliquod horum septem non esse verè & propriè sacramentum, Anathema sit.

7. Sacramenta.

Si quis dixerit ipsa in nouæ legis sacramenta à
2 sacramentis antiquæ legis non differri, nisi quia cerimoniæ sunt aliæ, & alij ritus externi, Anathema sit.

3 Si quis dixerit hæc septem sacramenta ita esse inter se paria, vt nulla ratione aliud sit alio dignius, Anathema sit.

4 Si quis dixerit sacramenta nouæ legis nõ esse

ad sa-

ad ſalutem neceſſaria,ſed ſuperflua,& ſine eis,aut
eorum voto per ſolam fidē homines à Deo gra-
tiam iuſtificationis adipiſci, licet omnia ſingulis
neceſſaria non ſint, Anathema ſit.

Si quis dixerit hæc ſacramenta propter ſolam 5
fidem nutriendam inſtituta fuiſſe, Anathema ſit.

Si quis dixerit ſacramenta nouæ legis non con
tinere gratiam quam ſignificant,aut gratiā ipſam
nō ponentibus obicem non conferre,quaſi ſigna
tantum externa ſint acceptæ per fidem gratię vel
iuſtitiæ,& notæ quædam Chriſtianæ perfectionis
quibus apud homines diſcernuntur fideles ab in-
fidelibus, Anathema ſit.

Si quis dixerit non dari gratiam per huiuſmodi 6
ſacramenta ſemper & omnibus, quantum eſt ex
parte Dei,etiam ſi riti ea ſuſcipiant,ſed aliquan-
do & aliquibus, Anathema ſit.

Si quis dixerit ipſa nouæ legis ſacramenta ope- 8
re operato non cōferre gratiam, ſed ſolum fidem
diuinæ promiſsionis ad gratiam conſequendam
ſufficere, Anathema ſit.

Si quis dixerit in tribus ſacramentis , Baptiſmo 9
ſcilicet,Confirmatione,& Ordine , non imprimi
characterem in anima,hoc eſt, ſignum quoddam
ſpirituale& indelebile,vnde ea iterari nō poſſunt,
Anathema ſit.

Si quis dixerit Chriſtianos omnes in verbo & 10
omnibus ſacramentis adminiſtrandis habere po-

testatem, Anathema sit.

11 Si quis dixerit in ministris, dū sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intētionem, saltem faciendi, quod facit ecclesia, Anathema sit.

12 Si quis dixerit ministrū in peccato mortali existentē, modo omnia essentialia quæ ad sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent seruauerit, non conficere aut conferre sacramentum, Anathema sit.

13 Si quis dixerit receptos & approbatos, & ecclesiæ catholicæ ritus in solenni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcunque ecclesiarum pastorem mutari posse, Anathema sit.

DE BAPTISMO.

1 Si quis dixerit baptismum Ioānis habuisse eādem vim cū baptismo Christi, Anathema sit.

2 Si quis dixerit aquam veram & naturalem non esse de necessitate baptismi, atque ideo verba illa domini IesuChristi, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, ad metraphoram aliquam detorserit, Anathema sit.

3 Si quis dixerit in ecclesia Romana, quæ omniū ecclesiarū mater est & magistra, non esse veram de baptismi sacramento doctrinam, Anathema sit.

Si quis

Si quis dixerit baptismum, qui etiam datur ab 4
hæreticis in nomine patris, & filij, & spiritu sancti, cum intentione faciendi quod facit, ecclesia, nõ esse verum baptismum, Anathema sit.

Si quis dixerit baptismum liberum esse, hoc est 5
non necessarium ad salutem, Anathema sit.

Si quis dixerit baptizatum non posse etiam si 6
velit gratiam amittere, quantumcunque peccet, nisi nolit credere, Anathema sit.

Si quis dixerit baptizatos per baptismũ ipsum 7
solius tantùm fidei debitores fieri, nõ autem vniuersæ legis Christi seruandæ, Anathema sit.

Si quis dixerit baptizatos liberos esse ab omni- 8
bus sanctæ ecclesiæ præceptis, quæ vel scripta vel tradita sunt, ita vt ea obseruare nõ teneantur, nisi se sua sponte illis submittere voluerint, Anathema sit.

Si quis dixerit ita reuocandos esse homines ad 9
baptismi suscepti memoriam, vt vota omnia quæ post baptismum fiunt, vt promissionis in baptismo ipso iam facto, irrita esse intelligant, quasi per ea & fidei quã professi sunt detrahatur, & ipsi baptismo, Anathema sit.

Si quis dixerit peccata omnia quæ post baptis- 10
mum fiunt, sola recordatione, & fidei suscepti baptismi, vel dimitti vel venialia fieri, Anathema sit.

Si quis dixerit verum & ritè collatum baptis- 11
mum iterandum esse illi, qui apud infideles fi-

dem Christi negauerit, cum ad pœnitentiam conuertitur, Anathema sit.

12 Si quis dixerit neminem esse baptizandum nisi ea ætate qua Christus baptizatus est, vel in ipso mortis articulo, Anathema sit.

13 Si quis dixerit paruulos, eò quòd actum credendi non habent, suscepto baptismo inter fideles cóputandos non esse: ac propterea cum ad annos discretionis peruenerint, esse rebaptizandos: aut præstare omitti eorum baptisma, quàm eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide ecclesiæ, Anathema sit.

14 Si quis dixerit huiusmodi paruulos cum adoleuerint interrogãdos esse an ratum habere velint, quod patrini eorum nomine dum baptizarentur polliciti sunt, & vbi se nolle respuderint, suo esse arbitrio relinquendos, nec alia interim pœna ad Christianam vitam cogendos, nisi vt ab Eucharistiæ aliorumque sacramentorum perceptione arceantur, donec resipiscant, Anathema sit.

DE CONFIRMATIONE.

1 SI quis dixerit confirmationem baptizatorum ociosam cerimoniam esse, & non potius verú & proprium sacramentũ, aut olim nihil aliud fuisse, quam catechesim quandam, qua adolescentiæ proximi, fidei suæ rationem corá ecclesia exponebant

ponebant, Anathema sit.

Si quis dixerit iniurios esse Spiritui sancto eos 2
qui sacro confirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt, Anathema sit.

Si quis dixerit sanctę confirmationis ordinariũ 3
ministrum non esse solum episcopum, sed quéuis simplicem sacerdotem, Anathema sit.

Eadem sacrosancta synodus eisdem præsidentibus & legatis in cœptum residentiæ & reformationis negociũ, ad Dei laudem & Christianę religionis incremẽtum prosequi intendens, vt sequitur, statuendum cẽsuit: Salua semper in omnibus sedis apostolicæ authoritate.

Ad cathedralium ecclesiarum regimen, nullus 1
nisi ex legitimo matrimonio natus, & ætate matura, grauitate morum, literarumque sciẽtia, iuxta constitutionem Alexandri III. quæ incipit, Cũ in cunctis, in concilio Lateranensi promulgatam, Præditus assumatur.

Nemo quacunque etiam dignitate, gradu, & 2
præeminentia præfulgens, plures metropolitanas seu cathedrales ecclesias in titulum siue commẽdã, aut alio qnouis nomine contra sacrorum canonum instituta recipere, & simul retinere præsumat, cum valde felix sit ille censendus, cui vnam ecclesiã bene ac fructuose, & cum animarum sibi commissarũ salute regere contigerit. Qui autem plures ecclesias cõtra præsentis Decreti tenorem

nunc detinét, vna quā maluerint retenta, reliquas infra sex menses (si ad liberā sedis apostolicæ dispositionem pertinerāt) alias infra annū dimittere teneantur. Alioquin ecclesiæ ipsæ, vltimo optenta duntaxat excepta, eo ipso vacare censeantur.

3 Inferiora beneficia, prӕsertim curam animarum habentia, personis dignis & habilibus, & quæ in loco residere ac per seipsos curam ipsam exercere valeant, iuxta constitutionem Alexandri III. Lateranensis, quæ incipit, Quia nonnulli: & aliam Gregorij x. in generali Lugdunensi concilio, quæ incipit, Licet canon, ad tam, conferantur: Aliter autē facta collatio, siue prouisio, omnino, irritetur: & ordinarius collator pœnas constitutionis concili generali, quæ incipit, Graue nimis, se nouerit incursurum.

4 Quicunque plura curata, aut alias incompatibilia beneficia ecclesiastica, siue per viam vnionis ad vitam seu commendę perpetuæ, aut alio quocunque nomine & titulo, contra formam sacrorum canonum & præsertim constitutionis Innocentij III. quæ incipit, De multa, recipere ac simul retinere præsumpserit: beneficiis ipsis, iuxta ipsius constitutionis dispositionem, ipso iure etiā præsentis canonis vigore priuatus existat.

5 Ordinarij locorum, quoscunque plura curata, aut aliàs incōpatibilia beneficia ecclesiastica obtinentes, dispensationes suas exhibere districtè compellant:

pellant: & aliàs procedant iuxta constitutionem Gregorij x. in generali Lugdunensi concilio æditam, quæ incipit, Ordinarij. Quã eadem sacrosancta Synodus innouendam censet & innouat: Addens insuper, quòd ipsi ordinarij, etiam per idoneorum vicariorum deputationem, & congruæ portionis fructuum assignationem omnino prouideãt, vt animarum cura nullatenus negligatur: & beneficia ipsa debitis obsequiis minimè defraudentur: appellationibus, & exemptionibus quibuscunque, etiam cum iudicum specialium deputatione, & illorum inhibitionibus, in præmissis nemini suffragantibus.

Vniones perpetuæ a X L. annis circa factæ, examinari ab ordinariis tanquam à sede Apostolica delegatis possint: & quæ per subreptioné vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur. Illæ verò quę à dicto tempore citra concessæ, nõdum in toto vel in parte sortitæ sunt effectum, & quæ deinceps ad cuiusuis instantiam fient (nisi eas ex legitimis aut aliàs rationabilibus causis coram loci ordinario vocatis quorum interést, verificandis factas fuisse constiterit) per subreptionem obtentę præsumantur: ac propterea, nisi aliter à sede Apostolica declaratum fuerit, viribus omnino careant.

Beneficia ecclesiastica curata, quæ cathedralibus collegiatis seu aliis ecclesiis, vel monasteriis,

beneficiis seu collegiis, aut piis locis quibuscunq; perpetuo vnita, & annexa reperiuntur, ab ordinariis locorum annis singulis visitentur: qui solicitè prouidere procurent, vt per idoneos vicarios perpetuos (nisi ipsis ordinariis pro bono ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur) ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut maiori vel minori, arbitrio ipsorum ordinariorum, portione etiam super certa re assignanda ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, priuilegiis, exemptionibus, etiam cum iudicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuscunque, in præmissis minimè suffragantibus.

8 Locorum ordinarij, ecclesias quascunque quomodolibet exemptas, authoritate apostolica singulis annis visitare teneantur, & opportunis remediis prouidere, vt quæ reparatione indigent, reparentur: & cura animarum, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minime defraudentur: Appellationibus priuilegiis, consuetudinibus etiã ab immemorabili tempore præscriptis, iudicum deputationibus, & illorum inhibitionibus, pœnitus exclusis.

9 Ad maiores ecclesias promoti, munus consecrationis infra tempus à iure statutum suscipiãt, & prorogationes vltra sex menses concessæ, nulli suffragentur.

10 Non liceat capitulis ecclesiarum sede vacante, infra

infra annum à die vacationis ordinandi licentiā, aut literas dimiſſorias ſeu reuerēdas(vt aliqui vocant)tam ex iuris cōmunis diſpoſitione, q̄ etiam cuiuſuis priuilegij,aut cōſuetudinis vigore,alicui, qui beneficij eccleſiaſtici recepti ſiue recipiēdi occaſione arctatus nō fuerit,cōcedere: ſi ſecus fiat, capitulū cōtrauenięs,eccleſiaſtico ſubiaceat ĩterdicto:& ſic ordinati,ſi ĩ minorib⁹ ordinibus cōſtituti,nullo priuilegio clericali,prçſertim ĩ criminalib⁹, gaudeāt ĩ maiorib⁹ verò,ab executiōe ordinū ab beneplacitū futuri pręlati ſint ipſo iure ſuſpēſi.

Facultates de promouendo à quocunque nō ſuffragentur,niſi habentibus legitimā cauſam,ob quā à propriis epiſcopis ordinari nō poſsint,in literis exprimendā:& tunc nō ordinētur,niſi ab epiſcopo in ſua diœceſi reſidente,aut pro eo pontificalia exercente,& diligenti præuio examine. 11

Facultates de non promouendo,præterquam in caſibus à iure expreſsis cōceſſæ,ad annum tantum ſuffragentur. 12

Præſentati, ſeu electi vel nominati quibuſuis eccleſiaſticis perſonis, etiā ſedis apoſtolicæ nunciis,ad quæuis eccleſiaſtica beneficia nō inſtituantur,nec cōfirmentur,neq; admittantur: etiā prætextu cuiuſuis priuilegij ſeu cōſuetudinis, etiā ab immemorabili tempore præſcriptæ, niſi fuerint prius à locorum ordinariis examinati, & idonei reperti, & nullus appellationis remedio ſe tueri 13

posſit, quominus examen ſubire teneatur: præſentatis tantũ electis ſeu nominatis ab vniuerſitatibus ſeu collegiis generalium ſtudiorũ exceptis.

14 In exemptorũ cauſis cõſtitutio Innocẽtij IIII. quæ incipit, Volẽtes, in generali cõcilio Lugdunenſi edita ſeruetur: quàm eadẽ ſacroſancta ſynodus innouandã cenſuit, & innouat: Addendo inſuper, ꝙ in ciuilibus cauſis mercedem & miſerabilium perſonarũ clerici ſeculares aut regulares extra monaſteriũ degẽtes quomodolibet exempti, etiã ſi certum iudicem à ſede Apoſtolica deputatum in partibus habeãt. In aliis verò ſi ipſum iudicem nõ habuerint, coram locorũ ordinariis, tanꝗ in hoc ab ipſa ſede delegatis, conueniri, & iure medio ad ſoluendum debitum cogi & compelli poſsint: Priuilegiis, exemptionibus, Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris.

15 Curent ordinarij, vt hoſpitalia quæcunq; à ſuis adminiſtratoribus, quocũnq; illi nomine cenſeantur, etiam quomodolibet exemptis, fideliter & diligenter gubernentur: cõſtitutionis concilij Viẽnenſ. quæ incipit, Quia contingit, forma ſeruata. Quam quidem conſtitutionem eadem ſancta ſynodus innouandam duxit, & innouat, cum derogationibus in ea contentis.

16 Eadem ſacroſancta ſynodus, eiſdẽ præſidentibus & Apoſtolicæ ſedis legatis, ad reſtituendã col-

lapsam admodum ecclesiasticã disciplinam, deprauatósque in clero & populo Christiano mores emendandos se accingere volens: ab iis qui maioribus ecclesiis præsunt, initiũ censuit esse sumendum. Integritas enim presidentiũ, salus est subditorum. Cõfidens itaque per domini ac dei nostri misericordiã, prouidãtiã q; ipsius Dei in terris vicarij solertiã, omnino futurum, vt ecclesiarũ regimẽ (onus quippe angelicis humeris formidandũ) qui maximè digni fuerint, quorumque prior vita ac omnis ætas à puerilibus exordiis vsq; ad perfectiores annos per disciplinæ ecclesiasticæ stipédia laudabiliter acta testimoniũ præbeat, secundum venerabiles beatorũ Patrum sanctiones assumantur omnes, patriarchalibus, primatialibus, metropolitanis, & cathedralibus ecclesiis quibuscũque, quouis nomine ac titulo prefectos monet, ac monitos esse vult, vt attẽdẽtes sibi, & vniuerso gregi, in quo Spiritussanctus posuit eos regere ecclesiã Dei, quam acquisiuit sanguine suo, vigilent: sicut Apostolus præcipit: In omnibus laborent, & ministerium suũ impleant. Implere autem illud se nequaquã posse sciant, si greges sibi cõmissos mercenariorũ more deserant: atq; ouium suarũ (quarum sanguis de eorũ manibus est à supremo iudice requirendus) custodiæ minimè incumbãt: cum certissimũ sit, non admitti pastoris excusationẽ, si lupus oues comedit, & pastor nescit. Ac nihilo- 2. ad Ti. 4.

minus quia nōnulli (quod vehemēter dolendum est) hoc tēpore reperiuntur, qui propriæ etiā salutis immemores, terrenáq; cæleſtibus, ac diuinis humana præferentes, in diuerſis curis vagantur: aut negociorum temporalium ſolicitudine (ouili derelicto, atque ouium ſibi commiſſarum cura neglecta) ſe detinēt occupatos. Placuit ſacroſanctæ ſynodo antiquos canones, qui tēporum atq; hominum iniuria penè in deſuetudinem abieiūt, aduerſus non reſidentes promulgatos innouare: quemadmodum virtute præſentis decreti innouat: ac vlterius pro firmiori eorūdem reſidentia, & reformandis in eccleſia moribus, in hūc qui ſequitur modum ſtatuere atque ſancire.

I Si quis à patriarchali, primatiali, metropolitana ſeù cathedrali eccleſia ſibi quocunque titulo, cauſa, nómine ſeu iure commiſſa, quacunque ille dignitate, gradu, ac præeminentia præfulgeat (legitimo impedimento, ſeu iuſtis & rationabilibus cauſis ceſſantibus) & ſex menſibus continuis extra ſuā diœceſim morādo abfuerit: quartæ partis fructuū vnius anni fabricæ eccleſiæ, & pauperibus loci, per ſuperiorem eccleſiaſticum applicādorum pœnā ipſo iure īcurrat. Quòd ſi per alios ſex mēſes in huiuſmodi abſentia perſeuerauerit, aliam quartam partem fructuum ſimiliter applicandā eo ipſo amittat. Creſcente verò cōtumacia (vt ſeueriori ſacrorum canonum cēſuræ ſubiiciatur)

tur.)Metropolitanus suffraganeos episcopos absentes, Metropolitanum verò absentem suffraganeus Episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti ingressus ecclesiæ, eo ipso incurrenda, infra tres menses per literas seu nuncium Romano Pontifici denunciare teneatur: qui in ipsos absentes (prout cuiusque maior aut minor contumacia exegerit) suæ supremæ sedis authoritate animaduertere, & in ecclesiis ipsis de pastoribus vtilioribus prouidere poterit, sicut in domino nouerit salubriter expedire.

Episcopi inferiores quæuis beneficia ecclesiasticæ personalem residentiam de iure seu consuetudine exigentia, in titulum siue commendam obtinentes, ab eorum ordinariis (quemadmodum eis pro bono ecclesiarum regimine, & diuini cultus augmēto, locorum & personarum qualitate pensata, expediens videbitur) opportunis iuris remediis residere cogantur: Nullique priuilegia seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur: Indulgētiis verò & dispensationibus temporalibus ex veris & rationabilibus causis tantum concessis, & coram ordinario legitimè probandis, in suo robore permansuris. Quibus casibus, nihilominus officium sit Episcoporum tanquam in hac parte à sede apostolica delegatorum prouidere, vt per deputationem idoneorum vicariorum & congruæ portio-

nis fructuum aſsignationem, cura animarum nullatenus negligatur, nemini quo ad hoc priuilegio ſeu exemptione quacunque ſuffragante.

Eccleſiarum prælati ad corrigendum ſubditorum exceſſus, prudenter ac diligenter intendãt, & nemo clericus ſecularis cuiuſuis perſonalis vel regularis extra monaſterium degens, etiam ſui ordinis priuilegij prætextus cenſeatur, quominus ſi deliquerit, ab ordinario loci, tanquam ſuper hoc à ſede apoſtolica delegato, ſecundum canonicas ſanctiones, viſitari, puniri, & corrigi valeat.

4 Capitula cathedralium & aliarum maiorum eccleſiarum, illorũmque perſonæ, nullis exemptionibus, conſuetudinibus, ſentẽtiis, iuramentis, concordiis (quæ tantum ſuos obligent authores, non etiam ſucceſſores) tueri ſe poſsĩt, quo minus à ſuis epiſcopis, & aliis maioribus prælatis, per ſeipſos ſolos, vel illis quibus ſibi videbitur adiunctis, iuxta canonicas ſanctiones, totiens, quotiens opus fuerit, viſitari, corrigi, & emendari, etiam authoritate apoſtolica poſsint, & valeant.

5 Nulli epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu, pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem ordinario ſubiectas tantum. Si ſecus factum fuerit, epiſcopus ab exercitio Pontificaliũ, & ſic ordinati ab executiõe ordinũ ſint ipſo iure ſuſpẽſi.

Hucuſque

Hucusque progressum fuit in Cōcil. Tridētini, quod certis ita vrgentibus negotiis, Boloniam translatum est. Vbi & intermissum. Interim verò Paulus 3. fatis concedere iussus, successorē habuit Iulium 3. cui prius nomen Ioannes Marius, cardinalis â Monte, episcopus Prænestinus, vir cum morum grauitate & doctrinæ coniunctam habens præstantiam & Christianæ pietatis affectum: qui nec immeritò ipsius cōcilij Tridentini negotiis præsidebat.

Iulius 3. papa. 229. Aretinus, imperante Carolo 5. in pōtificalem dignitatem anno 1549. die verò 8. mensis Februarij summo Cardinalium omnium suffragio assumptus est. Qui (Deo fauente) concil. Tridentinum ita inchoatum prosequuturus, ac (modo adsit pius principum C..ristianorū fauor) absoluturus est, in totius Reipub. Christianæ vtilitatem, Amen.

FINIS.

PARISIIS APVD INCLYTAM PARISIORVM LVTETIAM, ANNO DOMINI M.D.L. VLTIMA NOVEMB.

Apud Galeotum à Prato.

Cum priuilegio.

50

